

AMY NEFF

CÂND
TE-AM
IUBIT
CEL MAI
MULT

LITERA

BLUE
MOON

AMY NEFF

CÂND
TE-AM IUBIT
CEL MAI MULT

Traducere din limba engleză
LAURA BERTEANU

---

*„Dacă aş avea o floare pentru fiecare clipă
în care m-am gândit la tine... aş putea să mă
plimb prin grădină o veşnicie.”*

ALFRED, LORD TENNYSON

CAPITOLUL 1

Evelyn

Iunie 2001

Cuvintele lui Joseph plutesc, așteptând. Mă întind și-i iau mâna, simțind cum mă liniștește harta bătăturilor din palma lui, cu cuticulele murdare de pământ, pentru că a plantat bulbi în după-amiaza asta. Degetele îmi tremură în strânsoarea lui. Acolo unde ni se întâlnesc, palmele ni se udă de transpirație.

Copiii stau în fața noastră, pe canapeaua lăsată. Tac. Cele două lămpi de lângă noi emit o lumină galbenă de sub abajururi. Joseph le-a aprins când s-a făcut întuneric, pentru că nimeni nu voia să întrerupă conversația și să se ridice să aprindă lustra. Lumina lunii se revarsă peste cele două plane din birou, răsfrângându-se din clapele de fildeș. Ferestrele sunt deschise spre noaptea care s-a furișat în timp ce vorbeam și aerul este greu și înăbușitor. Este deosebit de cald pentru un sfârșit de primăvară în Connecticut. Singurele sunete care se aud sunt bâzâitul ventilatorului din tavan și ecoul valurilor de pe țărmul Bernard, plaja de după colț.

Pe când copiii încă erau mici și casa noastră încă era „Pensiunea Oyster Shell“, măsuța de cafea era ascunsă sub puzzle-uri terminate doar pe jumătate, care înfățișau faruri din New England. În seara asta, este îngropată sub aperitive – cubulețe de cașcaval care au început să lucească și să se înmoaie, ciorchini de struguri cu boabele pe jumătate mâncate și câțiva biscuiți

sărați rămași stingheri pe câte un platou. Joseph mi-a spus să nu mă agit – dar Thomas venise din Manhattan și nu-l mai văzusem de la Crăciun.

Această vizită rară a fiului meu mi-a oferit pretextul să mă duc la magazinul de vinuri și brânzeturi care s-a deschis recent în oraș. Cel de vizavi de Vic's Grinders, care e acolo de când erau mici nepoții și Joseph le îndesa bancnote de un dolar în palmă și-i trimitea să-i aducă sendvișuri învelite în hârtie cerată, pe care le mâncam pe plajă. Joseph a încercat să mă facă să mă răzgândesc, dar încă nimeresc drumul, chiar dacă mă mișc mai încet acum. Misiunea m-a ținut concentrată, mi-a împiedicat mintea să alunece.

Nimeni nu vorbește, toată lumea îl așteaptă pe Joseph să-și continue preambulul prevestitor de rău, să ajungă la motivul aceste întâlniri. „Avem ceva important de discutat cu voi trei.”

Violet, mezina familiei, acum femeie în toată firea, măritată și cu patru copii, stă între fratele și sora ei, pe canapea. I-am refăcut singură tapițeria, după ce copiii au plecat de acasă și am închis pensiunea pentru oaspeți, deși păstrează, în mod inevitabil, petele șterse lăsate de nepoții noștri și pernele au început să se lase iar la mijloc.

Copiii noștri au fost crescuți aici, la Oyster Shell, așa cum a fost și Joseph.

Cum am fost și eu, într-un fel. Eu și fratele meu, Tommy, și Joseph, inseparabili și

năvălind constant pe ușa cu plasă, până ce mama lui Joseph, fluturându-și șorțul și râzând, ne ușuia pe veranda din față, înainte să deranjăm oaspeții.

Anii au trecut și, fără să ne dăm seama când, copiii noștri au început să noteze rezervările în calendarul aglomerat, să măture podelele, să mă ajute să întind aluatul și să tai biscuiții pentru micul-dejun. Nepoții noștri au dat și ei o mână de ajutor, conducând oaspeții în camerele lor, dând jos de pe sârmă cearșafurile albite de soare, curățând nisipul de pe vrafurile de șezlonguri cu furtunul de grădină. Pensiunea era mereu plină, dar chipurile veneau și plecau, asemenea bâzâitului de la radio, un zgomot de fundal pentru viața pe care ne-o construiserăm.

Chiar în timp ce ne pregătim să le spunem, nu-mi pot imagina cum o să putem lăsa totul în urmă. Tot ce vreau e să începem din nou, împreună, de la capăt.

– Nu există un mod ușor în care să pot spune asta. Nu știu cum să încep...

Joseph se bâlbâie și-mi strânge cu putere mâna.

Jane, cea mai mare dintre copiii noștri, își fixează atenția asupra mea. Expresia ei este dificil de citit. Mai demult, își ascundea emoțiile în spatele coamei de păr sălbatic. Acum, este coafat profesionist, tuns până la umeri, conferindu-i o imagine care să se potrivească mai bine cu a celorlalți prezentatori de știri; și se mișcă acum cu o grație pe care nu o avea în adolescență.

Trebuie să-mi întorc capul de la ea, de teamă ca expresia de pe chip să nu-mi trădeze ceea ce nu i-am spus încă.

Thomas îl privește fix pe Joseph, cu buzele strânse. Cât de mult seamănă! Amândoi de 1,80 și ceva, cu constituție de înotător, cu umeri lați și trunchi îngust. Dar, spre deosebire de Joseph, care a avut părul negru până după 60 de ani, când a început să se rarească la temple și să albească, Thomas a început să încărunțească de tânăr. Câteva şuvițe argintii îi sclipeau deja sub pălăria de gală la ceremonia de absolvire de la New York University. Pare mai tras la față acum decât de Crăciun și nu știu dacă el și Ann gătesc seara împreună sau dacă își mănâncă cina singur, la birou. E îmbrăcat în costum – a venit după o zi lungă de întâlniri cu alți directori. Și-a scos sacoul numai pentru că este înăbușitor de cald. Până și transpirația îi este ținută în frâu, limitată la linia părului, neîndrăznind să i se scurgă pe frunte.

– Eu și mama voastră...

Joseph se clatină pe marginea prăpastiei și ochii i se umplu de lacrimi. Nu sunt sigură că o să reușească să articuleze cuvintele.

– Știți cât de mult ne iubim, cum am fost dintotdeauna unul în viața celuilalt. Și vă iubim atât de mult și pe voi, vă rog să nu vă îndoiiți de asta... e vorba că nu ne putem imagina viața unul fără celălalt în acest punct...

Aproape că intervin, ca să-mi asum vina, ca să-l salvez, să nu-l las să fie el cel care să le frângă inimile. Copiii noștri, copilașii noștri, acum mari, care odinioară mă prindeau pe după genunchi, ghemotoace de dragoste care aveau atâta nevoie de mine, mi se îngrămădeau în poală, mi se lipeau de piept, fără să fie vreodată suficient de aproape, și care apoi se duceau la școală, și plecau de acasă, și începeau vieți care nu aveau nimic de-a face cu noi, își făceau prieteni, făceau alegeri și greșeli, se îndrăgosteau și ieșeau de sub vraja dragostei – sânge din sângele nostru, cu trupurile făcute din trupurile noastre, dar fiecare cu viața lui, doar a lui, lăsându-ne pe mine și pe Joseph aici, izolați în doi, dezorientați și uluiți de anii care au trecut peste noi fără să ne dăm seama.

Trage adânc aer în piept, adunându-și puterile.

– Nu vrem să lăsăm ultimul capitol al vieții noastre la voia întâmplării, cu un sfârșit trist, prestabilit. Știu că o să pară un șoc, mi se pare și mie șocant să o spun, ne-a luat o vreme să acceptăm totul, dar considerăm că este cea mai bună decizie...

– Și decizia este...? îl îmboldește Thomas, pierzându-și răbdarea când Joseph nu mai poate continua.

– Intenționăm să ne punem capăt vieții peste un an. În iunie, anul viitor.

Vocea lui Joseph cedează.

– Îmi pare rău – ce-ai zis? întreabă Violet, căscând ochii.

– Nu vrem ca unul din noi să moară înaintea celuilalt. Nu vrem să trăim unul fără celălalt... Vrem să avem un cuvânt de spus în ceea ce privește finalul poveștii noastre.

Această explicație e rostită pe un ton mai blând, dar vocea îi e îndurerată. Încearcă din toate puterile să micșoreze greutatea pe care o punem pe inima lor, să o ascundă într-o scrisoare de dragoste.

– *Ce?* întreabă Thomas.

– Da, ce tot spui acolo? bolborosește Jane, punându-și paharul pe masă ca și cum s-ar putea să aibă nevoie de mâini.

– Acesta va fi ultimul nostru an.

Pare ireal să-l aud pe Joseph rostind cu voce tare cuvintele, deși eu am fost cea care i le-a spus prima: „Acesta va fi ultimul meu an”.

– Glumiți!

Jane se uită de la unul la celălalt, căutând poanta.

– Nu glumim, zic eu, dorindu-mi cu disperare să fi fost așa.

– Nu înțeleg, spune Violet, cu voce rugătoare.

– O să vă explicăm.

Mă aplec spre ei, trăgându-mă pe marginea canapelei.

– Chiar vă rog, pentru că asta mi se pare o glumă proastă.

Thomas se trage înapoi pe perne, depărtându-se de mine.

– Eu și tatăl vostru îmbătrânim...

– Nu aveți 100 de ani, pentru Dumnezeu! Nici măcar 80 nu aveți, protestează Jane. Cât faceți? 76?

La anul pe vremea asta, eu o să am aproape 77 de ani și Joseph o să aibă 79 – corecții minore pe care nu vreau să le fac.

– Am spus că *îmbătrânim*. Te rog, lasă-mă să termin!

Îmi stăpânesc emoțiile. Toate justificările pe care le-am repetat împreună îmi rămân acum prinse pe limbă, gâtul mi se strânge la gândul a tot ce o să pierdem, a tot ce nu o să mai avem, la durerea pe care o invităm în paradisul nostru. Thomas se foiește, fumegând.

– Înțelegem că va veni un punct fără cale de întoarcere, când poate că unul din noi va deveni de nerecunoscut pentru celălalt, când n-o să mai putem avea grijă de celălalt, când poate că nici n-o să ne mai amintim unul de altul. Și nu putem ști când va fi acea zi, nu putem trăi la nesfârșit așa cum suntem acum. Deja am trăit mai mult decât părinții noștri, cu excepția mamei mele... și știți cu toții cât de îngrozitor a fost asta, preț de atâția ani. Nu vrem să punem o asemenea povară asupra voastră, nici unul asupra celuilalt.

– Există cămine de îngrijire pentru bătrâni, tocmai din motivul ăsta! Există soluții raționale...

Jane încearcă să intre peste mine, dar îi dau înainte:

– Nu vrem o astfel de viață. Nu vrem o viață trăită numai pe jumătate. Nu vrem o

viață unul fără celălalt, spun eu, simțind că încep să nu mai am aer.

– Și, pe bune, ce mama dracului propuneți? întrebă Thomas, strângându-și brațele la piept.

– Propunem un ultim an, spune Joseph. Un ultim an în care să trăim din plin, să lăsăm în urmă amintiri fericite pentru voi și pentru nepoți, să putem pleca pe cai mari în loc să vă lăsăm cu o amintire uscată a ceea ce am fost cândva.

– Oh, carevasăzică vă amintiți că aveți nepoți? pufnește Jane.

– Firește că da! Abia reușesc să rostesc cuvintele, lacrimile amenință să cadă. Ne-am gândit foarte mult la asta.

Thomas suflă aerul pe nas, aproape râzând.

– Și noi? Ce vă așteptați să facem noi fără voi?

Când izbucnirea lui Violet nu e întâmpinată de strigăte de susținere din partea fratelui și surorii ei, rămâne plutind în aerul umed al nopții dintre noi.

Ochii lui Jane alunecă între mine și Joseph, apoi se opresc mijiți asupra platoului cu cașcaval, ca și cum ar ascunde informații prețioase. O văd cum încearcă să raționeze totul, cum procesează lucrurile pe care i le-am spus, cum le compară cu adevărul pe care îl cunoaște ea și cum nu reușește să găsească un motiv pe care să-l poată înțelege.

Pe chipul lui Joseph apare cel mai trist zâmbet, care alungă orice umbră de putere

și de certitudine – și mă rupe în două.

– Vă iubim pe toți. Vrem ca anul acesta să fie o sărbătoare, să fie plin de clipe trăite împreună, în familie.

– Sărbătoare? întreabă Thomas, parcă nevenindu-i să creadă. Sigur. Bine. Ce mai contează un milion de întrebări pe care le am – e vreunul din voi pe moarte sau ceva de genul ăsta?

Îi zâmbesc ușor.

– Toți o să murim, Thomas.

– Foarte drăguț, mamă.

– Serios acum. Ești pe moarte?

Jane e ca un ogar înțepenit în loc, cu urechile ciulite, încercând să prindă un foșnet în iarbă.

Mi-am promis că nu o să le spun. Nu încă.

– Mamă!

Forța privirii lui Jane îmi provoacă furnicături pe brațe, lumina mi se pare prea puternică.

– Mamă! repetă și Violet, luând și ea urma.

Diagnosticul mi-a confirmat, după nenumărate teste, un nume pentru lupta mea tăcută și secretă. Un motiv. Un hoț care îmi fură memoria, puterea de a funcționa, care mă face de nerecunoscut, care o să mă facă să nu-i mai recunosc pe cei dragi. Rădăcinile tuturor fricilor legate într-un singur cuvânt. *Parkinson.*

Medicamentele care ar trebui să mă ajute nu au efect. Boala avansează cu o agresivitate pe care doctorii nu au anticipat-o, pe care nu o pot explica.

Fac parte din acea nefericită treime de pacienți, simt deja indicii ale demenței care o să urmeze – un coșmar pe care îl cunosc mult prea bine. Mirosul de putregai și de clor din azilul în care a fost mama, felul în care țipa, aluneca dintr-un timp în altul, arunca lucrurile, nu știa cine eram. Un sfârșit care ar fi mai dureros chiar și decât ce fac acum.

– De ce ne mințiți?

Acuzația lui Jane mi se înfige ascuțit în gât.

– Nu mințim.

Mă agăț de portiță, prinzându-mi degetele care-mi tremură sub genunchi.

– Dar cu siguranță nu ne spuneți tot adevărul.

– Evelyn, cedează Joseph, poate că ar înțelege...

– Ce să înțelegem? se lansează Violet către taică-său.

– Joseph...

– O să afle până la urmă...

Umerii i se lasă sub povara a ceea ce a rămas nespus, și-a consumat toate puterile ca să ajungă aici.

– Am discutat despre asta.

Rezist impulsului de a-l face să tacă, de a-l trage în altă cameră.

– Despre ce-ați discutat?

Ochii lui Violet sar ca o minge de ping-pong între noi; îmi amintește de un copil care vrea să știe despre ce e vorba.

– Știam eu! spune Jane, ridicând brațele.

– Nu am spus...

– Este incredibil!

Thomas se ridică și se duce lângă șemineu, sprijinindu-se cu coatele de el.

– SPUNE-NE!

Jane apasă fiecare silabă, ca și cum ar împunge o cheie într-o ușă încuiată.

– Evelyn...

– Nu voiam...

– Nu vă puteți aștepta că credem povestea asta, spune Thomas.

– Mamă, ce se întâmplă?

Vocea lui Violet e încărcată de teamă.

– Ce ar putea să fie mai rău decât să ne spuneți că tu și tata o să vă luați viața peste un an? întreabă Jane.

Și, în ciuda a tot ce simt, în ciuda absurdității întregii conversații – sau poate tocmai din cauza ei –, îmi înăbuș un râs care mi se umflă în gât asemenea unui suspin.

– Să vă purtați cu toții cu mine timp de un an de parcă aș fi făcută din porțelan. Asta ar fi mai rău.

Cuvintele-mi ies pe gură înainte să le pot opri, o mărturisire parțială, care este primul adevăr întreg.

– Așadar, o să mori, spune Jane.

– Peste un an, confirm eu, disperată să revin în punctul din care am plecat.

„Un ultim an. În iunie, anul viitor.”

– Ce de rahat! spune Thomas.

– Mamă, pe bune! Cuvintele lui Jane sunt o mână întinsă care mă îndeamnă să urc în barca de salvare. Ea, mai mult decât oricine,

știe cum e să calci apa, pregătit de pericol. Chiar credeai că o să ne resemnăm?

Suflu aerul și mă ancorez în resemnarea mea. „Stadiul doi.” Cu șase luni în urmă, stadiul întâi părăsise devastator. Avansează repede... în mod normal, ar putea fi luni, chiar ani între stadii, nu se poate ști. Dar la tine...”

Acum, aș da orice să cobor iar pe treapta inferioară. Joseph are dreptate, desigur. Adăpostul pe care l-am ridicat în jurul bolii mele e făcut doar din bețe și nuiele. Chiar dacă nu aș recunoaște acum, s-ar prăbuși cât de curând sub presiunea lor.

– Am Parkinson. Avansează mai repede decât au prezis doctorii. Am vrut să păstrez măcar o idee de normalitate cât mai mult timp cu putință, dar la felul în care stau lucrurile...

Întind mâna, și tremuraturul ei l-ar da de gol și pe cel mai bun jucător de poker.

– Oh, mamă! începe Violet.

– Dumnezeuule, oftează și Thomas.

– Doamne, mamă! Îmi pare atât de rău! Aș fi vrut să ne spui... Dar credeam... Michael J. Fox nu are Parkinson? Și el e un actor perfect funcțional, câtuși de puțin pe moarte, spune Jane.

– Oamenii răspund în mod diferit la tratament. Doctorii mei spun că este un caz neobișnuit...

– Bine, atunci hai să vedem un alt doctor! spune Thomas. Ai cerut și alte opinii?

– De-asta nu am vrut să vă spun. Mi-am petrecut ultimii ani lăsându-mă înțepată și

pipăită, încercând să găsesc un răspuns care să conducă spre un alt final. Dar nu există altul. Vocea mi se frânge în fața purului adevăr, a cursului sigur și inevitabil împotriva căruia am luptat în genunchii însângerați, doar ca să mă predau acum ca și cum nu i-aș fi ținut niciodată piept. Nu vreau să pierd timpul care mi-a rămas prin spitale, clinici și săli de așteptare, în timp ce voi trei căutați frenetic și cu disperare cine știe ce tratament imaginar. Aceasta este decizia mea. Diagnosticul meu nu intră în discuție.

– Ar fi trebuit să ne spui... te-am fi putut ajuta, insistă Thomas. Treaba asta nu te afectează doar pe tine...

– Ce putem face? întreabă Violet. Trebuie să existe ceva!

– Hei, ia stați puțin! îi întrerupe Jane. Deci tu ai Parkinson... Îmi pare rău, mamă, atât de rău, sincer... e îngrozitor. Dar ați spus că amândoi o să... stați așa! Tată, tu ce ai?

– Oh, Dumnezeule! O nouă expresie de groază îi acoperă chipul lui Violet. *Tu* ce ai? Joseph mijește ochii, nedumerit.

– Ce am eu?

– Ai spus că o să vă puneți amândoi capăt zilelor, continuă Jane, stăpânindu-și emoțiile, ca un medic care studiază o fișă. Tu ce ai?

– Eu nu am...

– Tatăl vostru a luat decizia unilaterală că moartea mea o atrage după sine pe a lui. Dacă l-ați putea face să se răzgândească, v-

aș fi sincer recunoscătoare. Eu am tot încercat.

– Evelyn! mă avertizează Joseph.

– *Ce?* exclamă Thomas, frecându-și fruntea. E clar, ați înnebunit amândoi.

– Ești perfect sănătos? îl întreabă Jane, cu voce seacă.

– Din câte știu.

– Și vrei să te omori pentru că moare mama?

– Aș prefera să trăim amândoi, dar mi-a explicat în mod clar că asta nu este o opțiune, spune Joseph, rănit și morocănos.

Acum, nu mai avem nimic după care să ne ascundem, toate cărțile sunt pe masă, am rămas fără nici un truc în acest număr de dispariție.

– Ce e asta? Un joc bolnav pe care v-ați hotărât să-l jucați? întreabă Thomas. Cine cedează primul? Pentru că vă putem spulbera cacealmaua chiar acum.

– Nu e o cacealma, spun eu.

Deja îmi doresc să pot da ceasul înapoi, să închei seara strângându-i cu putere în brațe, asigurându-i că vom fi acolo pentru ei, la fel ca întotdeauna – o minciună pe care să o cred doar prin puterea voinței. Ce n-aș da să fie adevărat!

– Din păcate, nici în cazul meu, adaugă Joseph.

Oare chiar ar putea să o facă? Oare putem vreunul din noi să mergem până la capăt? Să le spunem, da, să îndurăm greutatea durerii și a furiei lor, pe care le-am provocat-

o doar cu câteva cuvinte... dar chiar să o facem?

– Nici măcar nu știu de unde să încep, spune Jane.

– Credeam că ai mai multă minte, tată! îl provoacă Thomas, uitându-se urât la Joseph.

– Thomas!

Tonul meu este ferm, dar nu aspru. Ne așteptam ca Thomas să reacționeze așa. Eram pregătiți.

– Nu mă lua cu *Thomas!* pufnește el. Cât egoism! Cum vă așteptați să le explice Violet și Jane așa ceva copiilor?

– Ne-am gândit la asta.

Tremuratul meu, la vedere acum, mă împiedică să dau o explicație mai lungă. Joseph îmi strânge iar mâna, cu putere, liniștindu-mă, și îi sunt recunoscătoare.

– Eu nu cred că ați făcut-o, strigă Thomas. Vă purtați ca niște adolescenți amorezați...

– Thomas, calmează-te! Nu pot să mă gândesc, îl întrerupe Jane și autoritatea de soră mai mare este mai puternică decât poziția pe care o ocupă el în lumea finanțelor.

Prima noastră născută! Mi-e greu să cred că ea, deși nu s-a măritat niciodată, ar putea fi în curând bunică la rândul ei. Fiica ei, Rain, a mărturisit că încearcă să rămână însărcinată. Un copil pe care s-ar putea să nu-l țin niciodată în brațe. Sentimentul de tristețe îmi străpunge inima. Mi-o imaginez pe Rain într-un pat de spital, cu nou-

născutul cel rozaliu la pieptul ei, cu un scaun pe care ar fi trebuit să stau eu tras lângă pat și ea întinzându-mi strănepotul, ca să-l iau în brațe – doar că eu nu sunt acolo. Nu voi vedea niciodată această nouă viață, nu-i voi simți niciodată degețelele strângându-se peste ale mele, nu-mi voi vedea nepoata primind secretele care ne leagă pe noi toate, mamele. Mi-am ținut și eu copilașii la fel cum și-l ține ea pe al ei și ar trebui să fiu acolo ca să-i arăt cum, să ofer ochilor ei obosiți o clipă de răgaz în care să se închidă, să-i spun „Dă-mi mie copilul“, copilul pe care l-am iubit de când te iubesc pe tine, adică dinainte să ne fi întâlnit, toată viața mea și chiar mai mult.

Thomas își îndreaptă atenția spre sora lui mai mică.

– Violet, nu poți fi de acord cu asta!

Mai scundă decât frații ei, pentru că mi-a moștenit silueta mărunțică, în vreme ce Jane și Thomas sunt înalți ca Joseph, Violet îmi amintește de păpușile de porțelan pe care le iubea atât de mult în copilărie – cu părul ondulat, buzele pline și cu ochii strălucindu-i de lacrimi, cu o fragilitate frumoasă și palpabilă.

– Nu pot să-mi imaginez, vorbește Violet, dar vocea-i este firavă, nesigură. Dar nu cred că sunt egoiști. Este devastator să mă gândesc la asta, dar este și... romantic, oarecum.

Thomas își acoperă nasul cu mâna. Stă cu capul plecat, cu ochii strâns închiși.

– Nu ești normală, știi asta? Își ridică privirea spre sora lui mai mare. Jane, vrei să fii tu vocea rațiunii?

– Nu pot nici măcar să încep să procesez toate astea.

Jane răsucesce o codiță de strugure între degete. Trage de ea, scoțând la iveală verdele crud de sub coajă.

Nu plânge și nu e furioasă. Încearcă să înțeleagă, dar detaliile n-o s-o ajute. O decizie ca aceasta îi este mult prea străină, de neconceput – gândul de a iubi atât de mult pe cineva o sperie.

– V-ați pierdut amândoi mințile!

Thomas clatină din cap cu o expresie întunecată.

Joseph deschide gura să-i explice, dar îl întrerup, încercând să revin la subiectul inițial.

– În mod clar, sunteți supărați și vă înțelegem.

Chiar în timp ce vorbesc, știu că este nepotrivit, dar mintea mi se încețoșează, nu poate găsi cuvintele pe care le-am exersat împreună cu Joseph, explicația care să îi aline, care să le aducă liniște, în ciuda tristeții.

– Supărați? Este o nebunie! Nu puteți face asta.

Vocea lui Thomas i se oprește în gât.

Continui, simțind cum mă pierd în timp ce vorbesc.

– Sunt multe de asimilat și veți avea cu toții nevoie de timp. Dar, momentan, aveam

nevoie să știți. Nu mai e nimic altceva de discutat.

Joseph încuviințează din cap. Îl simt privindu-mă. Întotdeauna a sesizat cea mai mică schimbare în starea mea de spirit. Fruntea lui se înmoaie în centru când citește ce nu pot să ascund. Stomacul mi se strânge. Ceea ce acum câteva zile era doar ipotetic s-a pus acum în mișcare. Momentul a fost stabilit, clepsidra – întoarsă. Nu mai am prea multe de dat, curajul pe care l-am adunat cu efort o să mă părăsească dacă mai trag de mine, determinarea începe să mi se pară falsă și să se spulbere când privesc în ochii copiilor noștri.

Seara aceasta nu face excepție, și Joseph știe ce-mi trebuie, fără să fie nevoie să-l rog.

– Sperăm ca într-o zi să puteți înțelege și ca până atunci să aveți încredere în noi și în hotărârea noastră.

Îmi lasă mâna și se ridică, marcând finalul discuției.

– Așadar, așa stau lucrurile, nu? Gata, nu mai e nimic de discutat? Trebuie doar să avem încredere în voi?

Thomas fierbe de furie. Se uită la surorile lui, cerându-le să-l susțină, dar, cel puțin deocamdată, nu mai e suficient foc rămas pentru a asedia castelul. Violet pare învinsă. Jane, o statuie de gheață.

– O să pierzi trenul, spune Joseph, cu voce blândă.

Thomas deschide și închide gura și urmează câteva clipe în care pare că s-ar

putea să protesteze sau să spună mai multe. Încăperea e învăluită într-un fel de ceață, ca și cum am avea cu toții același vis care pare extrem de real. Thomas își pune sacoul pe braț și iese în vestibul. Joseph se duce după el, iar Jane și Violet se ridică. Vraja s-a rupt.

Dintr-odată, pare extrem de târziu. Valurile se rostogolesc la nesfârșit – se aud din nou în spațiul pe care-l umpluseră protestele copiilor noștri. Nu pot să mă simt rănită că Thomas nu m-a sărutat pe obraz și nici nu și-a luat la revedere. Ne-am făcut-o cu mâna noastră. Și totuși, inima mi se strânge în timp ce-l privesc îndepărtându-se.

Jane începe să strângă vasele și-i fac semn să nu se deranjeze. Mă ignoră și le duce în bucătărie.

Violet se afundă lângă mine pe canapeaua cu două locuri, strângându-și picioarele sub ea asemenea unui copil.

– Îmi pare atât de rău, mamă! Pentru că ai trecut prin tot ce-ai trecut, pentru tot ce ai îndurat. E îngrozitor. Aș vrea să fi știut... dar nu face asta, te rog!

Văd panica strecurându-se, făcându-și loc prin tristețea ei, și sentimentul de vinovăție pe care l-am ținut cu greu sub control începe să se ridice la suprafață. Cum să le explic că moartea este ultimul lucru pe care mi-l doresc?

– Aș vrea să fie atât de simplu.

Lacrimile mi se scurg acum repede pe obraji. O iau în brațe, îngropându-mi emoțiile în cârlionții ei. Îl aud pe Joseph

adresându-i o ultimă rugămintă fiului nostru.

– Nu-ți cerem să aprobi ceea ce facem. Știu că nu poți. Dar, Thomas, te rog să nu dispari.

Thomas privește chiorâș în ochii tatălui său, apoi iese fără nici un cuvânt. Ușa de plasă se trânteste în spatele lui.

– Discuția asta nu s-a încheiat, spune Jane, luându-și geanta.

Nu se uită în ochii mei, dar se apleacă și mă îmbrățișează înainte să iasă după fratele ei. I-a spus că o să-l lase la gară, de unde să ia ultimul tren spre New York, înainte să se ducă acasă la ea. Și-mi fac griji acum că poate n-o să ajungă la timp sau o să fie prea supărat ca să găsească peronul. Ar fi trebuit să rămână la noi, dar întotdeauna se întoarce în oraș înainte de miezul nopții.

Joseph o conduce pe Violet și ea își trece brațul pe după al lui și rămâne o vreme în ușă, ca și cum ar încerca să-și întipărească în memorie sufrageria, înainte ca aceasta să dispară. O să traverseze grădina în drum spre casa ei de alături, cea în care am crescut eu – mama ne-a lăsat căsuța cu acoperiș din șindrile de cedru mie și lui Joseph, când a murit. Mă întreb când o să-i spună lui Connor despre decizia noastră. Este un bărbat bun și o iubește, dar nu a învățat niciodată să o întrebe despre tristețea scrisă pe chipul ei.

Joseph se întoarce singur și se așază lângă mine, pe canapea. În sufrageria acum

goală, plutesc ecourile a ceea ce s-a spus între noi.

– A mers bine.

Vocea lui pare încordată, ca și cum ar avea nevoie să tușească.

– Ar fi fost, oare, mai bine să nu le spunem nimic?

Îmi simt inima grea. Mă gândesc la Jane răsucind întruna ciorchinele între degete, la lacrimile lui Violet, la furia lui Thomas. Eu și Joseph am discutat dacă să le spunem sau nu, dacă era mai uman să le dăm timp să se pregătească, dacă ar fi însemnat un an de agonie. Dar știam costurile unui secret, iar acesta nu era unul pe care să-l pot ține.

– A fost o lovitură grea. Au nevoie de mai mult timp.

– Sper să ai dreptate, spune el, dar nu pare convins.

– M-ai dat de gol foarte repede.

Îmi șterg obrații, fără să-i mărturisesc fiorul de ușurare care se ascunde sub furia mea – nu mai trebuie să mă ascund, să inventez pretexte, să fiu descoperită într-un moment umilitor.

– Știu, îmi pare rău... Nu părea corect, nu avea sens fără ca ei să înțeleagă totul.

– Nu eram pregătită.

Par îmbufnată, dar au rămas atât de puține situații în care să mai am un cuvânt de spus.

– Eu nu sunt pregătit pentru nimic din toate astea.

Atenția lui Joseph se îndreaptă spre canapeaua goală, prezentându-și durerea

ca pe o jertfă în fața urmelor pe care ei le-au lăsat acolo.

– Înseamnă că simțim la fel amândoi.

Stăm în tăcere, nu în tăcerea încordată de mai devreme, ci conștienți că am apucat amândoi capătul unei haltere, că suntem complici unul în decizia celuilalt. Poate că mizează pe faptul că o să mă răzgândesc sau că o să uit până la urmă această conversație, hotărârea mea de acum.

– Și acum? îl întreb.

– Acum, petrecem acest an împreună. Eu, tu și familia noastră. Reluăm pașii vieții noastre, re trăim amintirile pe care le-am împărtășit. E tot ce vreau.

– Știam că asta o să spui, îl necăjesc – predictibilitatea lui este amară și liniștitoare în același timp.

– E cel mai rău lucru pe care să și-l dorească cineva?

Vocea nu-mi mai este ușoară când îi răspund:

– Nu, nu e. Dar tu ești sănătos... tu mai ai timp.

– Am stat prea multe zile fără tine.

Mă aplec ușor spre el. Anii pe care i-am petrecut în Boston, anii în care el a fost plecat – amintiri atât de îndepărtate, încât par să aparțină altcuiva.

– Asta a fost tare demult. Cu siguranță am recuperat timpul, de atunci.

– Nu o să încetez niciodată să-mi doresc să stau mai mult cu tine.

Ochii i se umplu iar de lacrimi și realitatea se așază între noi – ne dăm seama exact

cât de scurt poate fi un an.

– N-o să fie niciodată de ajuns, nu-i așa?

Bărbia îmi tremură și Joseph mă cuprinde în brațe.

– Și tu? îmi șoptește în ureche. Știu că te-ai gândit. Știu că ai visat la toate lucrurile pe care le-am putea face.

– În afară de a te convinge să te răzgândești?

Mă trag mai departe de el și îl privesc fix, cu ochii înroșiți. Finalitatea unui singur an îmi vibrează prin trup. Când nu eram decât eu, nu părea atât de înfricoșător. Aveam senzația că aș fi putut să plutesc, lăsând doar unde care să arate că am fost acolo. Acum, este de două ori mai greu. Două pietre care se cufundă în adânc, spre necunoscut.

– Te rog, Evelyn! A fost o seară și așa destul de grea.

Cedez, oboseala fiind mai puternică decât rațiunea. Cedez, chiar dacă doar pe moment.

– Știi răspunsul... Clatin din cap. Dar e o prostie. Nu e posibil, nu știu cum sau dacă aș putea...

Când nu continui, îmi sugerează blând:

– Concertul?

Mă uit la cele două pianе din biroul luminat de lămpi. Steinwayul negru și lucios la care doar rareori cânt. O piesă de lux pe care tata a cumpărat-o prin anii '20, pe care îi imploram mereu pe ai mei să mă lase să o folosesc – dar sub privirea critică a mamei aveam mereu senzația că dansez

swing într-un muzeu, că nu se cade, că sunt aproape indecentă. Prefer Baldwinul pe care Joseph l-a cumpărat la mâna a doua, cu lemnul lui cald, dat cu ulei, cu clapele îngălbenite, cu bancheta în a cărei cutie cu balamale sunt partiturile, cu perna lăsată la mijloc. Pianul la care am învățat-o pe Jane să cânte, la care am încercat să-i învăț și pe Thomas, și pe Violet, deși de ei nu s-a lipit. La care am dat lecții pentru începători și am dat reprezentații pentru oaspeții hotelului când copiii erau mici și toate camerele de la Oyster Shell erau ocupate – concerte spontane în sufragerie, răsunând de muzică, perechi care dansau și râsete.

Cel mai mare vis de pe lista mea: *să cânt cu Orchestra Simfonică din Boston*. Am exersat o viață întreagă și visul acesta a fost motivul care-mi făcea inima să cânte. O dorință nepractică și neplauzibilă, care înflorise în mine pe vremea când speram la o altă cale, pe care nu am reușit niciodată să o amuțesc, în ciuda raționamentelor, a logicii și a traiectoriei pe care o luase viața mea. Nici măcar acum, când mă îndrept spre sfârșit. Nu recunosc nici măcar față de mine însămi cât de puternic a fost întotdeauna acest vis, cât de lamentabil este acum. Ideea mea pare mărunță, egoistă, în comparație cu furia de pe chipurile copiilor mei. Și totuși, nevoia rămâne, pulsând, conștientă de ceasul care ticăie.

În schimb, spun:

– Va trebui să găsim un mod de a ne lua rămas-bun.

CAPITOLUL 2

Joseph

Iunie 1940

O tai peste câmp, spre casa lui Tommy și Evelyn, ale cărei șindrile noi, din lemn de cedru, lucesc în dimineața trandafirie și umedă de rouă. Curtea era cândva plină de copaci, acoperită de frunze căzute, de ace de brad și de conuri cu rășină lipicioasă. Dar, acum, locul e golaș, copacii au fost smulși din rădăcini de uragan. Iarna, pajiștea asta, ca o punte între noi, se acoperă de zăpadă și devine periculoasă. Te păcălește. Ghetele noastre se afundă în noroi sau alunecă într-o parte, spărgând crusta de gheață. Toamna, devine aurie, iarba se usucă și-mi scrâșnește sub tălpi. Primăvara e noroioasă la început, când se topește zăpada, totul e mocirlos și bezmetic, un haos de urme ce duc în toate direcțiile. Apoi, sunt zile ca aceasta, când soarele urcă încet pe cer, plantele înmuguresc, pământul se usucă doar ca să se ude din nou și ploile se termină în cântec de păsări. Florile de câmp cresc inexplicabil, țâșnind parcă din pământ, și toată pajiștea este o explozie violet.

Aproape am ajuns la casa lor, când Evelyn iese nervoasă, trântind ușa în urma ei. Tommy apare doar câteva clipe mai târziu și strigă după ea:

– Evelyn, stai! Nu poți să ții la mama și apoi să fugi așa.

– Și ce-o să facă? O să mă alunge de acasă? pufnește Evelyn, răsucindu-se pe călcâie, cu fața spre frate-său.

– Ce se întâmplă?

Zoresc pasul ca să ajung mai repede și Tommy încetinește, lăsându-mă să-l prind din urmă. În fața noastră, Evelyn se îndreaptă ca vijelia spre plaja Bernard.

– Nu crezi că nu faci decât să-i demonstrezi că are dreptate? Deja crede că nu te mai controlezi.

– I-arăt eu cum e când nu mă controlez!

– Și că ești nerecunoscătoare.

– Pentru ce să fiu recunoscătoare? Evelyn râde, parcă necrezându-și urechilor. Pentru că o să-mi petrec următorii doi ani învățând să fac reverențe? Nu vreau viața ei. Stă singură în casă și-l așteaptă pe tata să se întoarcă de la muncă. Același lucru, în fiecare zi? O ia din nou la fugă, strigând peste umăr: Mai bine mor!

– De ce e așa pornită? îl întreb.

– Mama o trimite pe Ev în Boston, să stea cu mătușa Maelynn.

– Stai, ce?

Mă opresc brusc, în timp ce Tommy îi dă înainte:

– La sfârșitul verii. Știu. Suntem și noi la fel de șocați ca tine.

Îmi face semn să merg în timp ce încercă să mă pună la curent cu această ciudată schimbare de evenimente.

– Nu înțeleg nimic. O trimite la *Maelynn*?

– Chiar la ea.

Din câte știu eu, doamna Saunders și sora ei nu au mai vorbit de zeci de ani și nici unul dintre noi nu a cunoscut-o. Maelynn a fugit de acasă la 17 ani, dar detaliile poveștii sunt neclare și contestate, un fel de legendă de oraș mic. Se spune despre ea că e sălbatică și nestăpânită.

Nu are sens.

– De ce ar vrea mama voastră ca Evelyn să se ducă la ea?

– Consideră că Ev are nevoie de ajutor ca să învețe să se poarte ca o domnișoară. Și se pare că Maelynn e profesoară la nu știu ce pension sofisticat pentru fete, Domnișoara Mayweather sau ceva de genul ăsta. Cică nu poți să ajungi acolo decât dacă ai relații unde trebuie.

Ajunși pe plajă, ne apropiem de Evelyn ca de un animal sălbatic, fără mișcări bruște, și ne așezăm lângă ea, pe nisip. Nu ne bagă în seamă, spumegă de furie.

Tommy ia o pietricică și, flexându-și încheietura, o trimite peste suprafața apei, pe care sare o dată, de două, de trei ori.

– Ev, privești totul dintr-o perspectivă greșită. Asta e șansa ta să pleci din Stonybrook, să trăiești într-un oraș adevărat, să cunoști oameni noi. E o aventură. Eu aș da orice pentru asta.

– Atunci, du-te tu în locul meu! mormăie ea.

Părul îi ascunde fața. Este o Evelyn pe care n-am mai văzut-o. Pomeții ei, pe care soarele a presărat câțiva pistrii, sunt de obicei întinși de un zâmbet, dar acum este încordată, trasă la față.

– La o școală plină de fete? Acu' mă duc!

Tommy îmi trage un ghiont, rânjind.

Așezat lângă ei, mă uimește să constat cât de mult seamănă. Peste câteva săptămâni, o să facă 15, respectiv 17 ani – zilele lor de naștere sunt la doar două zile distanță –, dar nu ăsta e motivul pentru care lumea îi ia adeseori drept gemeni. Au amândoi o încredere de sine care mie mi-a lipsit întotdeauna, o siguranță a ceea ce sunt, care merge până adânc în măduva oaselor și pe care o invidiez, o carismă care-i și bagă, dar îi și scoate din belele – și pe mine odată cu ei, prin asociere.

Cât de prezenți au fost întotdeauna unul în viața celuilalt, frați și prieteni la cataramă, ceva ce eu, care am crescut singur în casa mea, nu am avut niciodată. Singur, dar fără să mă simt vreodată singur, pentru că m-au asimilat ca pe o piesă care lipsea din puzzle-ul lor.

Împreună, am alergat spre țărmul mării, pe cărarea de pământ care uneori se inunda, în nopțile cu lună plină. Tommy era mereu în fruntea haitei. La sfârșitul fiecărei veri, tălpile noastre erau întărite de pietrele ascuțite și de nisipul fierbinte. Înotam până la Stânca Matelotului, o masă de pământ

scufundată, care țâșnea din apă ca să avertizeze marinarii să o ocolească, și căutam pipăind chitele de midii prinse de marginile alunecoase asemenea unor ciorchini de struguri pe un lujer de viță-de-vie. Culegeam cam cât să umplem o găleată, după care înotam înapoi, ne trânteam uzi flească pe docurile din lemn și rămâneam întinși, epuizați, uscându-ne în soarele de la amiază. Spărgeam cochiliile cu călcâiele tălpilor goale ca să ajungem la carnea gelatinoasă din interior, albă sau portocaliu aprins, apoi luam câte un cârlig legat de un fir și, așezați unul lângă celălalt, cu trei fire atârând între picioarele care ni se bălăngăneau, așteptam să simțim cum trage câte un crab. Nu-mi amintesc prima noastră întâlnire, și asta pentru că poate nici nu a existat una – casele familiilor noastre sunt de generații una lângă cealaltă. Nu a existat niciodată un *înainte* de Tommy și Evelyn, nu cu adevărat. Încerc să-mi imaginez următorii doi ani fără ea, dar nu pot să văd decât urma în nisip, lângă noi, unde-i este locul.

– Fetele alea o să fie îngrozitoare!

Trasează cu un băț niște cercuri fără noimă, între genunchi.

– Sunt sigur că n-o să fie, spun eu.

– Și, dacă sunt îngrozitoare, dar *foarte* frumoase, să mi le aduci mie acasă, da? zice Tommy.

Îl pocnește în umăr, dar zâmbește.

După o vară petrecută împreună, pleacă și n-o să se mai întoarcă decât abia anul viitor.

Eu și Tommy ne petrecem anul la fel ca întotdeauna, împărțindu-ne timpul între școală, discuții despre război și ajutându-i pe ai mei să repare pensiunea, lovită de uraganul din '38.

Au trecut doi ani de atunci, dar amintirea e încă vie, ca o cicatrice rămasă pe ceva însemnat cu fierul încins. Acea zi de septembrie începuse cu zăpușeală și caniculă, cam la fel cum fuseseră mai toate zilele din acea vară. Aveam 15 ani. Eu, Tommy și Evelyn am înotat în marea învolburată după școală; mama a strâns rufe de pe sârmă când a început să plouă. Apoi a venit, ca o ființă vie și furioasă. Am așteptat să treacă strânși cu toții în mansardă, noi și oaspeții pensiunii, îngroziți, agățându-ne de bărnele groase și unul de celălalt, cu obloanele bătute în cuie ca să nu fie distruse de rafalele zguduitoare și de ploaia vijelioasă.

Apa s-a ridicat, a spart uși și ferestre, a culcat la pământ arțari de 100 de ani, a rupt cablurile de curent și a scos mobila, plutind, în străzi.

Am ieșit uzi și tremurând, înaintând prin apă și noroi, pregătindu-ne pentru ce era mai rău. Stâlpii docului de lemn s-au rupt ca niște scobitori, căsuțele de vară de pe malul mării au fost smulse de pe stâlpii de susținere și târate înspre continent sau prefăcute în mormane de moloz.

Tommy și Evelyn m-au găsit lângă o cadă de porțelan răsturnată și am stat împreună, în tăcere. Mama a căzut în genunchi pe

pământul negru, răscolit, a prins în mână rădăcinile unui pin smuls din grădina noastră și a început să plângă. Tata, lângă ea, o ținea strâns pe după umeri.

Casa familiei Saunders și-a revenit la grandoarea obișnuită în numai câteva luni de la uragan. Domnul Saunders a plătit niște muncitori de-ai lui să îndepărteze ghipsul mucegăit de pe pereți, să scoată covoarele și să reconstruiască totul în timp ce el s-a dus la birou. Singura urmă rămasă de la dezastru era curtea largă și deschisă, care fusese înainte acoperită de copaci maturi.

La mine acasă, furtuna încă este un inamic recent. Tata e distras în timpul cinei și privește camerele goale și pereții nezugrăviți. La insistențele lui Tommy, domnul Saunders i-a făcut rost lui tata de o slujbă în fabrica lui, Groton Ship and Engine Company. Mama a început să facă ture la Crucea Roșie, unde distribuie produse de primă necesitate în timp ce echipele de intervenție ale lui Roosevelt ne curăță străzile. Era doar ceva temporar, spunea tata, ca să putem strânge bani pentru reparațiile de care era nevoie ca să redeschidem Oyster Shell. Dar, doi ani mai târziu, se grăbește spre fabrică de îndată ce e goală farfuria și lucrează până noaptea târziu să facă mobilă din resturi de lemn. Mama se agită și deretică prin pensiunea care nu mai e pensiune, privind cu ochi îngrijorați pe fereastră, către tata, a cărui siluetă se conturează în lumina becului fără

abajur care atârnă jos, deasupra lui. Uneori, îi descopăr îmbrățișați, atunci când ea hotărăște că s-a făcut târziu și pășește pe iarba udă de rouă ca să-l ia în pat, strângându-i în brațe mijlocul moale până-l face să cedeze.

Deși activitățile noastre nu s-au schimbat, Stonybrook mi-a părut ciudat în aceste ultime luni fără Evelyn și simt tot timpul un nod în stomac, ca și cum aș uita ceva, doar că nu-mi amintesc ce anume. Mă tot aștept să apară, cu nasul lipit de vreo fereastră sau călare pe bicicletă în spatele nostru, când ne întoarcem de la școală. Știam că lui Tommy o să-i fie greu fără ea, dar mă surprinde cât de mult mă afectează pe mine absența ei.

– Mai ții minte când eram mici și Evelyn i-a fugărit pe gemenii Campbell cu crabul ăla uriaș?

Mă opresc cu pensula deasupra unui ornament nou de fereastră. În clipa în care rostesc cuvintele, ceva în mine se strânge, un nod pe care nu pot să-l desfac. Nu pot să mi-o alung din minte.

Evelyn, care purta salopetele ce îi rămăseseră mici lui Tommy, care își dădea capul pe spate și deschidea larg gura când râdea, care îngenunchea în noroiul scârbos și săpa după scoici cu mâinile goale.

Tommy râde înfundat.

– Să sperăm, de dragul tuturor, că nu sunt crabi uriași prin Boston.

– Crezi că o s-o trimită acasă mai devreme? Că o s-o dea afară pentru

comportament necorespunzător sau ceva de genul ăsta? îl întreb eu, încercând să nu par prea interesat.

– Glumești? M-ar mira dacă s-ar mai întoarce vreodată acasă.

– Ce vrei să spui?

– În Stonybrook e plictiseală. Dacă m-ar trimite pe mine la Boston, nu m-aș mai întoarce.

– Ce tot spui acolo? Evelyn iubește Stonybrookul.

Tommy își șterge fruntea cu brațul, lăsând o urmă de vopsea albă.

– *Iubea* Stonybrookul. Nu mai fusese nicăieri altundeva. Tu chiar vrei să trăiești aici tot restul vieții?

Întrebarea asta nu mi-a trecut nici o clipă prin minte. Mă uit la pensiunea Oyster Shell, construită de străbunii mei pe la 1800, ale cărei ziduri atinse de mușcari și ale cărei scânduri putrezite vor fi în cele din urmă restaurate suficient cât să redeschidem. Pensiunea o să fie a mea într-o zi, o să-mi cresc familia aici, la fel cum au făcut părinții mei și părinții lor. Patru generații de Myers pe bancul Long Island; copiii mei vor fi într-o bună zi a cincea. Cinci generații care să alerge pe același nisip, care să învețe să înoate în aceleași valuri. Nu există nici un alt loc atât de adânc înrădăcinat în sufletul meu, nici un alt loc căruia să simt că-i aparțin atât de absolut, e singurul loc care-mi este casă.

– Stonybrookul e de ajuns pentru mine.

Nu pot să nu o remarc în clipa când coboară din tren, o rază de lumină în ceața cenușie de bărbați în costume, haine și pălării. Abia când ajunge aproape lângă noi, îmi dau seama cine este. Până și Tommy e luat prin surprindere. Se întindea să vadă, cerceta chipurile din gara din New London căutând fața familiară cu doar câteva clipe înainte ca ea să i se arunce de gât. O așteptam pe Evelyn. Dar fata asta – femeia asta – care plutește spre noi, ducând în mână valiza de piele și zâmbindu-le pasagerilor în timp ce se strecoară prin mulțime... este o străină.

Rochia îi stă strânsă pe rotunjimile trupului și are culoarea violetelor sălbaticе care cresc pe pajiștea dintre casele noastre. Părul îi este dat într-o parte și prins într-un fel care-i scoate ochii în evidență. Au puncte verzi pe care nu le-am observat niciodată până acum. Corpul ei pare atât de subțire, atât de feminin, nu doar mic. Are chiar și tocuri la pantofii lucioși, deși, în toate amintirile mele, o văd desculță. Un tren se aude în depărtare și căldura începutului de vară devine înăbușitoare. Pieptul mi se strânge, gura mi se usucă.

Tommy o prinde de umeri și o ține la distanță.

– Unde e sora mea? O răsucește și se uită teatral în spatele ei. Ce ai făcut cu Evelyn?

Tommy îmi lasă mereu impresia că e mai înalt decât este în realitate. Gesturile lui animate, vocea puternică fac ca o încăpere să pară goală înainte să fie el în ea, însă,

acum, cu Evelyn pe tocuri, cei doi frați sunt aproape de aceeași înălțime.

Evelyn chicotește și simt cum râsul ei mă încălzește. Se întoarce spre mine și mă prinde pe după talie. Miroase ca o floare al cărei nume nu-mi vine în minte.

– Mă bucur atât de mult să vă văd! Nici nu aveți idee! Radiază de fericire și ne ia pe amândoi de braț. Ridică din sprâncene, așa cum face de fiecare dată înainte să înceapă o poveste. Nu vă puteți imagina ce an am avut!

Tommy încuviințează din cap.

– Să știi, Ev, orice-au făcut, a avut efect. S-ar putea ca mama să leșine.

Evelyn își dă capul pe spate și râde. O căldură ca o rază de soare se împrăștie în pieptul meu; îi simt degetele fierbinți pe piele. Se uită la mine, apoi la pantofii din picioare și-mi dă drumul.

– Nu te lăsa păcălit! M-am gândit să vin acasă deșucheată, dar nu voiam totuși să explodeze. În plus, mătușa Maelynn s-a dat peste cap pentru mine și nu vreau să mai vină și mama cu altele. Să zicem doar că nu am fost chiar *preferata* directoarei de pension.

– De ce nu mă miră? zice Tommy.

– Cum e Maelynn? o întreb eu. Se ridică la înălțimea imaginii pe care i-au creat-o poveștile despre ea?

– Da. Trebuie să o cunoașteți. E incredibilă. Ea e singura care chiar te învață ceva interesant. Frate! Citim Faulkner, Woolf, surorile Brontë... Observă expresiile

noastre prostitue. Bine, nu aveți habar despre ce vorbesc, dar credeți-mă pe cuvânt! E genială. Toate fetele o adoră. E greu de crezut că e sora mamei.

Tommy își lasă capul într-o parte, pregătindu-se să netezească relația dintre Evelyn și mama lor, ca întotdeauna.

– Nu e chiar așa rea, Ev.

Ea îl străpunge cu privirea.

– Ție ți-e ușor să spui. Tu ești copilul ei preferat, un înger.

La cât de dură este mama lor cu Evelyn, se topește toată ca o fetiță când fiul ei îi acordă cea mai mică atenție și în privirea altfel de oțel îi apare întotdeauna o sclipire.

– Asta pentru că sunt într-adevăr un înger.

Îi face cu ochiul. Evelyn clatină din cap, își trece ambele brațe prin câte un braț de-al nostru și, cu o politețe exagerată, spune:

– Ei bine, conduceți o domnișoară acasă ca doi gentlemen distinși ce sunteți?

Tommy își duce două degete la borul pălăriei invizibile și-i ia valiza. Eu râd și parcă râsul mi-e mai ascuțit decât de obicei, făcându-mă numaidecât să mă rușinez. Simțurile mele sunt mai ascuțite, observ cât de netedă îi este pielea pe interiorul brațelor. Evelyn își îndreaptă umerii și își împinge bărbia în față, având grijă să le zâmbească tuturor celor pe lângă care trece.

În nopțile care urmează, o visez, mereu în rochia violet, sau trecând printr-un câmp de flori sălbatice, sau goală, prinzându-și flori în păr. Nu-mi amintesc nici măcar o zi în

care eu și Evelyn să fi fost singuri, însă, acum, e tot ce-mi doresc. Am nevoie să văd cât de mult s-a schimbat. Să văd dacă a mai rămas vreun loc în viața ei în care să mă potrivesc eu. Mă surprinde cât de puțin o cunosc, chiar după toți acești ani în care am crescut împreună pe țărmul aceleiași mări.

Deși, adevărul fie spus, sunt recunoscător pentru perioada în care am fost despărțiți. Nu sunt sigur ce părere o să aibă Tommy despre noile mele sentimente. Mă rușinez gândindu-mă la visele pe care le-am avut. E cel mai bun prieten al meu, aproape un frate. Cum pot să mă aștept ca el să accepte această schimbare, această nevoie a mea de a o face pe sora lui mai mică să râdă, această dorință de a o ține de mână?

Nu pot s-o invit pur și simplu pe Evelyn la o întâlnire, fluierând după ea pe stradă, așa cum face Tommy cu fetele din oraș. Fetele alea râd pentru că știu că e un derbedeu, dar tot le prosteste. Tommy mă ia cu el ca să-i țin de urât celeilalte fete, prietena celei pe care a pus ochii. Uneori, fetele astea se apleacă spre mine și ne sărutăm, dar inima mea nu tresare atunci când buzele lor le întâlnesc pe ale mele.

Nici măcar eu nu știu sigur ce să cred. E *Evelyn!* Evelyn care se lua la trântă cu noi pe nisip, ne provoca la întrecere să vedem care scui pă mai departe și mânca pumni întregi de mure fără să-i pese când sucul i se scurgea pe bărbie. Evelyn care cândva sărea pe mine și mă puneă să o car în

cârcă, care râdea la glumele lui Tommy până o apuca sughițul. Evelyn care acum își trage umerii în spate, accentuându-și curbele sub materialul rochiei. Evelyn al cărei miros dulce mă ademenește ca o vrajă, a cărei atingere îmi înmoaie genunchii. Evelyn care a venit acasă pe timpul verii, dar care o să plece înapoi la școală.

Astăzi, e ziua liberă a lui Tommy și trec amândoi pe la pensiune, în drum spre plajă și insistă să trag și eu chiulul câteva ore.

Tommy îmi aruncă un prosop în dungi.

– De dragul vremurilor bune! Înainte ca Evelyn să plece iar și să se facă și mai lady decât e deja.

Rânjesc prosteste.

– N-aș vrea așa ceva.

Cuvintele mele o fac pe Evelyn să râdă și zâmbetul meu se lărgeste, timid.

Poartă o rochie galbenă de bumbac peste costumul de baie și ne conduce pe Stone Lane, înspre plaja Bernard. Îmi imaginez momentul când o să deschidă nasturii, o să și-o lase să-i alunece de pe umeri. Sunt recunoscător pentru intimitatea gândurilor mele, încă surprinzătoare, deși deloc neplăcute. Ochelarii de soare îi ascund ochii și mă gândesc la culoarea lor care se schimbă mereu și simt nevoia să știu neapărat dacă acum sunt albaștri sau verzi.

Nisipul e rece sub tălpile mele în această dimineață, dar nu va fi astfel mult timp. Simt soarele cum îmi bate în ceafă.

Evelyn își aruncă ochelarii de soare pe o pătură și se repede spre apă. Fluxul e aproape la maximum. Își scoate rochia din mers; zboară în urma ei și aterizează pe o grămadă de nisip. Intră în spuma mării împrôșcând apă în jurul ei și se lasă purtată de un val blând. Eu și Tommy ne lăsăm prosoapele și ne scoatem cămășile, înainte să dăm fuga după ea. Mă scufund și simt apa rece ca gheața pe piele, bubuindu-mi în urechi, amuțind totul, închizându-se deasupra mea. Ies la suprafață; aerul năvălește înapoi spre mine, sunetele sunt clare și ascuțite. Evelyn plutește pe spate, cu degetele roz de la picioare ieșite din apă, cu sânii ridicați la suprafață, cu fața palidă și strălucind ca interiorul unei scoici. Când valurile coboară, îi zăresc un crâmpei din abdomen, o semilună albă care se cufundă din nou.

Tommy a plecat. Brațele lui bronzate de la munca de pe șantierul naval se ridică și coboară în valuri în timp ce înoată tot mai departe de noi. Aș putea să stau în picioare, dar calc apa ca să mă încălzesc lângă Evelyn, privindu-i abdomenul cum coboară și se ridică în timp ce se lasă legănată de curentul blând.

– Mă bucur că te-ai întors.

Vorbesc încet și urechile ei sunt cufundate parțial în apă. Nu răspunde și nu cred că m-a auzit. Apoi oftează, nu de frustrare sau de oboseală, ci un sunet fericit, o răsuflare atât de mulțumită, încât nu o mai poate ține în ea.

După câteva clipe, spune:

– Și eu mă bucur că m-am întors.

Deschide ochii și rămâne privind norii alunecând fără sfârșit deasupra noastră. Pielea i se strânge de la frig. E iunie și apa nu a avut încă timp să se încălzească, nu e încă plăcut de răcoritoare, ca în iulie, și categoric nu e caldă ca apa din august. Un fir de alge arămii se apropie de coapsa ei și îl trimite înapoi de unde a venit.

Înainte să mă pot opri, îi spun:

– Mi-a fost dor de tine!

Imediat după ce vorbesc, mă cuprinde panica. E prea direct. Noi nu vorbim așa unul cu celălalt. Poate că totuși nu s-a schimbat. Poate s-a schimbat prea mult. Poate că n-ar trebui să spun nimic, poate ar trebui să o las să plutească împreună cu norii, ușoară și liberă.

Se ridică și începe să calce și ea apa lângă mine.

– Ei, haide, Joseph... Zâmbește și își lasă capul într-o parte, cu o expresie atât de asemănătoare cu a lui Tommy, încât simt un nod de vinovăție în stomac. Nu-mi spune că, doar pentru că m-am întors acasă arătând ca o lady, o să începi acum să te porți ca un gentleman.

– Vreau să spun... Mijesc ochii, bucuros că soarele este atât de puternic și poate să dea o altă explicație pentru roșeața care mi-a acoperit fața. Eu și Tommy... ne-a lipsit că nu ai fost cu noi.

– Mmm-hmm. Ridică din sprâncene. Dacă n-aș ști mai bine, aș zice că te îndrăgostești

de mine.

Se oprește și mă fixează cu privirea. Văd acum că ochii ei sunt mai albaștri azi. Deschid gura, dar din ea nu iese nici un cuvânt. Râde, întrerupând momentul care mă face să mă simt vinovat.

– Râd de tine! Relaxează-te! spune ea, apoi se scufundă în apă.

Tommy se apropie cu mișcări puternice și egale ale brațelor. Pune picioarele pe fund când ajunge lângă noi.

– Te trezește o baie ca asta, ha? Își scutură capul ca să-și scoată apa din urechi. Gata, ieșim?

– Aa, nici vorbă! E incredibil. Nu mai ies niciodată.

Dă din picioare ca o sirenă, flexându-și și întinzându-și tălpile. Dacă aș fi la școală, aș sta înăuntru și aș învăța despre ce furculiță se folosește la ce fel de mâncare și cum trebuie să-mi întâmpin soțul după o zi grea de muncă.

– Tu? Cu un soț? Tommy o stropește cu apă. Te rog, spune-mi că nu vă învață așa ceva!

– Oh, te asigur că o fac.

Evelyn ridică mâinile și își strânge părul ud într-un nod la baza gâtului.

– Ei bine, ți-a plăcut ceva măcar? A fost ceva folositor? o întreb, încercând să par indiferent.

Un cârlionț îi evadează din coc și-mi înfrânez impulsul de a-l prinde între degete.

– Weekendurile cu Maelynn, astea o să-mi lipsească pe timpul verii. Am fost peste tot,

la Fenway și la MFA, ăsta-i muzeul de artă, și oh! Uneori, alegea un număr la întâmplare și mergeam fix atâtea stații cu tramvaiul și exploram locul în care ajungeam. E neînfricată.

– Pare mult mai tare decât aici, dacă măntrebi pe mine, spune Tommy.

– Hei, nu-i așa rău aici, zic eu.

– Din nefericire, cea mai mare parte a timpului petrecut la școală a fost îngrozitor. Etichetă, și lecții de cusut, și cum să te îmbraci pentru fiecare ocazie, și *beh!* Mă ia plictisul numai când mă gândesc. Singurul lucru care mă salva era că puteam să cânt mult la pian. Maelynn mi-a plătit lecții particulare. Asta era încântător.

Nu am auzit-o cântând la pian decât de vreo câteva ori. Muzica ajungea până la mine în timp ce-l așteptam pe Tommy pe veranda lor, în serile în care era prea târziu pentru ca Evelyn să vină cu noi. Nu intram aproape niciodată în casa lor, doamna Saunders rareori tolera haosul nostru în preajma oglinzilor ei scumpe și a mobilei rigide, dar, uneori, când ușa era întredeschisă, o zăream pe Evelyn strălucind în lumina galbenă a lămpii. Erau practic singurele momente când maică-sa o accepta în casă, atunci când degetele îi dansau pe clape, făcând pianul negru ca smoala să vibreze sub ea. În acele momente, îmi părea o străină, cu părul pieptănat după duș, elegantă și concentrată și indiscutabil talentată. Îmi dădeam seama până și eu, care nu ascultam discuri decât

atunci când le punea tata; un bărbat corpolent căruia îi plăcea să danseze lipit de mama când salonul nostru era plin de oaspeți care se legănau în ritmul muzicii și mai târziu, când rămăneau singuri.

– *Încântător?* Oh, Ev, ce ți-au făcut acolo?

Tommy își acoperă fața cu mâinile și clatină din cap.

– Auzi și tu! Da, cea mai mare parte a fost o tâmpenie și am detestat fiecare moment. Dar... Rămâne așa și zâmbește. Oamenii... mă tratează altfel când mă port așa cum m-au învățat acolo. Când mă îmbrac frumos și-mi aranjez părul. Sunt tot eu, dar nu știu... nu contează.

– Vrei să spui că-ți place cum se uită acum la tine băieții din oraș, este? Așchia nu sare departe de trunchi.

Tommy o stropește iar. Simt un gol în stomac când mă gândesc că o văd și alți băieți din oraș, că o observă și ei.

Evelyn stropește și ea, cu putere, și ne împroașcă pe amândoi.

– Nu! Ei, poate... Dar, când te porți într-un anumit fel, oamenii te tratează într-un anumit fel. Asta e tot. E plăcut.

Se ridică, ia apă în palme și o lasă să i se scurgă printre degete.

Tommy plescăie din limbă.

– Ei bine, chiar ai început să crești, Ev. Ești atât de înțeleaptă și de cunoscătoare într-ale lumii. Sunt mândru de tine, sincer. Presupun că asta înseamnă că acum nu mai poți... oh, știu și eu... să te iei la întrecere cu noi până la Stânca Matelotului

sau alte chestii de genul ăsta. N-am vrea să-ți stricăm imaginea cea nouă...

Ridică din sprâncene.

Evelyn le ridică la rândul ei, cu ochii mari.

– E o provocare?

– Nu mi-aș permite să provoc o domnișoară...

Tommy nu apucă să-și termine propoziția înainte ca Evelyn să o ia din loc, pornind întrecerea. Mă iau după ea, privindu-i picioarele lucioase ieșind și cufundându-se în apă în fața mea. Tommy e ultimul. Încă râde în timp ce vine din urmă. Tommy înoată destul de bine, dar mâinile și picioarele mele sunt mai lungi, așa că eu sunt mai rapid. Mă împing înainte, dând din picioare, pompând cu brațele, stropind-o pe Evelyn lângă mine. Suntem unul lângă altul acum, înotăm împreună și separat. Apa parcă este electrizată între noi și ajungem la stânca alunecoasă, acoperită de alge, în același timp. Mâna mea se întinde să o atingă, dar o găsește pe a ei. Leșim la suprafață și se trage de lângă mine, își dă părul ud laoparte din ochi, respiră repede, cu buzele învinețite de frig.

Cuvintele lui Tommy îmi răsună în minte, formându-mi un nod în stomac: „Vrei să spui că-ți place cum se uită acum la tine băieții din oraș, este?” Gândurile mele urmează, fără să le dau voie: „Evelyn care s-a întors pe timp de vară, dar o să plece iar”.

Apa ne acoperă umerii și se unduiește între noi și simt gust de sare pe buze. Inima îmi bate cu putere, îmi simt pielea în flăcări

și înghețată în același timp. Ochii mei îi caută pe ai ei. Sunt adânci, și deschiși, și sinceri, și așteaptă.

Mă întind iar după mâna ei și, de data asta, nu și-o mai trage.

*

Săptămâna următoare, îi aduc flori lui Evelyn – un buchetel de violete sălbatice de pe pajiștea dintre casele noastre, cu petalele mov mărginite de auriu și alb. Bat la ușă, dintr-odată jenat, acum că sunt în pragul casei ei, de simplitatea buchetului, și mă întreb cum o să-l primească. Dar zâmbetul ei în clipa în care-mi deschide mă liniștește. I-l întind – o ofertă, o explicație, o speranță.

– Rochia aia pe care o purtai când ai venit acasă... erai atât de frumoasă... și mi-a amintit de florile astea... și m-am gândit că ți-ar plăcea să le ai.

După asta, am cules violete și le-am ascuns, ca să le descopere mai târziu, ca un cod al nostru secret – *mă fac să mă gândesc la tine*. Ceva care să o facă să zâmbească, să se gândească la rândul ei la mine. Îmi plăcea să-mi imaginez că le găsește peste tot: într-un borcan pe treptele de la intrare, în buzunare, presate între paginile cărții ei preferate.

Săptămânile au trecut cu priviri furate și manifestări discrete de afecțiune.

Brațul ei atingându-l pe al meu, genunchiul meu lipit de al ei sub masă, degetele noastre împreunate pe întuneric, în timp ce trupul îmi pulsează, parcă nevenindu-i să

creadă: *vrea și ea*. Fiindcă nu știam cum avea să reacționeze Tommy, ne temeam să scoatem secretul nostru la lumină, să-i spunem pe nume, chiar și unul față de celălalt, să-l facem real, să ne lăsăm purtați de el.

Vara abia începea, dar întotdeauna își atinge potențialul maxim în jurul zilei de naștere a lui Tommy și a lui Evelyn, imediat după 4 Iulie. Anul acesta, ca să sărbătorească împlinirea a 16, respectiv 18 ani, doamna Saunders face o excepție și-mi dă voie să vin la masă – friptură de porc cu cartofi atât de moi, că-i poți sfărâma cu furculița și tort cu cremă de lămâie.

În timp ce aprinde lumânările, Tommy plescăie din limbă.

– Până și de ziua mea încerci să acaparezi toată atenția.

Evelyn îl împinge în joacă.

– Fii serios! Am fost cel mai frumos cadou pe care l-ai primit vreodată de ziua ta.

Tommy zâmbește larg și suflă în lumânări împreună.

După aceea, ne ducem pe plajă să privim apusul de soare. Artificii rămase de ieri, de la 4 Iulie, încă pocnesc din când în când, luminând cerul tot mai întunecat cu izbucniri de roșu și auriu. Se face răcoare și Evelyn își strânge brațele la piept și trebuie să fac un efort să mă opresc să n-o trag lângă mine. Aș vrea să am la mine o haină pe care să i-o ofer, dar până și gestul ăsta i-

ar părea deplasat fratelui ei și ar declanșa clopoței de alarmă.

Tommy se ridică, lăsând o urmă mototolită pe pătură, între Evelyn și mine, și scoate din buzunarul de la spate sticla de argint a tatălui său.

– Ce-ar fi să animăm puțin petrecerea asta?

Ia o sorbitură lungă, se înfioară și i-o întinde lui Evelyn.

Ea o duce la nas și se trage în spate.

– Miroase oribil.

– Nu mirosi! Bea! Ia, Joseph!

Îmi întinde sticla de whisky și eu iau o dușcă.

Tommy aprinde țigara care-i atârnă între buze.

– Haide, Ev, ai făcut 16 ani! Nu-mi spune că o lady nu are voie să bea.

Își mișcă picioarele, îngropându-și, apoi scoțându-și gleznelor din nisipul rece.

– Zău, trebuie să renunți la povestea asta cu mine fiind o lady. Sunt la fel.

– Oh, dar nu ești la fel! o necăjește el și îmi ia sticla.

O candelă romană îi luminează trăsăturile copilăroase care devin dintr-odată parcă din piatră.

– Nu-i așa, Joe?

Evelyn se încordează lângă mine.

– Mie mi se pare aceeași Evelyn.

Ridic din umeri, dar vocea-mi patinează și ochii îmi sunt pironiți la genunchi.

Tommy mai ia o gură lungă, apoi trage din țigară, savurând tăcerea încordată. Clatină

din cap.

– Ascultați, voi doi! N-am nimic împotriva. Serios. Vreau doar să-mi mărturișiți.

– Hei, poate ar trebui s-o iei mai încet.

Arăt spre sticlă și Tommy se trage în spate.

– Abia am început... Ascultă, Joe, ești cel mai bun prieten al meu și, dacă vrei să fii cu sora mea, e-n regulă. Dar aș fi preferat să vii la mine ca un bărbat și nu să te furișezi și să o săruți pe întuneric.

Tommy nu se uită la noi, nu pare nici măcar furios. Vocea-i este goală, dezamăgită.

– Nu ne-am sărutat! chițăie Evelyn și vocea ei sună ca o roată de bicicletă care se dezumflă.

Este adevărat, dar, tehnic, nu e o explicație.

Urmează o pauză umplută de pocnetul artificiilor de culoarea smaraldului și de murmurul constant al valurilor. Silueta lui Evelyn se conturează în lumina lunii și aș vrea să știu la ce se gândește, ce ar vrea să spun, să fac. Tommy își aruncă în nisip țigara Lucky Strike fumată numai pe jumătate. Briza îmi ridică părul pe brațe, dar trupul îmi arde din cauza acuzației aduse, a adevărului din ea. Toate momentele în care am crezut că suntem discreți, ascunși... Evident că știe.

Sunt un prost. Un trădător și un prost.

Trag adânc aer în piept.

– Am vrut să-ți spun, sincer, dar nu știam cum o să reacționezi. Nu voiam să mă

urăști sau să o iei razna. Nu voiam să ne interzici să ne vedem. Voiam să... Așteptam momentul potrivit, voiam...

O las așa, rămas fără scuze.

– Credeai că o să vă interzic să vă vedeți? Tommy râde și chiar și în umbră pot să văd furia cuprinzându-l, ca un huruit mocnit. Da' cine sunt eu, taică-său?

Coboară sticla de whisky, care rămâne atârnându-i între degete.

Mă bâlbâi, cuprins de nesiguranță.

– Nu știu... Ești cel mai bun prieten al meu, voiam să te respect.

Tommy se împunge cu arătătorul în piept.

– Mă respecti spunându-mi! Nu furișându-te pe la spatele meu. Ai idee ce ciudat m-am simțit lângă voi doi? Întinde brațul spre plajă. Crezi că nu vedeam ce se întâmplă?

Evelyn se grăbește să intervină, încercând să vorbească pe un ton lejer:

– Tommy, tu erai mereu cu ochii pe câte o fată. Încearcă să râdă. Sincer, n-am crezut că o să observi vreodată.

Își răsucește o buclă pe deget, un gest de agitație, care, în ciuda tensiunii, îmi face stomacul să mi se strângă de dorință. Nu există cale de întoarcere – și, chiar dacă ar exista, n-aș vrea să mă întorc.

Ridic mâinile cu palmele spre el, într-un gest de capitulare.

– Îmi pare atât de rău, Tommy! Sincer.

Tommy așteaptă parcă o eternitate, apoi scoate un oftat adânc, dramatic.

– Știu că-ți pare. Ești un om bun, Joe. Dacă ești atât de nebun încât să vrei să fii

cu Ev, sunt și eu atât de nebun cât să te las. Voiam doar să dăm cărțile pe față. Sincer, n-am nimic împotriva. Se oprește, mă privește adânc în ochi și mă avertizează: Atât timp cât te-nsori cu ea.

Evelyn înlemnește. Eu simt cum mi se cascadează gura și îngaim:

– Nici măcar n-am vorbit despre...

– Of, frate, glumesc! Tommy râde cu zgomot, dându-și capul pe spate. Frate, da încordați mai sunteți! Hai, beți de-aici, o să vă mai relaxeze!

Râdem amândoi, un râs eliberator. Este ca și cum am fi ieșit din adăpostul nostru pregătiți de furtună și am fi găsit, în schimb, soare.

Tommy ridică sticla furată de whisky într-un toast.

– Pentru Joseph și Evelyn! Să trăiți ani mulți și fericiți împreună, mereu îndrăgostiți!

Ne privește rânjind, apoi duce sticla la gură.

O trecem de la unul la altul, simțim toți cum lichidul ne arde gura, ne amețește, ne face să râdem prosteste și, în cele din urmă, ne eliberează, încețoșând cerul nopții până nu mai putem distinge stelele.

Odată ce Tommy știe, restul verii este mai frumos decât am visat. Nu suntem excesiv de afectuoși unul cu celălalt în fața lui, dar nu mă pot abține să nu o țin de mână pe Evelyn, să nu îi dau laoparte părul din ochi.

Tommy clatină din cap și ne spune că suntem două turturele, apoi începe să se

uite după câte vreo fată care să-i distragă atenția.

Tommy lucrează în cele mai multe zile pe șantier, așa că eu și Evelyn suntem adesea singuri. Vine să mă vadă la pensiune, în timp ce dau zor să termin lista pe care mi-a lăsat-o tata – să înlocuiesc podeaua stricată, grinzile putrezite, șindriile smulse de pe acoperiș. Nu mă deranjează munca – mintea mi se golește de orice altceva atunci când meșteresc, repar și șlefuiesc. Mi-e ușor să muncesc cu mâinile și mă mândresc cu treaba bine făcută și mă bucur să dau ceva casei care va fi a mea într-o bună zi. Simt că în felul ăsta ajung parte din istoria ei, așa cum am văzut că au făcut tata și tatăl lui de când țin eu minte. Și nu mă supăr niciodată când mă întrerupe.

Uneori, Evelyn citește pe o pătură pe iarbă, undeva în apropiere, sau se urcă pe o scară și-mi dă unelte, înainte să o ștergem și să petrecem după-amiaza împreună, înotând și stând la soare pe nisipul cald.

În această după-amiază, stăm întinși pe ponton, căutând imagini în norii de deasupra noastră. Părul lui Evelyn e umed și ciufulit de vânt, mâna mea este pe coapsa ei. Să-i ating pielea este deopotrivă incitant și reconfortant, ca și cum am stat dintotdeauna așa, ca și cum relația noastră n-ar fi fost niciodată altceva decât ce este acum. Mă întorc spre ea și privirea mea absoarbe fiecare detaliu, cum își privește un pictor modelul, artistul–muza.

– Ce faci?

Roșește când mă întreabă.

– Vrei să știi? o întreb, rușinându-mă dintr-odată – n-am ce-i face când se uită așa la mine.

– Da, vreau.

– Încerc să-mi întipăresc în memorie imaginea ta la 16 ani.

Mă cutremur când recunosc, *16 ani*, că vreau să o văd la fiecare vârstă și să pun deoparte imaginea de acum, pentru mai târziu. Să caut cândva prin amintiri exact momentul acesta, această parte a vieții noastre împreună. Caietul pus bine sub ea, în care sunt notate visurile ei cele mai secrete. Locurile pe care vrea să le vadă, aventurile pe care vrea să le trăiască, ideile care i se învârt prin cap de când a cunoscut-o pe Maelynn. Visuri despre care mi-a spus, dar pe care nu m-a lăsat încă să le citesc, pe care le scrie întinsă pe burtă pe ponton, privindu-mă cum înot. 16 ani, cu pielea întinsă și netedă, cu cicatricea micuță de pe cot, de când a alunecat și i-a intrat o așchie din puntea pontonului, într-o vară, trupul ei – o plută pe care aș putea să mă îndepărtez, să mă las purtat spre fericirea pe care o simt.

Se ghemuiește în mine, își apasă obrazul pe umărul meu gol. Îi ating fruntea cu buzele și simt părul gâdilându-mi gâtul.

– E ciudat cum nu e deloc ciudat. Nu crezi?

– Noi doi? o întreb.

– Noi doi.

– Am senzația că așa a trebuit dintotdeauna să fie. Când o spun, simt că e adevărat, ca și cum o parte secretă din mine ar fi știut mereu. Ca și cum destinul ne-ar fi fost hotărât dinainte și ne-ar fi așteptat doar să-l ajungem din urmă. Nu-i așa?

– Întotdeauna am sperat că așa o să fie, spune Evelyn.

Stomacul mi se răsucește, imaginându-mi-o imaginându-și.

Șoptesc:

– Încă un an și o să te întorci acasă definitiv și o să poți să faci orice... Ce vrei să fii, Evelyn?

Zâmbește și ridică bărbia, privindu-mă.

– Nu știu... Vreau să fiu ca Maelynn, o femeie care să fi văzut lumea, care să aibă povești de spus. I-ai auzit vreodată pe pianiștii care călătoresc și dau concerte?

Clatin din cap.

– Maelynn mi-a povestit despre ei. Oamenii ăștia sunt plătiți ca să cânte la pian într-o orchestră, poți să-ți imaginezi? Poate asta. Sau poate o să mă fac pilot și o să zbor oriunde o să vreau.

– Nu poți să fii pilot! o necăjesc.

Ea ridică dintr-o sprânceană.

– De ce? Pentru că sunt femeie?

Râd, uluit de ea, de felul în care înțelege totul, mai puțin propriile limite.

– Pentru că ți-e frică de înălțime!

Plescăie din limbă, fără îndoială amintindu-și de câte ori s-a codit să sară

din punctul cel mai înalt de pe Stânca Matelotului.

– Oh, carevasăzică, acum, știi totul despre mine, Joseph Myers?

Încet, spun:

– Știu câte ceva.

– Ei bine, dacă ești așa deștept, tu ce vrei să fii?

– Al tău.

Inima-mi răsună cu putere, asemenea picioarelor noastre goale pe potecă, toți anii petrecuți împreună îmi aleargă prin piept în clipa în care îi trag bărbia spre mine și, pentru prima oară, o sărut.

CAPITOLUL 3

Jane

Iunie 2001

Stau în fața mamei în birou, lângă biblioteca plină de fotografii înrămate și de romane, așezată la pianul Steinway. Cu luciul lui negru caracteristic, este cel la care preferam să cânt în copilărie, din nici un alt motiv decât din dorința de a fi altfel decât mama, care se așeza mereu la Baldwin. Au trecut zeci de ani de când nu mi-a mai dat lecții, de când nu am mai cântat deloc, dar, neavând un pian al meu, mă simt atrasă de camera aceasta ori de câte ori trec pe la ei. Când stau pe băncuța asta, îmi amintesc

cum, cu ani în urmă, m-am îndepărtat atât de mult, încât eram sigură că n-aveam să mai vorbesc niciodată cu părinții mei, cu atât mai puțin să mă mai simt vreodată învăluită de siguranța și confortul acestei încăperi. Nu pot să stau lângă aceste două plane și să mă simt pierdută prea mult timp. Mă regăsesc în miile de atingeri ale degetelor mele pe clape, pe măsură ce coloana mi se lungea și picioarele îmi creșteau suficient cât să ajungă la pedale, cu mama lângă mine, muzica fiind singurul loc în care ne puteam întâlni întotdeauna.

Nu-mi dau voie să mă uit la ea, să calculez toate felurile în care s-a schimbat deja și pe care, cumva, nu le-am văzut până acum. Acele schimbări minuscule pe care le-am pus pe seama unei îmbătrâniri firești. Nu am suficient curaj cât să înfrunt adevăratul vinovat, cel de neînduplecat, diagnosticul la care ar trebui să mă concentrez, care m-ar trânti în genunchi dacă nu aș fi atât de uluită de reacția lor. Nu când este mult mai ușor să înfrunt ființa umană câtuși de puțin perfectă care este mama mea, să mă cufund în anii în care ne-am luptat și să scot din ei un scut cu care să acopăr ceea ce aș putea să simt, ce ar trebui să simt. Nu pot să fiu generoasă cu ea în clipa de față, nu pot să-i ofer condoleanțe, fără să accept astfel că, într-un fel, ar putea exista o justificare a felului ei de a gândi. Nu când au luat hotărârea fără noi, fără să ne dea voie să prezentăm și să argumentăm un caz diferit. Nu când *un*

an este atât de arbitrar, când ar putea avea încă mult mai mulți. Nu când căutarea de detalii, informații, perioade, toate elementele pe care le adun de obicei pentru a-mi forma o imagine completă, ar conduce spre concluzia că *mama mea moare*. În schimb, cânt game cu mâna stângă, nereușind să oprim memoria musculară care se activează din subconștient.

– Și? Despre ce ați vorbit? Încă o bombă pe care să o aruncați?

E prima oară când o văd, când îi văd pe amândoi – deși, în mod convenabil, tata are treabă în grădină și ne-a lăsat singure aici – din ziua în care au făcut anunțul ăla ridicol, pe care ni l-au prezentat într-un pachet frumos, servindu-ne cu aperitive și întrebându-ne ce mai e pe la muncă înainte să ne întindă bomba care să ne explodeze în brațe.

Thomas a fost tăcut, închis în el, când l-am dus la gară în noaptea aia. Nu vorbim în mod regulat, programele noastre – eu înregistrez în studio dis-de-dimineată și fratele meu lucrează până la Dumnezeu știe ce oră din noapte – ne obligă să luăm legătura de cele mai multe ori de sărbători și de zile de naștere. Așa că a fost un șoc când m-a sunat a doua zi după-amiaza ca să-mi ceară să-i oprim pe părinții noștri înainte de a fi prea târziu. În mod evident, am acceptat. Nu-i putem lăsa să meargă până la capăt cu povestea asta. Pe mama nu acum, nu încă, cel puțin. Pe tata, niciodată. Dar ei au fost întotdeauna așa

legați unul de celălalt, dependenți unul de altul și o parte din mine nu e surprinsă că s-au gândit la un astfel de final. O lume în care sfârșitul unuia să însemne sfârșitul pentru amândoi. Pare exact genul de lucru pe care să-l facă ei și, când i-am spus asta, Thomas mi-a închis telefonul.

– Ne-ai evitat în ultima vreme, spune mama, pe un ton precaut.

În mod normal, vin să-i văd în fiecare săptămână sau la două săptămâni, dacă nu cumva am foarte mult de lucru. Dar nu am mai trecut pe la ei din acea seară, deși am vorbit de câteva ori la telefon, scurt, când am crezut că eram pregătită să-i sun. Până când le-am auzit calmul forțat, vocile încărcate de îngrijorare când, la rândul lor, au întrebat: „Dar tu cum ești?” ca și cum nu ei ar fi fost motivul pentru care aș fi putut să fiu nu tocmai bine. Am analizat situația din sute de perspective diferite, am încercat să mă pun în locul lor. Mi-am imaginat că mă apropii eu de 80 de ani, că primesc un diagnostic de boală debilitantă și am găsit același răspuns de fiecare dată. Nu s-au gândit până la capăt, nu complet.

Și n-o s-o facă.

– Cum mă evită tata acum pe mine? Mă uit pe fereastră la tata, care stă în genunchi, lângă răsadul de crini tigrați, cu o grămadă de buruieni smulse lângă el. Știe că sunt aici.

– Eu l-am rugat să ne lase câteva minute.

– Ca să poți să mă faci să mă simt vinovată?

– Mă așteptam ca Thomas să se îngroape în muncă, să ne țină la distanță o vreme. Dar, sinceră să fiu, sunt mirată de tine.

Simt cum mi se aprinde furia, cea mai sigură dintre emoțiile care mă macină.

– Nu prea cred că ai dreptul să fii surprinsă de ceva în momentul ăsta, mamă.

– Ai dreptate. Mă gândeam doar că o să ai întrebări.

– Am stat să mă gândesc, spun eu. Apoi, auzindu-mi tonul răutăcios, adaug: Îmi pare rău! Nu-mi pot imagina cât de greu este pentru tine. Nu încerc să spun că nu e mare lucru, nu vreau să fiu insensibilă, pentru că, *Dumnezeule*, e groaznic, mamă! Dar este... mult.

Adevărul este că am pedepsit-o și vrea să o recunosc. Am pedepsit-o pentru că e mai ușor decât să admit că mă trezesc zvâcnind din vise în care ea se uită la mine și nu mă mai recunoaște. Am pedepsit-o pentru că eu am fost nevoită să-i spun totul fiicei mele, Rain, să răspund la întrebări la care nici eu nu aveam răspunsuri. Să-i spun mai întâi că bunica e foarte bolnavă, apoi că amândoi bunicii ei intenționează să-și pună capăt zilelor din cauza asta. Eram chiar mai tânără decât este Rain acum când am avut-o. Este singurul meu copil și n-am avut niciodată secrete una față de cealaltă. Oricât de greu mi-a fost să-i spun, oricât de iresponsabil mi s-a părut să transmit mai departe idioțenia asta, mi-ar fi fost imposibil să nu o fac. Aș simți ceva apăsând între noi ori de câte ori aș vorbi cu

ea, rozându-mă pe dinăuntru, îndemnându-mă să-i spun totul, să o pun la curent. Și am vrut să-i spun lui Rain înainte să afle de la verișorii ei, nu voiam să primească vestea la telefon, trunchiată și măcelărită, ca orice poveste împărtășită în familie. Așa că am fost forțată să admit că nu știu dacă vorbesc serios sau nu, dar că, momentan, trebuie să-i credem pe cuvânt. Eu am fost cea care a trebuit să o țină în brațe când lacrimile de nedumerire și durere anticipată i-au acoperit obraji, eu am stat cu ea până după miezul nopții, analizând o decizie pe care nu puteam să o justific sau să o înțeleg. M-am gândit să-i pun pe părinții mei față în față cu nepoata lor cea mare, să o privească în ochi și să-i spună cuvintele devastatoare, convinsă că ar fi fost o palmă care să-i trezească la realitate, poate chiar un motiv care să-i facă să se răzgândească. Dar cea care ar fi suferit cel mai mult ar fi fost Rain, fiindcă ar fi învățat atunci o lecție dură despre părinții mei, un fapt pe care eu l-am acceptat cu mulți ani în urmă, și anume, că întotdeauna o să se iubească unul pe celălalt ceva mai mult decât te iubesc pe tine.

– Gândește-te atunci, spune mama, ca și cum ea ar fi cea rezonabilă.

Ea, care mi-a lăsat cu bunăvoință timp și spațiu în aceste ultime două săptămâni, așteptând să vin eu la ea, când eu ar fi trebuit să fiu binevoitoare și să mă ofer să o ajut, să o întreb cum se simte, de ce are nevoie. Până când a ajuns la concluzia că a

așteptat suficient și mi-a cerut să vin la ea, mi-a spus că trebuia să discute ceva cu mine față în față. Și eu am o întrebare. Vreau să știu ce anume li s-a întâmplat părinților mei la bătrânețe de au devenit atât de melodramatici, pentru că anunțurile astea protocolare și importante încep să fie prea mult pentru mine.

– Ei? Ce era atât de important că nu puteam discuta la telefon?

Știu că ar trebui să fiu sumbră, dar nu pot să intru-n joc. Mă simt detașată de trup. Este epuizant să discut despre asta, să mă port ca și cum faptul că o să-și ia viața peste un an este o opțiune reală și rațională, singura ei opțiune, când nu este. Nu poate să fie.

– Marcus mai are relații la *Boston Globe*? mă întreabă mama.

Îmi înăbuș impulsul de a o întreba dacă a tras ceva pe nas. Ținând cont de istoricul nostru, comentariul ăsta nu ar amuza-o. Dar, cu siguranță, ar fi trebuit să înceapă cu o retractare a planului lor bizar de a pune în scenă o versiune de *Romeo și Julieta* cu protagoniști de vârstă a treia. Sau ar putea cel puțin să-mi ofere mai multe explicații, un context, informații pe care să pot să le verific, numele doctorilor, rezultatele testelor, opțiunile de tratament. Nu m-a chemat aici doar ca să mă întrebe o prostie despre Marcus. Despre Marcus, pe care nu l-au întâlnit decât de vreo câteva ori și niciodată cu permisiunea mea. Au dat peste el la postul de televiziune când au venit să

mă viziteze la prânz și mama, mereu incredibil de evidentă, îmi dădea ghionturi și puneă tot felul de întrebări și-l invita să vină cu noi. Este întotdeauna foarte amabil și refuză politicos, pentru că e prezentator de știri și e plătit să fie plăcut și carismatic. Știe că eu hotărâsc dacă și când să mi se alăture. Iar eu nu sunt pregătită.

Poate că n-o să fiu niciodată pregătită. Am cele mai proaste gusturi în materie de bărbați, în asemenea măsură, încât nici nu merită să încerc. De câte ori mă apropii de cineva, jur că stric totul. Marcus e bun pentru mine în momentul de față. E aproape perfect. Nu are nici o fostă soție, nu are copii, traumele cele mai mari din viața lui aparțin altor oameni, sunt ororile pe care le-a văzut în anii în care a lucrat ca reporter de război. Nu sunt decât bagajele mele în relația noastră, dar eu am suficiente pentru doi. De unde suntem acum, nu o putem lua decât în jos. Și la ce bun? Uită-te la părinții mei!

Și la mătușa Maelynn. Dacă de asta e nevoie pentru iubirea adevărată, dacă asta poate să-ți facă, atunci s-o păstreze ei. Marcus vrea mai mult, e răbdător, dar și-a exprimat clar intențiile, însă eu îl asigur că e mai ușor așa, nimeni nu are nevoie să se implice prea mult, nimic nu trebuie să devină stânjenitor la muncă și nici unul din noi nu e nevoit să stea prea mult timp cu părinții celuilalt. Iar mama cu siguranță nu are dreptul să-mi pună întrebări personale.

Trag aer în piept, făcând un efort să mă stăpânesc.

– De ce întrebi?

– Am un fel de ultimă rugămintă.

Trag o strâmbătură și simt cum îmi înțepenesc degetele.

– Fii serioasă! Tu și tata n-o să faceți pe bune așa ceva.

– Țsta e planul, cel puțin pentru mine. Tatăl tău e imposibil, dar ai putea încerca să-l faci să se răzgândească.

– Sub nici o formă...

Mă întrerupe.

– Crezi că Marcus cunoaște pe cineva la Orchestra Simfonică din Boston, de când a lucrat la *Globe*?

Clatin din cap, fiindcă nu pot să cred că poate fi atât de încăpățânată.

– Chiar credeți că o să vă lăsăm să faceți așa ceva?

– Am nevoie de ceva de la tine, Jane.

– Iar eu am nevoie ca tu și tata să nu mai vorbiți ca doi nebuni!

Ridic din umeri în semn că nu o să discut despre asta. Fusesse pregătită să mintă prin omisiune, să ascundă motivul real, iar asta e ca un fir de sârmă ghimpată care mă taie de câte ori încep să mă înmoi puțin. Dacă a crezut cu adevărat că e posibil să-și ascundă simptomele, atunci fie ne crede idioți, fie renunță mult prea repede. Poate că mai are încă ani mulți de viață de calitate de trăit. Nu o învinovățesc că nu vrea să mai trăiască dincolo de punctul ăsta. Nu vreau să o văd suferind, nici complet

pierdută față de sine însăși. Nici eu nu aş vrea să ajung așa, nu cred că există cineva care să-și dorească asta. Dar nu înțeleg de ce ar alege o dată la întâmplare în care să sfârșească totul, fără să vadă măcar cum merg lucrurile. Iar asta nu se apropie nici măcar pe sfert de cât de uluită sunt de reacția tatălui meu. Mă bulversează, nu mă lasă să reacționez ca un om normal la diagnosticul foarte real al mamei mele. Cu îngrijorare, cu tristețe, cu teamă pentru viitorul ei, pentru modul în care ne afectează pe noi toți – chestie care, sincer, mă enervează la culme. Cumva, ne face pe noi trei să părem băieții răi, insensibili la rugămintea ei, egoiști chiar că ne gândim la noi în astfel de momente.

Acestea fiind spuse, a fost o surpriză când tata a lăsat să scape un indiciu vizavi de starea ei. În mod normal, părinții mei sunt impenetrabili, fac front comun până în pânzele albe. M-am îndoit cândva de nivelul lor de devotament, m-am îndoit de tot ce știam. Suntem într-un loc mult mai bun acum, suntem într-un loc bun de mulți ani. Au tot ce au muncit o viață întreagă să aibă – unul pe celălalt, familia lor – și au scăpat de greutatea de a conduce Oyster Shell. Nu are nici un sens să renunțe la toate astea, să profite chiar și cu o zi mai puțin. Dar știu că ar face orice unul pentru celălalt. Chiar dacă asta înseamnă să detoneze o bombă pe insula pe care au trăit întotdeauna și să ne lase pe noi să facem curățenie după.

Dacă situația n-ar fi atât de sumbră, ar fi amuzantă. Eu am ajuns să fiu persoana rațională din familie? Mama și tata și-au pierdut mințile, Thomas stă bosumflat ca un copil mare și nici nu vreau să încep să vorbesc despre Violet, singurul om de pe fața planetei care poate să vadă latura romantică din orice, mai puțin din propria căsnicie. Mă scoate din minți. Încă îi venerază pe părinții noștri de parcă ea ar fi copil și ei adulții și este incapabilă să privească cu ochi critic orice acțiune a lor. I-am spus că planul lor este plin de hibe și că o să dea înapoi când lucrurile o să devină prea reale. Nu e de acord, e convinsă că au știut întotdeauna că nu pot trăi unul fără celălalt, că probabil s-au înțeles cu ani în urmă să facă ceva de genul ăsta. A spus că nu și-l poate imagina pe unul fără celălalt și că poate că e mai bine așa, ca să nu rămână unul singur, cu inima frântă. În momente ca astea, încep să cred că poate nu am fost singura din familie care a abuzat de droguri.

– E important, insistă mama.

Îmi ia o clipă să-mi dau seama că încă vorbește despre orchestră, că pentru ea *asta* e important în clipa de față.

Mă reped la ea ca un taur încolțit.

– La fel e și asta!

Dacă vrea s-o facem, putem s-o facem.

Se oprește, în felul ăla exagerat al ei la care recurge când vrea să sublinieze că ne aude. Am senzația că mă ia de sus, mai ales acum.

– Vreau să cânt cu Orchestra Simfonică din Boston. Întotdeauna am vrut. Și încep să rămân fără timp.

– *Alegi* să rămâi fără timp. Înțeleg când spui că starea ta se înrăutățește rapid și îmi pare rău, sincer, dar să alegi o dată și să nici nu încerci măcar să rezisti atât timp cât poți... Mă opresc. Conversația asta e absurdă.

– Vreau să cânti cu mine.

– Doar nu vorbești serios!

– În orchestră. Vreau să fii acolo, cu mine.

Insistența ei mă face să râd. Cu cruzime.

– În primul rând, nici măcar nu am habar dacă Marcus are ce sfori să tragă. În al doilea rând, n-am mai cântat într-un concert de ani întregi.

Mint, desigur. Marcus are relații puternice în Boston, a crescut în Roxbury și este un fel de vedetă locală. A fost primul afro-american care a câștigat Premiul Worth Bingham pentru un reportaj de investigații. A petrecut ani buni la *The Boston Globe*, intervievând frecvent politicieni și diplomați la televiziune înainte ca un atac de cord la 36 de ani să-l facă să pună la îndoială ritmul alert în care avansa cariera lui, să părăsească definitiv Bostonul și să aleagă o viață mai liniștită pe coasta din Connecticut. Probabil că n-ar fi nevoie decât de un singur telefon și orașul ar sări în picioare. Concertul e altă poveste. Nu mint că au trecut ani de când n-am mai cântat la un asemenea nivel, dar întrebarea

ei m-a făcut să mă întreb dacă aş mai putea.

– Nu uiţi niciodată.

– De ce ai nevoie de mine?

– Mă tem că nu o s-o pot face singură.

Îmi las privirea să cadă pe mâinile ei, care tremură pe clape, şi cărămizile slăbesc în zidul pe care l-am construit.

– De ce nu mi-ai spus?

Întrebarea lui Thomas din acea seară: „Este vreunul din voi pe moarte?”

Nu poate fi adevărat.

– Ca să mă protejez pe mine, presupun. Oftează. Dar acum ştii de ce am nevoie să preiau controlul aspra timpului care mi-a mai rămas, să-mi împlinesc visul ăsta înainte să fie prea târziu. Trebuie să înţelegi.

Alege să joace cartea asta, trăsătura noastră comună. Forţa care m-a împins în nopţile târzii în care studiam jurnalismul în timp ce lucram cu normă întreagă la bancă şi o creşteam singură pe Rain. Nu e vina mea că n-a apucat să-şi îplinească visul, dar înţeleg de ce vrea s-o facă. Eu şi mama mea, cum ne necăjea întotdeauna bunica, nu suntem niciodată mulţumite. E o critică pe care o port ca pe o insignă de onoare.

Unii spun că sunt intensă. Nepotolită. Pot să-mi spună cum vor, aşa am ajuns departe. Mama mai puţin, dar ea are alte priorităţi decât mine. Căsnicia, pentru început.

Zâmbeşte.

– Nu vrei să ştii ce am interpreta?

– Nu am acceptat încă și tu deja ai ales partitura. Ești incredibilă!

Ce tupeu are femeia asta! Dar, parcă vrând să-mi facă în ciudă, curiozitatea nu-mi dă pace.

– Așadar, ai de gând să accepți?

– Depinde. Mă uit la ea pentru prima oară. Întreaga conversație este atât de absurdă, încât mă las dusă de ea, urmând iepurele alb în Țara Minunilor. Ce ai ales?

– „Concertul pentru pian numărul 10” al lui Mozart, pentru două pianе.

Scoate partitura de sub bancheta cu balamale și o pune în fața mea.

– Nu am terminat de discutat despre asta.

Dar încep să mă joc cu notele, găsindu-mi ritmul, și simt cum umerii mi se relaxează pe măsură ce muzica se desfășoară în fața mea. O amintire se ridică din proprie voință la suprafață, un Crăciun din adolescență, chiar înainte să plec de acasă, când mă certam constant cu mama. Tata a venit cu ideea să-i facem o surpriză și să-i cântăm *Have Yourself a Merry Little Christmas*. Să cântăm împreună, un cadou siropos la care numai el e în stare să se gândească. A desemnat-o pe Violet, care a acceptat numaidecât, să ne recruteze. L-am rugat să mă lase să interpretez ceva mai interesant, care chiar să reprezinte o provocare. Thomas, firește, a fost greu de convins.

Am repetat săptămâni întregi, mult mai mult decât ar fi fost necesar, în timp ce mama era plecată să dea lecții. În dimineața de Crăciun, tata, Thomas și Violet

au cântat în timp ce eu interpretam melodia la pian, strânși în pijamale în jurul meu, cu bradul alături și cu hârtia în care fuseseră ambalate cadourile împrăștiată peste tot. Au cântat fals și a sunat aproape îngrozitor, dar au încercat. Mama abia dacă a mai putut vorbi după aceea, mulțumindu-ne printre lacrimi.

Nu m-am mai gândit la asta de ani întregi, uitasem aproape complet până acum. Nu sunt sigură ce anume m-a făcut să-mi amintesc, dar mi se ridică un nod în gât în timp ce mă uit la partitura lui Mozart.

Nu știu ce o să aducă anul acesta sau ce o să hotărască părinții mei. Dar ar putea fi un mod de a trage de timp. Ceva pe care să-l aștepte cu entuziasm, care să le distragă atenția, un țel spre care să se îndrepte – să cântăm împreună în Orchestra Simfonică din Boston. Ceva pe care să-l dăruiesc mamei mele, un vis pe care nu și l-a împlinit niciodată, pentru tot ce mi-a iertat. Ceva pe care să-mi-l dăruiesc mie însemi, o parte din mine pe care am lăsat-o să se ofilească, o amintire a armoniei dintre noi, de la început. O amintire pe care să o păstrez în inima mea dacă ceea ce spun ei este adevărat, dacă, în ciuda a ceea ce cred și în ciuda protestelor noastre, la sfârșitul acestui an, ei într-adevăr n-o să mai fie.

CAPITOLUL 4

Evelyn
Iunie 1942

Trenul o pornește din South Station, ducându-mă înapoi în Stonybrook după al doilea an în care am fost plecată, ultimul meu an la Școala de Fete a Domnișoarei Mayweather. Îmi sprijin fruntea de geamul rece de sticlă. Bărbatul din fața mea citește un ziar mototolit pe a cărui primă pagină este o fotografie cu fete care fac reclamă la obligațiuni de război, cu eșarfe pe piept și pălării cloș. Privesc pe geam cum tonurile de cenușiu și maro ale Bostonului sunt înlocuite treptat de verde și albastru, pe măsură ce intrăm în peisajul de țară, unde cerul se vede liber.

Trupul îmi vibrează cu o energie nepotolită. Cu cât mă apropii mai mult, cu atât mai greu îmi este să fiu în orice altă parte decât acasă. Cabina e plină de fum gros de țigară și tânjesc după briza mării, după corul cicadelor în mlaștină pe timpul nopții, după nisipul ud care să-mi acopere picioarele goale. Dar, acum, mai e ceva, un strat de tristețe sub entuziasmul meu. O las în urmă pe Maelynn, las lecțiile de pian și contururile unei vieți noi pe care începusem să o colorez. Profesorul de la Conservatorul din Boston, Sergey, un rus renumit pentru zgârcenia cu care face un compliment, a spus cândva că *am potențial*. Așa că las în urmă și posibilitatea de a avea un loc acolo anul viitor, intervenția pe care s-a oferit să o facă în numele meu. Și serile târzii în care

sufrageria lui Maelynn e ticsită de scriitori, artizani și muzicieni și eu stau cocoțată pe canapea și le absorb poveștile, amețită de nectarul lor. Și listele pe care m-a încurajat să le fac, cu visuri care mi s-au părut prea caraghioase ca să le arăt oricui altcuiva în afara ei și a lui Joseph. *Să-mi înmoi picioarele în Oceanul Pacific. Să vizitez Târgul Mondial. Să merg călare pe un elefant.* Lista din Boston pe care am făcut-o împreună și pe care a lipit-o de oglinda din baie. Entuziasmul cu care bifam ceea ce reușeam să facem de pe ea: *plimbarea cu barca pe The Charles, vizită la mumiile egiptene din Muzeul de Arte Frumoase, alune sărate în Fenway Park.* Străzile din Boston ticsite de oameni elegant îmbrăcați, care se îndreaptă spre o țintă anume. Libertatea de a urca în tramvai în Brookline și de a merge oriunde vreau, de a colinda ore în șir, vibrând de posibilități.

Dar să rămân ar însemna să alung viața pe care am lăsat-o în urmă. Când mi-am luat la revedere de la Joseph, la sfârșitul verii trecute, a fost unul dintre cele mai grele lucruri pe care le-am făcut vreodată. Ne-am sărutat și lumea s-a învârtit și a amuțit în jurul nostru, până când eram sigură că urma să pierd trenul. Îl iubesc de când pot să-mi aduc aminte. Probabil pentru că nu era deloc ca mine sau ca Tommy – zgomotoși și plini de bravadă și de glume. Joseph era o piatră netezită de valurile noastre, ca o pietricică de pe țărm pe care o iei în buzunar, ca să te calmeze.

Știam despre întâlnirile la care se ducea și despre fetele pe care le săruta. Nu i-am arătat niciodată ce simțeam. Eu aveam mereu genunchii juliți și părul ciufulit, nu se gândea la mine în felul ăsta. Îmi acordase întotdeauna atenție, așa cum ar face un frate, și între noi se formase o prietenie, pentru că eram doi sateliți care orbitau în jurul aceleiași planete, dar, până vara trecută, nu *se uitase* niciodată cu adevărat la mine. Niciodată așa – ca și cum aș fi fost un vis din care nu voia să se mai trezească, urmărindu-mă cu o privire care era ca o atingere fizică. O simțeam și când eram cu spatele la el. Când m-a sărutat prima oară, inima mi-a sărit din piept și i-am simțit separat fiecare bătaie.

Anul a trecut cu scrisori trimise de la unul la celălalt și cu vizite scurte furate de sărbători. Cu câte un rămas-bun luat aproape imediat după bun-venit și cu durerea constantă cu care așteptam următoarea scrisoare, următoarea vizită, următorul sărut. Oriunde aș fi fost, eram împărțită în două. În Stonybrook îmi lipsea agitația Bostonului, în Boston îmi lipseau brațele lui Joseph și sentimentul acela de apartenență, că sunt acasă.

Trenul se oprește hurducăind în Union Station și inima mi se strânge. Îmi iau geamantanul și îl trec peste scaun, grăbindu-mă printre pasageri până ies pe culoar. Îmi umflu părul, aranjez o agrafă și înjur în sinea mea că s-a turtit pe partea pe care mi-am sprijinit capul în tren. Mă aplec

afară din vagon și-i zăresc pe Joseph, cu un cap deasupra mulțimii, și pe Tommy lângă el, amândoi îmbrăcați în cămăși cu mânecă scurtă, încheiate complet și băgate în pantaloni. De data asta, alerg mai întâi la Joseph, îmi las geamantanul să cadă și sar în brațele lui. Mă ridică, și ne sărutăm, uitând să mai respirăm și simt cum mă umple, cum mă completează.

– Hai, gata, potoliți-vă! râde Tommy ducându-și o mână la ochi, cu o țigară atârându-i între buze.

Mă desprind din brațele lui Joseph și-l strâng cu putere pe Tommy.

– Cum a fost al doilea an? Ești și mai lady acum decât atunci când ne-ai părăsit?

– Oh, da, firește. Îmi ies grația și eleganța prin urechi, spun eu, cu un rânjet pe toată fața și o reverență exagerată.

– Ei bine, ești frumoasă. Joseph mă prinde pe după talie și mă sărută din nou, înainte să se întindă după valiza mea abandonată. Bun-venit acasă!

Acasă. Cuvântul pare ciudat, fluid.

Când ajungem la Oyster Shell, Joseph trage Fordul tatălui său pe alee și mergem împreună spre intrare. Nu pot să-mi stăpânesc entuziasmul că suntem iar împreună, mi-am imaginat reuniunea noastră iar și iar, gândul la ea m-a susținut pe linia de plutire de fiecare dată când simțeam că mă scufund în singurătate în anul care a trecut.

– E așa o ușurare să știu că ne-am luat pentru ultima oară rămas-bun. În sfârșit,

putem fi din nou toți împreună. Definitiv, spun eu, cu un zâmbet pe toată fața, uitându-mă mai întâi la Joseph, apoi la Tommy, așteptându-i să văd că dau din cap aprobator, că zâmbesc.

Dar chipurile lor sunt sumbre. Tommy privește în față. Joseph își coboară ochii în pământ.

– Ce e? Mă opresc brusc. Ce? Tommy, te duci tu acum la școala domnișoarei Mayweather? îl șicanez, râzând.

Expresiile lor nu se schimbă și mă opresc în loc, ca un bolovan în mijlocul pâraului.

– Ce se petrece?

– Vrei să-i spui tu? îl întrebă Tommy, împingând bărbia spre Joseph.

Expresia de pe chipul lui mă sperie, parcă e aceeași mască pe care o văd la fratele meu, o copie sumbră.

– Ce să-mi spună?

Le strâng mai tare brațele. Mușchiul lui Joseph pulsează sub degetele mele și-mi mut atenția spre el.

– *Joseph*, ce să-mi spui?

Se uită la mine cu privirea încărcată de tristețe când o întâlnește pe a mea.

– Ne-am înrolat.

Îmi trag mâinile de pe brațele lor ca și cum ar fi din sârmă ghimpată, mintea mi se încetosează, învăluind fericirea care m-a purtat spre casă.

– Nu se poate...

Tommy caută ceva prin buzunare, un pretext ca să evite să se uite la mine.

– Am făcut-o. A trebuit.

– Nu *trebuia* să faceți nimic. Nici măcar nu recrutează băieți de 19 ani.

Simt că mi s-au înmuiat picioarele.

Joseph îmi ia mâna și și-o lipește de piept, sub mâna lui.

– E doar o chestiune de timp.

– Nu știți asta!

Ochii mi se umplu de lacrimi și clipesc furioasă.

Tommy își aprinde o țigară Lucky Strike.

– Ev, am vrut să facem ceva care să conteze. Tu mai mult decât oricine ar trebui să înțelegi. Nu am vrut să așteptăm până o să ne forțeze. Suflă un nor subțire de fum. Haide, înțelegi! Pe tine te-au trimis la oraș în ultimii doi ani.

Clatin din cap.

– Nu. Nu e același lucru. La școală nu riscam să mor!

Tommy ridică din sprâncene și îmi zâmbește pieziș.

– Nici măcar de plictiseală?

– Nu e amuzant, Tommy!

Flutură dintr-o mână, ca și cum nu ar fi ceva important.

– Nu o să murim.

Să moară. Cuvântul îmi face picioarele să mi se clatine. Vreau să mă cert cu el, să strig întrebările care mi se învârt prin minte, dar nici un cuvânt nu-mi iese pe gură. Stau încremenită în loc, cu brațele bălăngănindu-mi-se pe lângă corp.

– Ei bine, vă las singuri. Sunt convins că aveți multe de discutat, zice Tommy și îmi strânge brațul, după care o ia peste câmpul

verde, plin de buruieni și de flori sălbatice, lăsându-ne pe treptele înclinate din fața pensiunii.

Stăm unul lângă celălalt, fără să vorbim și fără să ne atingem. Cerul este albastru, fără nici un nor; briza caldă și soarele mă neliniștesc. Tânjesc după adăpostul nopții, după ropotul sumbru al ploii, vreau să mă ghemuiesc cu genunchii strânși la piept, singură într-o cameră cenușie. Joseph învârte între degete un nasture care-i atârnă de la cămașă.

– Cum ai putut?

Ochii încep să mi se umple de lacrimi. Îmi concentrez privirea pe pantofii cu toc marca Mary Jane și le hârșâi tălpile de scândurile de lemn ale verandei.

Joseph își freacă între ele încheieturile degetelor, atât de tare, încât sunt aproape sigură că-l doare.

– Nu știu ce să spun... Știi cum e Tommy, n-a vrut s-o lase baltă. I-am spus că ar trebui să așteptăm, să mai vedem ce se întâmplă, dar el tot zicea că trebuie să fim bărbați și că o să se înroleze cu sau fără mine. Nu puteam să-l las să plece singur... și nici tu n-ai fi vrut să o fac.

Mă prăbușesc pe treptele din față, smulgându-mi părul din cap.

– Cum pot să-mi iau iar rămas-bun de la tine? De la voi amândoi? Dacă se întâmplă ceva?

Joseph se așază lângă mine, cu degetele prinse între genunchi. Piciorul lui e la câțiva centimetri de al meu, dar nu îl apleacă spre

mine și simt spațiul dintre noi ca și cum i-aș simți atingerea.

– Nu știu. Iau foarte în serios treaba asta. Știu ce-ar putea să însemne. Dar trebuie să înțelegi... e ca un frate și pentru mine. Mă doare gândul că trebuie să te părăsesc, dar nu mi-aș ierta-o niciodată dacă lui i s-ar întâmpla ceva în timp ce eu aș fi în siguranță acasă.

Lacrimi fierbinți încep să cadă și trag adânc aer în piept când Joseph mă sărută pe obraz și brațele lui puternice mă cuprind ușor.

– Te rog, nu plânge!

Mă uit în ochii lui pentru prima oară și văd conturul neregulat al propriei reflexii în adâncul lor ruginiu.

– Când plecați?

– Peste două săptămâni.

– *Două săptămâni?*

– Nu avem de ales.

– Dar am venit acasă special ca să fiu cu tine! zic implorator.

– Ce vrei să spui? mă întreabă Joseph. Școala s-a terminat... ai venit acasă pentru că s-a terminat.

– Era o poziție, poate, nu știu dacă aș fi obținut-o, la Conservatorul din Boston, dar am refuzat, pentru că ar fi însemnat încă patru ani...

– Ce tot spui acolo?

Se trage în spate, cu sprâncenele împreunate într-o expresie nedumerită.

– Puteam să rămân acolo. Ce să caut eu aici dacă tu n-o să mai fii?

– Pentru că aici trăim noi... spune Joseph. Și o să mă întorc atât de repede, că nici n-o să-ți dai seama că am fost plecat și o să ne reluăm viața de acolo de unde am lăsat-o.

Plâng fără să mă mai ascund acum, cu vocea încărcată de emoție, plâng pentru tot ce-am pierdut și tot ce-aș mai putea să pierd.

– Cum ne mai luăm încă o dată rămas-bun?

Îmi mângâie obrajii cu degetele mari, îmi șterge dungile lăsate de rimel în timp ce bărbia îmi tremură în palma lui.

– Nu ne luăm. Nu o să-ți iei niciodată rămas-bun de la mine. Nu pentru totdeauna.

Mă ține strâns și mă las pe umărul lui și rămân așa până sunt calmă și cămașa lui e udă și murdară de la lacrimile mele.

Dimineața în care Joseph și Tommy pleacă e mohorâtă și plouă mocănește. Long Island e ascunsă în ceață, plaja Bernard a fost înghițită de apă. Tommy își îmbracă uniforma. Tata își ia rămas-bun cu un salut milităresc, mama îl sărută pe obraz, cu chipul sclipind de mândrie. Batista pe care o strânge în mână e doar de decor, e cât se poate de uscată. Eroul local pleacă să devină erou adevărat.

Îl luăm pe Joseph de la Oyster Shell și o găsim pe mama lui plângându-i pe umăr, pe verandă. Joseph se apleacă și o îmbrățișează și ea îi strânge materialul uniformei atât de tare, încât rămâne mototolit când el se îndreaptă. Tatăl lui, la

fel de înalt, dar robust ca un grizzly, îl cuprinde într-o îmbrățișare.

– Să nu faci pe viteazul, ai auzit? Să vii acasă. Și să-l aduci pe Tommy cu tine.

Are ochii împăienjeniți, ca și cum i-ar fi frecat cu putere ca să-și șteargă lacrimile sau ca și cum n-ar fi dormit – ori poate amândouă.

Părinții lui Joseph sunt mai în vârstă decât ai mei, cu pielea ridată și părul încărunțit. S-au chinuit mulți ani să aibă un copil, așa că, atunci când Joseph a venit pe lume, s-au agățat de el. Mama lui îl strângea mereu în brațe, taică-său îl ridica pe umerii lui lați când eram mici, după care îl lansa cu un pleoscăit în apă. Sunt afectuoși cu el și unul cu celălalt, chiar și după ce a crescut. Când îi privesc luându-și rămas-bun, simt cum se trezește în mine durerea pe care am încercat să o îngrop în aceste două săptămâni cât am fost împreună. Imagini încețoșate de momente fericite, dar întinate de îngrijorare, zile trăite parcă pe apucate, o ultimă cină.

La gară nu suntem doar noi trei. Tommy și Joseph stau în fața mea în hainele lor kaki, cu șepci, haine și cravate.

Înconjurați de un tablou sumbru de iubite, soții și mame purtând rochiile și pălăriile cele mai bune, ude și agățându-se de o ultimă îmbrățișare, de un ultim sărut, de cuvinte menite să liniștească, dar care nu conving.

O altă zi de iunie, ca atâtea alte zile de vară pe care le-am petrecut împreună.

Doar că azi nimic nu-i ca în alte zile, când era soare, și cerul era albastru, și noi eram liberi. Simt schimbarea ca pe o fisură într-un os, o durere care se adâncește cu timpul.

Tommy se sprijină de o coloană, suflând inele de fum în timp ce-i privește pe ceilalți urcând în tren.

– O să ne-ntoarcem atât de repede, că nici n-o să apuce să ți se facă dor de noi. Cu farmecul meu și cu fața lui Jo, îi facem noi pe nemți să se predea.

Zâmbește până la urechi și mișcă din sprâncene.

Încerc să-i răspund cu aceeași încredere, dar îmi simt maxilarul încordat.

– Aveți grijă de voi, amândoi! Vocea nu-mi tremură. Lacrimile m-au consumat cu o noapte în urmă, dar s-au oprit dimineață, lăsându-mă extenuată. Tommy, te rog să nu faci vreo prostie!

Râde în timp ce suflă ultimul fum și stinge țigara cu vârful ghetei.

– Nici prin cap nu-mi trece.

Mă forțez să zâmbesc. Simt efortul în obraji.

– Ne vedem când vă întoarceți. Te iubesc, frățioare!

– Și eu te iubesc, Ev!

Mă strânge cu putere în brațe și haina de lână aspră mă zgârie sub bărbie. Simt cum mi se întorc lacrimile și înghit cu greu. E chiar înaintea zilelor noastre de naștere. Cum o să mai sărbătoresc fără ei?

– Joe, mă duc să prind niște locuri. Ne vedem acolo!

la ambele bagaje și Joseph îl privește urcând în tren și încuviințează din cap, înainte să se întoarcă spre mine.

– Te rog, ai grijă de el! Aveți grijă unul de celălalt!

Mă bâlbâi, acum că Tommy e în tren, acum că într-adevăr pleacă.

– O să am. Evelyn...

Îmi prinde bărbia și nu pot să întorc capul.

Buzele alea care au petrecut atât de mult timp depărtându-le pe ale mele, căldura lor moale și posesivă. Maxilarul peste care mi-am trecut vârfurile degetelor în după-amiezi leneșe, încercând să prind totul, să memorez totul. Ochii aceia căprui și adânci care mă privesc atât de intens acum, încât îmi pot vedea conturul neclar reflectându-se în ei, dezarmându-mă ca o oglindă într-o oglindă, lăsându-mă să privesc la nesfârșit în cea mai adâncă parte din mine.

– O să fac tot ce pot ca să ne întoarcem acasă, la tine.

– Promite-mi!

Vocea îmi tremură, mă trădează.

Fața lui Joseph se schimonosește, iar el închide ochii, de parcă ar fi cuprins de durere.

– Nu-ți pot promite asta... O să fac tot ce-o să pot...

– Promite-mi, Joseph! Dacă-mi promiți, nu poți să-ți încalci promisiunea... poate o să vă țină în siguranță... lasă-mă să încerc să vă țin în siguranță.

Încep să plâng atunci. Știu că nu are nici un sens, dar nu mă pot opri, îi tot dau

înainte despre promisiuni, în timp ce picioarele îmi tremură și el mă ține aproape și simt cum mă liniștesc în brațele lui solide.

– Îți promit, îmi șoptește, cu buzele atingându-mi urechea. Se trage puțin în spate, în așa fel încât aproape că ni se ating nasurile. Te iubesc, Evelyn!

Orice brumă de putere care mi-a rămas dispare la aceste cuvinte, spuse pentru prima oară, și trenul fluieră în aerul umed și plin de fum, în timp ce ultimii pasageri rămași pe peron se grăbesc să urce. Am rămas mută, inima-mi strigă, dar este prinsă, nu reușesc să-mi descleștez limba. Vreau să-i spun. Vreau să-i spun „Și eu te iubesc”, dar acea fracțiune de secundă în care eziți înainte să te arunci de pe o stâncă mă imobilizează. Nu pot să-i spun la revedere și te iubesc în aceeași suflare. Dacă nu-i spun și eu, va trebui să se întoarcă acasă ca să audă. Va trebui. Mă smulg cu greu din adăpostul brațelor lui, conștientă de dărele umede de pe obraji, de iritațiile pe care haina de lână mi le-a lăsat pe piele, pete roz care mi-au apărut pe claviculă.

„Și eu te iubesc, Joseph.” Dar nu pot s-o spun.

În schimb:

– Întoarce-te acasă, da? Întoarceți-vă amândoi!

Ochii lui îi cercetează pe ai mei, implorând o întrebare la care n-o să răspund. Ochii aceia ca o oglindă... dar trenul fluieră iar și

eu îl sărut, mângâindu-i părul de sub șapcă, și-l împing spre scări cu ceva ce seamănă cu un scâncet:

– Întoarce-te la mine!

Apoi, a plecat. Rămân acolo, golită. Bag mâna în buzunar după o batistă și găsesc violete, catifelate sub degetele mele. Rămân mângâind petalele din buzunar cu degetul mare, până când nu mai pot vedea nici măcar conturul vag al trenului și chiar și după aceea.

Ce se remarcă la zilele de când au plecat Joseph și Tommy? Mă dor încheieturile. Mă dor încheieturile și simt o apăsare în piept. Număr zilele care se târăsc ca niște alge în timpul fluxului, încerc să ne păstrez pe toți trei în mine, să mă păstrez pentru viața pe care o vom avea aici din nou, după ce războiul se va termina. Îmi petrec timpul cântând la pian, scriind scrisori și cosând parașute. Umplem o sală întreagă la The Arnold Factory, o construcție de cărămidă din oraș unde a fost cândva o școală, femei care-și așteaptă iubiții, frații și fiii ascunse în spatele mașinilor de cusut, împărtășindu-și între ele îngrijorările și veștile de pe front. Unele dintre fetele împreună cu care am mers la școală înainte să mă duc la pensionul domnișoarei Mayweather par mult mai mari de 18 ani, au fruntea încrețită de neliniște. Ne recunoaștem temerile fiecăreia, dar nu și spaima colectivă, șansele atât de mici ca toți băieții noștri să se întoarcă. Fiecare pierdere este devastatoare și, când ofer condoleanțe, mă

simt vinovată pentru că în sinea mea sunt recunoscătoare că telegrama pe care a primit-o altcineva nu a fost trimisă la ușa mea și mă rog cu egoism să fiu scutită de a simți vreodată această durere.

Când cos parașute simt că fac ceva concret. Spun: „Poftim, ține-te de asta, lasă-mă să te ajut să zbori“. În visele mele, parașutele pe care le cos se umflă ca niște nori, ca niște meduze, dar, când ajung pe pământ, sunt întotdeauna goale.

Joseph își semnează scrisorile „Cu dragoste“. Eu le semnez pe ale mele „A ta“. Sunt a lui. Și chiar îl iubesc. L-am iubit dintotdeauna. Suficient de mult cât să nu i-o spun într-o scrisoare, să nu trimit această speranță peste ocean. Îmi rezerv aceste sentimente, le mărturisesc în pagini pe care nu le trimit niciodată, în rânduri încărcate de dor pe care nu reușesc să le duc la poștă. Îi scriu și lui Tommy, îl necăjesc cu vești din Stonybrook, chestii de genul: „Toate fetele drăguțe din oraș muncesc în spitale“. El îmi răspunde, tot glumind: „În cazul ăsta, poate mă las rănit înadins“.

Păstrez scrisorile lui Joseph în noptiera de lângă patul meu, împreună cu petale de flori de mult uscate. Uneori, iau florile în mână și, deși sunt fragile, le trec dintr-o palmă în alta. Îmi place să le simt atingerea pe piele, îmi place să mi-l imaginez pe Joseph ținându-le când erau moi, știind că palmele lui au fost ultimele care le-au atins înainte să le strecoare în buzunarul meu.

Îmi place să citesc prima scrisoare pe care mi-a scris-o Joseph. A ajuns la mine la săptămâni după ce au plecat, săptămâni pe care le-am petrecut în cea mai mare parte de una singură.

Mă așez pe pontonul unde ne-am sărutat prima oară, ascult valurile spărgându-se și o citesc iar și iar. Ce tare se aud valurile! Mult mai tare când sunt singură.

Dragă Evelyn,

Mă gândesc mereu la felul în care ne-am luat rămas-bun. Nu știu ce să cred... cuvintele pe care nu le-ai spus, felul în care m-ai împins, îndepărtându-mă.

Știu că ești puternică; poate te-ai temut să-mi spui ce simți. Te-ai temut să nu te facă să pari slabă. Dar să știi că vreau ca dragostea mea să te țină puternică. Nu trebuie să fii puternică singură.

Am vorbit serios atunci și așa va fi întotdeauna. Te iubesc și nu ar fi trebuit să aștept până în ultima clipă să ți-o spun. Am vrut să-ți spun de nenumărate ori... pe ponton, în ocean, când eram împreună pe nisip.

Dar nu am făcut-o, pentru că nu voiam să pară că îmi iau rămas-bun. Dar, când a sosit vremea să plec, nu am putut să mă despart de tine fără să-ți spun. Nu m-am lăsat entuziasmat de moment, dacă asta crezi.

Nu trebuie să-mi spui ce simți tu. Poate că nu sunt momentul și stilul tău. Dar am

încredere că, atunci când o să mă întorc, totul o să fie ca înainte. Am încredere că vom continua să creștem în dragostea noastră și că aceasta va trece orice test la care o vom supune. Chiar și aceste clipe când suntem despărțiți. Chiar și războiul.

În scrisorile mele, n-o să-ți scriu despre ce se întâmplă aici. Te rog, nu-mi cere să o fac. Nu are nici un rost să-ți faci griji pentru ceva ce nu poți schimba.

Nu vreau să irosesc aceste pagini povestindu-ți scene de violență, vreau, în schimb, să le umplu cu dragoste. Te rog, umple-le și tu la fel pe ale tale și trimite-mi-le! E tot ce-mi trebuie ca să mă aducă înapoi acasă.

Cu toată dragostea mea,

Joseph

Fac așa cum mă roagă. Umplu paginile cu iubire, dar fără să folosesc cuvântul.

Îi povestesc despre pian, despre evadarea pe care mi-o oferă. Degetele mele dansează într-o dulce coregrafie, creând ceva diferit de mine, dar parte din mine, pentru că notele vibrează adânc înăuntrul meu chiar și după ce mă îndepărtiez. Îi povestesc despre parașute, despre baloturile nesfârșite de mătase. Gândurile îmi evadează la fiecare cusătură, întorcându-se până la vremea când eram copii, ca niște instantanee care mi se proiectează în minte. Tommy scoțând din apă o meduză transparentă, care nu înțeapă, și așezându-

mi-o în palmă. Joseph cocoțat pe dig, cu piciorul meu în poala lui, cu fruntea încruntată în timp ce extrage o bucată de scoică ascuțită, care mi-a intrat în deget. Toți trei sărind de pe Stânca Matelotului, cufundându-ne în adâncurile reci ca gheața. Tommy și Joseph cățărându-se mai sus, ca să sară chiar din vârf, în timp ce eu strig și îi încurajez din valurile de dedesubt.

Îi spun cum cos inițialele *T.S.* și *J.M.* în colțul fiecărei parașute înainte să fie împachetată. Cusături mici care trec neobservate și de care știu numai eu. Dar o fac de fiecare dată fiindcă sunt motivul pentru care cos și sper că le vor aduce noroc bărbaților care o să le folosească.

Nu-i spun despre petale, nici că mă gândesc la felul în care i-au atins pielea. Nu-i spun cum visez cu ochii deschiși la Boston, la vibrațiile tramvaiului sub tălpi, la labirintul de clădiri din piatră maronie care mă făceau să mă simt atât de mare și totodată atât de mică. La străzile șerpuitoare, pavate cu piatră, care mă lasă să mă pierd și să mă regăsesc, imaginându-mi un alt fel de viitor, doar pentru mine. La termene-limită și șanse ratate, la o altă viață furată de război, la un răspuns pe care nu-l voi ști niciodată, la fata pe care am lăsat-o în urmă.

Asta o să-mi amintesc din această perioadă în care suntem despărțiți. Nostalgia, muzica, petalele, mătasea parașutelor, scrisorile trimise parcă pe

aripile vântului, cu speranța că vor ateriza în siguranță.

CAPITOLUL 5

Joseph

Iulie 2001

Valurile sunt înalte, se revarsă peste ponton când ne ocupăm locul obișnuit, așteptând ca nepoții și copiii noștri să sosească treptat, în cursul dimineții.

4 Iulie a fost acum câteva zile, a căzut într-o zi de miercuri, un moment care extinde și diluează sărbătoarea – cerul a bubuit și a pocnit în fiecare noapte preț de o săptămână. Cutiile de carton în care au fost artificiile sunt împrăștiate peste tot pe dunele de nisip.

Nepoata noastră cea mai mare are 27 de ani, e singurul copil al lui Jane, Rain. A fost prima dintre nepoții noștri care s-a căsătorit, vara trecută, cu Tony Sanducci, un italian mic și îndesat care lucrează pentru tatăl și bunicul lui la Sanducci's Auto Body, undeva pe Boston Post Road. Au închiriat un apartament în oraș, așa că ajung repede la noi, cu șezlongurile în dungi pe umeri. Jane, care și-a terminat segmentul de dimineață al știrilor locale, e cu câțiva pași în urma lor. Când ajung în dreptul nostru, Rain își lasă șezlongul să cadă și mă

cuprinde într-o îmbrățișare lungă și puternică.

Știe.

Și iat-o din nou, acea strângere de inimă, sentimentul mocnit de remușcare, tremurul de vinovăție pentru durerea pe care am adus-o în paradisul nostru. Chiar și ziua de azi, când sărbătorim cea de-a 76-a aniversare a lui Evelyn, este cufundată în tristețe.

Violet și Connor își așteaptă cele două fete mai mari să ajungă cu trenul pentru sărbătoarea din weekend. Molly are 23 de ani și s-a stabilit în Providence după ce a terminat facultatea la Roger Williams, iar Shannon, de 20 de ani, locuiește pe timpul verii în Brighton, unde face practică la Muzeul de Științe, îmbogățindu-și CV-ul înainte să înceapă ultimul an la Universitatea din Boston. Apar înainte de prânz, cărând lăzi frigorifice cu sucuri și mâncare – Violet, Connor și toți cei patru copii ai lor: Molly și Shannon, împreună cu Ryan, în ultima lui vară acasă înainte să înceapă facultatea, și cu Patrick în urma lor, cu 11 ani mai mic decât sora lui cea mare, un accident fericit în vârstă de 12 ani, total absorbit de consola portabilă. O ascunde când mă vede, rușinat.

Alte îmbrățișări lungi, chipuri care arată ca niște prosoape stoarse prea tare. Aștept întrebări care nu sosesc, privirile lor îndurerate mă urmăresc și atunci când închid ochii. Decizia noastră pândește ca o umbră alungită, încercând momentul cu

melancolie. Violet clipește ca să-și alunge lacrimile când Connor se apleacă spre Evelyn și o întreabă cum se simte. Jane privește peste apă, pierdută în gânduri. Absența lui Thomas este evidentă, un steag roșu care-i marchează dezaprobarea.

Rain își trage scaunul lângă mine.

– Bunicule, spune-ne povești de când era mama mică. Știi, cum făcea mereu câte-o prostie...

Jane râde înfundat.

– Cât timp ai la dispoziție?

– Știi toate poveștile, îi spun.

– Vreau să le aud din nou, zice ea, lăsându-și capul pe umărul meu.

Pentru că e ziua lui Evelyn, încercăm cu toții să uităm sau să ne prefacem. Mâncăm sendvișuri înfășurate în celofan, cu chipsuri cu sare și oțet și cireșe din pungă, scuiând sămburii în nisip.

Cerul albastru e nesfârșit deasupra noastră, marcat din când în când de nori subțiri, ca urmele lăsate de un avion cu reacție. Un planor trece pe deasupra noastră, făcând reclamă la homar proaspăt, la 14,99 dolari pe kilogram, la Hal's Seafood Shack. Soarele ne încălzește după fiecare baie, uscându-ne costumele în timp ce stăm întinși pe prosoapele țepene, luate direct de pe sârmă, alungând tristețea pe care o simțim cu toții grea precum o piatră.

Când fluxul se retrage, pe nisipul ud începe un meci de fotbal, și nepoții se murdăresc în clipa în care, în mod inevitabil, se iau la harță. Mă forțez să mă ridic. Vreau

să mă joc cu ei, cu toți nepoții mei, să ne jucăm încă o dată aici, toți, împreună.

„Este ultima oară?”

Evelyn stă înclinată pe șezlong lângă mine, cu părul prins la spate și uscat. A ales să nu intre în apă când s-a trezit azi-dimineață și nu s-a simțit sigură pe picioare nici pe uscat.

– Te simți în stare să faci o plimbare? o întreb.

– Ia-o înainte! Își umbrește ochii cu mâna. Mă distrez grozav privind.

O iau pe urmele familiare, evitând coloniile de melci și de crabi pustnici. Sunt întâmpinat cu urale când mă apropii, nepoții îmi zâmbesc, plini de noroi pe piept, pe coapse și pe umeri.

– Hei, nu tăbărâți pe un om bătrân! Ridic mâinile, prefăcându-mă că mă predau. Dar putem să aruncăm nițel mingea de la unul la altul.

Ryan zâmbeste șmecherește și clătește mingea în apa care vine spre noi – fâșia de nisip a început deja să se micșoreze –, apoi mi-o aruncă. E ultima lui vară înainte de facultate, este aproape adult, tot ce eu am lăsat în urmă lui i se așterne înainte. Ne așezăm într-un cerc larg și aruncăm mingea de la unul la celălalt, prinzând-o și ferindu-ne pe rând, memorând amintiri care au devenit deja folclor de familie după ce au fost spuse și repetate de atâtea ori, până ce apa ne trece de glezne și ne trimite înapoi.

În spatele șezlongurilor, Evelyn a ascuns o cutie cu sticle goale de vin și câteva

borcane bine spălate, împreună cu niște carnete și pixuri adunate de prin sertarul cu de toate. „Trimite un mesaj într-o sticlă.”

Un rând dintr-o veche listă de visuri readusă la lumină, o listă pe care sperăm să o terminăm înainte de sfârșitul acestui ultim an. Visuri și mici plăceri pe care vrea să le simtă pentru o ultimă oară, cum ar fi căpșunele pe care le-am mâncat direct de pe tulpină, mici cât unghia degetului mare, roșii și încălzite de soare. Budincă de ciocolată și cartofi prăjiți sărați. Prima mușcătură dintr-o nectarină coaptă. Să doarmă cu fereastra deschisă către aerul verii.

Cel mai mult, zile ca aceasta.

Evelyn ne dă fiecăruia câte o sticlă, ne împarte hârtie și pixuri, și copiii îngenunchează în apropiere, așteptând să scrie pe rând pe brațele de lemn ale șezlongurilor sau unul pe spatele celuilalt.

Mă prefac că trag cu ochiul la pagina lui Evelyn și ea mă pocnește cu pixul, râzând.

– Nu copia de la mine!

Așa că scriu singurul lucru la care mă pot gândi, *J&E*, ca și cum aș creta inițialele noastre în scoarța unui copac, o mărturie, o dovadă – *am fost aici*.

Rulăm hârtiile ca pe niște pergamente, le băgăm în sticle și le sigilăm și traversăm împreună nisipul, intrăm în apă până la genunchi, în ultimele raze de soare. Evelyn numără invers de la trei și aruncăm mesajele cât putem mai departe, vedem

sticlele aterizând în apă, apoi reapărând la suprafață și dispărând purtate de curent.

– Știți că cel mai probabil o să ajungă înapoi pe plaja noastră, nu? spune Jane.

– Trebuia să strici tu momentul! oftează Violet.

– Cele mai multe lucruri ajung înapoi de unde au plecat, scumpo, o necăjește Evelyn, lovindu-și șoldul de al lui Jane. Dar tot merită să le lași să-și găsească propriul drum.

Toată lumea se întoarce acasă să se curețe înainte de cină. Copiii se ceartă care să folosească dușul din curte. Eu și Evelyn rămânem în urmă, nu vrem să ratăm partea noastră preferată din zi.

Momentul în care celelalte familii și-au strâns lucrurile, când soarele se scufundă și o briză ușoară alungă căldura care a rămas pe pielea noastră bronzată. Mâine, țărmul va fi din nou presărat de umbrele colorate ca niște bomboane, dar, în clipa asta, suntem singuri.

Tânjesc după zile nesfârșite ca aceasta, când valurile se retrag lăsând în urmă nisipul care se întinde de-a lungul țărmului asemenea unui braț deschis. Când trag adânc în piept aerul greu și sărat. Când puloverele se încheie la nasturi și prosoapele se pun pe genunchi, când plaja e nemișcată și nu se aude decât murmurul mării. Am petrecut nenumărate seri aici cu Evelyn, privind soarele apunând pe cerul reflectat în oglinda apelor.

Valurile vin și se retrag, stârnindu-mi amintirile.

Jane cu codițe, picurând nisip umed printre degete ca să formeze un castel.

Violet făcând roata prin apa de la mal, strigându-ne să ne uităm la ea.

Thomas retras, aruncând cu pietre în apă de la marginea pontonului.

Evelyn fugărindu-i pe copii, ridicându-i în brațe în timp ce râde spre cer. Strângând în găleți de plastic crabi verzi prea mici pentru a fi mâncați, pe care îi aruncă apoi la loc în mare. Arătându-le cum să-i țină cu degetul mare și arătătorul între picioarele din spate ca să nu poată să ciupească, cum să-i întoarcă pe spate ca să vadă de ce sex sunt după formele dungilor de pe burtă.

Nepoții îndreptându-se spre Stânca Matelotului, patru capete roșcovane urmând Steaua Nordului personificată de verișoara mai mare, Rain. Pluta uriașă pe care au ancorat-o, după care s-au jucat de-a Regele Muntelui, bătându-se să câștige poziția și aruncându-se unul pe celălalt în apă. Țipetele lor ajung până la noi, care stăm pe șezlonguri și citim, vorbim sau ne lăsăm furați de câte un pui de somn, feriți de soare de umbrela înclinată.

Evelyn oftează, mulțumită.

– Ce zi frumoasă a fost!

Încuviințez din cap.

– Aproape perfectă.

Mă uit la fața ei brăzdată de riduri, de petele pe care vârsta i le-a adus pe obraji. Întreaga noastră viață a fost ca o serie de

căsnicii mai scurte, legate de asemănările dintre ele, dar diferite. Familiare, dar schimbate. Nici în căsnicie nu a fost niciodată a mea, nici măcar acum, când ne îndreptăm spre sfârșit împreună. Nu a aparținut niciodată nimănui, doar sie înseși, iar eu nu i-am aparținut nimănui altcuiva decât ei.

– Ți-e frică? o întreb.

Bâjbâim prin crezuri nedefinite, agățându-ne vag mai degrabă de speranță decât de religie, de o legătură cu lumea noastră pe care o simțim în adâncul oaselor, dar pe care nu o numim niciodată. Religia creștină în care am fost crescuți a fost un tunel îngust care s-a prăbușit, a cărui intrare a fost blocată de câte un nou bolovan cu fiecare pierdere.

Se oprește.

– Mi-e frică pentru copii, de felul în care o să-i afecteze. Mă tem că nu sunt pregătită. Mi-e teamă că poate o să vreau să mă răzgândesc.

Când va veni ziua, nu știu dacă o să putem merge până la capăt. Dacă o să putem să-i îmbrățișăm pe cei dragi și să plecăm de lângă ei știind că va fi pentru ultima oară. Dar asta este alegerea pe care am făcut-o din cauza întrebării care ne-a adus aici și care încă mă bântuie. Va fi acesta ultimul an în care Evelyn va putea să se păstreze așa cum este acum sau ar putea avea încă mulți ani la fel?

Mâna îi e subțire și fragilă într-a mea și o strâng cât pot de ușor.

– Putem să ne răzgândim în orice clipă, Evelyn. Nu e nimic care să ne oprească.

– *Tu* poți. Și ar trebui.

– Te rog, nu spune asta ca și cum aș avea cu adevărat de ales!

Nu mă cert cu ea. Motivația din spatele alegerilor fiecăruia din noi este un punct sensibil pentru celălalt. În schimb, caut confort, caut motivele pe care le port ca pe un talisman atunci când, în momente liniștite, simt că mă cuprinde îndoiala.

– Nu va fi *pentru totdeauna*, dar cel puțin o să fie cum vrem noi. Cel puțin nu va trebui să ne luăm la nesfârșit rămas-bun.

Îi sărut încheieturile umflate ale degetelor, care tremură în mâna mea.

– Noi suntem norocoși, îi murmur.

Zâmbește și ridurile i se adâncesc în jurul buzelor. Vocea-i e aproape o șoaptă:

– Cred că am fost întotdeauna.

Nori roz se întind la orizont. Bancul Long Island este calm, cu suprafața poleită cu roz și atât de nemișcat, încât ar putea fi o extensie a cerului înflorit. Rămânem așezați până ce soarele coboară prea jos ca să mai aibă putere să încălzească, până ce ziua se încheie, cu promisiunea altor zile calde ce o să vină și care, în mod previzibil și indiscutabil, se vor sfârși prea curând.

Mai târziu, acasă, ușa se deschide și ecoul a două rânduri de pași străbate din vestibul până în bucătărie – o pereche de pantofi eleganți pe gresie, celălalt, sunetul distinct al tocurilor. Thomas și Ann sunt

aici. Jane mă privește ridicând din sprâncene, apoi se uită la ceasul din colț în timp ce, fără nici un cuvânt, pune rulourile pe masă. O aud cât se poate de clar. E sâmbătă, au avut toată ziua la dispoziție și tot au ajuns în ultimul moment.

Evelyn își șterge mâinile pe șorț și își abandonează lingura într-o cratiță cu sos, dând fuga să-i întâmpine cu un sărut – ușurarea pe care o simte răbufnește în manifestări de afecțiune. Nu l-am mai văzut pe Thomas și nu am mai vorbit cu el de când i-am spus, luna trecută. Cele patru mesaje pe care i le-am lăsat au rămas fără răspuns – într-unul erau detalii despre seara asta.

Îl îmbrățișez pe Thomas în treacăt, însă el se grăbește să se retragă, și spun:

– Mă bucur că ați reușit să ajungeți amândoi.

Își culege o scamă de pe mânecă.

– Da, scuze! A apărut ceva la muncă și nu suferea amânare.

Mă las pe spătarul scaunului meu din capătul mesei.

– E sâmbătă, Thomas.

Thomas își scoate haina și o pune pe spătarul scaunului său, de cealaltă parte a mesei față de mine.

– New Yorkul nu se oprește sâmbăta, tată.

– Jur că nici eu n-apuc să-l văd niciodată, dacă te face să te simți mai bine!

Ann mă îmbrățișează cu un braț și-mi întinde o sticlă. Brațele ei sunt ca niște

rămurele sculptate, rochia elegantă i se aşază frumos pe silueta subţire, părul blond este drept şi strălucitor. Este aproape la fel de înaltă ca Thomas şi are tot atât de mult succes ca el. Este directorul unei agenţii de publicitate din Manhattan, şi birourile lor sunt la doar câteva străzi distanţă. Întotdeauna ne aduce ceva de la oraş când vine la masă, brânzeturi fine, lichior de import, patiserii sofisticate. Ne-au scos la cină la Windows on the World când am dus-o pe Rain să vadă o piesă pe Broadway, când a împlinit 16 ani. Pe Evelyn a luat-o puţin ameţeala din cauza înălţimii şi Rain se ridică întruna de la masa elegantă ca să-şi lipească palmele de geam, minunându-se de oraşul ca de jucărie care se desfăşura sub ea, o miniatură infinită.

Accept sticla de vin roşu şi-i mulţumesc.

– Ştiu că sunteţi amândoi ocupaţi, dar e o zi importantă. Şi plaja a fost foarte frumoasă. Mi-ar fi plăcut să fi fost acolo.

– Ei bine, suntem aici acum, nu?

Thomas este evident distant faţă de mine.

– Cum merge cina, mamă?

– Puneam chiar acum masa. Aţi venit la fix! spune ea fericită, aranjând tacâmurile care erau deja aşezate.

– Cum te simţi, cred că asta a vrut să întrebe, îl corectează Ann, întorcându-se spre Evelyn cu tandreţe. Cum te simţi?

– Mai bine, acum, că sunteţi amândoi aici. Îi strânge braţele lui Ann. Dar să nu vorbim despre mine, se răceşte mâncarea.

Ceilalți membri ai familiei se așază la masă și atacăm farfuriile aburinde, lihniți după ziua petrecută la soare. Violet și Connor stau separați, cu copiii între ei. Când s-au cunoscut, aproape că împărțeau un singur scaun. Nu cred că au schimbat mai mult de câteva cuvinte azi. Violet ca să comenteze că Patrick are nevoie de cremă solară; Connor ca s-o întrebe dacă vrea sendviș cu șuncă sau curcan din lada frigorifică. Relația lor este susținută de copii și de logistica unei locuințe comune. Nu-i putem lăsa așa, suspendați deasupra prăpastiei, fără să știm dacă o să găsească o priză de susținere, fără să le oferim o coardă de care să se prindă. Mi-a plăcut întotdeauna Connor. De la prima strângere de mână, mi-a lăsat impresia unui bărbat sincer, constant în povestea lor de dragoste fulgerătoare și-n logodna imediată. Încă îl plac pe Connor. Încă țin cu el.

După ce toată lumea s-a săturat și conversația se îndreaptă spre muncă, spre școală și planuri de vară, mă ridic pentru un toast. Cu paharul de vin în mână, privesc masa masivă din lemn de pin, cu scaune de toate felurile aduse de prin toată casa, mă uit la toți cei strânși cot la cot în jurul ei. Vasele sunt pline cu porc la cuptor și sos, porumb, cartofi gratinați, sote de fasole verde. Un vas de unt ciobit este trecut din mână în mână, la fel și recipientele de sare și piper în formă de bărcuțe cu vele. Ușa bufetului din spatele mesei este întredeschisă, lăsând să se vadă grămada

dezordonată de jocuri de societate și puzzle-uri. Fețele lor sunt întoarse spre mine, furculițele și cuțitele s-au oprit, pe fereastră pătrunde o briză blândă, casa noastră este un bec singuratic în beznă.

– Evelyn, îmi este greu să cred că a trecut încă un an. Împlinești 76 de ani azi și încă ești la fel de frumoasă ca la 16, atunci când ai urcat în trenul ăla. Nu cred că ne-am fi putut vreodată imagina tot ce ne-au adus anii pe care i-am petrecut împreună. Mă opresc și înclin capul spre restul familiei. Toată bucuria pe care voi *toți* ne-ați adus-o. Mă întorc la Evelyn. Îți mulțumesc că ți-ai petrecut viața cu mine. A însemnat totul. Te iubesc! Aniversare fericită!

Paharele se ciocnesc, felicitările răsună în jurul meu. Evelyn, cu ochii strălucind de emoție, spune:

– Mulțumesc!

O lacrimă alunecă pe obrazul lui Jane, primul nostru copil, fiica noastră independentă și stoică. Mă gândesc la California, la perioada ei de sălbăticie, când nu era decât mâini, picioare, păr și furie. Nu mi amintesc când am văzut-o plângând ultima oară. Scutură din cap, sfidătoare.

– Nu faceți asta!

Toată lumea amuțește.

Violet, mereu grăbită să-și arate cărțile, suspină cu zgomot. Odată, când era mică, a găsit un ou de sticlete în iarbă, departe de cuib. L-a înfășurat într-un prosop și l-a ținut într-o cutie lângă pat. O auzeam cântându-i noaptea, dar el nu a eclozat niciodată.

Lacrimile pe care le-a vărsat când l-a îngropat mi-au frânt inima. Lacrimile lor de acum aproape că mă fac să renunț la tot. Vreau să le alung durerea, să scot puiul din ou, să eliberez pasărea să zboare.

– Este irațional, mârâie Thomas.

Ann îl lovește peste braț.

– Încetează! Nu e momentul.

– Ei bine, dacă e să ne luăm după ei, nu mai avem prea mult timp.

– E viața noastră. Decizia noastră.

Evelyn vorbește ușor – poate prea ușor.

– Chiar vrei să avem discuția asta în fața copiilor?

– Nu e vorba doar despre viața voastră. Ne afectează pe toți. Inclusiv pe ei.

Thomas arată cu furculița înspre nepoții care au coborât privirea în farfurie.

Evelyn cedează:

– E adevărat. Violet, Connor, sunteți de acord cu asta?

Violet încuviințează din cap.

– Sunt deja adulți și orice o să spuneți o să ajungă și la Patrick, fie că ne place, fie că nu. E important să audă de la voi.

Thomas intervine, cu vocea rece ca gheața:

– Cum o s-o faceți?

– De ce trebuie să întreb asta?

Connor vorbește pentru prima oară, cu accentul lui de Boston pronunțat, privindu-l pe Thomas cu sprâncenele roșcate împreunate.

Thomas se apleacă spre el.

– Pentru că, dacă s-au gândit *la toate*, vreau să știu. Cum?

– Nu fi morbid, Thomas!

Violet e albă la față. Nepoții tac. Nu se mai aude nici râcâitul furculițelor pe farfurie. Patrick, care a crescut cu frați mult mai mari decât el, a fost întotdeauna târât în conversații pentru care era mult prea tânăr, dar acum mă întorc spre el, temându-mă că ceea ce o să urmeze o să fie prea intens pentru un copil de 12 ani, chiar și pentru el. Are obraji îmbujorați și ține privirea plecată. Mă îngrijorează amintirea cu care o să rămână din seara asta. Felul în care această discuție o să-i formeze perspectiva față de viață și moarte, în care decizia noastră o să-l marcheze, o să-l schimbe – și pe frații lui mai mari la fel. Și pe Rain.

– E o întrebare corectă, spune Jane.

– N-o să se întâmple prin magie. Va trebui să faceți ceva. Și cineva va trebui să vă găsească după aceea. Se oferă cineva? Thomas se uită la surorile lui. Așa mă gândeam și eu. Se întoarce spre noi. Avem nevoie de mai multe informații dacă este să fim implicați.

– Pastile, Thomas, bine? Sunt pastile pentru asta. Poate să ne ia o ambulanță. Nu trebuie să fie traumatizant.

Tonul lui Evelyn e sec, controlat.

– Nu există un mod plăcut în care să o spunem. Știm ce înseamnă. Știm că vouă vi se pare o nebunie...

– Crezi?

Thomas bea lung din vin.

– ... Dar tot va trebui să trăiți fără noi într-o bună zi și cel puțin în felul ăsta ne putem pregăti și putem să profităm la maximum de timpul petrecut împreună.

– Dar de ce să stabiliți o dată? Dacă *chiar* nu vreți să trăiți unul fără celălalt – chestie care e o altă problemă, o să ajungem și la ea –, de ce nu așteptați să se ducă mai întâi unul din voi înainte să vă faceți felul?

– Zău așa, dragule, copiii! îl mustră Ann.

– Despre *asta* e vorba aici! Ce, n-am voie s-o spun?

– Durerea aproape că m-a omorât odată. Vocea lui Evelyn este fermă. Se oprește, ezită. Nu sunt de acord cu decizia tatălui vostru, dar pot s-o înțeleg. Nici eu nu-mi pot imagina viața fără el.

– Am pierdut atât de mult... Știu exact în ce mă bag, spun eu. Mă întind și-i iau mâna. „Stadiul doi.” Și nu aș putea suporta să te pierd.

– Dar asta e viața. Oamenii mor, oamenii găsesc o cale să meargă mai departe, spune Jane.

– Poate că așa e, Jane. Dar eu *nu vreau* să trăiesc fără mama voastră. Ea nu vrea să trăiască fără mine. La naiba, nu e nici o garanție că n-o să mor eu primul, din senin, și s-o las singură în timp ce boala ei avansează. Dacă nu facem asta... Dacă lăsăm soarta să hotărască, am putea fi văduvi ani buni, poate chiar zeci de ani, dacă vreunul din noi ajunge să trăiască atât de mult ca bunica. „Văduvi zeci de ani!”

Gândul mă spintecă până la os, îmi readuce convingerea în hotărârea luată. Îmi dă forță să-i asigur, fără să mă împotmolesc. Nu are nimic de-a face cu cât de mult vă iubim pe toți, vă rog să știți că vă iubim foarte mult. Dar voi aveți viața voastră, separată de a noastră, și viața voastră va continua. Viața mea și viața ei – arăt spre Evelyn – au fost *mereu* întrepătrunse. Am cunoscut această lume numai cu mama voastră în ea. O lume fără ea, sincer, nu este o lume în care să vreau să mă trezesc. Te rog, Thomas, încearcă să înțelegi!

Chipul lui e ca săpat în piatră, gândurile și temerile noastre apasă greu pe masă.

– Eu cred că e chiar frumos, ciripește Violet, ștergându-și ochii cu un șervet de hârtie. Că se iubesc atât de mult!

Connor, tăcut în celălalt capăt al mesei, învârte între degete suportul de farfurie din dreptul lui.

– Nu începe iar cu asta!

Thomas își aruncă mâinile în aer, exasperat.

Jane îl întrerupe:

– E o idee frumoasă, dar e de rahat!

– Mamă! o previne Rain, înfiorându-se.

Jane îi dă mai departe:

– Îmi pare rău, dar nu. Eu nu cred că viața vi se termină atunci când unul din voi nu mai este. La naiba, eu sunt singură și sunt perfect în regulă. De ce să nu continui să trăiești pentru tine? Mamă, cum rămâne cu tot ce ți-ai dorit să faci?

Evelyn încuviințează din cap.

– Pentru asta e anul acesta. De-asta concertul simfonic este atât de important și am nevoie de ajutorul tău. Nu pot s-o fac fără tine.

– Dar ai putea avea încă mulți ani! bolborosește Jane. Și, dacă unul din voi ar muri înaintea celuilalt, tot ați avea multe motive să trăiți.

– Mulțumesc!

Thomas lovește cu palma în masă, speriiind-o pe Ann, care este vizibil încordată lângă el.

– Dar moțiunea aia, Moarte cu Demnitate, pe care au votat-o în Oregon? Acum câțiva ani? întreabă Jane. Mamă, dacă ai aștepta până să fii cu adevărat bolnavă, toți te-am susține atunci. Nici unul dintre noi nu vrea să te vadă suferind, evident.

– Am luat în calcul toate opțiunile înainte să mă hotărăsc. Nu mă duc în Oregon, nici în Elveția, nicăieri departe de casă. O să mor. Și vreau să se întâmple aici.

– Și, desigur, intervin, eu nu m-aș califica dacă Evelyn ar urma procedura-standard. În felul nostru, suntem siguri că putem pleca împreună.

– Sigur că nu te-ai califica! Tu nu ești pe moarte!

Thomas aproape că râde.

– Moartea nu e singurul lucru care ne ucide, fiule, spun eu și întreaga masă amuțește.

– N-o să vă mai cunosc, copii. Asta-i o certitudine. N-o să mă mai cunosc pe mine însămi. Nu vreau să mă deteriorez într-o

persoană pe care să n-o mai recunoașteți. Cum a fost cu mama... cum a ajuns la final... În cea mai mare parte a timpului, nu avea idee cine eram. Nu vreau să fiți atât de epuizați de povara grijii mele, încât moartea să vină ca o ușurare. N-o să vă las să treceți prin asta.

– Dar pari foarte bine, mamă, o imploră Violet. Dacă peste un an o să fii tot așa, nu vrei să mai aștepti să vezi?

– Iau hotărârile acum, când am mintea limpede. E singurul fel în care pot fi sigură că o să am puterea să merg până la capăt. Dacă o tot amân, n-o s-o fac niciodată. O să fie întotdeauna încă o zi, doar *încă o zi*, pentru care să merite să trăiesc.

Vocea îi cedează. Sunt ușurat că au aflat despre diagnosticul lui Evelyn, chiar dacă ea nu ar fi vrut să le spună. A zis că nu voia să se poarte altfel cu ea. Dar n-a fost asta. Când le-a spus, a devenit real. Nu e ceva pe care să-l poată alege peste un an, ceva pe care să-l poată controla. E ca atunci când te întâlnești cu hoțul în casă și știi că nu poți face nimic să-l oprești.

– Nu vă pot proteja, deși tare aș vrea... Evelyn se poticnește. Boala mea nu o să dispară și nu o să fiu mai bine. Știu că e greu să vă imaginați, dar voi o să fiți în regulă. Toți.

– Nu știi asta, se smiorcăie Violet.

– Ba da, știu, o asigură Evelyn.

Apoi își îndreaptă atenția spre Jane. Întotdeauna mi-am dorit să-mi trăiesc viața așa cum vreau. Și moartea mea? E același

lucru. Evelyn ridică bărbia spre Thomas și ochii i se îmblânzesc. Și, dragule, nu-ți cer voie – nu o să mă răzgândesc.

Familia amuțește din nou.

Evelyn se uită la chipurile plecate, care studiază farfuriile din față. Zâmbește, cu o clipire jucăușă în ochi.

– Gata cu mutrele triste! E ziua mea. Și sărbătorim. Se ridică și se lasă cu toată greutatea pe masă. Știți ce? Nu am apucat încă să înot.

Thomas ridică privirea, șocat.

– Ce?

– M-ai auzit. Să mergem!

Se întoarce și se îndreaptă spre ușa din față fără nici un alt cuvânt, lăsând plasa să se bălăngănească în balamale în urma ei.

Toată lumea se uită la resturile de pe masă, neștiind ce să facă.

Ridic din umeri și mă salt ca să mă duc după ea.

Afară, adie o briză caldă și șchiopătez când încerc să o ajung din urmă, fiindcă piciorul îmi dă de furcă la o oră atât de târzie. Aud ușa de plasă scârțâind în spatele nostru, o dată, de două, de trei ori, printre pocnetele îndepărtate de artificii. Evelyn îmi zâmbește larg și ochii îi strălucesc în lumina lunii.

– Ești sigură? o întreb.

Durerile ascuțite de care s-a plâns în ultima vreme mă îngrijorează, la fel și încetineala, tremuratul... Cât de rapid ar putea continua să progreseze? Poate că,

dacă are mai multă grijă, o să reziste mai mult.

– Nu am prea multe de pierdut, nu?

Poate că are tot dreptul să fie nesăbuită.

Coborâm pe întuneric aleea îngustă din fața casei, pavată cu cochilii strivite, de la care și-a luat numele pensiunea. Îi întind lui Evelyn brațul meu sigur, dar ea se face că nu vede, un refuz subtil pe care îl aștept chiar înainte să-i ofer ajutorul.

Nu avem nevoie de lumină. Urmăm scrâșnetul familiar de sub tălpi, cărarea care dă în Sandstone Lane, mărginită de trandafiri înfloriți înmiresmați, drumul care se curbează înspre est, înspre mare, trecând pe lângă stejari uriași și dune acoperite de stuf chinezesc, până ajungem la cotitura pe care scrie „Plaja Bernard” și oceanul ni se deschide în față, făcându-mi inima de fiecare dată să uite să-mi mai bată o clipă. Cunosc drumul ăsta așa cum o cunosc pe Evelyn, viu și complet.

Împreună, ajungem la mare în vreme ce anturajul nostru vine confuz în urmă.

– Nu o lăsați pe bunica să v-o ia tuturor înainte!

– Mamă, nu. Nu e... N-ar trebui... începe Violet.

– Și te mai întrebi de ce nu voiam să vă spun? o necăjește Evelyn și vocea-i tremură ca la o glumă știută numai de ea, amuzată că cineva i-ar putea spune ei să nu facă ceva.

Se sprijină de umărul meu și-și scoate pantofii, își afundă degetele în nisipul rece.

Apoi, se duce singură spre apă și îi dau drumul. Nu are nevoie de mine acum, în momentul ăsta este propria lumină călăuzitoare. O privesc până când este aproape învăluită de întuneric, cu stele sclipind deasupra, cu luna reflectându-se în apă în cercuri strălucitoare și unduitoare.

Într-o astfel de noapte, gândurile îmi alunecă spre propriii părinți. Nu eram pregătit, voiam să împart atât de multe cu ei, voiam să vadă atâtea. Nu aș fi fost niciodată pregătit pentru un ultim rămas-bun, deși am știut întotdeauna, cel puțin în teorie, că avea să vină. Copiii trebuie să-și îngroape părinții, asta e ordinea firească a lucrurilor. Nu le pot opri durerea tot așa cum nu-mi pot opri propria moarte; cel mai bun lucru pe care-l pot face este s-o amân.

Dar să o pierd pe Evelyn, să pierd ființa care-mi face inima să-mi bată sau să o văd ofilindu-se până nu mai rămâne decât o păpușă de cârpă din femeia care a fost odată, o pianistă care să nu-și mai poată folosi degetele ca să creeze muzica pe care o iubește, sau să aștept până când n-o să mă mai recunoască, până o să înceteze cu totul să mai fie Evelyn, să umblu singur pe holurile casei noastre... asta ar fi imposibil de îndurat.

Câți ani am mai putea avea împreună, dacă am lăsa totul în voia stelelor?

Îmi amintesc că am avut mai mulți ani împreună decât majoritatea oamenilor și se pare că va trebui cumva ca asta să fie îndeajuns.

Nepoții noștri trec pe lângă noi țipând și chiuind, complet îmbrăcați, și sar de pe doc. Jane vine și ea, trăgându-mă de cot înainte să fugă după copii. Rain și Tony vin în viteză după ea și sar de pe doc în tandem. Evelyn a intrat în apă până la genunchi când ajung la ea, a trecut de pragul lin și sunt recunoscător că marea este atât de calmă aici, cu o intrare blândă ca într-un lac, pe care nu o găsești acolo unde oceanul e deschis și valurile se izbesc cu putere. Tivul cămășii ei se mișcă purtat de curentul subtil, apa e rece ca gheața și fundul se simte neregulat sub tălpile mele. Violet se duce după copiii ei și Connor o urmează, aruncându-se ca ghiuleaua spre suprafața aproape neagră a apei. Numai Thomas și Ann rămân pe țărm.

Chipul lui Evelyn strălucește.

– Să mergem la ei, ce zici?

– Te-aș urma oriunde.

Îmi ia brațul întins și mergem mai departe în apă, plutind în adâncurile familiare scăldați de lumina lunii.

Jane îi strigă fratelui ei:

– Thomas și Ann! Haideți și voi!

Vocea lui Thomas bubuie:

– Sunteți nebuni cu toții. Zău așa, mamă, o să te-alegi cu o pneumonie.

– E iulie! Hai lângă nebuna de maică-ta! îi strigă Evelyn, la rândul ei.

Nepoții aclamă.

– Nu pot să cred că facem asta.

Thomas și Ann vin spre noi, scoțându-și cu grijă pantofii. Thomas își suflecă

pantalonii și intră amândoi în apă până la jumătatea gambelor.

– Ești fericită?

Jane și Violet își zâmbesc cu subînțeles, se aruncă spre Thomas și-l prind de genunchi. Se reped la Ann, și ea fuge, stropind prin apă, dar ele sunt mai rapide și curând o doboară și pe ea.

Ies la suprafață, scuișând apă și râzând și lăsându-se, în sfârșit, pradă jocului.

Luna pe trei sferturi strălucește cu putere asupra apei din jurul nostru, luminând cu străfulgerări de roșu, verde și auriu aerul încărcat de râsete, de pleoscăit de apă, de bubuitul artificiilor din depărtare. Și Evelyn e în centrul întregului tablou. Mi se strânge stomacul fiindcă știu că baia asta o să o coste, știu ce o să urmeze a doua zi, dar ea nu se gândește la ziua de mâine. Oceanul o leagănă murmurându-i un cântec de leagăn, copiii și nepoții noștri gravitează pe lângă ea, ca niște licurici, ca niște peștișori argintii adunați la suprafață, particulele de praf dansează în razele lunii, cerul nopții e senin, presărat cu stele.

CAPITOLUL 6

Joseph

Mai 1944

Îmi simt uniforma de lână udă de transpirație pe spate, lipită de picioare. Ferestrele Plymouth-ului oliv sunt deschise spre aerul cald și sărat, dar eu simt gheață în piept, o gheață grea, care mă răcăie în timp ce înaintăm prin oraș. Estuarul Long Island se deschide în fața mea. E la reflux, calm și strălucitor, dar nu reușește să mă aline câtuși de puțin.

Timpul a devenit un ecou straniu cât am fost plecat. Amintirile aruncate de colo-colo prin mintea mea timp de doi ani au revenit distorsionate, într-o voce pe care nu o mai recunosc. Acele zile leneșe și încetoșate de pe plaja Bernard aparțin unui complet alt om. Unui băiat care nu știa nimic despre război. Un vis. Cosițele umede ale lui Evelyn pe pieptul meu în timp ce stăm împreună la soare devin sângele ud și lipicios care curge din brațul cuiva, îmi alunecă pe spate, în pământ. Mirosul de mosc și de apă sărată și murmurul valurilor sunt învăluite de duhoarea prafului de pușcă și a cărnii expuse, de strigătele oamenilor.

În timp ce mașina înaintează, totul e la fel cum îmi amintesc. Nisipul se întinde pe toată lungimea țărmului. Pontonul din lemn, reconstruit, unde am sărutat-o prima oară pe Evelyn, rămâne gol până la bârnele de susținere atunci când se trage apa. Stânca Matelotului sclipește în soarele după-amiezii.

Drumul de pământ, pământ pe care mi l-am răcăit de atâtea ori de pe tălpi în copilărie, înainte să merg la culcare, ridică

nori de praf în urma mea, cotind pe Sandstone Lane, înspre casă. Totul e neschimbat.

Doar că nimic nu mai este la fel.

Prea repede am ajuns, trecând pe lângă locul în care a fost cândva panoul care semnaliza pensiunea Oyster Shell și care este acum doar un stâlp gol la capătul aleii din fața casei noastre – pancarta a fost smulsă în timpul uraganului. Nu a fost niciodată găsită, deși ani întregi m-am așteptat să apară prin nisip, acoperită de alge uscate sau înțepenită sub vreun colț de stâncă. Tata a spus că o să facă una nouă, dar pensiunea a fost închisă de atunci. Ce rost mai avea o pancartă care să anunțe un loc pe care l-au luat valurile? Intenționau să redeschidă, într-o zi, dar asta era acum șase ani, înainte de Pearl Harbor, înainte ca eu și Tommy să ne înrolăm.

Mașina se zgâlțâie pe alee și scrâșnetul cauciucurilor pe scoicile sparte care mă anunță că am ajuns acasă îmi cascadează un gol în stomac. Încerc să-i mulțumesc sergentului Allan, un om trimis de armată, dar nu reușesc decât să înclin din cap, înainte să cobor de pe bancheta din spate. Gâtul îmi este încheștat și sudoarea mi se strânge sub șapcă, așa că îmi scot șapca și o pun sub braț. Piciorul drept îmi pulsează de durere, rănilor sunt bandajate, dar încă proaspete. Mă folosesc mai mult de stângul, lăsându-mi o parte mai mare din greutate pe acesta. Nu e un mers de erou. *Erou*. Cuvântul are parcă gust de plumb pe

limba mea. Înaintez șchiopătând, încet, sperând ca printr-o minune să nu ajung niciodată la verandă. Nu știu dacă au primit încă vestea, dacă o telegramă a ajuns înaintea mea.

Ușa de plasă se deschide cu un scârțâit și Evelyn dă fuga afară și își aruncă brațele în jurul meu, lăsând-o să se bălăngănească în urma ei. Mă îmbrățișează și mă sărută, îi simt mâinile pe față, pe gât. Trupul îmi e amortit, nesigur în îmbrățișarea ei. Privește în jur, își dă seama că sunt doar eu. Doar eu, singur. Nu apare o a doua mașină de după cotitură, nu coboară nimeni după mine. Face un pas înapoi și-mi citește pentru prima oară expresia.

– Evelyn...

Întind mâna spre brațele ei și-i ating încheietura. Se smucește. Plymouth-ul care m-a adus a dispărut, singurul semn că a fost aici fiind scrâșnetul cauciucurilor, hureitul motorului care se pierde în depărtare.

– A fost și el rănit. Vine cu altă mașină.

Vocea ei este fermă, controlată, privirea – fixată într-a mea.

Nu pot să vorbesc. Gura mi se deschide, dar gheața mi se strânge în jurul inimii, înfigându-și marginile ascuțite în ea. Este o durere pe care n-am mai experimentat-o niciodată – să-i văd ochii încețoșându-se, să o privesc înțelegând ce nu pot să-i spun, realitatea pentru care nu am cuvinte.

– În telegramă au spus că a fost rănit. Amândoi ați fost răniți. Spune-mi! *Joseph,*

spune-mi că vine în curând, că e pe drum! Vocea îi devine un şuierat în timp ce mă lovește cu pumnii în piept și părul i se desprinde din agrafe. Spune-mi! La naiba, spune ceva!

Îi prind din nou încheieturile și o trag spre mine. Privirea mi se înceteșează când ochii mi se umplu de lacrimi. Îmi îngrop fața în gâtul ei și tot ce pot să spun este:

– Îmi pare rău... Îmi pare atât de rău!

Mă lasă să o țin câteva clipe, apoi trupul îi înțepenește în brațele mele. Își îndreaptă spatele, își trage umerii și se îndepărtează de mine. Ochii ei sunt niște nori întunecați care nu reflectă nimic – nu iubire, de-abia recunoaștere. Alunecă spre fața mea și sunt mai albaștri azi decât i-am văzut vreodată.

Vocea-i este doar o șoaptă.

– Mi-ai promis.

Gheața se răsucesce, colțurile pătrund și mai adânc.

– Evelyn...

Parcă nu ar fi vocea mea.

Se retrage cu spatele fără să-și ia ochii de la mine. Privindu-mi chipul de la stânga la dreapta, ca și cum ar citi ceva scris acolo. Ceva scris într-o limbă pe care nu o poate înțelege, ceva îngrozitor. Se întoarce și întind mâna după brațul ei, dar și-l smulge din strânsoarea mea și fuge de lângă mine. Soarele strălucește; ochii îmi înoată în lacrimi, movul și verdele își pierd contururile în fața mea, ca într-un tablou suprarealist, în

timp ce Evelyn aleargă prin câmpul plin de violete înspre casa ei.

Casa ei.

A ei.

Partidele de înot din timpul nopții sunt salvarea mea. Mă furișez pe plaja Bernard când nu pot să dorm, când îmi simt inima ca un șurub strâns prea tare. Este singurul loc în care pot să respir, atunci când mă cufund în adâncurile reci.

Cerul este atât de negru deasupra mea, încât e aproape o nouă culoare, universul strălucește și e infinit. În Italia, nu erau stele ca astea. Aerul era plin de fum și de praf de pușcă, de funingine gri, de cenușă de la clădirile prăbușite. Când îmi amintesc, gâtul mi se contractă, oxigenul nu-mi mai ajunge în plămâni. O femeie prăbușită în ușa, cu capul dat pe spate, inert. Fiul ei țipând, acoperit de noroi. A fost real? E real ce trăiesc acum?

Mă trezesc înainte de răsărit, agitat, cu perna udă și mirosind a mare. Ies șchiopătând în câmpul dintre casele noastre. Evelyn încă lucrează în oraș, unde coase parașute, dar apoi se ascunde în camera ei. Nici un semn din partea ei, doar draperiile trase până dimineața.

Vreau să o întreb dacă mai coase inițialele noastre în mătase; dacă o lasă inima să o scrie pe una fără cealaltă, dacă, atunci când le omite pe amândouă, rana i se adâncește. Înainte de culcare, aprinde lampa, un pătrat mic de lumină gălbuie care știu că e

fereastra ei, și se mișcă prin cameră. Fereastra pe care aruncam bilețele cu mesaje și locuri secrete în care să ne întâlnim, cu o viață în urmă. Se uită și ea înspre pensiunea distrusă și se gândește la mine?

Nu a vorbit cu mine din acea primă zi. Nici măcar la înmormântare, când greutatea sicriului îmi apăsa pe umăr și junghiurile îmi străpungeau piciorul la fiecare pas, iar trupul în uniformă băgat înăuntru nu era Tommy, nu putea fi. Doamna Saunders în fața bisericii, strângând în mână un șervețel mototolit, cu fața îndurerată, recitind rugăciunile. Domnul Saunders stoic, strângând mâinile tuturor. Evelyn mută, acoperită de o rochie largă și neagră, ca un ecou al goliciunii din mine, în timp ce-l coborau, cu o tristețe săpată atât de adânc pe chipul ei, încât îi schimba trăsăturile. Două figuri de ceară, doi străini, de nerecunoscut. Unul coborât să se odihnească sub cel mai negru pământ, celălalt rămas gol pe dinăuntru, în picioare, la marginea mormântului.

Armata m-a lăsat la vatră din cauza șrapnelului care mi-a sfârtecat piciorul, care m-a lăsat cu șchiopătatul ce-i face pe oameni să se holbeze, să-și coboare privirea cu milă sau, mai rău, să-mi mulțumească. Nu am nici cea mai mică dorință să mă implic, acum, că sunt acasă. Nici la șantierul naval, nici la adunat de metal reciclabil; am dat deja tot ce aveam. Tot ce vreau e să rămân în Stonybrook

pentru totdeauna, să înot, să las apa rece să-mi acopere pielea, așa cum făcea înainte să plec și cum o să facă întotdeauna. Doctorii mi-au spus să o iau ușor, că am avut noroc că mai pot să merg, că o să șchiopătez tot restul vieții. Nu pot să accept asta, o amintire constantă a acelei zile. Așa că înot, dau din picioare prin valuri, savurez durerea până când frigul și înțepăturile ca de ace mă amorțesc.

Dar zilele și nopțile îmi sunt încetoșate de gânduri legate de ea.

Evelyn sugând sarea de pe o buclă udă din părul ei. Evelyn ținându-mă de încheietura mâinii și îndreptându-mi degetul spre forme din nori. Evelyn punând o floare după urechea ei mică, în formă de scoică.

Prima oară când m-am întins să-i iau mâna, la Stânca Matelotului. Prima oară când mi-a arătat lista ei, stând turcește pe pajiștea înțepătoare, paginile pe care le umpluse cu cerneală și cu visuri. Prima oară când am sărutat-o, întinși pe doc. Prima oară când i-am spus că o iubesc. Lacrimile din ochii ei în timp ce trenul se îndepărta. Cum s-a uitat la mine, cu chipul întunecat, atunci când m-am întors singur.

Pleacă la muncă în fiecare dimineață și în fiecare dimineață culeg violete și i le duc. O amintire, o ofrandă, o rugămintă. Stau în locul în care aleea ei pavată cu piatră se întâlnește cu Sandstone Lane, cu un buchețel lipit de piept, cu inima zvârcolindu-mi-se ca un pește prins în plasă. Când

ajunge lângă mine, i le ofer. Mă privește absentă, nu cedează.

– O să fiu aici în fiecare zi, până o să vorbești cu mine, spun.

Nu mai are nimic din atitudinea de altădată, e ca o bulă plutitoare care s-a spart, a încetat să mai existe.

Cu o expresie de nepătruns, refuză să mă privească în ochi înainte să cotească pe stradă și să meargă mai departe. Își potrivește totuși pasul după al meu, așa încet și chinuit cum este.

Mergem împreună, aerul dintre noi e încărcat de incertitudine și tăcere.

Când ajungem la Arnold Factory, dispare în spatele porților de fier fără să dea vreun semn că a remarcat că am fost acolo.

În dimineața aceasta, ca în toate de până acum, culeg din nou florile mici, arunc frunzele ca niște urechi de elefant și strâng un buchet de petale catifelate. Dar, de data asta, mă țin în spate ca să observ dacă absența mea este remarcată sau dacă sunt doar o fantomă lângă ea.

Ușa ei se deschide și ea e acolo, în uniformă ei simplă și ternă, cu părul prins într-un coc strâns la baza gâtului. Coboră treptele de la intrare cu ochii plecați în pământ, la fel ca în fiecare zi. Ridică privirea doar când ajunge la intersecția cu strada și văd umbra unei dezamăgiri, o ușoară întoarcere a capului înainte să-și continue drumul.

A ezitat. Mă aștepta.

Mă grăbesc, piciorul mă doare de la efortul de a o ajunge din urmă. Gamba îmi arde și flăcările mi se ridică până în piept, durerea e ca un fulger care a lovit o bucată de metal, dar împing mai departe.

– Evelyn! o strig când e cu câțiva pași în față.

Se întoarce și se oprește surprinsă, permițându-mi să o ajung din urmă. Suficient de aproape cât să o iau în brațe, dacă m-ar lăsa.

– Nu plec nicăieri. Nu trebuie să vorbești, doar ascultă! Te rog, nu pleca!

Îi întind violetele, respirând greu. Privirea îi alunecă spre mâna mea. Se oprește, o să refuze. Apoi, însă, își pune degetele subțiri în jurul tulpinilor, zgâriindu-mi ușor pielea, ca gâdilatul unui fir galben de piciorul-cocoșului pe care mi l-a plimbat cândva peste gât. Sâsâind, pentru că-i lipsea un dinte de lapte, mi-a spus atunci:

– Închide ochii! Dacă te miști, ești moale ca untul la soare.

Un joc de copii, o amintire uluitoare prin vivacitatea ei.

Nu mă așteptam să se oprească și acum discursul pe care-l exersează în fiecare zi în timpul plimbărilor noastre tăcute iese grăbit și amestecat:

– Nu ar fi trebuit să-ți fac promisiunea aia. Încercam să te protejez, să las totul bine înaintea să plec. Dar nu am putut să o țin, și asta mă sfâșie.

Vocea îmi tremură, mâinile-mi sunt goale și inutile pe lângă corp, dorindu-și cu

disperare să se întindă spre ea, să se asigure că e reală.

– Nu am fost acolo când s-a întâmplat. Dacă aş fi fost, poate... Nu ştiu, poate că ceva ar fi fost diferit... Ochii îmi înoată în lacrimi. Înainte de acest moment, totul era amortit. Îl văd pe colonel venind să-mi dea vestea. Văd bandajele de pe picior. Îi văd buzele mişcându-i-se şi sunetul e înfundat, ca şi cum aş fi sub apă – mă înec, sunt mort. Simt totul, apoi nu mai simt nimic. Cu Evelyn în faţa mea, totul se reporneşte în mine şi mă străduiesc din răspuiteri să scot cuvintele înainte să mă afund iar. Aş vrea să pot schimba lucrurile. Aş vrea să fi fost eu. Şi mie mi-e dor de el. Te rog, spune-mi că înţelegi! Spune-mi...

Florile cad pe pământ nişte ca beţe de chibrituri scăpate dintr-o cutie şi ea se întinde spre mine. Îmi îngrop faţa în gâtul ei şi eliberarea pe care mi-o oferă atingerea ei îmi ia toată forţa şi plâng, tremurând, pentru că nu pot să schimb nimic şi pentru că e bine să cedez, în sfârşit, pentru că tot ce mi-am dorit de când am plecat a fost să fiu iar în braţele ei.

Îmi şopteşte ferm în ureche în timp ce umerii îmi zvâcnesc din cauza suspinelor:

– Să nu spui niciodată asta! Am vrut să vă întoarceţi amândoi.

O strâng cu putere, atingerea ei mă doare şi mă vindecă deopotrivă.

– De ce n-ai vrut să mă vezi? Aveam nevoie de tine, Evelyn.

Se trage puțin și nasurile noastre sunt la doar câțiva centimetri distanță. Mă privește lung, văzându-mă pentru prima oară de când m-am întors acasă. Și în privirea ei e puțină căldură.

– Cum puteam? Cum puteam să mă uit la tine și să nu-mi amintesc de el?

– Dar nu pot să te pierd și pe tine.

Stomacul mi se strânge când mă gândesc la mama. Tumoarea pe care i-au găsit-o în timp ce eu eram plecat și care crește rapid și o slăbește. Noptile în care tata pășește de colo până colo, privind pe fereastră fără să vadă nimic. Pensiunea care nu mai e pensiune decât cu numele, rămasă nezugrăvită și cu ferestrele camerelor de oaspeți bătute în cuie. Nu intenționaseră să-mi spună despre gâlma care i-a apărut într-o parte, despre ce se tem că ar putea să însemne, dar am dat peste ei în timp ce erau așezați la masa din bucătărie. Tata plângea în palmele întinse ale mamei. Și Evelyn nici măcar nu știe. Pare imposibil să nu trecem prin asta împreună.

Vocea lui Evelyn mă aduce înapoi, aproape o șoaptă.

– Nu pot... Joseph, e prea mult.

Briza aduce miros de iarbă acoperită de rouă, de pământ. Îi flutură tivul fustei și își strânge brațele la piept, ca să se apere de frig. Rezist impulsului de a întinde mâinile spre ea. Dacă nu putem naviga prin lumile noastre, inimile ni se vor mai recunoaște în acest nou întuneric?

Ne putem găsi calea prin atingere? Îi cercetez chipul, unde unghiuri definite au luat locul obrazilor ei plini și trandafirii. Spun:

– Te iubesc!

Își ridică privirea spre mine și ochii albaștri-gri îi sunt plini de lacrimi.

– Plec.

Și parcă o rafală puternică de vânt vine după aceste cuvinte și le poartă spre mare.

– Ce ai spus?

Clatină din cap.

– Plec din Stonybrook. Definitiv. Poate când o să se termine războiul, poate mai curând. Nu pot să mai stau aici, nu are rost, totul îmi amintește de el.

– Spune-i numele!

Disperarea mi se ridică în voce ca valurile care cresc.

– Ce?

Trupul ei tresare, speriat.

– Spune-i numele! Nu i-ai rostit numele de când ți-am spus, nu l-am auzit nici măcar o dată.

– De ce să-l spun? șuieră ea. Am senzația că îl urlu. Am așteptat doi ani să vă întoarceți amândoi acasă. *Doi ani*. La ce-mi folosește să-l spun? Ce se schimbă?

– Cum poți să pleci dacă nu poți nici măcar să o spui?

Se apleacă în spate și-mi amintește de coada ridicată a unui scorpion.

– De ce faci asta?

– Pentru că nu poți să fugi. Nu poți să ignori ce simți, să mă ignori pe mine și să

pretinzi că nimic nu s-a întâmplat.

Gâfâi acum, gâfâi din cauza efortului pe care-l fac ca să țin în mine toată dragostea, și furia, și durerea, să nu le las să se reverse. Fug în stradă înainte să fie împușcat, fug cu trupul lui, cu trupul lui viu, care respiră. Fug printre gloanțele care zboară prin aer și mă feresc de fiecare dintre ele, fug peste ocean acum, cu valurile ridicate ca niște trepte, împingându-mă înainte, către plaja Bernard, către Stonybrook, către această viață, de aici, pe care am trăit-o împreună. Această viață pe care acum trebuie să o duc, cumva, singur.

– Pot să fac orice vreau.

Fața-i e ca de piatră. Brațele care m-au cuprins sunt acum strânse la pieptul ei.

Trag aer adânc, precaut.

– Da, poți. Poți să pleci, poți să fugi, dacă asta e cu adevărat ceea ce vrei. Dar te rog să nu o faci, te rog să rămâi cu mine!

Mă opresc și-mi simt gâtul parcă însângerat.

Pensionul domnișoarei Mayweather, ordinul unei mame de a părăsi orașul. O tumoare care crește, care-și forțează drumul în afară. Recrutarea, pândind amenințătoare. Un glonț, un șrapnel, sfâșiind carnea. Viața mea, învârtindu-se scăpată de sub control, ciocnindu-se cu a ei.

– Trebuie să plec. Nu pot să stau aici.

Vocea îi e rece, străină chiar.

– Atunci, plec cu tine.

Apa se ridică, pierde aer. Îmi frec încheieturile într-o mișcare nervoasă.

– Nu vreau să faci asta. Nu înțelegi?

– Am nevoie de tine. Știu că și tu ai nevoie de mine.

Scena alunecă în depărtare, totul devine mai mic, întunecat și neclar pe margini.

– Lângă *tine* nu pot să fiu. Nu-i vorba despre aici, despre locul ăsta. Ochii îi cad pe violetele împrăștiate pe alee. Credeam că o să fie de-ajuns să fim împreună. Dar viața pe care am așteptat-o nu mai este... Nu pot să rămân prinsă aici, dorindu-mi să putem reveni la felul în care eram înainte. Trage aer în piept. Ar trebui să ne luăm rămas-bun.

Întind mâna spre ea și-i simt obrazul fierbinte în palma mea. Ochii îi sunt afundați, trăsăturile ascuțite.

– Ți-am spus că n-o să-ți iei rămas-bun de la mine. Nu pentru totdeauna.

Își întoarce ușor bărbia, ferindu-și privirea. O singură lacrimă îi scapă dintre gene și alunecă pe degetul meu.

– Știu că și tu mă iubești.

– Trebuie să plec.

Se trage în spate și contactul se rupe ca o vestă de salvare luată de valuri. Apa se ridică, clipocind în jurul meu.

Simt locul în care lacrima ei mi-a atins pielea. Cu gâtul sugrumat, o întreb:

– Mă iubești, nu-i așa?

Ochii i se umplu de lacrimi în timp ce mă privește, implorându-mă.

– Nu mă mai aștepta... dimineața! Te rog!

– Evelyn...

O ultimă privire, frumusețea ei bătută ca un tăiș, mă despică în două. Se întoarce și, cu un pas care știe că e prea rapid ca să-l pot egala, se îndepărtează.

O lună mai târziu, fereastra întunecată a lui Evelyn îmi dă răspunsul. Nici o lampă aprinsă nu mai anunță că se pregătește de culcare și, după trei nopți, e clar că s-a mutat, că a plecat din Stonybrook, a plecat de lângă mine. Nu mai sunt decât câteva zile până la aniversările lor. Tommy ar fi împlinit 21 de ani. Bubuitul artificiilor de 4 Iulie se transformă în tir de artilerie când mă ascund singur în camera mea, reflexiile de lumină din fereastră sunt avertismente de retragere. Fumez un cartuș întreg de țigări așteptând să înceteze exploziile, apoi vomit până ce nu mai am nimic în stomac.

În cea de a patra zi, mă aventurez pe veranda din fața casei ei și gândurile-mi sunt un teren minat. „Dacă n-o s-o mai văd niciodată? Dacă mă urăște? Dacă o să întâlnească pe altcineva?”

Doamna Saunders întredeschide ușa din față. Ochii îi sunt înfundați în orbite, pielea – întinsă pe obraji.

– Bună ziua, doamnă Saunders. Evelyn e aici?

Mă privește cu neîncredere, ca și cum aș fi cumva implicat într-o farsă răutăcioasă.

– Știți unde s-a dus?

– Nu mi-a spus. M-am gândit că poate știi tu.

– S-a dus înapoi în Boston, poate? Știți cum să dați de ea?

– Nu știu, nu mi-a spus. Tot ce știu e că nu mai e nici ea. Acum, pleacă, te rog! Nu mai e nimeni aici pentru tine.

Se retrage și închide ușa.

Nu m-am simțit niciodată deosebit de binevenit în casa familiei Saunders, dar asta-i ceva nou. Asta nu a fost o dorință de a păstra casa curată, de a evita agitația într-un decor fragil. Prezența mea e o lovitură crudă a sorții, eu sunt soldatul care s-a întors, fiul ei – nu. De câte ori am așteptat aici, chiar aici, pe a doua treaptă, lângă balustrada cu crăpătura subțire făcută de o minge de baseball scăpată de sub control? Acum însă, oamenii pe care-i aștept pe veranda asta nu mai trăiesc în această casă. Nu mai aleargă desculți spre Sandstone Lane, nu mai sar în valuri pe plaja Bernard.

N-o să mai traverseze câmpul spre pensiunea noastră, nici n-o să mai sară de pe Stânca Matelotului, n-o să mai existe aici deloc, decât în visuri și în amintiri.

Sunt în derivă.

Plutesc prin următoarele luni care se târăsc ca niște ani. În mine se dă o luptă pe care n-o s-o câștig. *Nu mă vrea. Avem nevoie unul de celălalt. A spus că e dureros să mă vadă. Suntem făcuți să fim împreună. Mi-a cerut să o las în pace.* N-o să ne vindecăm niciodată despărțiți.

Noaptea, mă lupt cu un soldat care-mi apare în vise, înalt ca mine, cu fața lui

Tommy și ochii îndurerați ai tatălui meu – nu pot să-l înving. Mă sugrumă până mă trezesc.

În dimineața după ziua în care Evelyn mi-a spus să nu o mai aștept, am lăsat un ultim bilet, ascuns într-un buchetel de violete, într-un borcan de sticlă așezat pe treptele ei. „Faptul că pleci n-o să mă facă să încetez să te iubesc.” Nu mi-a răspuns. Nici măcar nu sunt sigur că l-a văzut și, chiar dacă da, nu a schimbat cu nimic lucrurile. Câteva săptămâni mai târziu, a plecat.

Ceva în mine se frânge asemenea unei balamale mult prea solicitate, fragmentele se împrăștie. Săptămâni, luni trec fără să observ. Plutesc fără țintă înspre locurile care poartă esența ei, a lui Tommy. Fumez și mai mult. Mă gândesc să înot până la Stânca Matelotului la reflux și să mă leg de un colț ieșit în afară până ce apa o să se ridice deasupra mea.

Trebuie să plec. Nu există viață pentru mine aici fără ea.

Aș urma-o oriunde.

Urc în trenul spre Boston cu geamantanul în mână, urmând o adresă de pe o scrisoare veche, pe care Evelyn mi-a trimis-o acum câțiva ani. „Școala de Fete a Domnișoarei Mayweather, 239 Walnut Street, Brookline, Massachusetts.”

Evelyn nu e în cartea de telefon, așa că încep cu cea mai bună pistă pe care o am și sper că o cunosc încă suficient de bine cât să pot să-i iau urma.

La prima vedere, iau pensionul drept un muzeu, o clădire din cărămidă cu multe ornamente, cu coloane grecești albe și o ușă uriașă. O secretară încruntată mă întâmpină când întreb de Maelynn, apoi mă trimite să aștept în fața biroului directoarei, o încăpere care miroase a vechi, cu multe cărți și canapele din piele. Când sosește Maelynn, e mai mărunță decât mă așteptam – în povestirile lui Evelyn este o zeiță puternică și înfocată, o femeie care umple o încăpere întreagă. În realitate însă, e foarte apropiată de statura și dimensiunile lui Evelyn. Poartă un costum cu pantalon bleumarin și pe chip îi apare o expresie cunoscătoare când îmi face semn să mă apropii, înclinând din cap în semn de comandă cu încrederea unei femei care rareori este refuzată.

– Așadar, tu ești acel Joseph despre care am auzit?

Ridică din sprâncene și asemănarea cu Evelyn mă ametește.

Mă reped să răspund:

– Da, doamnă. Am venit să mă însor cu ea, dacă mă vrea. Am venit în orașul ăsta cu intenția să o găsesc. Vă rog, nu știu de unde să încep.

Mi-aș dori o introducere mai puternică, care să fie pe măsura siguranței ei de sine, aș vrea să fiu un pețitor galant, nu un băiat de la țară cu o rugămintă firavă.

– Ei bine, mie nu mi se pare cine știe ce plan. Sprâncenele i se ridică, debusolându-mă din nou. Ascultă, nu cred că ar fi corect

să te las să dai buzna în casa noastră fără permisiunea ei. Se oprește. Cu siguranță nu ar fi corect să-ți spun că lucrează ca secretară pe Boylston Street sau că-și cumpără prânzul la douăsprezece și jumătate în piațeta micuță de vizavi de Copley Square Hotel. Nu ar fi câtuși de puțin corect să-ți dau aceste informații, deși tare mult mi-aș dori să te ajut. Îmi face cu ochiul și spune: A fost o plăcere să te cunosc!

Apoi îmi întoarce spatele și pleacă, lăsând ușa biroului să se bălăngănească în urma ei.

Sunt uluit de cât este de ușor. Am plecat din Stonybrook de doar câteva ore; mi-am imaginat că o să caut neîncetat, că o să mă abat de la drum, că o să mă rătăcesc. Au trecut trei luni de când am văzut-o ultima oară pe Evelyn.

Luni pe care le-am pierdut în durerea mea, îngrijind-o pe mama, care a căzut la pat, gândindu-mă la modalități de a-i recâștiga inima lui Evelyn, doar ca să mă fac singur să renunț la fiecare idee. Și acum, sunt prea aproape, cu un plan și o locație pe o hartă care mă conduce spre ea. Sunt îngrozit de teama că o să fugă, că dintr-odată Bostonul n-o să mai fie suficient de departe, că o s-o forțez să se retragă. M-am convins singur în timpul cât am fost despărțiți că și ei îi e dor de mine. Dar, dacă m-am înșelat, dacă m-am amăgit singur pentru că îmi doream cu disperare să fie așa?

După ce am ajuns până aici, mă îndrept grăbit spre stația de tramvai Brookline Village, cu geamantanul încă în mână și dojenindu-mă că nu mi-am găsit mai întâi un loc în care să stau, cel puțin o noapte, că apar în fața ei cu bagajul făcut, ca și cum hotărârea mea de a rămâne ar depinde de răspunsul ei. Dar sunt hotărât să ajung în Copley Square cât încă am curaj. Singurul lucru mai rău decât să o găsesc ar fi să nu o găsesc, așa că mă rog ca Maelynn să aibă dreptate.

Tramvaiul sosește și bag capul înăuntru.

– Mă scuzați, ajunge pe Boylston Street?

Vatmanul mârâie:

– Ajunge.

Și mă zorește să urc împreună cu ceilalți. Dau câteva monede pentru un bilet. Înaintăm greoi pe șine prin oraș, zgâlțâindu-ne la fiecare oprire, în timp ce tramvaiul se golește și se umple, se umple și se golește. Simt cum spațiul din jur se strânge. Prind mânerul de piele ca să rămân în picioare, haine, și pălării, și coate, și umeri presează în mine în timp ce încerc să mă gândesc la ce să-i spun când o s-o văd. „Nu știu cum să trăiesc în Stonybrook fără tine.”

„Nu știu cum să trăiesc fără tine.”

Nimic nu pare că sună cum trebuie. Nimic nu transmite exact ce am eu nevoie să o fac să înțeleagă. Nu acționez din slăbiciune sau disperare. Nu mai sunt violete pe care să i le ofer, doar frunzele aurii de octombrie. Nu vreau să aduc ceva care să simbolizeze schimbarea. Vreau să știe că sunt constant

precum marea, cu valurile ei care se ridică și cad, rostogolindu-se spre eternitate. Așa că va trebui să fiu doar eu. Eu și cuvintele pe care nu reușesc să le găsesc.

Piața de vizavi de Copley Hotel e plină de postere care declară: „Mâncarea e o armă, nu o irosiți!” și „Ajutați la câștigarea războiului pe frontul din bucătărie”. Mă plantez lângă intrare și mă sprijin de cărămida aspră concentrându-mă de cealaltă parte a străzii. Nu știu din ce parte o să vină. Vântul de toamnă biciuie steagurile de pe hotel și, în ciuda hainei și a pălăriei mele de lână, trebuie să-mi suflu în palme ca să le încălzesc. Mirosul de pâine proaspătă și de mezeluri mă ademenește ori de câte ori ușa se deschide lângă mine. Stomacul îmi chiorăie. Am fost prea agitat ca să iau micul-dejun. Minutele se târăsc până când ajung să fiu sigur că am ratat-o, sau că nu sunt în locul în care trebuie, sau că Maelynn m-a trimis intenționat în altă parte.

Apoi, ca un miraj, ca o farsă a ochilor, Evelyn apare.

Poartă o rochie verde cu mâneci lungi, până sub genunchi. Părul îi e lung și prins în agrafe, ca să-i lase fața liberă, contrastând cu cocul înalt din timpul verii. Îi zâmbește portarului de la Copley Square Hotel când trece pe lângă el, un gest politicos, nu vesel. Apoi, privește în ambele sensuri și traversează spre mine. Mâinile îmi sunt transpirate, așa că le îndes în buzunare. Îmi simt trupul electrizat. Se apropie de piațetă,

dar nu m-a observat. Îi deschid ușa și se întoarce să-mi mulțumească – sunt doar un străin cu pălărie de lână –, apoi se oprește și gura i se deschide când îmi observă chipul.

– Joseph!

– Bună, Evelyn!

Un bărbat agitat într-un pardesiu maro stă în prag și ne dăm laoparte ca să-l lăsăm să treacă.

– Ce cauți aici?

– Mă bucur să te văd!

Fața îi e mai plină decât atunci când am văzut-o ultima oară. Are ceva străpungător de adult, acum că a făcut 19 ani. Rochia împrumută ochilor ei o tentă de smarald, o pădure pe care îmi doresc cu disperare să o explorez.

Când o revăd, aici, mă simt de parcă aș fi dat peste ea într-o altă viață, ca și cum am putea să ne naștem din nou și să ne întâlnim pentru prima oară în fața acestei piețe, și totuși, chiar și atunci ne-am cunoaște unul pe celălalt. Chiar și străini, sufletul meu ar recunoaște-o exact așa cum o înțeleg acum, într-un mod antic și absolut. Tot ce vreau e să o strâng în brațe, dar mă abțin, nu știu cât de adâncă îi mai este rana, dacă s-ar învineți ca o piersică prea coaptă în strânsoarea mea.

– Cum m-ai găsit?

– Maelynn.

Buzele ei moi, buzele alea pe care le-aș recunoaște peste ale mele în întuneric, sunt

încă depărtate într-o expresie de neîncredere, așa că adaug:

– Ți-am spus că nu o să încetez să te iubesc doar pentru că pleci. Îmi lipsești atât de mult! Am nevoie să fiu lângă tine, cu tine. O să mă mut aici dacă asta vrei, o să fac orice e nevoie.

Clatină din cap.

– O să te muți aici... ca să fii cu mine? Oh, Joseph...

– Nu vreau să te sperii. Știu că e cam mult să apar aici, dar nu am știut cum să dau de tine sau ce altceva să fac...

– Nu știu ce să spun...

– Ți-a fost dor de mine sau... viața asta aici... asta-ți dorești? o întreb, disperat să primesc un răspuns care să nu mă sfâșie în două.

– Nu e atât de simplu.

– Poate să fie.

– Aș vrea să ai dreptate.

– O să plec, îți jur! O să te las în pace pentru totdeauna dacă într-adevăr asta vrei. Dar am nevoie să știi că, dacă există cea mai mică șansă să mă iubești, o să fiu aici.

Trage adânc aer în piept. Apoi mă privește cu acei ochi hipnotici de sirenă pe care i-aș urma bucuros spre pieire.

– Bine.

– Bine?

– Da, bine.

Umbra unui zâmbet.

– E bine că ești aici.

– E bine și dacă luăm prânzul împreună?

Râde, surprinzându-ne pe amândoi, și încuviințează din cap.

– Da, și asta ar fi bine.

Mâncăm împreună un sendviș cu șuncă pe pâine cu coajă groasă cumpărat din piața care e un amalgam de măslina în saramură, și mezeluri, și brânzeturi nobile, un sanctuar de delicatese care am crezut că a dispărut odată cu războiul. Sunt obișnuit cu bucăți de carne tare de vită în tocană, fursecuri făcute cu sirop de porumb, conserve de fasole cultivată în grădinile de război¹. Aici însă, pe cartele de rație poți cumpăra mâncare cu gust de pace.

Cumpărăm ce ni se alocă și savurăm prânzul, atunci și în fiecare zi după aceea. O înțelegere tacită pe care o păstrăm și după ce încep să vând costume la Filene's, prima mea slujbă care nu are legătură cu pensiunea. Am fost angajat mulțumită doamnei Moretti, o văduvă cu ochi blânzi din tramvai, care a observat că șchiopătam și m-a întrebat dacă servisem pe front. Mi-a oferit dormitorul liber din casa ei; îl păstrase pentru fiul ei, alt soldat care nu se mai întorsese. Și mi-a scris numele Filene's pe o bucată de hârtie cu o adresă și mi-a spus să întreb de Sal, managerul de acolo. Când ne-am cunoscut, acesta mi-a privit cu îndoială betșugul și m-a întrebat cu un pronunțat accent italian:

– Pari un băiat bun... dar va trebui să stai mai tot timpul în picioare, să te ocupi de clienți. Poți să faci față?

Mi-am lăsat greutatea pe piciorul rănit, acceptând durerea, și i-am jurat că pot. A încuviințat din cap, cu pielea încrețită întinzându-i-se într-un zâmbet, și mi-a spus că avea nevoie de un vânzător pentru costume și că puteam să încep numaidecât.

Odată ce încep să muncesc, sar pe linia principală ridicată la stația Downtown Crossing și iau metroul trei stații până la Back Bay și apoi fug de acolo până în Copley Square, unde Evelyn mă așteaptă cu jumătate de sendviș pentru mine, jumătate pentru ea. Nu avem decât vreo câteva minute împreună, dar merită efortul ca să-i văd zâmbetul în clipa în care mă zărește de cealaltă parte a străzii, crăpături în carapacea pe care și-a format-o ca să mă țină la distanță.

Stăm înghesuiți pe o bancă, strângându-ne sendvișurile cu degete înghețate, și Evelyn spune:

– Știi că pot să bat la mașină de două ori mai repede decât celelalte fete? Pentru că am cântat atâția ani la pian.

– Poate că o să înceapă să te plătească de două ori mai mult.

Râde.

– Da, sigur. Poate atunci o să-mi permit iar să iau lecții. Îmi e dor.

– Poți să o convingi pe Maelynn să-ți facă rost de un pian? Atunci, ai putea exersa pe cont propriu.

– Și unde să-l ținem? Abia avem loc noi două și a fost și așa prea generoasă că m-a

lăsat să stau cu ea.

Mă gândesc, dar nu spun: „Ai deja un pian care te așteaptă acasă”.

– Pot să te întreb ceva?

Mestecă privindu-mă în ochi, atentă să nu accepte o întrebare la care poate n-o să vrea să răspundă.

– Ce te-a făcut să te răzgândești? În ziua aia când am apărut din senin... nu eram sigur că o să vrei să mă vezi.

– Sincer? Mototolește hârtia cerată, își bagă mâinile în mănuși. În fiecare zi de când am plecat... de fiecare dată când ieșeam de la muncă, o parte din mine spera, cumva, că o să fii acolo.

Nu spun: „Ai știut întotdeauna unde să mă găsești”.

Tratez onestitatea ei cu grijă, o conversație pe care o pun bine pentru mai târziu, când o să fim pe un teren ceva mai solid. Zilele noastre trec așa, oscilând între ce suntem dispuși să spunem și ce nu putem spune, ce împărtășim unul cu celălalt și ce păstrăm ascuns în noi.

Îi mărturisesc că nu-mi place în mod deosebit să vând costume, dar banii sunt buni și orarul îmi convine. Mă gândesc să răspund la anunțuri în care se caută reparatori sau să mă interesez la vreunul dintre hoteluri, dar postul de la Filene's pare mai ușor decât să alerg după umbre ale vieții pe care am lăsat-o în urmă. Când am reconstruit Oyster Shell, nu am avut niciodată senzația că am o slujbă, fiindcă munceam pentru mine, dar, dacă sudoarea

mea ar fi pierdută pe clădirea altcuiva, m-aș simți la fel de gol ca atunci când împățuresc batiste de buzunar. Evelyn își face griji pentru timpul pe care-l petrec mergând prin oraș și stând în picioare în magazin, din cauza piciorului meu – schiopătatul marchează până și aceste momente fericite drept *după*. Ridic nonșalant din umeri și-i spun că trebuie să mă forțez dacă vreau să devin mai puternic. În afară de piciorul meu, nu vorbim despre război, sau despre Tommy, sau despre Stonybrook, sau despre părinții noștri; aici, în viața aceasta nouă, nu e nevoie. Nu există elemente care să ne trezească pe neașteptate amintiri dureroase, nici un miros sau sunet familiar care să ne transporte acasă. Bostonul miroase a gaze de eșapament, a străini în metrou, a ploaie pe străzi. Nici un iz de aer sărat, sau de pământ proaspăt, sau de mâl rămas după reflux.

Aici, o putem lua de la început.

Obrajii lui Evelyn sunt trandafirii, mâinile în mănușile fără degete strânse pe punga de hârtie maro, un capăt al franzelei expus în aerul nopții. Ghetele noastre lasă urme în fleșcăiala de pe trotuarul pavat cu piatră.

Rearanjez alimentele din brațe, amețit, distras de ea. Căciula tricotată i s-a tras într-o parte și-i văd lobul urechii, curbat și roz de la frig. Ninge în timp ce ne îndreptăm spre casa lui Maelynn, o construcție colonială închiriată, de pe Walnut Street,

prin Brookline Village, care e îmbrăcat în ghirlande la amurg. Străzile sunt pustii și tăcute; toată lumea e înăuntru, cuibărită la gura unui foc ce trosnește. Părul ei este presărat cu punctișoare albe; simt impulsul să fur un fulg și să-l simt cum mi se topește pe vârful degetului.

Evelyn cea de altădată ar începe o bătaie cu bulgări sau s-ar trânti pe pătura albă, făcând înger de zăpadă cu mâinile și picioarele. Această Evelyn nu face nici una, nici alta, dar merge cu capul sus, cu bărbia ridicată.

Asta în sine e o victorie, pentru că, în spatele umerilor drepți, este ghemuită sub cea mai groasă plapumă și-l plânge pe Tommy. Nu sunt dezamăgit; este doar o ajustare, o schimbare pe care trebuie să o accept. Și o accept. Învăț că cei care am fost cândva nu sunt întotdeauna cei care vom deveni.

O amintire se strecoară asemenea unui fuor de fum, ultima dimineață a lui Tommy în Stonybrook. Fără nici un cuvânt, și-a pus geamantanul pe raftul de deasupra și s-a așezat pe scaunul de tren, lângă mine. Și-a trecut mâinile peste pantaloni ca să întindă cute invizibile de pe uniformă apretată. A întors capul și a privit silueta lui Evelyn, din ce în ce mai mică pe măsură ce trenul se îndepărta. Aerul era încărcat de abur și de cărbune ars și, cu voce sugrumată, el a spus:

– Dacă se întâmplă ceva, o să ai grijă de ea!

Am încuviințat din cap și ne-am continuat drumul în tăcere, privind-o pe fata pe care o iubeam amândoi făcându-se din ce în ce mai mică și dispărând.

Momentul acela m-a bântuit după ce Tommy a murit, felul în care arăta atunci, prima oară când l-am văzut temându-se.

Nu mi-a fost ușor să plec din Stonybrook și, în timp ce merg lângă Evelyn, chiar și într-o seară ca asta, când totul pare bine, când aerul e rece, dar nu e ger, când simt miros de foc de lemn și văd fumul ridicându-se pe hornuri, când toată lumea e cuibărită înăuntru, la căldură, simt în pașii mei un ecou al vinovăției. Pentru că am abandonat-o pe mama și l-am părăsit pe tata, care-i aducea cina la pat în fiecare seară în timp ce ea se topea și tumoarea creștea. Stătea lângă ea, pe marginea patului, uitând să mănânce și el. Îi aduceam pahare de apă rece, îl îndemnam să bea, dar le găseam pline în fiecare dimineață, cu un inel ud lăsat pe noptiera din lemn. Și totuși, părinții mei au știut că vorbesc serios când le-am spus că trebuia să plec și, pentru a doua oară, m-au îmbrățișat de rămas-bun. Mi-am înghițit un suspin când am simțit coastele mamei acolo unde fusese întotdeauna un loc moale pentru mine, o îmbrățișare ca într-o pernă care mirosea a făină, a rufe albite de soare și a acasă.

Astăzi, în zăpadă, la două luni după ce ne-am reîntâlnit, mă minunez din nou de frumusețea lui Evelyn. Fulgii cad tăcuți, așezându-i-se în păr și pe umeri. Își sprijină

punga pe un șold, ca și cum ar fi un copil. Ninsoarea nu s-a oprit de zile întregi și Evelyn a început să se îngrijoreze că o să rămână fără mâncare dacă nu fac provizii. Eram în vizită la cină, Maelynn a servit un preparat cu macaroane uscate – gătitul nu se numără printre talentele ei –, așa că m-am oferit să dau fuga până la piață și Evelyn a insistat să vină cu mine.

Mă surprinde uitându-mă la ea și îmi zâmbește, timid, ca și cum de-abia ne-am fi cunoscut. Încerc să îngheț timpul, să nu uit niciodată felul în care arată acum, în această clipă, cu obraji îmbujorați, zâmbind sfios, cu vântul jucându-i-se în păr. Sunt pierdut un moment atunci când ea se oprește și își mută punga în așa fel încât să o țină cu un braț.

– Joseph... Un fulg îi aterizează pe gene și ea continuă: Sunt atât de fericită că ești aici!

Îi dau o șuviță rătăcită după ureche, uitând de mine și de distanța pe care, fără să ne vorbim, am respectat-o până acum, dorindu-mi cu disperare să-i simt pielea lipită de a mea, și emoția mă copleșește.

– Doamne, cât ești de frumoasă! Nu ți-am spus pentru că nu am vrut să te sperii, dar nu mă pot abține. Ești atât de frumoasă și sunt atât de îndrăgostit de tine!

Îmi pune mănua de lână umedă pe obraz și mă sărută. Mă sărută și e la fel ca înainte de război, înainte să fiu șchiop, înainte de Tommy, înainte ca totul să devină atât de apăsător.

Se îndepărtează cu o expresie visătoare pe care aş vrea să o împachetez ca pe un cadou, ca să îl pot deschide iar şi să o sărut din nou. Lăsăm cumpărăturile să alunece pe pământ, fără să ne pese că pungile o să se ude şi o să se rupă, fără să ne pese că mai avem mult de mers. Mă sărută şi ea şi am aşteptat atât de mult momentul ăsta şi tot ce vreau e să o sărut iar şi iar, la nesfârşit.

Îşi lasă capul pe spate şi zâmbetul ei are o umbră de tristeţe.

– Îţi mulţumesc că nu m-ai abandonat!

Îmi lipesc fruntea de a ei.

– N-aş fi putut nici dacă aş fi vrut.

– Te iubesc, Joseph! Îmi pare rău că mi-a luat atât de mult să-ţi spun, dar te iubesc. Te-am iubit dintotdeauna.

O cuprind în braţe şi o ridic. Îmi îngrop faţa în gâtul ei, copleşit de cuvintele pe care le-am aşteptat atât de mult, de sentimentul în care am crezut întotdeauna, dar pe care ea nu mi l-a mărturisit niciodată. Părul ei îmi gădilă obrajii şi şoptesc:

– Mărită-te cu mine!

Nu spune nimic şi mă dezlipesc din îmbrăţişarea ei, temându-mă că am mers prea departe, că o să fugă. Buzele îi sunt depărtate într-o expresie de surpriză, aceeaşi cu care m-a întâmpinat în faţa pieţei.

De data asta, ochii îi înoată în lacrimi.

– Vorbeşti serios?

Încuviinţez din cap, ameţit de privirea ei.

– Niciodată în viața mea nu am vorbit mai serios. Mărită-te cu mine, Evelyn!

Sare și își aruncă brațele în jurul meu atât de repede, încât mă dezechilibrez și cad în zăpadă, răsturnând una din pungile de cumpărături când ne rostogolim amândoi peste ea. Evelyn aterizează peste mine și mă sărută acolo, în zăpadă. Strada e pustie și felinarele licăresc, în timp ce noaptea se instalează în jurul nostru. Sunt atât de fericit – am putea fi oriunde; am putea fi absolut nicăieri. Există o singură Evelyn și-i simt greutatea deasupra mea, buzele ei și fulgii din păr.

– Da.

Mă sărută și o căldură mi se împrăștie în piept, iar promisiunea ei e o vatră care devine casa noastră.

CAPITOLUL 7

Evelyn

August 2001

Se aude scârțâitul ușii de plasă deschizându-se și vocile lui Rain și Tony umplu încăperea. Au apărut pe neașteptate, cum fac adeseori, fiindcă vestibulul casei noastre este o ușă turnantă pentru copiii și nepoții noștri, care ne strigă câte un „Salut!” înainte să dea iama la frigider sau să înhațe câte un șezlong în drumul lor spre plajă.

Toți, în afară de Thomas, care se ține la distanță, care se poartă ca un musafir atunci când vine, mai distant acum ca niciodată.

În seara asta, Rain curăță și taie castraveți pentru cină în timp ce Tony dispare ca să-l ajute pe bunicul soției lui să repare o chiuvetă care curge. Amândoi sunt prezențe permanente. Tony ajută la reparații și își oferă brațele puternice, Rain muncește lângă Joseph, în grădină. A învățat-o să identifice buruienile, să taie vârfurile florilor trecute, cum să susțină o wisteria cățărătoare legând-o cu sfoară de araci. Se simte la locul ei în casa în care a fost crescută până când Jane și-a găsit echilibrul. Oyster Shell este casa ei; a fost întotdeauna casa ei, la fel cum a fost întotdeauna a mea.

Ne așezăm la masă, dar, înainte să ne umplem farfuriile, Rain explodează:

– Nu pot să mai aștept! Avem vești!

Joseph lasă bolul de salată și eu pun cleștele înapoi pe platoul cu pui, oferindu-le întreaga noastră atenție.

– Sunt însărcinată! spune Rain, chicotind ca o fetiță.

Tony zâmbește mândru și sărim să-i îmbrățișăm și să-i felicităm. Mi se pare imposibil că are 27 de ani și un copil îi crește în pântec. Era ea însăși doar un bebeluș, bolborosind între gleznelor mele în timp ce arunca nisipul dintr-o găleată de plastic.

– În câte săptămâni ești? o întreb, cu răsufierea tăiată de emoție.

– Abia am aflat, spune ea, radiind. Nici nu am ajuns încă la doctor, dar am făcut cinci teste. Știu că cei mai mulți oameni nu spun de la bun început, dar... ținând cont de situație...

Încuviințez din cap și obrajii mi se înroșesc de rușine. Întreaga familie simte presiunea timpului.

– Când e termenul?

Vocea lui Joseph e încărcată de bucurie în clipa în care-i trage scaunul lui Rain și-i face semn să se așeze.

– În mai, spune ea și zâmbetul îi pălește.

Mai. Cu o lună înainte să ne luăm adio. Un strănepot pe care abia o să-l cunoaștem, care o să intre în această lume atunci când noi o s-o părăsim. Un nou-născut pe care o să-l putem ține în brațe o clipă, dar căruia n-o să-i auzim primul cuvânt, n-o să-i vedem primii pași; n-o să vedem copilul în care va crește, n-o s-o vedem pe Rain transformându-se în mamă. Burta ei din ce în ce mai mare ne va aminti constant de toate bucuriile la care renunțăm. Îmi va aminti de tot ce-i răpesc lui Joseph pentru că-mi este frică. O pierdere colosală, ce nu poate fi măsurată. Un nou crater mi se deschide în piept, adânc și dureros.

– M-am gândit că, dacă știți, poate că... Se uită în jos, fără să-mi întâlnească privirea. Poate că o să vă dea un motiv să rămâneți.

Gâtul mi se contractă, zâmbetul meu trist e o ofertă modestă.

– Aș vrea să fie atât de ușor.

– Hai să nu mai vorbim despre asta acum, ce ziceți? spune Tony. Singura mea misiune deocamdată este să-mi fac soția însărcinată fericită. În seara asta, sărbătorim.

– De acord, spune Joseph, aproape prea entuziasmat.

– Poți să faci ceva pentru mine? Rain își pune palma pe abdomenul încă plat. Poți să faci o păturică pentru bebeluș? Ca aceea pe care ai făcut-o pentru mine?

Rain avea mai mult de un an când Jane a venit cu ea din California, nu mai era bebeluș, dar a târât păturica aia peste tot după ea, până când marginile roz au început să se destrame și încă mulți ani după aceea.

– Sigur! Sigur că pot! spun cu falsă încredere, sperând să fie adevărat.

Și o îmbrățișez, îi îmbrățișez pe amândoi, pe mamă și pe bebeluș, cât mai pot, poate în singurul fel în care o s-o fac vreodată. Copilul lui Rain nu e încă format, nu are piciorușe și degețele, este momentan doar o aglomerare de celule, simțit doar prin lipsa menstruației. Craterul din mine se lărgeste. Nouă luni în care să crească, nouă luni în care să-mi iau rămas-bun.

Câteva zile mai târziu, acul îmi tremură în mână și ratează bucata de bumbac galben pastel, o dată, de două ori, de trei ori, și ridic privirea, recunoscătoare că Joseph nu a

observat. Nu vreau să mă întrebe dacă sunt bine.

Bine în comparație cu ce? Încerc să mă concentrez la ceea ce fac, îmi folosesc degetarul ca să forțez acul prin material și așa se încurcă.

Am probleme cu vederea, uneori, am senzația că privesc printr-un balon de săpun, lumina se reflectă și se întinde în unde distorsionate de culorile curcubeului, schimbându-se și alunecând în fața mea. Clipesc, încerc să dau înapoi, dar pasajul e prea îngust, ținta mea prea nesigură, așa că va trebui să-l tai, să-l rup.

Sufrageria e inundată de lumina dură a dimineții, încă o zi dogoritoare de august, care sigur o să ne alunge spre ocean până la prânz, o pauză pe care o aștept cu nerăbdare. Să plutesc pe spate, fără greutate, cu ochii deschiși spre cerul de un albastru intens, înainte de plimbarea cu barca din Mystic Seaport pe care Joseph a planificat-o pentru diseară. *Călătorie spre asfințit*, un vis hollywoodian, două pahare de vin, briza în păr, altcineva la cârmă în timp ce culorile pălesc înspre amurg. Mă împotrivesc dorinței de a dormi până atunci. Joseph s-a cufundat într-un fotoliu, cu ochelarii de citit lăsați jos pe nas, cu capul acoperit de părul alb din ce în ce mai rar. Construit la fel ca tatăl lui, solid ca trunchiul unui stejar, a început să se veștejească; pielea ca hârtia creponată îi atârnă pe mușchi, stomacul îi e un săculeț moale. E imposibil de spus dacă mai

seamănă cu domnul Myers la vârsta asta. Are cu 20 de ani mai mult acum decât avea tatăl lui când a murit.

Telefonul sună și sunt recunoscătoare pentru întrerupere. Inima îmi tresaltă când răspund.

– Alo?

– Bună dimineața, mamă!

E Violet.

– Vin la voi în curând. Tata mă așteaptă?

– Citește ziarul, nu te grăbi!

În această dimineață de duminică, fiul ei cel mic, Patrick, are antrenament la baseball, și Ryan, luând-o pe urmele surorii lui mai mari, Shannon, e plecat la sesiunea de orientare pentru studenții din primul an de la Universitatea din Boston. Asta înseamnă că Violet și Connor au rămas singuri acasă, dar ea vine aici, preferă să plivească grădina decât să petreacă timp cu soțul ei. Recunosc în ea un tipar îngrijorător. Are 45 de ani și încă se învâрте pe lângă noi, dornică să ajute, să-și joace rolul. A renunțat la meseria de profesor când s-a născut Molly și alege să-și petreacă zilele cu noi, învârtind într-o oală în bucătărie în locul meu sau ghemuită pe pământ, lângă Joseph.

– Dar, dacă e Connor acasă, să nu te simți obligată să vii. Sau adu-l și pe el!

– Nu, el are treabă pe aici. Ne vedem curând!

Pun telefonul încet înapoi în furcă. Nu-mi dau seama că am rămas cu privirea pironită

asupra lui până când Joseph ridică ochii pe deasupra ziarului.

– Nu era Thomas, presupun?

Clatin din cap și rezist impulsului de a forma numărul. Thomas nu a fost niciodată genul care să ne sune el pe noi, dar mi-a returnat întotdeauna apelurile între ședințe sau când prindea un moment liber la birou; conversațiile noastre au fost mereu grăbite, dar consistente. De când i-am spus despre planul nostru, nu a mai sunat nici măcar o singură dată înapoi.

– O să se dea pe brazdă, spune Joseph și tonul lui calm îmi sporește frustrarea.

– De câte ori a trecut pe acasă de când i-am spus? De două ori?

Creierul meu procesează amintirile din ultimele două luni, îmi simt mintea ca un set nou de cărți de joc, încă lipite între ele. Momente din anii trecuți îmi revin în minte – un joc de alba-neagra în care reușesc întotdeauna să găsesc regina. Dar amintirile recente sunt țepene, lucioase, și castelul pe care încerc să-l construiesc se prăbușește, cărțile se împrăștie.

Fruntea lui Joseph se încrețește; crede că ar trebui să știu.

– A trecut pe acasă o singură dată de când i-am spus, de ziua ta. Am mers cu toții să înotăm, îți amintești?

Desigur. Noaptea aceea în care toată lumea a intrat în apă, cu luna strălucind deasupra, când viața era frumoasă. Amintirea e puternică, odată ce-și găsește locul. Spuma valului de un albastru aproape

negru care se revarsă pe nisipul rece. Thomas pleoscăind în apă după ce a fost târât de surorile lui, o stridie deschisă, în care sclipește o perlă micuță de copilărie, joacă și surprindere.

– O dată...

Privesc pe fereastră soarele filtrat de grădina lui Joseph, o simfonie de culori vii, note liniștitoare de lavandă, crini tigrați îndrăzneți și strălucitori, tufe solide de hortensii de un albastru adânc.

– Știam că n-avea să înțeleagă, dar chiar așa?

Joseph dă o pagină de ziar.

– Știi cum e el. E felul lui de a se proteja.

– Nu știu cum reușește Ann.

Privirea îmi alunecă pe fotografia înrămată de la nunta lor – Ann ține în mână un buchet de cale și se retrag pe culoar, ea cu o expresie sfioasă, el cu mândrie reținută. În ziua nunții lor, salonul a fost ticsit de colegi de muncă și de asociați de afaceri. Când s-au dus să-i salute pe cei de la mese, Ann i-a lăsat cotul lui Thomas și și-a trecut degetele printre ale lui. El s-a întors spre ea cu fața radiindu-i și a sărutat-o. Fericirea ei, tandrețea lui erau atât de intime, încât am întors capul spre porțiile de tort mâncate pe jumătate de pe mese. Am știut întotdeauna că ține la Ann, știam că și ea ține la el, relația lor avea sens, dar atunci a fost prima oară când am zărit adâncimea afecțiunii lor private.

Joseph își împăturește ziarul în poală și sper că nu o să vină la mine; atingerea lui ar

slăbi o valvă pe care fac mari eforturi să o țin închisă. Dar Joseph rămâne așezat, împreunându-și vârfurile degetelor.

– Cred că are senzația că, dacă ar suna, ar însemna că ne susține decizia. Trebuie să rezolve singur asta.

– Uneori, îmi vine să-l zgâlțâi, știi ce zic? Râd, o explozie forțată de aer. Sunt îngrijorată, timpul e limitat... nu știu, îmi fac griji pentru toți, încă sunt lucruri pe care nu le-am pus la punct, chestiuni importante...

Privirea îmi alunecă peste zecile de fotografii înrămate. Nepoții în genunchi, în piramidă pe nisipul plajei; Rain și Tony dansând la nunta lor; Jane, Violet și Thomas, siluete șterse în pijamale, lângă pomul de Crăciun.

Joseph se oprește cu o expresie pe care i-am văzut-o și altă dată, o secure care mă despică în două cu dragostea ei.

– Știi că, dacă ar exista ceva pe care să-l pot face pentru tine, aș face, nu?

– Știu.

Ochii mi se îmblânzesc; sentimentul de vinovăție bolborosește în mine și urcă iar la suprafață, pentru că sunt egoistă, pentru că nu sunt mai puternică, pentru că nu sunt dispusă să înfrunt orice o să vină.

– Și eu ce pot să fac pentru tine?

– Rămâi puternică pentru mine! Vocea lui are o notă răgușită, emoția începe să-l cuprindă. Rămâi cât poți de puternică, până în iunie!

Violet sosește în pantaloni scurți de blugi și cu tricoul decolorat de la Universitatea

Tufts, cu părul prins într-un nod dezordonat la spate. Ies după ea, cu lucrul după mine, și mă așez pe banca de lemn pe care Joseph a construit-o într-un an pentru aniversarea noastră, ca să pot să-i țin companie. Deja a început să sape și separă crinii de toamnă cu o lopată de metal, replantându-i în chite mai mici, ca să înflorească. Tulpinile de floarea-soarelui se înalță ca niște turnulețe lângă el, ca niște vecini băgăcioși care-i supraveghează munca – căldura verii târzii le priște de minune. Am învățat că grădinăritul înseamnă mult mai mult decât să plantezi semințe și să uzi plantele, este o luptă constantă cu buruienile, cu îngrășămintele și cu tăiatul care mie, personal, mi se pare epuizantă.

Dar nu și lui Joseph. El este constant în grija lui, răbdător cu elementele pe care nu le poate controla. Joseph nu așteaptă nici o recunoaștere pentru munca depusă, fericirea lui constă în a privi plantele înflorind pe cont propriu.

Grădina se întinde pe o suprafață de un acru între ușa noastră din spate și casa lui Violet, în care am crescut eu, în care a trăit mama până ce a fost găsită umblând fără țintă prin cartier, dezorientată, ceea ce ne-a forțat să o trimitem la un azil. Tata murise mult mai devreme, în urma unui atac de cord, și ea a rămas să înfrunte aproape singură drumul prin demență, spre moarte.

Îmi imaginez că aerul din jur miroase a pământ, și a polen, și a tot felul de miresme îmbătătoare, dar și mirosurile au devenit o

amintire, o poartă închisă. Niciodată nu mi-am imaginat că sugestia mea de a amenaja puțin curtea o să se transforme în așa ceva.

Când am închis pensiunea, Joseph nu-și mai găsea locul. Pașii îi erau goi fără zdrăngănitul cheilor din buzunar, fără clinchetul constant al unei gospodării suprasolicitate. Se învârtea pe lângă mine în timp ce cântam la pian, făcea comentarii când găteam, gustând roșiile tocate sau băgându-și degetul în aluatul de prăjituri. L-am implorat să-și găsească ceva, orice, care să fie al lui. Atât de des îmi dorisem să avem mai mult timp împreună în vreme ce ne vedeam separat de treabă în vârf de sezon, imaginându-mi zile petrecute pe plaja Bernard ca acelea din adolescență. Dar, fără Oyster Shell care să-i ocupe timpul, devenise sâcâitor și obositor, ca un ghimpe în coaste. Pajiștea stătea de mult timp neatinsă, acoperită de trifoi și folosită doar din când în când pentru câte un meci de crichet. Uneori, mi-o imaginam ca pe o grădină întinsă și, pe măsură ce frustrarea mea creștea, ideea a început să prindă contur.

Puteam să i-o cer ca pe un cadou pentru mine, dar care să fie, în secret, ceva pentru el. A fost de acord cu sugestia mea într-o seară în timp ce stăteam împreună în pat, deși îi simțeam jena ca o rană supurând în timp ce se chinuia să mărturisească adevărul – anume, că nu știa cum să-și petreacă tot timpul cu care se trezise dintr-odată la dispoziție.

Ca să transforme pajiștea într-o grădină, Joseph a trebuit mai întâi să îmblânzească violetele sălbatice. Creșteau fără rezervă începând cu primele săptămâni ale lunii mai, până ce întregul câmp exploda în nuanțe de mov. Florile fragile ascundeau forța rădăcinilor de dedesubt; se împrăștiu cu ardoarea buruienilor, sufocând totul în cale. Erau frumoase și totuși, fără răutate sau intenție, puteau sugruma ca să supraviețuiască. Le-a închis într-un țarc, ca să le salveze, un răzor protejat unde să poată înflori. Cât timp l-am privit, nu m-am putut gândi la nimic altceva decât la felul în care apărea în fiecare dimineață la ușa mea, strângând violete în mână. Mă întrebam dacă se gândea și el la asta, în timp ce încerca să se descurce cu îngrășământul și uda plantele mai mult decât trebuia. M-am temut că nu era deloc ce-mi dorisem, că alerga după fantome, a lui Tommy sau a părinților lui, sau după viața de altădată.

Curând însă, a devenit mult mai mult decât o favoare pentru mine. S-a interesat ce flori cresc cel mai bine în New England, ce sortimente preferă umbra și care soarele, cum să organizeze însămânțările în așa fel încât să avem mereu plante înflorite. Venea acasă cu vrafuri de cărți și le citea mult timp după ce eu adormeam. A făcut răzoare care să-i reprezinte pe fiecare dintre copiii noștri. Margarete, cu speranța și inocența lor, pentru Violet. Virtutea lavandei ca să-l reprezinte pe Thomas. Tăria de

caracter a gladiolelor pentru Jane. Pe măsură ce au trecut anii, a curăţat spaţiu pentru o grădină mai mare, a plantat un vis bulb cu bulb.

I-a luat pe fiecare dintre nepoţii noştri cu el şi i-a lăsat să-şi aleagă floarea, gura-leului, cârciumărese, crăiţe, liliac, ciuboţele, bujori, crini de zi, irişi, ca să creeze o tapiserie de culori.

A început cu violete. Totul a început cu violete. Acum, este un paradis, o grădină secretă acoperită de rouă, o grădină a iubirii şi a familiei noastre.

Joseph şi Violet stau îngenuncheaţi, unul lângă celălalt, pe pământ. Mă întreb chiar acum, în timp ce lucrează, dacă ea deja îi simte lipsa aşa cum eu, proaspăt căsătorită, îi simţeam lipsa lui Joseph chiar în timp ce stăteam în braţele lui.

Cine o să aibă grijă de ea când noi n-o să mai fim?

Violet smulge o rădăcină încăpăţânată, apoi se opreşte să-şi dea părul laoparte de pe faţă cu încheietura mâinii. Este evident epuizată.

– Tată, poţi să te opreşti o clipă? Trebuie să vorbesc cu voi amândoi.

Expresia ei este îndurerată. Întotdeauna copilul nostru popular, vibrant, lumina noastră strălucitoare. Nu sunt sigură unde a dispărut, nu o mai regăsesc în femeia aceasta cu ochi obosiţi. Se îndreaptă şi se aşază lângă mine, pe bancă, şi bea cu sete dintr-un pahar de ceai cu gheaţă, umed de la condens.

Joseph simte greutatea din cuvintele ei. Îmi dau seama din felul precaut în care se ridică, atent la cum se mișcă, ca și cum orice gest brusc ar putea declanșa o explozie de lacrimi.

– Știm că e greu, încep eu, preîntâmpinându-i temerile.

Violet clatină din cap și spune repede:

– Cred că vreau să divorțez.

Ochii mi se măresc și privesc cu coada ochiului la Joseph. Dacă e surprins, o ascunde mai bine decât mine. Violet s-a sprijinit întotdeauna pe noi, și-a împărtășit gândurile părinților ei pentru că și-a pierdut multe dintre prietenele pe care le-a avut cândva, copiii și soții luând locul serilor în care stăteau la taclale și dormeau una acasă la cealaltă. Știam că au probleme; căsnicia ei s-a erodat în modul obișnuit, în același fel în care pietricelele devin nisip – imperceptibil, fără permisiune. Dar nu aveam idee că s-a ajuns atât de departe.

Violet continuă:

– Nu știu... Am crezut că o să fie altfel. Căsnicia. Credeam că, dacă ne iubim, o să fie suficient. Când ne-am logodit, eram atât de fericiți și atât de tineri, și s-a întâmplat atât de repede, și asta a fost cu atât de mulți ani în urmă, și nu știu... nu a fost nicio-dată cum mi-am imaginat. Încerc să-i răspund, dar îi dă înainte, cu voce grăbită și răsufierea tăiată: Și am crezut că trebuie să accept viața așa cum este... dar, când ne-ați spus despre planul vostru, am... Începe să plângă și lacrimile i se rostogolesc în goană

pe obraji. Am simțit atât de multe lucruri. Am fost îngrozită că o să vă pierd pe amândoi, încă sunt, și nu mi-a venit să cred, dar cel mai mult am simțit invidie... Cuvintele ei devin greu de descifrat, din cauza suspinelor. Invidie pentru că nu cred că soțul meu mă iubește atât și nu cred nici că eu aș putea face asta pentru el și tot ce mi-am dorit vreodată a fost să am ce aveți voi și am crezut că o să găsesc asta lângă Connor și am crezut că o să pot să aștept până pleacă toți copiii de acasă, dar nu pot. Vreau finalul cu *fericiți până la adânci bătrâneți* și nu vreau să mai pierd nici o secundă.

Se oprește brusc, respirând greu, și își șterge nasul cu tivul tricoului.

Simt transpirația strângându-mi-se la subraț. Am crăpat o vază deja delicată. Violet, cea mai mare apărătoare a iubirii. Nu credeam că în vocabularul ei există cuvântul *divorț*.

Joseph vorbește primul:

– Știu că tu și Connor v-ați îndepărtat...
– Dar asta nu înseamnă să arunci totul, îl întrerup eu, găsindu-mi cuvintele, amintindu-mi vechile mele întrebări, bătălii purtate cu ani în urmă.

– Căsnicia nu e întotdeauna ușoară, Violet, pentru că viața nu e ușoară. Nu orice iubire e o dragoste pentru care merită să lupți, dar gândește-te la familia pe care ați construit-o, la parteneriatul dintre voi. Iubirea voastră merită.

– Văd cum sunteți tu și tata. Nu a trebuit niciodată să faceți vreun efort ca să vă iubiți.

– Au existat ani grei și pentru noi, credemă! Nu știi totul despre căsnicia noastră...

Au fost momente în care viața a făcut să nu ne fie deloc ușor.

Îmi doresc din tot sufletul să înțeleagă, să descifreze mesajul meu ascuns. Un secret din trecut iese la suprafață, apăsător. O zi în care aproape că am lăsat totul în urmă.

– Ai vorbit cu el? o întreabă Joseph, deși putem ghici amândoi răspunsul.

– Ar trebui să-și dea seama că nu sunt fericită.

– Sunt sigur că-și dă seama, dar s-ar putea să nu știe din ce motiv sau ce-ar putea să facă, spune Joseph.

– Dar nici măcar nu știu cum să-i explic, nu știu cum am ajuns aici... Nu mai e scânteia aia pe care o simțeam la el, la viață, totul e atât de... E din nou prea agitată și nu-și găsește cuvintele, prinsă în propriile emoții. ... De banal și de plictisitor.

Văd ambivalența și dezamăgirea formându-se în ea, centrate în jurul lui Connor. Connor care nu a făcut niciodată nimic greșit, atât doar că a ajuns un soț sigur și banal. Iar banalitatea pentru Violet este o trădare în sine.

– Uneori, e mai ușor să te concentrezi la ceea ce lipsește decât la toate lucrurile care merg bine. Sunt foarte conștientă de ecoul cuvintelor mele, aș vrea să mă pot întoarce în timp și să-mi spun mie însemi toate

astea. Dar felul în care v-ați iubit? Nimeni nu putea nega, odată ce vă vedea împreună. A fost o forță cosmică. Să vă clădiți o viață împreună pe temelia acestei iubiri, să începeți o familie... din asta sunt făcute *adevăratele* povești de dragoste. Poate că nu mai pare la fel ca la început. Aveai 21 de ani, scumpo. E normal.

Rușinea mă arde, istoria se repetă. O greșeală pe care aproape că am făcut-o eu.

Joseph își șterge o urmă de noroi de pe braț și aprobă:

– Lucrurile au fost tensionate între mine și mama ta după război, dar, dacă am fi renunțat pentru că era greu, nu am fi trăit niciodată cele mai frumoase momente din căsnicia noastră, senzația de apropiere pe care o capeți după ce ai fost testat și ai ieșit învingător.

Violet suspină.

– Îl mai iubești? o întreabă blând Joseph.

Violet își șterge lacrimile de pe obraji.

– E un om bun și un tată minunat, dar ne-am înstrăinat atât de mult...

– Vorbește cu el! O cuprind cu brațul pe după umeri, așa cum ar fi trebuit să mă las cuprinsă atunci, ca să eliberez tot ce legasem atât de strâns în mine. Spune-i ce simți, de ce ai nevoie! S-ar putea să dureze și să nu fie simplu, dar voi aveți ceva pentru care merită să luptați.

Am nevoie să vadă, deși mă tem că va fi nevoie să ne piardă pe noi ca să înțeleagă cât de rară este dragostea pe care au găsit-o ea și Connor. Nu e ceva pe care să-l rupi

ca pe o buruiană. Angajamentul real are nevoie de cultivare. Nu e vorba despre fluturii din stomac sau despre puseul de adrenalină. Nu e magie, nu e praf de zână, altceva susține scânteia. Stabilitatea de-a lungul timpului face ca totul să fie frumos.

Violet începe iar să plângă.

– Dar cum o să pot? Dacă voi n-o să mai fiți? Cu cine o să vorbesc? Mă tem că nu o să înțeleagă. Voi sunteți singurii care înțelegeți...

Își ascunde chipul, și umerii îi tresaltă de suspine și acum știu că nu este câtuși de puțin vorba despre Connor.

– Știu, scumpo. O să fie în regulă. O să fii bine.

O liniștesc ca pe un copil și simt cum hotărârea mi se clatină. Soarele dogorește, materialul pentru păturica bebelușului lui Rain stă grămadă pe banca de lemn, Violet tremură în brațele mele, totul e presat sub greutatea unui termen-limită, a tot ce o să pierdem. Greutatea celor pe care-i lăsăm în urmă.

CAPITOLUL 8

Evelyn

Mai 1945

Stabilim o ceremonie simplă la Arlington Street Church, în mai. Aleg o rochie albă

până la genunchi și Joseph cumpără un costum negru cu reducerea lui de angajat. Țin în mână un buchet de violete și ochii lui Joseph sclipesc în timp ce plutesc spre el, în acordurile imnului *Ave Maria*, cântat la orgă. Părinții lui sunt în rândul din față, radiind de fericire, lângă mătușa Maelynn și prietenii noștri. Părinții mei au refuzat invitația, dând vina pe călătoria dificilă, ca și cum Bostonul nu ar fi fost la o distanță de doar câteva ore cu trenul, ci într-o cu totul altă lume. „Pentru ei”, a spus Joseph împăciuitor, „e un oraș mare. Poate că lor așa li se pare”. Pretextul lor doare, dar nu chipurile lor sunt cele pe care mi-aș fi dorit cel mai mult să le văd, ci zâmbetul ștrengăresc, bărbatul în costum care mă așteaptă la capătul culoarului în visele mele. „Ar trebui să fie aici.” Joseph mă sărută când preotul ne declară soț și soție și pe obraji îmi cad lacrimi deopotrivă de bucurie și de tristețe. Bucurie că va fi întotdeauna al meu și tristețe pentru că va exista întotdeauna un mic vid în fiecare moment fericit pe care-l vom trăi.

Când mă întinde pe patul din apartamentul nostru, este prima oară pentru amândoi. Deși am încercat să-l ademenesc de multe ori de-a lungul anilor, Joseph nu a cedat atingerilor și șoaptelor mele, nici măcar într-o seară când miezul nopții ne-a prins pe plaja Bernard, cu picioarele mele încolăcite în jurul lui. În seara asta, nu ezită. Îmi coboară bretelele de pe umeri, îmi mângâie clavicula cu

vârfurile degetelor, apoi cu buzele. Rochia îmi alunecă în jurul gleznelor și trag de nodul cravatei de la gâtul lui până i-l desfac și haina îi cade grămadă pe podea. Îi desfac nasturii de la cămașă, scoțându-i la iveală părul negru de pe piept. Mâinile lui se plimbă pe corpul meu până ce rămân goală, desfăcându-mi sutienul și trăgându-mi ciorapii și chiloții peste genunchi, peste glezne, până ajung pe jos. Își împinge pantalonii și lenjeria până la glezne, fără să-și desprindă privirea de la trupul meu, apoi se apasă în mine. Mă sărută și nu mă pot gândi decât la pielea lui pe pielea mea și la cât de gingaș pare totul, ca o atingere de petale. Apoi, simt o durere ascuțită, dar alunecă înspre altceva, spre ceva nou, și mă face cumva să vreau să plâng și să râd, dar apoi se termină și greutatea lui e deasupra mea, bărbia mea pe umărul lui și fața lui în părul meu și parcă am uitat să mai respirăm. Îmi sărută obrații și mă întreabă dacă sunt bine, și eu râd, un chicot spontan, pentru că, prima oară după mult timp, chiar sunt.

Câteva luni mai târziu, ne sună tatăl lui și vocea îi tremură.

– Vino acasă, fiule! S-a dus.

Stonybrookul retrezește în mine o durere pe care am crezut-o îngropată. Joseph s-a întors o dată la fiecare lună de când a plecat – și a găsit-o pe mama lui din ce în ce mai rău la fiecare vizită –, dar eu nu am putut îndura. Străzile erau pline de fantome.

Când îl vedem, tatăl lui Joseph e o umbră a bărbatului de altădată, îmbrăcat în costumul lui cel mai bun, dar pustiit și slab, ca manechinele din magazinul lui Joseph.

Îi vedem în treacăt pe părinții mei la înmormântare, când vin să-și exprime condoleanțele. După ce a murit Tommy, mă așteptam ca mama să se întoarcă spre mine, am sperat ca tristețea noastră comună să fie o limbă pe care, în sfârșit, să o înțelegem amândouă; în schimb, durerea s-a transformat într-un pumnal, fiecare zi petrecută în tăcere săpând o rană și mai adâncă. Tata s-a îngropat în muncă, mama dormea toată ziua și fuma pe verandă toată noaptea.

Când m-a văzut că-mi făceam bagajele, s-a ascuns în dormitorul ei. Nu m-a întrebat unde mă duceam sau cum putea da de mine. Furia mea iese la suprafață în clipa în care ne apropiem de ei, în mulțimea care începe să se retragă din curtea bisericii. O provoc să vorbească prima, să sfârșească impasul dintre noi.

Tatăl meu face un pas în față și mustața lui mormăie niște felicitări pentru nunta noastră. În mod evident, se simte stânjenit.

– Părinții lui Joseph au reușit să ajungă, chiar dacă mama lui era bolnavă, spun eu – o acuzație, nu o informare.

Mama încuviințează din cap.

– Am auzit. Ne pare rău pentru pierderea suferită, Joseph.

Nici unul nu ne invită să rămânem peste noapte la ei, presupunând, pe bună

dreptate, că o să stăm cu domnul Myers, o preferință care sunt sigură că le convine.

Familia pe care mi-am dorit-o e acum a mea.

Când îl părăsim din nou pe tatăl lui Joseph, am senzația că ne îndepărtăm de o insulă pustie, știind că-l lăsăm singur pe țărm. În tren înapoi spre Boston, Joseph își lipește capul de fereastră aburită din cauza frigului.

– Nu vreau să mă mai întorc acolo... e prea mult, spun.

Joseph nu spune nimic; vina pe care o poartă pentru că s-a înrolat împreună cu Tommy și s-a întors acasă fără el e o ancoră pe care o trage după el peste tot, oricât de mult aș încerca să-l alin. Acum, asta. Un ultim an în care Joseph n-a fost lângă mama lui, un rămas-bun pe care n-a apucat să și-l ia. Tatăl lui, rămas singur, fără familie și fără o pensune pe care să o întrețină. Totul ca să fie cu mine.

Un sacrificiu, o rană deschisă.

Mă gândesc la scrisorile pe care mi le-a scris când era peste ocean. Un vraf semnat „Cu dragoste”; plicuri pline de dorință, de speranță pentru viitor. Mă gândesc la borcanul de pe veranda mea, plin de violete, flori pentru fata care eram odinioară. La biletul dinăuntru: „Faptul că pleci n-o să mă facă să încetez să te iubesc”. Nici o întrebare, nici o pretenție. O declarație, fără să ceară nimic de la mine. Aproape că a fost mai rău așa, tăcerea mea – un răspuns crud, când tot ce mi-am dorit a fost să

alunec într-o viață nouă, unde durerea să nu mă poată găsi. Devotamentul lui a fost un dar când nu mai aveam nimic, un punct de stabilitate pe care aș vrea să știu cum să i-l ofer acum lui – celui care a renunțat la tot pentru mine.

Întorși în apartamentul nostru, stăm întinși unul lângă celălalt, sprijiniți pe coate, și-mi trec degetele peste cicatricea lui, explorând pentru prima oară liniile frânte.

– Ce s-a întâmplat?

Nu l-am întrebat niciodată. Este înțelegerea noastră tacită, nu vorbim niciodată despre război.

– O bombă a explodat în timpul unui raid, eram în Roma... cu o zi înainte să fie împușcat Tommy.

Ochii i se strâng de durere și nu mai spune nimic. Am aflat detaliile despre moartea lui Tommy mai târziu, proviziile pe care le transporta unitatea lui, capcana în care au intrat, glonțul din stomac, doctorii care au spus că o să-și revină, infecția ca un venin de șarpe care l-a răpus mai târziu.

– Ce ai simțit?

– Nu-mi amintesc nimic. M-am trezit bandajat.

– Nimic?

– Nimic.

Poate că încearcă să mă protejeze. Sau poate că într-adevăr nu-și amintește momentul, nu-și amintește durerea, mirosul de carne arsă, nici măcar sunetul exploziei, în mintea lui e doar o întindere albă, ca o

hartă netrasată pe care refuză să o exploreze.

– Eu am omorât-o, spune el, și vocea îi tremură.

– Nu spune asta!

– Am omorât-o când m-am înrolat, și-a făcut atât de multe griji și totul s-a strâns în ea și a omorât-o.

Încep să plâng, durerea lui e atât de intim a mea.

– Și am părăsit-o iar, când știam că e pe moarte, am abandonat-o... și acum, l-am abandonat pe tata...

– Vino aici!

Mă întorc spre el și-l lipesc de mine, îi simt obrajii uzi pe piept. Îl țin în brațe în timp ce plânge și repetă întruna o scuză, nu pentru mine, dar pe care o aud, șoptită parcă în eter.

– Îmi pare rău... Îmi pare atât de rău!

Am plecat din Stonybrook ca să alerg după o viață mai mare, dar, când Joseph a venit după mine, s-a micșorat în jurul nostru. Întreaga noastră lume există între acești pereți și în acest pat, o saltea subțire în apartamentul nostru micuț de pe Tremont Street, într-o clădire cu camere de închiriat plină de emigranți și de bebeluși care plâng. Mă trezesc în sunet dulce de trompete, saxofoane și chitare. Muzica jazz pătrunde prin fereastra deschisă ca mirosul unei prăjituri de-abia scoase din cuptor și plutesc între somn și veghe fără să-mi dau exact seama care parte este un vis. Noaptea, ne ținem strâns în brațe, temându-

ne că altfel unul din noi va fi răpit de lună, în zori. Joseph a devenit singura mea mângâiere și eu – a lui.

Asta pare să-l aline, dar pe mine mă sperie că îl iubesc atât de mult. Încă ceva ce pot să pierd. Nu știu cum să descriu ce simt, doar sunt momente, notițe pe o pagină, care se strâng ca să creeze ceva frumos și unic al nostru. Brațul lui peste abdomenul meu în somn. Cearșafuri subțiri, mototolite între picioarele noastre. Bărbia lui aspră care mă zgârie când mă sărută ca să mă trezească din somn. Trupul meu mișcându-se peste al lui dimineața, al lui peste al meu, transformând în iubire fericirea noastră, și furia noastră, și durerea noastră. Ne strecurăm în spațiul în care nimic altceva nu există, ne prăbușim și ne agățăm unul de celălalt, ca să nu dispărem. Stăm întinși unul lângă celălalt și mă uit la hainele lui Joseph care atârnă în dulap și mă simt mai bine să-i văd lucrurile amestecate cu ale mele, hainele lui lângă rochiile mele, cravatele atingându-mi bluzele. Uneori, dacă lucrează până mai târziu la magazin, îmi trec degetele peste cămășile lui, trag în piept mirosul de săpun și de mosc de pe guler, ca și cum aș încerca să-mi aduc aminte că locuiește aici. Că o să se întoarcă acasă, la mine.

Joseph mă surprinde cu bilete la Orchestra Simfonică din Boston de aniversarea noastră. Mărturisește că a ascuns monede în tocurile ghetelor din dulapul nostru timp de luni întregi,

economisind ca să poată plăti intrarea. Îi sar în brațe și mă învâртеște în cameră și, pentru prima oară după foarte mult timp, râdem ca și cum nu am fi spulberați pe dinăuntru.

În noaptea reprezentației, Joseph și-a pus din nou costumul și eu port o rochie sclipitoare pe care am împrumutat-o de la Marjorie, colega mea de la muncă, și luăm metroul până la stația Symphony. Este imposibil să nu avem senzația că intrăm într-un loc sacru în clipa în care pășim în sală. Până și Joseph, care nu a interpretat o notă în toată viața lui, este redus la tăcere de sanctitatea locului. Îmi strânge mâna, la fel de pătruns ca mine în timp ce ne facem loc prin mulțime ca să ne găsim locurile. Loji aurite îmbrăcate în catifea de culoarea vinului asigură o priveliște de ansamblu asupra orchestrei, statui de marmură sunt expuse în alcovuri decorative. Sunt culoare accentuate de covoare roșii, moi, și uși de ieșire vișinii, altfel totul este sclipitor de alb. Suntem uluiți de țevile orgii masive, niște trunchiuri aurii uriașe, care ajung până la tavan, atât de sus, încât par să se întindă direct spre rai. Sculpturi strălucitoare conturează scena, formând un scut sofisticat cu numele *Beethoven* inscripționat la mijloc.

I-l arăt lui Joseph și-i fac semn unui ușier să se apropie.

– Mă scuzați, sunt curioasă: de ce e Beethoven singurul nume gravat pe margine?

Domnul cu păr argintiu se uită peste ochelari ca să mă privească în ochi.

– Este o poveste extraordinară, domnișoară. Designerii originali au vrut să aducă un omagiu celor mai buni muzicieni, cei a căror valoare va fi întotdeauna recunoscută. Dar singurul nume asupra căruia au căzut toți de acord a fost cel al lui Beethoven, așa că restul plăcuțelor pe care le făcuseră pentru a onora artiștii au rămas goale.

Îmi zâmbeste larg, aprecierea comună pentru simfonie fiind ca un cod între noi, un club căruia aș putea să-i aparțin.

– Mulțumesc! îi spun zâmbind. Este prima oară când venim aici.

– Aveți noroc. În seara asta, interpretează „Concertul pentru pian numărul 10” al lui Mozart. Aranjamentul dublu este spectaculos.

Se îndreaptă și ajută o altă femeie să-și găsească locul.

Muzica clasică a fost fundalul tinereții mele; mama plutea prin foaierul casei noastre întâmpinându-i pe asociații tatei în timp ce eu stăteam cocoțată pe scări, cu ochii închiși, încercând să surprind notele discrete din spatele zumzetului discuțiilor și al clinchetului porțelanurilor.

Dar este prima oară când aud muzica așa cum a fost ea intenționată și mă simt copleșită. E ca și cum m-aș fi bălăcit într-o băltoacă ani în șir, înainte să descopăr marea.

Lacrimile îmi alunecă pe față când sunetele pianului de concert ne înconjoară și ceva în mine se crapă, și lumina pătrunde prin schimbarea tectonică minusculă a tristeții mele.

După spectacol, îi țin brațul lui Joseph în timp ce ne plimbăm prin oraș și noaptea se lasă în jurul nostru. Amintirile mă poartă cu ani în urmă – cum mă îndreptam spre tramvai la apus, cu Maelynn, după prima mea lecție de pian la Conservatorul din Boston. Cu brațul într-al meu, mi-a spus atunci: „Evelyn, știi că ai putea fi pianistă de concert, nu? Ești atât de talentată și ar fi un mod minunat de a călători prin țară, de a vedea California, poate chiar lumea întreagă, de a începe să împlinești visurile de pe lista ta.”

Ideea sclipește iar în interiorul meu. Să fac parte din Orchestra Simfonică din Boston ar însemna să exist în muzica însăși, să stau în centrul universului, o melodie a Căii Lactee, un cor de planete legănându-se și învârtindu-se după cadența soarelui meu.

În timp ce eu și Joseph ne dezbrăcăm ca să ne băgăm în pat, nu pot să scap de entuziasmul care m-a cuprins, asemenea unui lucru amuzant pe care ți-l amintești într-un moment nepotrivit și care zvâcnește la limita suprafetei. În timp ce el adoarme, șoptesc:

– O să cânt cu ei într-o bună zi.

Și rămân trează, cu acordurile concertului în urechi, visând la puterea muzicii atât de

aproape, cu zumzetul constant dinăuntru
meu oglindit și răsunând în aerul care
pulsează; o explozie de culoare și de
lumină, emoție pură cuprinsă în cântec.

Săptămâna trecută, am primit vestea că
moartea a venit și după tatăl lui. Doamna
Myers avea 55 de ani când a murit, iar el a
rezistat doar unsprezece luni fără ea și a
murit la 56. Nu a avut nici un simptom și
nici o problemă evidentă de sănătate. A
murit de inimă rea.

Vina năvălește în acele crăpături ale minții
mele care nu sunt deja ocupate de pierdere.
Părinții mei sunt amândoi în viață, dar nu
vorbim niciodată. Atâta apăsare și totuși eu
nu am decât 21 de ani și Joseph – 23. E cu
putință ca, în urmă cu cinci ani, să ne fi
sărutat pentru prima oară, cu ochii la norii
care zburau deasupra noastră?

Gândurile îmi alunecă în timp ce-i privesc
chipul scăldat de luminile orașului, care
pătrund prin fereastra noastră. Îmi dau voie
să mi-l amintesc pe Joseph cel de dinainte
de război, înainte să fie șchiop. Joseph la
18 ani, cu umerii lați, cu pielea bronzată, cu
părul des ciufulit de vânt, cu o mână pe
coapsa mea în timp ce stăm întinși unul
lângă celălalt pe plaja Bernard.

A fost tăcut de când a aflat și mă sperie
să mă gândesc cum îl va afecta pierderea
aceasta. Primele două l-au adus mai
aproape de mine, și-a ascuns durerea
adânc în curbele trupului meu, dar, de data
asta, pare diferit. Pierderea tatălui său, un
om care a trăit doar ca să conducă

pensiunea Oyster Shell și să-și iubească soția și fiul, îl lasă pe Joseph în derivă, un matelot fără busolă și fără lumina lunii. Mă dezbrac timidă în seara asta, întrebându-mă dacă ar prefera să rămână singur cu gândurile lui, așa cum am avut eu nevoie să fiu singură cu durerea mea.

Când mă strecor sub pătură, mă trage spre el dintr-o singură mișcare și sunt lipită de el, atingându-i tibia cu degetele de la picioare când suntem față în față. Mă cuprinde cu brațele pe după spate, mă ridică deasupra lui. Apoi, nu se mișcă, nu mă sărută. Mă ține strâns și mă agăț de marginea stâncii lui, prea speriată ca să-i dau drumul, simțind toată tristețea, toată durerea presată între trupurile noastre și alunecând încet în aerul nopții.

Joseph stă întins pe pat, treaz, cu cearșafurile aruncate laoparte în noaptea sufocantă a orașului. A fost nervos toată seara, îl doare piciorul. Îl simt cum mocnește și mă întorc spre el.

– Ce s-a întâmplat?

Ochii îi sunt pironiți în tavanul vizibil în strălucirea galbenă a lampadarelor.

– Urăsc apartamentul ăsta.

– Te rog, nu începe!

– Vreau o casă. Vreau să mă duc acasă.

Clatin din cap, pregătindu-mi argumentele obișnuite.

După ce a moștenit pensiunea, Joseph a ajuns să fie bântuit de goliciunea ei.

– Viața noastră e aici. Slujbele noastre, prietenii noștri, mătușa Maelynn... totul.

Este o apărare șubredă, în cel mai bun caz. Colegele cu care am început să mă împrietenesc au plecat ca să-și întemeieze familii, s-au mutat din oraș în Newton sau Quincy. Fete mai tinere le-au luat locul la mașinile de scris, vorbărețe și neobosite. Maelynn se întoarce dintr-un oraș nou cu câte un nou iubit parcă de fiecare dată când mergem să o vedem, abia ținută cât de cât în loc de postul de la Școala de Fete a Domnișoarei Mayweather. Maelynn, o piesă cu o formă ciudată care refuză să-și găsească un loc, tolerată de școală pentru că este o scriitoare recunoscută, un trofeu pe care-l scot la înaintare. Legătura ei cu Bostonul este din ce în ce mai subțire și o briză ademenitoare ar fi îndeajuns ca să o ia de aici.

Când e în oraș, ne invită pe la ea și, uneori, ne ducem și îmi doresc cu disperare să regăsesc sentimentul pe care îl aveam când locuiam la ea, când stăteam cu genunchii strânși sub mine pe canapeaua ei în timp ce întreținea pictori și poeți, trăgând în piept fumul și poveștile lor. Potențialul pe care îl aveam în ochii lor la 17 ani. Maelynn lângă mine, mirosind a mentă și a ceva ce nu puteam defini; noptiera ei plină cu sticlute chihlimbarii cu uleiuri, garantând pentru mine, nestemata ei prețioasă, o pianistă care avea să ajungă departe, suficient de talentată cât să ia lecții private la Conservator.

Dar nu am mai fost să o vedem de luni întregi. Dăm vina pe faptul că Brookline-ul

este prea departe, mai ales după o zi lungă de muncă. Dăm vina pe trafic, pe mijloacele de transport care au mereu întârzieri. Nu-i spun cum mă simt acum în preajma prietenilor ei, cum e să îmi dau seama că nu mai sunt interesantă pentru ei, doar o stenografă de 20 și ceva de ani din South End, cum ciulesc urechile căutând o conversație mai interesantă.

– Viața noastră e în Stonybrook, spune Joseph, aproape implorându-mă.

– Nu mai este.

– Dar ar putea fi.

Mă întorc cu spatele la el, cu fața spre perete.

– Nu face asta, te rog! E târziu.

Îmi atinge coapsa.

– Știu că ești speriată.

– Îmi place viața noastră așa cum e, spun eu, fără să mă conving nici măcar pe mine.

Viitorul pe care mi l-am imaginat că-l voi avea, plin de muzică, de explorări și de aventuri, s-a stabilit în monotonia dactilografiatului, a coatelor lipite din tramvaie, a zilelor de chirie și a piețelor aglomerate. Nu mai am nici timp, nici bani, nici energie să-mi doresc mai mult decât să-mi ridic picioarele la sfârșitul fiecărei zile. Maelynn a făcut ca totul să pară atât de strălucitor, de ușor, ea a văzut lumea la vârsta mea, a avut bărbați care au luat-o pe sus și au dus-o la Londra și în Grecia. I-a lăsat acolo, întorcându-se cu eșarfe de cașmir, și cu vase pictate manual, și cu povești despre escapadele ei. Nu mi-a

explicat niciodată de unde avea bani pentru călătorii sau din ce-și câștiga existența la acea vreme, iar eu nu am întrebat-o, la fel cum nu aș fi întrebat un magician ce ascunde în mânecile hainei. Era tânără și frumoasă și lumea era a ei. *Putea* fi atât de simplu, nu?

Pentru Maelynn, poate. Dar eu unde am ajuns cu adevărat? În singurul oraș în care am fost trimisă cu forța și în care am rămas, clădindu-mi alături de Joseph o jumătate de viață care ne-a schimbat pe amândoi.

Stonybrookul înseamnă răsărituri purpurii și amurguri indigo, flori de câmp și valuri întinzându-se pe țărm.

Bostonul e cărămidă și piatră maro, grămezi de noroi pe străzi, o senzație de lipsă de permanență care mă lasă cu un sentiment de neliniște. Și totuși, în orice clipă aș putea să iau trenul până la capătul liniei și să o iau de la început.

Să mă întorc în Stonybrook înseamnă să mă întorc acolo pentru totdeauna. Înseamnă să deschidem pensiunea Oyster Shell, să creștem a cincea generație Myers pe același țărm, viața la care se aștepta Joseph, viața la care a renunțat când a venit după mine aici. Viața ștearsă de Pearl Harbour, de fumul gros și înecăcios al trenului care se îndepărtează, și soții, fiice și mame strânse pe lângă aparatele de radio, și infecția lui Tommy răspândindu-se, și nu s-a mai întors acasă, și am uitat cum să respir de una singură, și nu mai era

pensiunea Oyster Shell, doar o casă mare și goală, și doamna Myers murea, și domnul Myers a devenit un schelet ambulant, și erau toate astea doar un vis? Eram pierdută și cădeam și am alergat înspre singurul loc în care mă simțisem vreodată în siguranță, apoi însă, ca printr-un miraj, Joseph era acolo, și m-a luat în brațe și m-a întins pe ceea ce a devenit patul nostru, și împreună ne-am afundat în tristețe până ce, ca niște mânji, ne-am ridicat în picioare, dar aceste picioare au pierdut drumul spre casă, am împins Stonybrookul cât mai departe în mintea noastră până când a încetat să mai existe. Cum poate exista pensiunea Oyster Shell fără ei? Cum o să-i umplem încăperile scăldate în soare când tot ce-mi doream eu era să trag obloanele?

Se ridică brusc, arătând în jur, prin întuneric.

– Ție-ți place asta? Abia dacă ne permitem apartamentul ăsta de rahat și avem o casă cu șapte dormitoare care ne așteaptă. Joseph nu vorbește niciodată urât. Hai să o vindem! Dacă nu ne mai întoarcem, de ce să o păstrăm? mă întreabă el, cu voce sugrumată.

– Nu putem s-o vindem.

– Ce vrei de la mine, Evelyn?

– Nu știu.

Îmi ridic genunchii la piept.

– Înțeleg ce înseamnă să ne mutăm înapoi, și tu nu vrei copii, dar... Face o pauză. Dacă am porni o familie, am putea conduce pensiunea împreună... și, dacă ne-

am întoarce într-un loc pe care îl iubești, știu că te-ar face atât de fericită...

Expresia îmi devine încordată.

– Crezi că nu vreau copii?

– Nu vrei niciodată să vorbim despre asta.

– Pentru că mă sperie de moarte.

Îmi mușc interiorul obrazului, mă joc cu o ață care iese din cearșaf, orice numai să nu las lacrimile să se reverse. Să păstrez această uitare, această viață alternativă, acest loc în care amintirile nu pot să mă găsească.

– Oh, scumpo, vino aici!

Întinde brațele spre mine și mă trag lângă el, închizând spațiul dintre noi, căldura înăbușitoare comprimată ca un acordeon.

Îmi șterg nasul cu dosul palmei.

– Dar dacă avem un copil și se întâmplă ceva? Nu pot să mai pierd pe încă cineva... nu pot.

– Nu ne putem ascunde aici la nesfârșit. Îmi dă un cârlionț laoparte din ochi. Dar dacă-ți e doar frică... Și mie-mi este. Poate să ne fie frică împreună. Face o pauză. Ce vrei?

Trag adânc aer în piept, îmi schimb poziția ca să-l privesc în ochi și rostesc cuvintele care mi se învârtesc în cap de luni bune, pe care mi-a fost frică să le recunosc chiar și față de mine însămi.

– Vreau un copil.

– Vrei?

De câte ori trec pe lângă o mamă care împinge un cărucior, simt un puseu de invidie pe care-l împing înapoi, îl închid cum

se închide un oblon pe timp de furtună, văd un copilaș care arată ca Joseph, alergând pe țărmul cu valuri care încă-mi cântă ca să mă adoarmă, locul căruia îi aparținem amândoi.

– Vreau să mă duc acasă.

Îl cuprind cu brațele pe după gât și Joseph mă ridică deasupra lui, îngropându-și fața în părul meu.

– Știu că o să fim foarte fericiți. Mulțumesc, Evelyn, te iubesc atât de mult!

Dar, în timp ce mă sărută, nu simt decât teama năvălind și umplându-mi pieptul, ca un curent puternic care mă fură.

CAPITOLUL 9

Thomas

Septembrie 2001

Mașina pe care am închiriat-o, un Audi argintiu, miroase a țigări și a ceva artificial, cu aromă de lămâie, care emană din brăduțul atârnat de oglinda retrovizoare. Cerul este aproape absurd de albastru, și deschid ferestrele ca să las să pătrundă aerul curat în clipa în care ies de pe autostradă. Nu pot să sufăr mașinile închiriate, trebuie să mă obișnuiesc de fiecare dată cu alte cadrane și alte butoane, să caut orbește manetele care-mi reglează scaunul, dar nu are rost să deții o mașină în

Upper East Side. I-am spus lui Ann că ne-am putea permite, fără doar și poate. La naiba, probabil că Goldman mi-ar da o mașină dacă i-aș cere. Dar e mai ușor să închiriem una în rarele weekenduri în care dispărem în nordul statului sau atunci când mergem să vedem specialiști, cum se întâmplă azi.

Îi spun lui Ann că trăim în New York. Oamenii vin *aici* ca să caute cei mai buni doctori. Dar ea a găsit nu știu ce neurolog pe lângă Greenwich, specializat în migrene, și, în sfârșit, am cedat și mi-am mutat vreo câteva întâlniri. O tot amân de ani în șir. Am urcat atât de repede, sunt cel mai tânăr director executiv din istoria companiei, muncesc pe brânci 80 de ore pe săptămână, aș fi mai îngrijorat dacă *nu* aș avea dureri de cap. Cine are timp să-și ia o zi liberă ca să se ducă în Connecticut pentru niște teste? Doar ca să aflu că nimeni nu poate să-mi spună ce-i cu mine. Sau că am o problemă, dar nimeni nu știe cum s-o rezolve. Cum ar fi murmurul cardiac.

Sau cum a fost cu ovulele lui Ann. Atâtea săli de așteptare, luni după luni de ace, vertebrele ei ieșite în evidență când stă aplecată peste chiuveta cu picior din baia noastră, cu spatele la mine, pregătită pentru impact. Felul în care mă urăsc de fiecare dată când împing acul în carnea ei, știind că injectia este înfiorător de dureroasă, hormonii agitați, mă urăsc pentru că o pun să treacă prin toate astea doar ca să fie

devastată atunci când embrionul nu se prinde. Pentru ce? An după an de încercări. Chipul lui Ann încordându-se când colegii bine intenționați o întreabă când o să facem copii. Noptile în care-mi țin în brațe soția zguduită de plâns, încercând să acceptăm realitatea că n-o să se întâmple pentru noi.

Și eu am sperat să avem copii, dar, mai mult decât atât, am vrut ca Ann să fie mamă, să-i dau tot ce-și dorește. Știm cupluri care au adoptat, care au așteptat pe liste ani în șir, care au avut începuturi false, mame naturale care s-au răzgândit.

În cele din urmă, Ann a fost cea care a hotărât să ne oprim. Nu mai putea suporta, ne chinuiserăm destul. Am păstrat lupta pentru noi, am lăsat oamenii să presupună ce voiau, durerea noastră – o povară pe care am purtat-o singuri. Ne-am dedicat, în schimb, muncii noastre, unul celuilalt, hotărâți să profităm din plin de viața pe care ne-am construit-o, de libertatea pe care ți-o poate aduce o viață fără copii. Nopti târzii la birou fără să cauți cu disperare bone, ieșiri la câte un pahar după orele de lucru, escapade cu avionul în Hamptons. Comentăm despre felul în care carierele colegilor noștri au stagnat după ce li s-au schimbat prioritățile, despre prietenii noștri acum epuizați și de nerecunoscut. Ne-am sărbătorit promovările cu sticle scumpe de vin și cu sushi proaspăt, lucruri de care nu ne-am fi putut bucura dacă ar fi fost însărcinată, premii de consolare pe care ni

le oferim unul celuilalt, motive pentru care n-a fost să fie.

Uneori însă, îmi imaginez ce-ar fi putut să fie. Ann ținând de mână un copilăș care arată ca ea în miniatură, arătând cu degetul spre focile de la grădina zoologică din Central Park. Alergând după verișorii lui pe plaja Bernard.

Ann ar semăna întrucâtva cu mama mea, ar fi, evident, la conducere, în timp ce eu aș fi trimis undeva în fundal, la fel ca tata. Nu m-ar deranja. Ann a fost născută să conducă o companie, o familie, lumea. A plecat din Midwest de îndată ce a putut, momentul când a fost primită la NYU reprezentând biletul ei către o viață nouă. S-a mutat în căminul de vizavi de mine, ne-am cunoscut făcând schimb de haine la spălătoria de pe colț, care duhnea a șosete ude și a mâncare chinezească. Ne-a unit jena că nici unul din noi nu știa mai nimic despre locul în care ne aflam și ne-am ținut de urât în timpul sesiunilor de studiu maraton din bibliotecă.

New Yorkul părea să fie al meu, ca mine. Organizarea unui oraș minuțios planificat, liniile de metrou, oamenii deplasându-se cu un scop, cât de ușor era să ajungi dintr-un loc în altul, să-ți găsești drumul, și m-am îndrăgostit de Ann, de forța cu care naviga pe propriul drum. Nu exista nimic care să mă țină în Stonybrook. Nu mă interesa să moștenesc pensiunea Oyster Shell și, adevărul fie spus, părinții mei nu au insistat asupra acestui aspect cu nici unul dintre

noi. Sperau că aveam să mă îndrăgostesc de vreo fată din oraș, îndemnându-mă mereu să ies să mă distrez sâmbătă seara. Dar eu știam despre iubire doar că e un motiv pentru care oamenii rămân într-un loc, că se măsoară în ceea ce sacrifici pentru ea. Nu mi s-a părut niciodată să merite. Până la Ann.

Am fost împreună aproape cinci ani până să o cer de soție. Nu am avut niciodată vreo clipă de îndoială că ea era aleasa, nu am simțit nevoia să mă văd și cu alte fete ca să fiu sigur. Dar părinții lui Ann sunt divorțați. Ea și surorile ei au crescut sărind dintr-o casă în alta în weekenduri și în vacanțe, așa că nu era sigură că mai credea în instituția căsătoriei. Prin urmare, am așteptat, am lăsat-o pe ea să conducă. O bucată de hârtie care să ne lege din punct de vedere legal nu era importantă pentru mine, eram devotați unul celuilalt atât de mult cât pot fi doi oameni. Apoi, sora ei mai mică s-a măritat, o nuntă mare în Boise. Nu m-am gândit niciodată la Ann ca la genul de fată care să aibă nevoie de permisiune pentru a face ceva, cu atât mai puțin când venea vorba despre ceva atât de important precum o căsătorie, dar asta a fost nunta surorii ei pentru Ann, cu bufetul ei plin de mâncare mediocră din Midwest, domnișoare de onoare în rochii bufante și o formație exagerat de entuziastă.

Permisiunea de a face propriile noastre greșeli, de a încerca. A băut o tonă de șampanie și mi-a mărturisit că voia și ea să

se mărite, că simțea că ar putea, că ar trebui.

A doua zi dimineată, trează și hotărâtă, mi-a spus că încă era adevărat. Practic, ea m-a cerut pe mine. Am cumpărat inelul weekendul următor.

Am intrat în căsnicia noastră cu ochii larg deschiși. La un moment dat, oricât ar fi de greu, trebuie să fii realist; visurile nu se împlinesc doar pentru că așa vrei și nimic nu durează la nesfârșit. Planul ăsta pe care l-au scornit părinții mei e atât de aberant! În același fel în care iubirea e idealizată în cărți și în filme, prezentată drept ceva pentru care merită să mori, iubirea dovedită prin sacrificiu. E o lașitate deghizată în devotament.

Iubire înseamnă să îi fac injecțiile, petele roșii și inflamate rămase de la ac, înseamnă să știu că aș putea trăi fără Ann pentru că ea ar vrea să merg mai departe mai degrabă decât să mă martirizez în numele ei.

Ar fi mult mai puternici dacă nu ar hotărî să dispară, dacă ar stoarce ultima picătură din viața pe care o au împreună.

Pornesc radioul, încercând să-mi redirectionez gândurile acum că mă apropii de cabinetul doctorului. Singurul lucru care-mi lipsește la condus este să ascult știrile; au un efect calmant, diferit de a citi un ziar împăturit în timp ce mă înghesui în metrou. BlackBerryul meu începe să piuie, probabil vreun analist care are nevoie să verifice ceva. Sau alt mesaj vocal de la mama.

Ann spune că nu pot să îi evit la nesfârșit, că asta n-o să rezolve nimic și nici n-o să-i facă să se răzgândească. Dar sunt furios că ne-au pus în poziția de a fi conspiratorii lor. Nimic la toată povestea asta nu e în regulă. Nu sunt șocat, îi știu cum sunt. Jane a spus în mare cam același lucru, deși nu am vrut să o ascult cum îi lasă să scape atât de ușor. Am vrut să fie furioasă, așa cum sunt eu, încordată și gata de luptă, ca Jane de altădată. Dar nu greșește, este, într-adevăr, ceva la care să te aștepti din partea lor.

Relația lor m-a făcut să mă rușinez în timp ce creșteam. Felul în care mama se așeza la tata în brațe după cină sau stătea între genunchii lui pe un singur prosop, pe plajă, în loc să păstreze o distanță decentă, ca niște părinți normali.

Jane e convinsă că mama e cea pe care trebuie să o facem să se răzgândească și că tata o să se dea după hotărârea ei, oricare va fi aceea. Și probabil are dreptate. Tata a fost întotdeauna moale când a venit vorba despre mama. I-am ținut o teorie întreagă într-o seară, când eram tânăr, i-am spus că era ținut în lesă sau ceva de genul ăsta, o frază pe care o auzisem de la unul de la școală, fără să înțeleg pe deplin ce însemna, dar pe care am repetat-o pentru că mi se părea de efect. S-a oprit din ce repara și s-a uitat la mine, mai serios decât îl văzusem vreodată. „Mama ta a renunțat la multe pentru mine, fiule. Ca să vină înapoi, ca să vă crească pe voi aici, ca să

redeschidem pensiunea. Nu am uitat asta niciodată. N-ar trebui să uiți nici tu.”

Nu i-am înțeles atunci, nu am înțeles felul în care se puneau reciproc mai presus de fericirea personală. Și acum, mor unul pentru celălalt. Aș face orice pentru Ann, orice în afară de asta. Nu pot să aprob hotărârea lor și, în clipa asta, mă simt cumva complice și numai pentru că le cunosc planul.

Și exact asta am încercat să-i spun lui Violet, dar ea e chiar mai rău decât părinții noștri. Caută justificări, încearcă să mă convingă să profit la maximum de timpul care ne-a rămas, ca și cum eu aș fi cel care a pornit ceasul. Credeam că o am pe Jane de partea mea. Le are ea pe ale ei, destule, dar măcar este logică. Cel puțin așa am crezut, până când mi-a trimis o invitație la un spectacol, peste patru luni, în ianuarie, la Orchestra Simfonică din Boston. Mi-a spus că un coleg de-al ei, Marcus, a venit cu ideea unui eveniment comunitar, „un spectacol pentru a-i scoate în evidență pe pianiștii locali”, iar ea și mama se vor număra printre cei mulți care vor urca pe scenă. Marcus a aranjat totul, ne-a luat tuturor bilete. I-a menționat numele – chiar și față de mine, și noi de-abia vorbim – mai des decât e normal pentru un simplu coleg. Așa că, evident, se culcă cu el. Jane e ciudată când vine vorba despre relații și nu e treaba mea. Nu mă interesează ce face, atât timp cât nu creează iar probleme pentru familie. Dar mișcarea asta m-a

șocat. De obicei, este de neclintit, mai ales când vine vorba despre mama.

Nu vreau ca mama mea să sufere, firește că nu. Urăsc toată povestea asta. Diagnosticul ei. Durerea pe care ne-a ascuns-o. Faptul că boala unei mame poate să învrăjbească. Furia care nu mă lasă să fiu lângă ea, lângă ei amândoi, pentru că ne-au forțat să alegem. Gândul de a o pierde treptat, în lucruri mărunte, mai degrabă decât deodată... dar doctorii nu au puteri paranormale, nu pot prezice viitorul și, uneori, trupul răspunde în feluri la care nu te aștepți.

Ar putea apărea noi tratamente, teste clinice, medicamente experimentale. Eu și Ann am încercat până ce era să ne frângem, am întins speranța la maximum, ne-am agățat până și de cea mai palidă umbră, până când nu a rămas nimic. Numai așa mai puteam trăi cu noi înșine. Nu poți ști ce-ți rezervă viitorul cu adevărat dacă înăbuși speranța din fașă. Nu pot să cred că Jane îi face pe plac, că-i îndeplinește o ultimă dorință pe baza unei date a morții pe care mama a ales-o la întâmplare. Nu știu, după mine, singurul avantaj pe care-l aveam în fața lor era să fim uniți în povestea asta, să facem un front comun care să le condamne decizia, iar acum mă simt cu desăvârșire lipsit de orice putere.

Încă o serie de bâzâituri la telefon. Am amânat întâlnirea, ce să fie atât de urgent încât să nu poată aștepta câteva ore până când mă întorc? Încerc să mă uit la ecran și

ratez ieșirea, arunc telefonul în consolă și îl ignor în timp ce sună, întorcând în loc, așa că nu aud tot ce spune crainicul.

-... Avion... izbit în World Trade Center...

Frânez fără să vreau, dau mai tare. *Ce dracu'?*

— ... S-a întâmplat ceva absolut devastator. Am primit mai multe rapoarte neconfirmate despre un avion care ar fi intrat în Turnurile Gemene. Încercăm să obținem mai multe informații. Dintr-unul din turnuri iese un fum gros, scena este alarmantă privită de jos, încercăm să ne dăm seama ce s-a întâmplat. Tot ce știm deocamdată este că un avion care zbura la o altitudine mai joasă decât cea normală pare să fi intrat în centrul unuia din turnuri.

Trag pe dreapta. O sun pe Ann și primesc un mesaj de eroare: *Abonatul nu poate fi contactat, vă rugăm încercați mai târziu.* Sun iar. *Abonatul nu poate fi contactat, vă rugăm încercați mai târziu, abonatul nu poate fi contactat, vă rugăm încercați mai târziu.* Sun la birou. *Abonatul nu poate fi contactat, vă rugăm încercați mai târziu, abonatul nu poate fi contactat, vă rugăm încercați mai târziu.* O sun iar pe Ann. Nimic.

Întâlnirea mea din dimineața asta. Chiar în turnul ăla. Amânată.

„La dracu'! La dracu', la dracu', la dracu'!”

Mă cuprinde panica. „Era beat pilotul?” Măinile îmi tremură pe volan.

Îi cunosc pe câțiva dintre oamenii ăștia, bietele lor familii...

Încerc să inspir adânc, sunetul radioului este acoperit de bătăile inimii mele. Ann e în oraș. Eu sunt bine. Sunt aici, cumva, în mașină.

Am scăpat ca prin urechile acului. „Dumnezeule!” Mă trec fiorii.

Apoi, lovește al doilea avion.

Aproape că smulg ușa din balamale când o trântesc de perete. Mama și tata sar de pe canapea, televizorul e dat la maximum. Intru alb la față și nesigur pe picioare și mă aplec și o strâng pe mama în brațe cât pot de tare. Bolborosesc printre suspine:

– Îmi pare rău, mamă! Îmi pare atât de rău!

Aproape că se prăbușește sub greutatea mea, șocată de tot ce se întâmplă.

Mă întorc spre tata și îl cuprind, disperat.

– Tată, m-am purtat îngrozitor cu tine. Îmi pare atât de rău!

– E-n regulă, fiule. E-n regulă. Nu știe ce să spună și vorbește încet, bătându-mă pe spate. Ești bine, slavă Domnului! Am crezut că o să ne pierdem mințile, nu reușeam să dăm de tine. Unde e Ann?

Mă retrag împleticindu-mă, încerc să le explic în timp ce-mi masez fruntea.

– Nu știu. Nu pot să dau de ea. Au căzut toate rețelele. Nu știu.

Simt că-mi cedează picioarele. Mă prăbușesc pe măsuța de cafea, cu capul în mâini.

– Nu înțeleg. Cum de ești aici?

Clatin din cap.

– Ann... m-a tot bătut la cap să mă duc să văd un specialist, nu departe de-aici. Am tot avut dureri mari de cap în ultima vreme, dar nu mi-am făcut timp să merg la un control. Dar ea s-a tot ținut de mine. Mi-a făcut o programare în dimineața asta... Ar fi trebuit să fiu în Turnul de Nord azi. Mi-am reprogramat întâlnirea pentru mâine. „Pentru că Ann nu a vrut să mă piardă.”

– Oh, Thomas!

Mama se prăbușește lângă mine.

– Și, când am auzit la radio, am încercat să mă întorc în oraș, la Ann, dar la știri spun că totul este blocat. Trenurile, podurile, nu se poate intra. Au picat toate rețelele de telefonie. Începe să mă cuprindă panica. Respir întretăiat, nesigur. Nu știu unde este, dacă e în siguranță... Nu puteam să fiu singur, nu știam ce să fac. Așa că am venit aici... Cred că am apăsat accelerația la maximum tot drumul. Nu știu nici măcar dacă am oprit la vreun semafor. Nu-mi amintesc.

Vocea tatei cedează și el mă cuprinde cu un braț.

– Ne bucurăm tare mult că ești aici!

Tragedia se reia iar și iar la televizor, imagini ireale pe care mintea mea nu reușește să le înțeleagă. Fumul iese din birourile în care ar fi trebuit să fiu eu, învăluind Turnurile Gemene. Mama îmi strânge mâna. Când am ținut-o ultima oară de mână pe mama? Nu știu ce se întâmplă, dar sunt îngrozit. Sunt îngrozit și simt cum

mi se contractă gâtul, nu pot să mai respir.
„Ann.“

Privim textul urlând din partea de jos a ecranului: „Avioanele au intrat în World Trade Center“. Privim, înlemniți. Nimic nu are sens. Echipele de știri de la fața locului încearcă să lege crâmpoșele de informații, dar nu există răspunsuri, și măștile jurnaliștilor se dezintegrează. Plâng în fața camerelor, regulile după care jucam cândva s-au spulberat. Nu pot să mă gândesc decât la soția mea, îmi muncesc mintea să-mi amintesc unde avea întâlnirile programate pentru azi, poate mi-a spus ceva, un amănunt care să-mi mai potolească panica.

Nu văd decât turnurile prăbușite, molozul și cenușa care umplu străzile. Fumul negru și gros care se ridică. Cerul albastru nesfârșit, pătat.

Privim cum Turnul de Sud se prăbușește în cenușă și fum.

Simt țipătul ridicându-mi-se în gât, dar nu iese nici un sunet. Mâna mamei zboară în dreptul gurii deschise. Tata nu se mișcă, înmărmurit de urgia de pe ecran. Pe masă este o vază cu floarea-soarelui culeasă din grădină, cerul care se vede prin fereastră e încă lipsit de nori și imposibil de albastru.

Sun pe mobilul lui Ann, sun la ea la birou, iar și iar, deși știu că nu o să prind legătura, furios pe mine însumi că sunt atât de departe, că nu pot decât să apăs niște taste nenorocite când ar fi trebuit să alerg spre ea, dar sunt prins aici, lipsit de orice putere, disperat să-i aud vocea, amintindu-mi cum

ne-am luat în grabă rămas-bun de dimineață. Am sărutat-o măcar înainte să plece? Care au fost ultimele cuvinte pe care i le-am spus în timp ce ieșea pe ușă?

– Să mai încercăm o dată la Violet și la Jane. Să le spunem măcar că tu ești bine.

Mama zice că au încercat să mă sune imediat ce au văzut știrile, dar nu a intrat decât mesageria vocală, probabil pentru că activasem apelarea repetată pentru numărul lui Ann. Când au vorbit cu Violet, era acasă, lângă telefon. Nu reușise să dea de copiii ei și nu voia să le răspundă robotul când sunau. Connor se dusesse să-l ia pe Patrick de la școală.

Îi lasă încă un mesaj lui Jane, care probabil a fost chemată la postul de știri.

Privim cerul plin de funingine acoperind ecranul.

Privim cum se prăbușește Turnul de Nord.

Tata își trece brațul pe după mama. Eu simt că-mi pierd mințile, pășesc înnebunit dintr-o parte în alta.

Toți continuăm să sunăm. *Convorbirea dumneavoastră nu poate fi procesată. Abonatul nu poate fi contactat, vă rugăm încercați mai târziu.*

Toți oamenii ăștia... și familiile lor...

Ann. „Unde ești?”

Sună telefonul meu și sărim toți trei. Îl smulg de pe masă, aproape scăpându-l din mână.

– Ann? Umerii mi se prăbușesc de ușurare. Dumnezeule! Slavă Domnului! Îmi

curge nasul și mi-l șterg de mânecă. Te iubesc! Te iubesc atât de mult!

Abia o pot auzi din cauza bâzâiturilor din fundal, spune ceva despre un telefon cu fise, oamenii așteaptă, a mers pe jos până-n Brooklyn, a traversat podul, e bine.

E bine.

Convorbirea se întrerupe și-mi las capul să cadă. Ușurarea e atât de puternică, încât aproape că mă dărâmă.

– E bine. Cu respirația tăiată, cu vocea spartă, le spun: E bine. Oh, Doamne, oh, Doamne, este bine. Credeam c-am pierdut-o... credeam...

Suspin, ascunzându-mi cu brațele fața descompusă.

CAPITOLUL 10

Evelyn

Iunie 1951

Mă trezesc în timpul nopții, nu pentru că Jane plânge, ci pentru că nu plânge. Trebuie să mă asigur că poate să plângă, că poate să respire, așa că mă trezesc tresărind din câte un coșmar frenetic cu o nevoie disperată de a mă duce să verific ce-i cu ea. Și-n noaptea asta e la fel. Somnul îmi ocolește corpul, care încă mă doare după naștere, mintea îmi galopează. Mă trag încet de lângă Joseph și traversez tiptil

holul, simțindu-mă tot mai încărcată de resentimente la adresa lui de fiecare dată când mă trezesc noaptea să o hrănesc. Iar m-am ridicat, iar băntui ca o fantomă prin casă, în timp ce el continuă să doarmă dus, întins pe burtă, somnul netulburat al taților, neafecțați de sarcină, de această ființă minuscule, plină de nevoi și care nu știe decât să consume. După patru ani petrecuți în apartamentul nostru îngust, aproape că uitasem cât de mare e locul ăsta; camerele noastre sunt separate de cele ale oaspeților, trei dormitoare întregi, un loc gândit pentru a crește o familie. Cu mobila întinsă, ca o schiță pentru o viață bună.

Pensiunea mă fascina când eram mică. Găseam un anumit confort în harababura de aici, în piesele de mobilier dispersate, cu imprimeuri florale, aici totul era moale și plușat. Praful de pe biblioteca din birou, granulele de nisip din foaier, totul mirosind vag ca și cum ar fi fost cândva ud. Felul în care lumina pătrundea ca o ceață prin ferestre, invitându-te să te cuibărești într-un fotoliu.

Ușițele ciudate care deschideau debarale și spații de depozitare joase, de înălțimea unui copil, dar care, dacă știai să dai laoparte cutiile și pânzele de păianjen, se conectau la pasaje înguste. Joseph, eu și Tommy ne jucam de-a v-ați ascunselea când nu era lume multă, ne înghesuiam în spațiile strâmte, cu urechile ciulite să auzim zgomot de pași. Îmi strângeam genunchii

cu brațele, închideam bine ochii și-mi doream ca pensiunea să fie casa mea.

Mă strecor în camera lui Jane, vizavi de celălalt dormitor, care e gol, cu excepția mesei de călcat și a suportului pentru uscat rufe. Fusese gândit inițial pentru frații și surorile lui Joseph, bebeluși doriți, dar care nu au sosit, așa că mama lui folosea, în schimb, spațiul pentru apretarea cearșafurilor. Joseph a spus că e mai bine să lăsăm al treilea dormitor așa cum e, deocamdată, că o să putem să-l umplem și să-l decorăm când o să avem mai mulți copii.

„Mai mulți copii.“ Strecoară mereu vorbele astea la sfârșitul câte unei propoziții, ca și cum ar fi ceva de adăugat pe lista de cumpărături. Mai mult unt, mai mult lapte, mai mulți copii. Romanțează ideea de familie mare încă de dinainte să avem primul nostru copil, de dinainte să cunosc durerile înfiorătoare ale nașterii, groaza de a auzi cum cordonul ombilical e înfășurat în jurul gâtului fetei. De dinaintea sânilor umflați, a nopților care se contopesc în zile, a ceții care mi se așază peste minte, atât de densă, încât îmi este greu să mai disting prin ea. Legănatul, și ținutul în brațe, și săltatul, și mirosul amețitor de nou-născut, și adâncimea copleșitoare a afecțiunii mele, sentimentul că sunt mereu pe punctul de a izbucni în lacrimi. Cât de mult pot să iubesc acest om micuț pe care eu l-am făcut, pe care abia l-am întâlnit. Cât de puțin îmi doresc să mai trec încă o dată prin asta, să

mă rup în două în timpul nașterii, să mă rup și mai mult îndeplinindu-mi îndatoririle de mamă, să tai din mine felie după felie, până n-o să mai rămân decât o umbră din femeia de altădată, de nerecunoscut.

Intru încetișor în camera copilului. O lumină slabă difuzată de lampa de pe dulăpior cade asupra ei. Mi se pare amuzant că o persoană atât de micuță poate avea propriul dulăpior, și totuși așa e. Un dulăpior pe care i l-a făcut Joseph, în timp ce ea creștea în mine. A adorat toate proiectele, să zugrăvească încăperea, să construiască pătuțul. Nu cred că l-am văzut niciodată atât de fericit. De când am venit acasă de la spital, Joseph s-a ocupat singur de toată treaba de la pensiune – pe care am deschis-o abia acum câteva luni, după săptămâni întregi de curățenie și reparații, cu o pancartă nouă-nouță care anunța că „Pensiunea Oyster Shell este acum deschisă!” montată în aprilie, camerele umplându-se pe măsură ce temperatura a crescut. Ceea ce mă lasă pe mine singură cu Jane și cu zilele și nopțile pe care le petrec hrănind-o, și spălând scutece, și punând prosoape la uscat întinzându-se la nesfârșit în fața mea. Din când în când, mă înțarcă nostalgia pentru viața mea de altădată, când orele erau pierdute cântând la pian, când aveam liste cu visuri, cu lucruri pe care eram sigură că le-aș fi făcut până acum, cu locuri pe care le-aș fi văzut. Cât de improbabil pare totul acum, cât de demult par să fi fost toate acestea. Nu am cum să

scap din această nouă realitate, din această viață de mamă care mă consumă cu totul. Care cere mai mult de la mine decât mi-aș fi putut imagina, cea mai tristă fericire pe care am simțit-o vreodată, pentru că Jane e deja mai mare azi decât era ieri, deja e mai puțin a mea. Îmi e deja dor de bebelușul care e acum, sunt disperată să-mi amintesc momente pe care sunt sigură că o să le uit.

Când eram însărcinată, Joseph își trecea degetele peste pielea mea întinsă, își lipea urechea de burta mea și-i vorbea în șoaptă bebelușului, dar manifestările lui de afecțiune nu reușeau să mă calmeze. În timp ce împachetam cutii, se apropia timid și mă întreba: „Cum vă simțiți?” Și mă cuprindea în brațe, pe mine cu burta mea tot mai mare. Nu puteam să-i răspund. Mă strângea cu putere, apoi mă lăsa cu gândurile mele, cu norii de furtună care mi se învârteau în minte. Nu aș fi putut nicio dată să-mi imaginez tot ceea ce avea să vină și știu cu certitudine acum că acele nouă luni au fost partea cea mai ușoară.

E tăcere pe hol în timp ce mă apropii de camera lui Jane. Înainte să se nască, am luat în calcul mai multe nume, dar, când am ținut-o în brațe, am știut că e Jane. Jane, ca Jane Eyre din romanul pe care mătușa Maelynn mi l-a cumpărat din librăria din Boston când mi se făcuse dor de casă. Jane Eyre, o fată independentă și pătimașă, care credea în iubire și o căuta. Nu putea exista alt nume pentru frumusețea pe care am văzut-o în brațele mele și inima mi s-a

umplut brusc când s-a agăţat de mine şi şi-a îngropat faţa în gâtul meu, ca şi cum ar fi fost cel mai sigur loc din lume.

Înainte să o am pe Jane, nu puteam să înţeleg de ce toată lumea vorbea despre mânuţele şi piciorușele bebelușilor, însă acum ştiu. Aş putea să stau toată ziua cu ea în braţe şi să-i ating pernuţele moi de pe tălpi, să-i privesc degeţelele chircindu-i-se, mânuţele imposibil de mici strângându-se în pumni. Chiar şi la numai o săptămână, poate să aibă propriul dulap şi propria cameră şi poate să țină întreaga mea lume în mâinile ei micuţe.

Joseph avea dreptate. Sunt fericită că am avut-o, sunt fericită că suntem acasă. Dorinţa mea din copilărie, şoptită în întuneric, împlinită printr-un capriciu al sorţii sau poate din voinţa destinului ori prin simpla putere a voinţei. Băiatul care m-a căutat, toate dăţile când am fost găsită. Dar sunt şi speriată. Speriată pentru că atât de mulţi copii încetează să mai respire, sau mănâncă ce nu trebuie, sau se îmbolnăvesc, sau se lovesc, şi oameni pe care îi iubim sunt luaţi de lângă noi din motive pe care nu o să le înţeleg niciodată.

Jane doarme pe burtă, cu mânuţele dolofane pe lângă urechi. Mă apropii, îmi pun încheietura aproape de guriţa ei în formă de „O”, aştept să-i simt respiraţia gâdilându-mi pielea. Aştept să o simt de cinci ori până răsuflu şi-mi sprijin bărbia de partea de sus a pătuţului, privind-o, rugându-mă unui Dumnezeu în care nu sunt

sigură că cred, oferindu-i la schimb tot ce am ca să aibă grijă de ea.

Joseph

Noiembrie 1953

Doamna Saunders își netezește cocul ca să se asigure că totul e în regulă și o dojenește:

– Sustține-i capul, dragă!

Evelyn nu răspunde, dar strânge din buze. Thomas plânge în brațele ei. Se ridică și începe să înconjoare canapeaua, săltându-l. Doar două camere sunt ocupate în seara asta, una de o pereche de tineri proaspăt căsătoriți care abia dacă au ieșit să ia aer și a doua de un bărbat în vârstă care a venit să-și viziteze fiica, așa că avem aproape întreaga casă numai pentru noi. Dacă ar fi o zi mai caldă, Evelyn ar plimba copilul pe Sandstone Lane, dar iarna a venit în forță, se întunecă devreme și noaptea aduce cu sine un vânt tăios. Jane stă lângă foc și aruncă cuburi prin cameră.

– Șșșttt, Thomas! E-n regulă, puiule, e-n regulă.

Evelyn îi gângurește, dar chipul îi e ca de piatră. Un cub o lovește în gleznă și ea se întoarce, încruntată.

– Jane, ajunge! Nu mai arunca!

– Evelyn, l-ai hrănit? Așa plânge un copil când îi e foame.

Vocea doamnei Saunders e stridentă, deși stă calmă pe canapea, cu mâinile împreunate în poală. Mama ei pare să fi

uitat că nu e primul copil al lui Evelyn sau că fiica ei s-a descurcat fără nici un ajutor cu Jane. Când ne-am întors în Stonybrook acum câțiva ani, îi era groază și să se apropie de părinții ei.

Evelyn nu mai vorbise cu ei de la înmormântarea tatălui meu și, chiar și atunci, conversația lor fusese încordată. Dar, când am pășit iar în foaierul pensiunii, chiar și cu praful gros de pe mobilă și scândurile putrezite de pe veranda din față, mi i-am imaginat pe copiii noștri alergând pe câmpul din spatele casei, am văzut un pian în camera de lucru și pe mine și pe Evelyn explicându-le oaspeților cum să ajungă la plajă. M-am uitat la Evelyn, dorindu-mi cu disperare să știu dacă vedea și ea același lucru ca mine, iar ea și-a trecut degetele printre ale mele. Pensiunea Oyster Shell. Casa noastră.

Ne-am dus chiar în acea după-amiază, deși Evelyn nu prea ar fi vrut, și le-am bătut la ușă ca să-i anunțăm că ne întorseserăm și că intenționam să rămânem. Veranda era acoperită de frunze, curtea năpădită de buruieni, ciocănelul din alamă pătat. Ușa de la intrare a scârțâit și doamna Saunders a apărut în spatele ei, mijind ochii în lumina puternică. Fusese întotdeauna slăbuță, dar acum înfățișarea ei avea ceva aproape straniu, ca și cum și ea fusese dată uitării înăuntrul casei.

Dacă era surprinsă să ne vadă, nu a arătat-o.

– Chiar m-am întrebat ce-o să se-ntâmples cu pensiunea. A stat goală atâția ani... Tatăl tău e la muncă, dar o să-i transmit mesajul. Ochii i-au alunecat spre burta rotundă a lui Evelyn, dar chipul nu i-a trădat nimic – nici furie, nici bucurie, doar o expresie pierdută când a spus: N-am crezut niciodată că o să te văd însărcinată. Am crezut...

Evelyn a întrerupt-o, răsucindu-se pe călcâie.

– Ei bine, n-ai părut prea interesată de căsnicia noastră, așa că nu mă aștept să petreci prea mult timp cu copilul nostru, nu-ți face griji!

Nu am văzut-o prea mult după aceea. Nu venea niciodată pe plaja Bernard și doar din când în când vedeam lumina lămpii sau a mucurilor ei de țigară pe veranda din față, după cină. Eram ocupați cu pensiunea, cu Jane, cu viața noastră cea nouă care era o stranie reflexie inversă a celei de dinainte.

Apoi, domnul Saunders a murit, de atac de cord la 61 de ani, și mama lui Evelyn nu avea prieteni sau alte rude spre care să se întoarcă. Soțul ei fusese rareori acasă, nu-i arătase niciodată afecțiune, dar mi-am imaginat că fumul de trabuc care umplea încăperile pe măsură ce el venea și pleca umpluse casa cel puțin cu un sentiment aparent de companie. După ce el a murit, probabil că s-a simțit suficient de singură cât să-și înghită mândria și, când a apărut încă un nepot, un băiat, ne-am pomenit cu ea la ușă. Evelyn, delirantă din cauza epuizării și disperată să primească orice fel

de ajutor, i-a acceptat oferta de încetare a ostilităților.

– Da, l-am hrănit. Sigur că da. Plânge tot timpul, fie că a mâncat, fie că nu.

Jane aruncă iar cuburile. Evelyn mijește ochii.

– Ar trebui schimbat, insistă doamna Saunders. Mi s-a părut că miroase când l-am luat în brațe.

– E hrănit și schimbat, ți-am spus. Plânge doar. Te rog, încetează!

O bătaie în ușa turnantă care se deschide spre salon pune capăt conversației și un domn cu părul alb, unul dintre oaspeții noștri frecvenți, bagă capul înăuntru ca să mai ceară prosoape. Evelyn mi-l întinde pe Thomas și iese în urma lui, iar eu sunt recunoscător pentru diversivune. Thomas se mai calmează. În loc să țipe, acum scoate niște gemete joase. Inima îmi încetinește și nu mi-am dat seama până în acel moment că o luase la galop – resimt acut stresul lui Evelyn.

În acea noapte, în timp ce ne pregătim de culcare, Evelyn e tăcută, pierdută în gânduri. Se bagă sub pătură și se întoarce spre mine.

– Am făcut ce trebuia, nu? Când am lăsat-o pe mama să se întoarcă în viața noastră?

– Știu că poate fi dificilă uneori...

– Tot timpul!

– Bine, tot timpul. Dar nu are pe nimeni altcineva și, în afară de Maelynn, ea este singura noastră familie. Eu, unul, aș da orice ca părinții mei să ne poată cunoaște copiii.

– Și eu la fel – știi că i-am iubit pe părinții tăi. Dar ai mei – părinții mei sunt diferiți. Se oprește, răsucind o şuviță de păr pe deget. Știi că nu am plâns după tata? Nici măcar când am rămas singură. Era mereu ocupat la muncă, nu l-am cunoscut niciodată cu adevărat și nici el nu a încercat să mă cunoască pe mine. Și încă sunt furioasă pe ei pentru că s-au purtat ca și cum Tommy ar fi fost singurul care să merite. Când el a murit, a fost ca și cum... Se oprește și oftează. Și, acum, vine aici și-mi spune mie cum să-mi cresc copiii? Ca și cum ar avea ea habar? Ea m-a trimis de acasă. Ce mamă face așa ceva? Face o pauză, apoi adaugă mai încet: Ce fel de fiică nu plânge când îi moare tatăl?

Deschid gura ca să o liniștesc, dar chiar atunci Thomas începe să urle, treaz în leagăn. Evelyn oftează și împinge pătura deoparte, ca să se ducă la el.

– Vrei să mă duc eu? o întreb, dar îmi face semn din mână că nu e cazul.

Thomas e un bebeluș mult mai obositor decât a fost Jane și văd cercurile negre de sub ochii lui Evelyn dimineața, după o noapte lungă în care l-a alăptat și l-a legănat.

Mă simt vinovat uneori pentru că insist să facem copii, dar am petrecut patru ani lungi în insula dormitorului nostru, copleșiți de tristețe sub așternuturi. Acei patru ani au devenit o viață în sine; moartea lui Tommy ne-a despărțit viața în jumătăți – înainte și după. Amintirile dinainte sunt un vis

încețoșat, în care noi trei, bronzăți, ne lăsăm legănați de valurile blânde; partea de după este marcată de șchiopătatul meu, de pierdere, de senzația că am fost răzuiți pe dinăuntru și am reușit cumva să rămânem în picioare, ca și cum nu aș fi fost făcut din aer care să iasă cu viteză din mine. Toți anii care au trecut nu au schimbat nimic, durerea noastră e încă acolo, adormită, așteptând să se întoarcă.

După ce ne-am instalat, am cumpărat un al doilea pian, un Baldwin de lemn, și i-am făcut o surpriză lui Evelyn, i-am pus o eșarfă la ochi și am condus-o până în birou, unde-l pusesem, lustruit până-l făcusem să arate ca nou. Dădea concerte seara, cu Jane în poala ei, înconjurată de oaspeții pensiunii, care ascultau cu pahare de whisky în mână, cu ferestrele deschise spre aerul sărat, părând din nou liniștită. Dar, când Evelyn mi-a spus că era însărcinată a doua oară, era albă la față. S-a tras în spate, mi-a împins mâna laoparte când am întins-o spre abdomenul ei. Nu a vrut să discutăm despre nume, nici măcar când sarcina era înaintată. „În caz că.” Dar, în ziua în care l-a născut pe fiul nostru, a fost din nou copleșită de bucurie, zâmbind cum n-o mai văzusem să zâmbească de luni bune. Îl ținea în brațe și îi mângâia obrazul, cu Jane cuibărită pe patul de spital, lângă ei.

M-am așezat lângă ei și am sărutat-o pe frunte.

– Cum ți se pare Thomas?

Avea lacrimi în ochi când a șoptit:

– Thomas.

Și s-a întins spre mine și eu m-am întins spre ei toți. Familia noastră, acum de patru.

Acum, că Thomas e aici, o simt iar pe Evelyn cufundându-se tot mai adânc în sinea ei. O privesc acum pe hol, legănând în brațe bebelușul care plânge, cocoșată de epuizare. Are 28 de ani, dar această a doua sarcină a îmbătrânit-o, halatul strâns pe talie îi ascunde burta lăsată, pe sânii umflați i-au apărut linii fine de vergeturi. Se mișcă în cadența unei santinele la datorie în timp ce-l leagănă. De data asta, nu alunecă împreună cu mine înspre oaza noastră secretă și tristă. Alunecă spre un loc din care-mi este tot mai greu să o aduc înapoi. Un loc încordat, îndepărtat.

– Lasă-mă să-l iau eu!

Mă apropii de ea pe hol, precaut.

– Oh, acum, vrei să ajuți?

Se încruntă și se întoarce cu spatele la mine. Intru după ea în camera lui Thomas.

– Ce vrei să spui cu asta?

– Foarte convenabil. Îi șâșâie zgomotos în ureche. Dormi de n-ai treabă în mijlocul nopții.

– Am discutat despre asta. Vocea mi-e liniară, simt că merg pe cărbuni încinși. Trebuie să muncesc în timpul zilei.

– Și eu ce fac? se rățoiește ea, cu vocea ca un tăiș peste urletele lui Thomas.

– Știu că zilele sunt grele și pentru tine. Nu spun că nu, zic eu, ridicând mâinile și bătând în retragere.

– Las-o baltă! Du-te și ai grijă să te odihnești!

Îmi face semn să plec și se așază în balansoar, cu ochii închiși, strângându-l pe Thomas la piept, prea furioasă ca să se uite la mine.

Am crezut că soluția era să ne întoarcem aici, că, dacă o să reușesc s-o aduc lângă mare, o să putem recupera o parte din ușurința după care tânjeam, dar, acum, nu mai sunt atât de sigur. Există momente rare când o zăresc pe Evelyn cea de altădată. Momente care-mi dau speranță că o să-și regăsească, până la urmă, drumul înapoi la noi. O seară de vară când găteam împreună, cu Jane în scaunul ei înalt, și nori negri acoperiseră cerul. Dintr-odată, a început să plouă, apoi să toarne de-a binelea, și Evelyn a dat fuga să strângă cearșafurile de pe sârmă. Am închis aragazul, ca să nu se ardă mâncarea, și m-am grăbit să o ajut.

Desfăcea cârligele și strângea prosoapele în brațe, grăbindu-se să întreacă furtuna. Apoi, s-a oprit, udă până la piele. Și-a ridicat fața spre cer și a râs. Am vrut să râd cu ea, să o prind și să o sărut, să împărtășesc cu ea ce simțea, dar m-am oprit în prag.

Mi s-a părut sacru felul în care îi zâmbea ploii. A fost ceva trecător. Dacă aș fi coborât privirea, aș fi ratat totul.

S-a oprit din râs când m-a văzut privind-o, dar mi-a strigat:

– Nu e frumos, Joseph?

Nu mi-am putut lua ochii de la ea, de la picăturile care-i cădeau pe obraji. A alergat

spre mine, cu rochia udă leoarcă pe ea. Și m-a sărutat. Dar acele momente erau copleșite de greutatea pe care o purta, ca rufele îmbibate de ploaie pe o frânghie, pe care apa le trăgea spre pământ.

După o zi plină de cazări întârziate și o spărtură în acoperiș greu de găsit, piciorul îmi pulsează de durere. Mă întind după pastilele de pe noptieră și dărâm cartea lui Evelyn, o copie uzată după *Jane Eyre* pe care o citește pentru a o suta oară, pe podea.

Când mă aplec să o ridic, o foaie împăturită cade dinăuntru. Cuvântul „Visuri” e scris cu litere mari și încercuit într-un nor.

– A trecut ceva timp de când n-am mai văzut asta, spun, ridicând foaia de hârtie și deschizând-o în palmă. Nu știam că le mai ai.

– E o prostie, Joseph. O foloseam pe post de semn de carte.

Mi-o smulge din mână și o bagă înapoi în carte, fără să se uite la ce pagină.

– Evelyn Myers, nu te-am știut vreodată să spui că visurile sunt o prostie, o necăjesc eu. Cred că ar trebui să continui. Ce-ar fi să faci o listă nouă?

Era o vreme când zâmbea ori de câte ori îi spuneam pe numele de femeie măritată. Un nume pe care am auzit-o repetându-l odată, în timp ce se dădea cu ruj în oglindă, când nu știa că o aud.

Zâmbește acum, dar zâmbetul ei are o umbră de tristețe.

– Ei, poate că Evelyn Saunders nu o spunea, dar Evelyn Myers nu are timp de pierdut cu visuri de puștoaică.

– O să fie mai ușor cu copiii, o să vezi!

Îi sărut încheieturile degetelor și-i urez noapte bună. După câteva clipe, mă întreabă:

– Și dacă am face una împreună? O listă de visuri, pentru noi.

– Să mă însor cu tine, să conducem pensiunea împreună, asta e lista mea. Îmi plimb un deget pe brațul ei. Să te fac fericită, să avem o familie... sincer să fiu, sunt singurele visuri pe care le-am avut vreodată.

Fața ei se întunecă.

– Nu-mi place când faci asta.

– Ce fac?

– Te porți de parcă totul e perfect.

Trag aer în piept, de parcă aș fi primit un pumn în stomac.

– Îmi răstălmăcești cuvintele.

– Abia dacă am câteva clipe să fac un duș. Tu te omori încercând să conduci locul ăsta de unul singur. *Asta*? Chiar *asta* e tot ce ți-ai dorit vreodată?

– La naiba, Evelyn! Mă trag de lângă ea. Da. *Asta* e tot ce vreau. Nu înseamnă că e perfect. Dar cei mai mulți oameni ar fi fericiți aici.

Stomacul mi se strânge în fața contradicțiilor ei. Ea a cerut să ne întoarcem acasă, a spus că asta vrea și, de când am venit, se poartă ca un condamnat la moarte.

– Dar nu și tu, nu! Pentru tine, nu e niciodată destul!

– Încearcă tu să ai grijă toată ziua de copii, să văd cum te simți.

– Tu ai vrut asta. Ai spus că vrei copii.

Își ridică fața spre tavan, înfuriată de incompetența mea, se pare, de insistența mea asupra realității, ca și cum condițiile pe care le-am creat ar fi cumva vina mea.

– Nu înseamnă că e tot ce am vrut.

– Bine, atunci, stai tu să desfunzi toalete, și să freci dușuri, și să repari acoperișul, iar eu o să mă duc să mă joc pe plajă cu copiii, dacă asta e atât de îngrozitor pentru tine.

Coboară privirea spre mine și vocea-i e rece.

– Când spui lucruri dintr-astea, mă faci să te urăsc.

Ar trebui să dau înapoi, știu cât de greu a fost pentru ea, știu că zilele ei sunt lungi și monotone și abia se târăsc, știu că viața cu un copil mic și cu un nou-născut nu e câtuși de puțin ușoară, dar sunt prea furios, sunt prea obosit și m-am săturat să mă simt tot timpul băiatul rău, să fiu cel care trebuie întotdeauna să spună ce trebuie, să facă ce trebuie, să aibă răbdare, să fie înțelegător și blând, să nu o supere niciodată, să nu întreacă niciodată măsura, să nu ceară niciodată nimic pentru că i-am cerut deja atât de mult – să fiu cu ea, să mergem acasă.

– Greșesc? Sau tu ai partea mai ușoară din povestea asta?

– *Tu* ai făcut povestea. Asta-i ideea.

– Am fost amândoi de acord. Nu te-am obligat să faci nimic.

Își strânge brațele la piept într-o atitudine sfidătoare.

– Ei bine, poate m-am răzgândit.

Dau înapoi.

– Ce vrea să însemne asta?

– Nu știu.

– Sunt cuvinte foarte mari.

– Ei bine, mă simt ca prinsă într-o capcană.

– Prinsă? repet, nevenindu-mi să cred. Bine atunci, pleacă! Pleacă, dacă așa simți! Dacă viața asta este atât de îngrozitoare, și dacă mă urăști, și dacă urăști să stai cu copiii și nu-ți dorești decât să te duci undeva unde să cânti la pian și să trăiești într-o lume fantastică și imaginară în care să nu ai nici un fel de responsabilități... pleacă!

– Nu vorbi așa cu mine!

– Îți spun să pleci! Ești prinsă în capcană? Atunci, pleacă!

– De parcă aş avea cu adevărat opțiunea asta, spune ea, cu vocea încărcată de venin.

– Nu te forțez să stai aici! strig la ea. Nu te vreau aici dacă nu vrei să fii aici.

– Hai, las-o baltă! Nu înțelegi nimic.

– Da, minunat! Ridic mâinile în aer. Spui că urăști întreaga noastră viață și ar trebui s-o las baltă.

– Cine răstălmăcește cuvintele acum?

Iese ca vijelia să se spele pe dinți, aruncând cartea pe pat. Mă lovește în genunchi. Hârtia iese din ea, ademenindu-

mă. Aștept să aud apa în baie, despățuresc lista și arunc o privire, spumegând, înainte să o bag la loc în ascunzătoarea ei. Cuvintele îmi plutesc prin minte, un rând adăugat la sfârșitul listei, cu altă cerneală, proaspătă.

„Să cânt în Orchestra Simfonică din Boston.”

Un vis alungat, o relicvă dintr-un alt timp, readus la viață. Rămân treaz mult timp după ce se trânteste înapoi în pat, își trage pătura peste umeri, se întoarce cu spatele la mine și stinge lampa.

Mă tem din nou pentru ea, mă tem, prima oară cu adevărat, pentru noi. Mă tem că ar putea să plece, că ar putea să fie mai fericită dacă ne lasă pe toți, și că, de data asta, n-o să mai pot s-o găsesc și s-o aduc acasă.

CAPITOLUL 11

Joseph

Octombrie 2001

Înaintăm de-a lungul coastei, înspre sud, aventurându-ne să tăiem încă un rând de pe o listă scrisă cu ani în urmă. „Atinge cerul!” O plimbare cu un avion biplan, deschis, care să ne lase să simțim aerul în timp ce urcăm, plutind peste coroanele arămii ale copacilor, deasupra țărmului pe care nu l-

am cunoscut decât de jos. Mă uimește cum, după atâta vreme, ceva întipărit atât de adânc încă poate fi privit ca fiind ceva nou. Evelyn stă lângă mine, în mașină, cu bărbia împinsă în față, cu gura deschisă, în timp ce moțăie. Însăși postura îi trădează lupta pe care o poartă și pe care o pierde. Mi se sfâșie inima de fiecare dată când se chinuiește să-și închidă nasturii jachetei, sau își găsește cheile în frigider, sau se plimbă noaptea prin casă ca o fantomă, nereușind să adoarmă. Este o durere nouă să o văd așa.

Dar nu stau să mă gândesc prea mult la asta. În schimb, privim în față, trasând o rută pe care a desenat-o pe hartă cu ani în urmă – *Să dansez un vals; să caut comoara îngropată; să învăț franceza* –, rând după rând, ca și cum am sări de pe o piatră pe alta, ca să ajungem de aici, acolo.

Pentru mine, nu există goană după măreție, nu sunt ambiții neatinse care să iasă la suprafață, doar o ușurare neașteptată să știu că ce-a fost făcut e făcut. Semințele au fost plantate, pământul e săpat și tot ce mai pot să fac acum e să mă bucur de florile care o să apară. Moartea spre care mă îndrept este abstractă, o idee, și, pe măsură ce ne apropiem, își schimbă forma și alunecă din conștiința mea.

E ceva ce am știut întotdeauna că o să vină, dar pentru care nu m-am pregătit niciodată. Cum te pregătești să încetezi să mai exiști? Și totuși, iată-ne ajunși aici!

Octombrie, cu frunzele aurii care ne scrâșnesc sub tălpi, anunțând ultima noastră toamnă, care va aduce după sine ultima iarnă și cea din urmă primăvară. Șapte luni în care să memorez ridurile de pe încheieturile degetelor lui Evelyn asemenea inelelor pe care le numeri într-un trunchi de copac, în care să văd cum i se mărește burta lui Rain și să aștept să simt loviturile strănepotului meu sub pielea ei întinsă, în care să simt mirosul de sare al vântului dinspre ocean în timp ce acopăr plantele mai tinere cu pânză groasă de sac, ca să le protejez de îngheț; șapte luni în care să mă cufund în această viață, singurul mod în care știu să mă pregătesc pentru moarte.

Evelyn se trezește și privește copacii pe lângă care trecem. Îi ating coapsa ca să-i atrag atenția și îi spun:

– Când ne întoarcem, să o întrebi pe Jane dacă vrea să treacă pe la noi să exersați.

Nu se întoarce spre mine.

– Să exersăm? Pentru ce?

Simt un gol în stomac.

– Nu-ți amintești?

– Îmi amintesc! Se răsucesc spre mine, jignită. Dar uită-te la mine, Joseph! Privește în jur! Pare o prostie.

– Nu e o prostie.

– Sunt bătrână.

Râd de ea, de afirmația pe care nu ar susține-o niciodată, decât ca să câștige o ceartă.

– Și eu sunt bătrân. Și ce dacă?

– Nu, vreau să spun... Își caută cuvintele, frustrată. E mult mai mult decât atât. Am avut o viață minunată.

– Nu are nici un sens ce spui.

– E egoist. Totul... Eu sunt egoistă.

Știrile transmise încontinuu ne fac să ne rușinăm – persoane dragi disperate să primească o încheiere, rugându-se să găsească răspunsuri în molozi, căutând un sens în toată devastarea... în timp ce eu și Evelyn ne îndreptăm de bunăvoie spre moarte.

– Și, dacă renunți la visul tău, ce rezolvi?
Clatină din cap.

– Nu știu.

Fac o pauză, apoi întreb, cu grijă:

– Mai vrei să mergem până la capăt... cu totul?

E tăcută.

– Nu știu.

Îi ofer o alternativă:

– Putem să așteptăm să vedem cum te simți.

Vocea îi e mai ascutită:

– Ar fi prea târziu atunci.

– Nu trebuie să ne hotărâm acum.

Nu spune nimic. Insist pentru ultima oară, aplecându-mă periculos deasupra prăpastiei.

– Oricum ar fi, nu onorezi familiile lovite de tragedie dacă renunți la simfonie.

– Dar să aleg moartea, să hotărâsc să fac asta... Nu e mai rău? mă întreabă ea și pare chinuită.

Nu răspund imediat.

– Putem să ne răzgândim. Nu trebuie s-o facem.

– *Tu* nu trebuie.

– Nici tu.

O replică slabă, balanța este evident dezechilibrată, amândoi jucăm un joc pierdut dinainte.

– Toți acei oameni... nu au avut nici un avertisment, nu au avut un ultim an în care să-și împlinească visurile. N-au avut timp să-și sune familiile, să-și ia la revedere. Și uită-te la noi! Murim atunci când vrem. Nu e drept.

– Nimic nu e drept în toată povestea asta, spun eu, simțind cum emoția îmi cuprinde gâtul.

Trecem pe lângă doi stejari masivi care marchează intrarea, cu frunze de un portocaliu-roșcat, și oprim într-o parcare. Degetele îi tremură pe coapsă, deși nu-mi pot da seama dacă e din cauza emoțiilor sau a bolii. Teama ei m-a oprit întotdeauna până acum să pun la cale ceva prea îndrăzneț.

A mai zburat cu avionul, nave mari, comerciale, dar nimic de genul ăsta. După ce ne-am retras, am avut câteva călătorii în doi, am petrecut chiar și o vacanță la Disney, când nepoții erau mici.

Evelyn și-a dorit întotdeauna să vadă California, soarele și valurile Pacificului chemând-o încă de când Maelynn s-a mutat acolo, așa că ne-am dus într-un an, am traversat podul Golden Gate pe bicicletă, ne-am udat tălpile în Oceanul Pacific, am

fost în Sonoma și am învățat în pahare strălucitoare vin dens și îmbătător ori cu aromă de citrice, de flori sau de pământ. Eu îmi aminteam în alt fel California, dar, pentru Evelyn, care visase întotdeauna să o vadă, m-am întors. Până atunci, picioarele ei nu se dezlipiseră niciodată de pământ ca să coboare în cu totul altă parte, eu nu privisem niciodată solul făcându-se din ce în ce mai mic pe măsură ce ea se ridica, lipsită de orice greutate. Mi-a strâns mâna în timpul decolării, dar, odată ce-am fost în aer, și-a lipit palmele de geam și s-a uitat, minunându-se, pe deasupra norilor.

Pilotul ne conduce pe pistă și ne întinde două căști de piele și ochelari de aviator. Evelyn își strânge la spate părul lung și argintiu și își pune casca, trăgând-o peste urechi. Fac și eu la fel și, împreună cu pilotul, o ajut să urce scara, să treacă peste aripă și să se așeze în scaunul din spatele carlingii.

Mă strecoar aproape de ea și-i strâng genunchiul.

– Iubito, dacă e să mă iau după ce văd acum, ai fi fost un pilot extraordinar.

Evelyn râde.

– Mi-am ratat cariera!

Și își trage ochelarii pe ochi în timp ce pilotul pornește motorul și hurelul ne forțează să încetăm orice conversație. Simt vibrațiile în tot corpul. Ridicăm degetele mari ca să dăm de înțeles că suntem gata și începem să accelerăm pe pistă. Entuziasmul și frica lui Evelyn îmi bubuie în

propriul piept, îi țin mâna într-a mea, o strâng cu putere în timp ce ne ridicăm încet. Suntem înfofoliți în haine groase și suntem recunoscători pentru asta în timp ce începem să urcăm și aerul ne lovește ca un bici, cu un bâzâit ca de radio între două posturi, cu volumul dat la maximum. Evelyn ridică brațele deasupra capului, întinzându-se spre cer, râzând cu gura deschisă, și râsul îi este purtat de vânt.

Lăsăm în urmă întinderi de copaci arămii, urmărim un stol de pescăruși, pilotul ne arată intrânduri și golfuri secrete, insulele Thimble sunt o constelație îndepărtată. Norii, un cearșaf de bumbac deasupra noastră, marea – o întindere ca de cerneală dedesubt, și noi, mână-n mână, suspendați la mijloc. Când aterizăm, picioarele ni s-au înmuiat și tremură. Simt că aș putea să strig de încântare, să mă bat cu pumnii în piept, să urc din nou doar ca să pot să sar din același avion, să ghidez o parașută în siguranță până pe pământ. Simt fiorii de încântare ai simplului fapt că trăiesc. Și îi văd și în ea. Fata cu ochii sălbatici pe care o vedeam pe plajă, călcând apa și provocându-mă să sar.

Fata care și-a dorit întotdeauna să zboare la Boston și în California. Mi-a fost întotdeauna frică să n-o pierd, m-am temut de ce ar putea găsi acolo, de cine ar putea deveni. Evelyn vrea să mai zboare o dată, pentru ultima oară. Și o s-o las, pentru că știu că, de data asta, pot să mă duc cu ea și să ne avântăm împreună spre lumină.

Câteva nopți mai târziu, ne hotărâm să chemăm toată familia la noi, pentru ziua lui Thomas. În dimineața respectivă, aproape că anulăm petrecerea.

Evelyn e iritabilă, o doare tot corpul, tremură tare. După prânz, doarme puțin și pare să-și fi revenit suficient încât să pară o seară normală, într-un an normal. Ne bucurăm de o masă simplă, dar delicioasă, friptură de vită cu piure de cartofi și fasole verde. Thomas nu a vrut nimic extravagant pentru ultima lui zi de naștere alături de noi, la fel cum nici eu nu vreau nimic extravagant în ultimul nostru an. Doar timp cu familia.

Violet scoate cutii cu fotografii vechi, pe care nu le-am mai văzut de ani buni, și ne înghesuim cu toții la masa din bucătărie, cu boluri de prăjitură cu mere și înghețată de vanilie care a început deja să se topească pe margini. Am fost ieri la o livadă de meri, am cules un coșuleț de fructe pe care le-am lustruit de cămăși și le-am gustat din mers – dulci-acrișoare și perfect de crocante. Timp de zeci de ani ne-am dus acolo copiii și nepoții, i-am privit cățărându-se în pomi și luându-se la întrecere printre copaci, le-am văzut zâmbetele satisfăcute când își afundau plini de satisfacție dinții în prima mușcătură și își ștergeau apoi gura cu mâneca hainei.

– Jane, ce păr aveai! Violet chicotește când scoate o fotografie din vraf. Uitasem cât de înfoiat era.

– Zici de părul meu? râde Jane. Uită-te la tine cum erai îmbrăcată!

Patrick, singurul dintre copiii lui Violet care e cu noi ca să râdă de maică-sa fiindcă ceilalți s-au întors la școală, înșfacă fotografia din mâna lui Jane.

– Mamă, serios acum, asta-i de-a dreptul jenant.

Violet ridică din umeri.

– Erau anii '60, dragule. Asta era moda, dacă-ți vine să crezi.

Evelyn mă privește în ochi și râde.

– Avem noroc că noi n-am făcut prea multe fotografii când eram tineri. Deși bunicul v-ar putea spune multe povești, copii. Eram mai degrabă rățușca cea urâtă decât lebăda elegantă când eram mică.

– Nu ai fost niciodată rățușca cea urâtă. Dar lebăda se cam ascundea în spatele salopetelor și a mizeriei. Râd înfundat privind fotografiile alb-negru. Uită-te la asta! Ce tineri eram toți!

I-o întind lui Evelyn. Este una dintre primele fotografii pe care le-am făcut împreună. Tommy, întotdeauna în centrul atenției, stătea între noi doi, cuprinzându-ne pe fiecare cu câte un braț. Eu aveam vreo 13 ani și eram deja cu un cap mai înalt decât Tommy și, deși imaginea s-a mai șters, se vede că eram bronzăți și că zâmbetele noastre erau largi și sincere, nu doar o poză pentru fotograf.

Nu pot să nu mă întreb cum ar fi dacă el ar mai fi aici, amintindu-și clipe de demult și făcând glume lângă Evelyn. L-am pierdut

când mi-am dat seama că a trecut o zi fără să mă gândesc la el și m-am simțit cuprins de rușine. „Cum am putut să uit?” Treptat, o zi s-a transformat în două, apoi, trei și, curând, trecea câte o săptămână în care să nu simt durerea surdă pe care o purtam în suflet. Lipsa lui a devenit praful care acoperea orice suprafață, care plutea în aer, fără să fie observat decât dacă era prins într-o rază de lumină și începea să strălucească. Un moment simplu, ca atunci când Jane a învățat cum să sară de pe ponton, cum să despice apa cu vârful piciorului. Am schimbat o privire cu Evelyn – *lui Tommy i-ar fi plăcut să vadă asta*. Atât de multe lucruri pe care le-a ratat.

Ce viață ne-am fi construit? Nu am fi putut niciodată să ne imaginăm atunci. Atât de multe s-au schimbat; magazine și cartiere noi au răsărit acolo unde nu-mi aminteam decât câmpuri goale și poteci. Ca ferma Hayes, de unde furam pumni întregi de mure sălbatice și pe unde o tăiam cu bicicleta prin câmp ca să ajungem la școală. Acolo, sunt acum o cafenea și o pizzerie. N-ar trebui să mă mire, terenul a fost vândut cu mulți ani în urmă, dar, chiar și așa, din când în când, atunci când cotesc pe alee, mă aștept să o văd acolo. Această imagine a Stonybrookului este atât de vie, și totuși nu-mi pot aminti în ce culoare era vopsit hambarul sau dacă murele erau acre ori dulci.

Aproape că-l aud pe Tommy strigând din apă, la Stânca Matelotului, și-mi simt tălpile

întărite pe timpul verii și, cumva, în acest moment, Stonybrook e la fel, ca și cum nu ne-am fi schimbat decât noi doi.

Jane răsfoiește fotografiile, apoi se oprește și privirea i se umple de tandrețe.

– Hei... ia uitați aici! Rain, Tony, ăsta e viitorul vostru.

Tony îi sărută umărul lui Rain, radiind, și se uită la poză.

– N-am mai văzut până acum o poză cu Rain bebeluș. Jane, arăți atât de tânără!

– Eram foarte tânără. Practic, eram și eu un copil.

– Dă-mi să văd!

Evelyn îi face semn să-i dea fotografia. Rain la doi ani, rotunjoară, cu o claie de cârlionți negri, ținută în cele mai subțiri brațe imaginabile. Jane întoarsă din California, cu coama ei sălbatică umplând jumătate din cadru, cu ochii fixați asupra fiicei ei, ai cărei pumnișori apar blurați, din cauza mișcării.

– Ei bine, revendic toate hainele vechi. Aveați stil, nu glumă.

Rain chicotește frunzărind fotografiile, până când Jane o trage de lângă ele.

– El cine e? întreabă Connor, întinzându-mi o fotografie peste masă. Un tânăr de vreo 20 și ceva de ani, așezat la biroul de la intrare, cu un zâmbet lejer pe chip în timp ce stă tolănit în scaunul meu. Sam. Un nod amar neașteptat mi se ridică în stomac. Prima și ultima oară când am angajat un străin să lucreze cu noi, un chip pe care aproape că-l uitasem.

– Doar un vechi angajat. Îi evit privirea lui Jane, găsesc altă fotografie din grămadă și o folosesc ca să le distrag atenția. Îmi place asta. I-o întind lui Ann. Thomas și avioanele lui.

Ann se apleacă spre Thomas și-l necăjește:

– Se pare că le luai foarte în serios.

Thomas mijeste ochii și privește atent fotografia.

– Ăsta e un avion de luptă Bell X-5. Ce mi-a plăcut să-l construiesc! Mă întreb pe unde-o fi acum.

Evelyn ridică din umeri.

– Probabil în pod, împreună cu celelalte lucruri care au rămas de când erați voi mici. Va trebui să le luați la mână împreună, să hotărâți ce vreți să păstrați.

– Nu spune lucruri de-astea, mamă! zice Jane, cu ochii în fotografii.

Thomas își drege vocea.

– Înțeleg acum, să știi.

Chipul lui e solemn, privirea îi alunecă spre mine și Evelyn.

– N-am înțeles înainte – și în continuare nu vă aprob decizia –, dar... Îi strânge mâna lui Ann. ... Când am crezut că te-am pierdut... Dumnezeu, nu pot să-mi imaginez. Se uită la ea și ochii i se umplu de lacrimi. Preț de-o clipă, am știut cum e să... să pierzi persoana pe care o iubești mai mult decât însăși viața.

Mi se contractă gâtul și tot ce reușesc să spun este:

– Mulțumesc, Thomas!

Tăcerea se lasă în jur, un aer solemn care speram să nu ne găsească în seara asta. Totuși, nu ne împotrivim. Face parte din alegerea noastră.

– Mie-mi place asta, șoptește Violet, cu lacrimi în ochi.

De cealaltă parte a mesei, Connor se încordează vizibil în fața emoției soției lui și își face de lucru cu alt vraf de poze. E o fotografie de la nunta noastră. Îmi trec degetele peste suprafața lucioasă. Văd movul intens al violetelor din buchetul lui Evelyn, deși imaginea este alb-negru.

Seara continuă în acest fel, cu noi uitându-ne la fotografii și depănând amintiri. Nevoia de a fi împreună e tangibilă. O istorie întreagă surprinsă în schimbul de priviri dintre frați, un râs, ca și cum faptul că ne recunoaștem unii în ceilalți face ca totul să fie real, păstrează acele părți pe care ne temem să le pierdem. Evelyn însărcinată, fără nici o dată scrisă pe spate, și toți cei de la masă încearcă să stabilească despre care dintre copii era vorba. Fotografii cu doamna Saunders, cu veșnicul zâmbet subțire și cocul strâns, mai întâi bunică, apoi străbunică. E și o fotografie neclară cu părinții mei, în fața pensiunii, mama cu nelipsitul ei șorț și tata, înalt lângă ea, cu un braț pe după umărul ei. Nunta lui Violet și Connor, a lui Thomas și Ann... Violet însărcinată în multe poze, cu un copil sau altul. Toți cei cinci nepoți făcând o piramidă pe plajă. Eu și Evelyn dansând la nunta lui Rain și Tony, prima dintre nepoții noștri și

singura pe care o să o vedem căsătorită. Eu și Evelyn prinși cu gurile deschise în timp ce intram într-un restaurant, la petrecerea-surpriză pe care ne-au organizat-o copiii pentru a cincizecea aniversare a nunții noastre.

56 de aniversări în total, dar cele mai multe dintre ele nu au fost imortalizate într-o fotografie. Au fost zile pe care le-am petrecut marcând ocazia cu mici momente între noi, o atingere, un sărut, un „Îți vine să crezi?” sau „Cum de-am avut atât de mult noroc?” și întrebându-ne unde s-a dus încă un an fără voia noastră.

CAPITOLUL 12

Evelyn

Mai 1955

Aleg rochia cloș cu fusta în carouri și-mi trec mâna peste bluzele din șifonier de parcă aș fi într-un magazin universal, de parcă ar conta, de parcă aceasta va fi hotărârea care va schimba lucrurile. Valiza e deschisă la picioarele mele. Arunc rochia înăuntru și materialul se revarsă pe lângă, ca și cum mi-ar fi alunecat din mână. Împing geamantanul cu vârful piciorului, ascunzându-l ca să nu se vadă. Apoi, scot în grabă două cămăși de pe umerăș, abia dându-mi seama de ceea ce fac în timp ce

arunc pulovere, pantaloni, o curea subțire, ciorapii pe care i-am rupt la gleznă când am alergat după Jane prin măracini, pantofi cu toc, cu tălpile tocite.

Un freamăt pe coridor. Înlemnesc. Câteva clipe trec în tăcere. Mă uit în oglindă, văd holul gol proiectat în spatele meu. Femeia care se uită la mine îmi susține privirea cu o expresie acuzatoare. Cu șuvițele rebele prinse într-o coadă la spate, cu riduri săpate pe frunte, cu fața ascuțită și lipsită de expresie, cu ochi cenușii marcați de oboseală, într-o rochie de casă simplă, care ascunde șoldurile lățite și care va fi curând acoperită de un șorț. Îmi e milă de femeia asta. Nu o cunosc.

La parter, se aude o bubuitură, urmată de zgomotul a ceva spărgându-se. Voci joase, reținute, dar furioase. Închid capacul geamantanului și mă las pe vine ca să prind închizătorile, îl împing în spatele debaralei, ascuns în spatele unei perechi de cizme de iarnă pe care nu le-am strâns încă, deși a venit primăvara. Mă reped spre camera lui Jane și spre a lui Thomas, unde i-am lăsat jucându-se cu câte un set de Lincoln Logs promițându-le că mă întorc imediat, și le găsesc pe amândouă goale.

„La naiba!” Cobor în grabă scara îngustă din spatele casei ce duce în bucătărie – și o găsesc și pe aceasta goală. „La naiba, la naiba, la naiba!” Împing ușa turnantă și intru în sufragerie, unde-l găsesc pe Joseph cu spatele la mine, ținând-o pe Jane de încheietură și pe Thomas prins în celălalt

braț, cerându-și frenetic scuze unor oaspeți. Când mă apropii, văd că sunt domnul și doamna Whitaker, prima oară la noi, și masa lor e acoperită de suc de portocale și ouă bătute. Părul lui Jane atârnă în șuvițe ude, și hainele îi sunt flească, și are o pată roșie de gem de căpsune pe bărbie. Joseph mă aude intrând și se răsuțește pe călcâie cu un amestec de furie și ușurare.

– Ia-i! Acum!

Spumegând, mi-l împinge în brațe pe Thomas, care e tot lipicios, și-i dă drumul lui Jane, împingând-o spre mine. Îi ridic cu un braț trupul care se zvârcolește – la patru ani, e aproape prea mare ca să mai fie dusă în brațe –, în timp ce în celălalt îl țin pe Thomas, disperată să-i scot cât mai repede de acolo. Întregul salon e cufundat în tăcere, fața îmi arde de rușine.

– Îmi cer mii de scuze tuturor... se bâlbâie Joseph, în timp ce ieșim.

În bucătărie, unde n-o vede nimeni, Jane își privește picioarele goale și își răsuțește degetele în rosturile dintre plăcile de gresie, în timp ce o bucată de ou îi cade pe obraz. Întind mâna după lingura de lemn ca s-o lovesc și o prind de încheietură, dar fața lui Thomas se schimonosește, și el începe să urle. Privirea îmi zboară spre ușă, mă gândesc la oaspeții noștri din salon care încearcă să-și termine în liniște ce-a rămas din micul-dejun.

– Sus! Acum, mârâi eu, aruncând lingura pe blatul de bucătărie.

Jane o ia fuga în față și Thomas vine după ea, scâncind când ajunge la scări, deși, la doi ani, e în stare să le urce. Îl ridic nervoasă și-l lipesc de piept. Rochia mi-e deja udă după ce l-am cărat din salon, gâtul îmi e murdar de gem de pe obrajii lui.

Sus, Jane și-a scos toate hainele și le-a lăsat într-o grămadă pe covor.

– Jane. În baie, *acum!*

Mă las în genunchi și-l dezbrac pe Thomas și mă izbește mirosul de rahat proaspăt. Scutecul de pânză e ud și greu, și conținutul i se scurge pe picioare. Jane trage între buze o șuviță de păr mânjită cu gem. Ochii mi se umplu de lacrimi.

Testez apa de baie cu încheietura mâinii și-l curăț pe Thomas pe măsură ce se umple cada. Îi frec bine pe amândoi și le dau cu șampon pe cap, îmi trec degetele prin părul lor încâlcit și plin de gem în timp ce ei țipă și se trag de lângă mine. Genunchii mă dor pe podea. Ar putea fi orice dimineață, ar putea fi orice seară. Cada s-a umplut acum suficient de mult și întind mâna să opresc apa. Îmi pun degetele sub robinet și ezit, simt jetul pe piele, închid ochii și mi-l imaginez curgând și mai mult, apa ridicându-se din ce în ce mai mult, umplând încăperea, inundând întreaga casă, până când rămânem cu toții suspendați în îmbrățișarea ei mută, într-o dulce tăcere.

Ușa băii se izbește de perete și sunt adusă brusc la realitate de apariția mamei mele. Îmi dau vag seama că baia duhnește

a suc de portocale și a excremente umane, că hainele pătate și scutecul plin sunt lângă mine. Apa curge în continuare în cadă, Jane și Thomas se stropesc, împrôșcând totul în jur.

– Ce Dumnezeu...?

Gura mamei rămâne deschisă într-o expresie de uluire. Părul îi e prins la spate, impecabil ca întotdeauna, buzele îi sunt date cu ruj, fusta îi e apretată și pantofii sunt lustruiți. Mă văd cum arăt în ochii ei, cu părul nespălat, cu rochia mototolită, pătată de mâncare, cu buzele și obrajii palizi. Închid robinetul.

– Hei, ajunge – nu mai stropiți!

Mama clatină din cap.

– Nu am cuvinte, Evelyn. Mă rogi să vin să iau copiii ca să poți să ajungi la programare și asta gădesc? Joseph e jos, strânge niște cioburi, și uită-te la tine! Ce ai făcut? Sau, mai bine zis – arată cu degetul spre Jane –, ce a făcut împielițata asta mică?

Ridic din umeri, prea epuizată ca să protestez sau să-i explic. Jane își bagă capul sub apă și Thomas râde.

– Incredibil! pufnește mama. Ai noroc că mă ai pe mine. Eu n-am avut nici un ajutor când erați voi mici. Voi doi, afară din cadă! Haideți, acum! Plescăie din limbă și le întinde prosoapele împăturite cu vârfurile degetelor, ca și cum ar fi prea murdare. Apoi, iese din baie, după copiii de pe care picură apă. Își bagă capul înapoi și adaugă: De-asta nu poți să le dai prea multă libertate copiilor. Devin sălbatici. Eu am

făcut greșeala asta și uită-te la tine! Se oprește. Nu ai fost niciodată fericită cu ceea ce ai.

Înghit cu greu.

– O să fac o baie.

– Sper și eu! pufnește și închide ușa în urma ei.

Pornesc iar robinetul cu apă fierbinte, umplu cada până mă opărește.

Pornește robinetele, pune dopul, scoate dopul. Spală hainele, întinde-le la uscat, calcă, împătorește. Gătește, servește, strânge, curăță. Fă paturile, strânge paturile. Freacă bine căzile, șterge chiuvețele. Pornește robinetele, pune dopul, scoate dopul.

La nesfârșit.

Pensiunea Oyster Shell îmi părea mai mult a mea când locuiam vizavi. Acum, că dorm în dormitorul principal, și fac biscuiți pentru oaspeți, și împătoresc cearșafurile cu colțurile apretate, locul ăsta nu-mi mai aparține. Uneori, simt un iz familiar, de mure sau de prosop umed, și sunt transportată înapoi în timp, dar aceste ecouri sunt trecătoare. Totuși, Joseph are nevoie de siguranța unei case uzate, de balustradele netezite de mâinile noastre, de cele ale părinților și ale bunicilor lui. Să stea în fiecare dimineață la aceeași masă ca să-și bea cafeaua. Nu cred că s-a întrebat vreodată cum cântă Oceanul Pacific și, dacă a făcut-o, sunt sigură că ar prefera o melodie familiară.

Îmi scot de pe mine rochia pătată. Mă cufund în cadă, las apa să curgă.

Minutele trec. Se aude scârțâitul scărilor, mama a luat copiii și pleacă. Apa mi se ridică până la bărbie și mă las mai jos, până când gura îmi este sub apă, mă joc cu apa care-mi curge printre degetele de la picioare. În sfârșit, sunt singură. Tânjesc să fiu încă și mai singură, departe de mine însămi, de toți și de tot ce mă apasă, de tot ce se închide în jurul meu.

Apa curge rece acum. Îmi țin respirația. Ochii abia îmi ies la suprafață. Număr până la zece, văd cum apa se apropie de marginea căzii. Mă aplec să o închid, dar ezit, privind pierdută locul în care jetul de apă întrerupe suprafața calmă. Ascult și nu aud nimic pe hol. Inima îmi bate pe măsură ce apa se ridică, acum gata să se reverse din cuva de porțelan. Îmi întind gâtul spre ușă. Tăcere. Mă ridic, apa mi se scurge pe piele, văd apa retrăgându-se, grăbindu-se să umple spațiul în care a fost trupul meu. Mă înfășor într-un prosop uscat, luat direct de pe frânghie.

Pornește robinetul, pune dopul, scoate... „Și dacă nu?”

Aud apa căzând pe gresia din baie în timp ce închid bine ușa în urma mea.

În dormitor, îmi pun rochia bleumarin, strânsă pe talie. Îmi dau buzele cu roșu intens și-mi șterg părul cu prosopul. Fata cu ochi goi mă privește din nou. Se aude un pleoscăit în fundal și mă întreb dacă, atunci când o să vină, o să fie suficientă apă cât să

mă înec în ea sau dacă o să se reverse în stradă, spărgând ferestrele cu puterea unui uragan, purtându-mă spre mare.

Ușa se trânteste de perete și intră Joseph.

– Ce s-a întâmplat acolo? mă întreabă, furios. Credeam că ai luat copiii!

Îl privesc prin oglindă. Vocea lui pare atât de îndepărtată.

– Sunt la mama acum. Am programare la doctor, ai uitat?

Îmi apăs degetul mic pe buze și șterg o pată de ruj.

– Ce programare? Joseph se oprește și înclină capul spre ușă. Ai lăsat apa să curgă?

Îi ignor întrebarea și-mi iau geanta.

– Am întârziat deja. Mă întorc mai târziu. Mă prinde de cot.

– Trebuie să te ții mai mult de ei...

Nu mă uit în ochii lui.

– Știi ceva... Aud și eu acum.

– Ce?

Întoarce capul și, în liniștea care s-a lăsat, auzim amândoi sunetul distinct de apă care curge.

– Oh, nu!

Aleargă spre baie în clipa în care apa iese pe sub ușă și se varsă în holul cu covor de pluș.

– Trebuie să plec! îi strig, dar Joseph e deja în spatele ușii.

– Poți să aduci niște prosoape? strigă el, însă mă prefac că nu-l aud.

Scot pe furiș geamantanul din locul în care l-am ascuns și cobor în fugă scara din

spate, fiecare treaptă trădându-mă cu un scârțâit. Cheile sunt atârinate într-un suport lângă ușă, așa că le înhaț cu mâinile tremurându-mi și mă îndrept cu un mers forțat către mașină, înclinând din cap în clipa în care trec pe lângă o familie care se îndreaptă spre plajă, sperând că valiza e ascunsă de fusta mea amplă. Nu vreau întrebări, conversații, motive să mai aștept, să mă întorc, nu acum, când sunt atât de aproape.

Apoi, o voce-fantomă, a mamei mele – pe care am încercat să o țin la distanță, pe care am încercat să o îngrop undeva adânc – împinge limitele conștiinței mele: „Eu am făcut greșeala asta și uită-te la tine! Nu ai fost niciodată fericită cu ceea ce ai“, îmi inundă mintea în timp ce deschid nervoasă portiera, arunc geamantanul înăuntru și urc în mașină.

Apoi, Joseph. Și cuvintele lui mă asaltează, amestecându-se cu ale mamei, mă trag sub valuri, cu un zumzet mut și o presiune care-mi zvâcnește în urechi. „Vreau un copil. Vreau să mă duc acasă. Cred că o să te faci fericită, că vom fi amândoi fericiți.“

Și, dintr-odată, am aproape 30 de ani, doi copii, un soț și o mamă care locuiește vizavi și viața mea nu e deloc cum am visat că o să fie, deloc cum mi-am dorit. Mă văd la 16 ani, înainte să am copii, înainte să mă mărit, înainte de război. La 16 ani, cu părul liber și ud atârându-mi pe spate după ce am înotat, când îmi simțeam pielea întinsă

după nenumărate ore petrecute în soare, când alergam pe câmp, și săream de pe doc, și împrășcam apa în valuri, când îmi notam toate visurile, cele mai sălbatice visuri, cu certitudinea că aveam să mi le împlinesc. Acea Evelyn ar fi aruncat o singură privire acestei vieți și ar fi înotat până la capătul oceanului, fără să se mai întoarcă.

Bag cheia în contact și mâinile îmi tremură. Strâng volanul ca să mă liniștesc înainte să dau cu spatele pe alee. Apăs prea brusc accelerația și smucesc mașina, făcând geamantanul să cadă de pe banchetă, cauciucurile scârțâie pe măsură ce mă apropii de Sandstone Lane și de pancarta cea nouă pe care scrie „Pensiunea Oyster Shell”, care a fost pusă în locul celei smulse din lanț de uraganul care a lovit cu atât de mulți ani în urmă, uraganul care încă se resimte, acum, că ne-am întors la viața asta. Pensiunea e încă în picioare, și totuși Joseph a fost răpit de lângă mine, furat de umbrele furtunii, pentru că nu îl mai văd pe soțul meu. Se trezește înainte de răsăritul soarelui ca să repare stricăciuni rămase încă de atunci, șindrilele de pe acoperiș care se crapă sau prin care trece apa ori hambarul atacat de mușegai, și se ocupă de oaspeți, împins de sentimentul de vinovăție că părinții lui n-au mai apucat să vadă pensiunea redeschisă. Stă noaptea până târziu să facă socoteli și să țină contabilitatea, mult timp după ce copiii au

adormit și eu m-am băgat în pat, simțind cum mă dor oasele după o zi de muncă.

Nu mai e acel Joseph care m-a învățat să fac piatra să sară pe apă sau care își răsucea degetele în părul meu în timp ce stăteam întinși pe doc, imaginându-ne siluete în nori. E o umbră care se mișcă scârțâind prin casă, și zdrăngănit de chei, și frânturi de haine pe care le zăresc când trece pe câte o ușă, iar eu sunt cea care ține copiii în brațe, și aspiră covoarele, și împătorește rufele, și face sendvișuri. Eu sunt cea trasă de rochie, trasă de păr, eu sunt cea cu scuiat pe bluză. Eu trăiesc într-o casă pe care nu o simt a mea, prinsă în orașul ăsta din care mi-am dorit cu disperare să scap.

„Înoată până la capătul oceanului, nu te mai întoarce!”

Conduc fără să mă gândesc și găsesc autostrada, conduc mai departe, ca să pun cât mai mult spațiu între mine și conștiința mea, care se ține după mine, câștigând viteză.

În buzunar am o scrisoare de la Orchestra Simfonică din Boston.

Stimată doamnă Myers,

Vă mulțumim pentru interesul manifestat față de Orchestra Simfonică din Boston. Avem urgentă nevoie de un pianist pentru concertele de turneu și organizăm audiții pe 10 mai...

Dimineața trece odată cu marcajele de pe șosea, iarbă și copaci preț de kilometri întregi, alte mașini depășindu-mă în viteză, pete nedefinite de culoare când trec pe lângă mine.

Pornesc radioul ca să umplu tăcerea. Nat King Cole fredonează acompaniindu-se la pian și îl închid. Joseph mi-a cumpărat un pian după ce s-a născut Jane. A spus că știe ce m-ar face fericită. O casă, un pian, copii. Când era micuță, cântam cu Jane în poală, cuibărită pe un braț, Bach, și Mozart, și Chopin. Muzica mă făcea să mă simt parte dintr-o lume pe care o lăsasem în urmă. Apoi însă, am rămas iar însărcinată, și spatele mă durea, și gleznele mi se umflaseră, și nu am mai putut să mă apropii suficient de clape cât să cânt confortabil, și Jane nu mai stătea potolită, și casa era plină de zgomot și conversație, și o zarvă care era sunet, dar nu muzică, îmi bubuia în urechi atât de tare, încât trebuia să deschid fereastra ca să iasă din casă.

Când Jane și Thomas au descoperit pianul, zgomotul a crescut – palme lovite de clapele de fildeș, o cacofonie de note false. Bubuitul a început să-mi dea dureri de cap și să deranjeze oaspeții, așa că am acoperit clapele și le-am lăsat acoperite, pentru ca micuții să uite că, în spatele plăcii de lemn a pianului era o debandadă pe care o puteau crea cu fiecare lovitură a mânuțelor lor. Le-am lăsat acoperite atât de mult, încât am uitat că exista muzică,

muzică frumoasă și liniștitoare, pe care o puteam aduce la viață cu degetele mele.

Trec pe lângă indicatoare pe care abia dacă le citesc, prin intersecții pe care nu le înregistrez, tot drumul spre Boston, spre orchestra simfonică, spre o viață pe care am dus-o mai demult, o viață pe care aproape că am început-o de una singură.

Merg prin Conservatorul din Boston și simt o senzație de plăcere în stomac, emoția amintirii primei mele lecții particulare. O clădire pe care aș fi cunoscut-o în cele mai mici detalii dacă aș fi încercat, dacă aș fi fost acceptată, dacă aș fi rămas. Oamenii pe care i-aș fi întâlnit, viitorul care s-ar fi ramificat în clipa în care aș fi pășit pe aceste uși. Am acum o a doua șansă la un nou început, renașterea acestei posibilități e la picioarele mele. Trec pe lângă Colegiul de Muzică Berklee, pe treptele căruia studenții își cară cutiile cu instrumente. Dorințele mele sunt admirabile, comune chiar, aici. Îmi simt trupul imposibil de ușor și de nestânjenit, nimeni nu mă trage, nimeni nu se întinde după mine, nimeni nu are nevoie de mine, mâinile și picioarele mi se leagănă libere în soarele cald de mai. Umbriți de clădirile din piatră maro de pe ambele părți, străini trec pe lângă mine fără să-mi arunce măcar o privire. Geamantanul, cu toate implicațiile lui, e în portbagaj, parcat pe o stradă laterală din Back Bay.

De unde să încep? Mai sunt ore până la audiție și drumul e scurt până la Symphony Hall. Dimineața mi se deschide ca o mână

întinsă, nu mă caută nimeni, nu sunt responsabilă pentru nimeni, pot să o iau în orice direcție aleg. Un ceai, *să stau jos* și să beau un ceai, într-o cafenea, singură – dorința mă izbește cu putere și mă amețește gândul că timpul poate fi petrecut astfel, într-un mod atât de frivol. Comand un ceai *latte*, un lux pe care nu mi l-am permis niciodată, o comandă atât de elegantă, europeană, și lăncezesc întreaga dimineață într-o piațetă cu piatră cubică. Recunoscătoare pentru cana caldă pe care o țin în mâini în clipa în care vântul se întetește. Spuma pufoasă de lapte ascunde lichidul fierbinte de dedesubt, care-mi arde limba. Studiez femeile de vârsta mea, și mai tinere, și mai bătrâne, singure, și împingând cărucioare, și în grupuri cu alte femei, și la braț cu câte un bărbat, în timp ce trec prin dreptul meu sau navighează printre mașini ca să traverseze, și îmi imaginez cine ar putea fi, unde s-ar putea duce. Încântată să fiu confundată cu cineva care trăiește aici, care soarbe ca de obicei din cană, la rândul meu în drum spre o destinație.

Cât timp a trecut de când am venit aici prima oară? 15 ani. Maelynn m-a luat de la South Station, cu pantalonii ei bleumarin închiși cu nasturi sus deasupra taliei, ieșind în evidență în puhoiul de doamne cu rochii înflorate. Buzele ei date cu ruj fucsia, ochelarii cu rame rotunde pe care și i-a ridicat pe frunte când m-a văzut. „Ei, ca să vezi! Ești ușor de reperat într-o mulțime.” Purtam salopeta scurtă de blugi, pe care

mama o detesta. Maelynn m-a măsurat din cap până-n picioare, m-a cuprins cu un braț și mi-a spus: „Cred că o să ne înțelegem de minune”.

De m-aș putea duce acum la ea, de mi-aș putea găsi din nou refugiul în cel de-al doilea dormitor al ei, pe care-l folosea ca spațiu pentru scris, camera care a devenit a mea, scăldată în lumina soarelui și plină de cărți și de plante exotice, subțiri ca niște picioare de păianjen și atârând deasupra ghivecelor de lut, cu patul dublu de lângă fereastră, pe care l-a cumpărat special pentru mine. De-aș fi din nou acea fată de 15 ani, pentru care nimeni nu a ales încă nimic, o fată care pierdea după-amiezi întregi lenevind pe covorul turcesc, vorbind cu Maelynn, și jucându-se cu ciucurii pufoși, și urmărind firele roșii până când modelul devenea prea încâlcit, așa cum un cuvânt repetat de prea multe ori ajunge să nu mai sune a nimic.

Maelynn s-ar supăra dacă ar ști că sunt atât de aproape și nu trec să o văd. Dar nu am nimic să-i spun, nimic pe care să i-l pot explica. Geamantanul închis în mașină. Eu, pregătită nu doar pentru azi, ci pentru posibile zile care să se transforme în săptămâni și luni, dimineți petrecute în acest fel după reprezentatii cu Orchestra Simfonică din Boston, plimbându-mă și sorbind din cafea și observând oamenii, până când conștiința mea devine la fel de încâlcită. Întrebări pe care nu mi le-am pus, răspunsuri pe care nu le analizez, urmărite

și repetate până când nici ele nu mai înseamnă nimic, nu mai rănesc pe nimeni.

Mi se face răcoare la umbra copertinei îndungi, pe care e scris un nume franțuzesc – Pâtisserie Lola. Mi-am băut tot ceaiul, mai puțin resturile amare, adrenalina începe să-mi scadă, impulsul de a urca la volan e înlocuit acum de nevoia de a merge pe jos până simt că-mi ard mușchii, ca să văd până unde pot ajunge pe propriile picioare. Achit nota și cotesc pe lângă Newbury Street, urc și cobor pe străduțe laterale, explorez aleea Boylston până ajung în Copley Square. Amintirea zilelor când mă întâlneam aici cu Joseph, ca să luăm prânzul împreună, se ridică pe neașteptate. Prima oară când m-a așteptat, cu valiza în mână. Acum, Bostonul nu mai este al meu, este o ascunzătoare pe care o împărțim. Trec mai departe, disperată să găsesc în orașul ăsta un loc care încă să-mi aparțină. Trec pe lângă biserica Arlington, unde ne-am spus jurămintele. Promisiuni ce mă urmăresc chiar și atunci când întorc spatele în vântul tăios, ca să nu mai văd.

Ajung la Grădina Publică, înconjur iazul cu găște care plutesc leneșe pe suprafața apei, mărginit de straturi de lalele. Traversez podul, aglomerat de turiști și de îndrăgostiți, și urmez fâșia de iarbă verde pe Boston Common, coborând pe Charles Street. Unul dintre locurile mele preferate, cuibărit în Beacon Hill, trotuarul de piatră cubică, mărginit de magazine și restaurante, care șerpuiește spre râul Charles, pe care bărci

cu vele plutesc împinse de vânt – tot ce poți găsi aici care să amintească de mare. Maelynn m-a adus aici de primul Crăciun petrecut împreună, când îmi era dor de casă, de tot ce mi-era familiar. De chiflele de turtă dulce ale mamei, de bățile cu bulgări cu Tommy și Joseph în drum spre școală, de fumul de trabuc care se ridica răsucindu-se deasupra tatei după cină. Maelynn a observat că eram îmbufnată, așa că am luat tramvaiul până în Park Street și am băut ciocolată caldă cu sirop și ne-am plimbat pe lângă vitrine luminate de beculețe pâlpâitoare și felinare înfășurate în ghirlande. Mi-a cumpărat un exemplar din *Jane Eyre* dintr-o librărie plină de lămpi cu abajururi prăfuite și fotolii uriașe și ne-am plimbat, lovind cu vârfurile ghetelor bucățele mici de gheață și uitându-ne la aranjamentele din vitrine până ne-au amorțit degetele și nu mi-a mai fost dor de casă.

Librăria aceea nu mai este acum, a fost înlocuită de un butic cu haine. Strada e liniștită, cei mai mulți oameni muncesc în timpul săptămânii, și mă plimb încet, admirând manechinele și contemplând meniurile până ajung la Charles. Văd debarcaderul și amfiteatrul de pe cealaltă parte a apei, o scenă pe care în timpul verii se dau concerte gratuite. O experiență pe care eu am ratat-o, întorcându-mă în Stonybrook la sfârșitul fiecărui an școlar, de care eu și Joseph nu am profitat niciodată din motive care-mi scapă acum. Nu-mi pot

aminti cum ne petreceam timpul, gândurile-mi sunt încetoșate de durere. Timpul pe care l-am petrecut aici este doar o fărâmbă din ce ar fi trebuit să fie, rămasă în mine ca încă ceva ce am pierdut.

Joseph, lângă mine fizic, dar căsătorit cu pensiunea, destinul lui ca o mașină care-l așteaptă să fugă, cu motorul pornit în fața ferestrei noastre.

Și eu simt casa neglijată chemându-mă să mă întorc, chiar în timp ce mă agăț de minciuna de a lăsa totul în urmă. Cum stau acum pe malul apei, sunt transportată la pensiunea Oyster Shell din amintirile mele. Bucătăria însemna zdrăngănit de oale, și miros de drojdie, și făină care ne urmărea prin ușa turnantă când dădeam buzna, furam un deget de gem proaspăt sau un colț de brânză. Râsul doamnei Myers era ca mierea când ne alunga lovindu-ne peste fund cu un prosop răsucit, iar în brațele ei moi, ca de cocă, găseam mereu o îmbrățișare binevenită. Domnul Myers era zdrăngănitul de chei de la curea în timp ce repara scurgeri de chiuvete și mătura podelele, însemna ciocolățele învelite în folie de aluminiu pe care mi le strecura în palmă când nu se uita nimeni. Casa părinților mei însemna sculpturi de marmură și mobilă de mahon, rece la atingere; pensiunea era căldura ce se răspândea din focul din vatră. Erau oaspeți în haine de vară care râdeau și beau ceai pe veranda din față, și totul avea un zumzet, o

strălucire și un sentiment de apartenență după care am alergat mereu de atunci.

Gânduri cu Joseph mi se strecoară în minte și mi-l imaginez băgând copiii la culcare în seara asta. Așteptând. Îngrijorându-se. Panica de care o să fie cuprins. Durerea când o să afle adevărul. Rușinea îmi arde prin piele. Geamantanul în care am împachetat, o trapă de scăpare dintr-o viață cu care am fost de acord. Îl aud pe Thomas scâncind, îi văd fața schimonosită luminată de lustra de pe hol. O văd pe Jane ieșind din camera ei, cu bluza pusă pe dos, cu șireturile pantofilor dezlegate, învârtindu-se ca să-mi arate cum s-a îmbrăcat ea singură. Simt buzele lui Joseph pe umăr, genunchii lui apăsându-mă din spate în timp ce stăm întinși în pat și mă ține în brațe. Îmi simt capul amețit, detașat, plutind deasupra mea. Thomas se întinde spre mine, Jane zâmbește, dansând în lumina dimineții. Corpul lui Joseph apasă în al meu. Velele din depărtare își pierd contururile și abia atunci îmi dau seama că plâng. Clopotul unei biserici din apropiere bate de cinci ori.

„Audiția.” Inima începe să-mi bată, ca o tobă de oțel.

Lacrimile-mi cad mai repede, imaginile devin neclare. Ce proastă sunt! Am lăsat ziua să treacă. Protejându-mi singura șansă așa cum o mamă își trimite pruncul într-un coș pe rău, o speranță trimisă în derivă fără nici un plan concret, cu slabe șanse de succes. Timpul mi-a trecut cu bătaia unui orologiu, luând cu el audiția care să-mi

spună dacă am ceea ce trebuie, dacă sunt suficient de bună. Audiția pe care nu sunt sigură că am intenționat vreodată cu adevărat să o onorez. Nu pe ei am vrut să-i părăsesc, niciodată pe ei. Am vrut să fug de visul lui Joseph, care l-a înlocuit pe al meu, o ancoră pe care a moștenit-o la naștere. Dar fără el, fără copiii noștri, până și cea mai captivantă muzică e lipsită de sens. Bostonul e un cântec gol.

Trebuie să plec, să mă depărtez de râu, de fantezia evazivă a unei alte vieți. Soarele la apus mă orbește în timp ce mă împleticesc pe cărare, mă duc pe iarbă și mă sprijin de un stejar înalt, închid ochii și-mi sprijin fruntea de scoarța aspră ca să-mi recapăt suflul.

Și atunci, le văd. Le văd pe toate și genunchii mi se înmoaie, și sunt în ele, între violetele care se întind pe malul râului, ca o pernă mov nesfârșită în care mă topesc. Plâng și mai tare acum, în timp ce florile îmi mângâie urechile și-mi gâdilă subsuorile. Plâng după tata, după Tommy, după părinții lui Joseph și plâng pentru Joseph, care iubește o fată pe care am pierdut-o amândoi.

Drumul înapoi spre Stonybrook este o ceață de semne de circulație și faruri, pe măsură ce ziua alunecă spre noapte, îmi simt pieptul apăsător de vina că l-am părăsit, că i-am lăsat pe toți în urmă, știind că n-o să pot uita niciodată ce am făcut. Înainte să ajung pe Sandstone Lane, mă opresc, ascund geamantanul în portbagaj, îmi trec

degetele prin păr și-mi ling degetul mic ca să șterg urmele de rimel întinse în jurul ochilor.

Cauciucurile scârțâie pe alee, anunțându-mi sosirea. Ferestrele dormitoarelor sunt luminate în spatele jaluzelelor trase; probabil că oaspeții s-au retras în camerele lor. Joseph apare la ușa din față, o siluetă în strălucirea galbenă a becurilor de pe verandă. Mă îndrept spre el cu un pas care sper să pară nonșalant, dar, când ajung lângă scări, nu mă pot abține și-mi arunc brațele în jurul lui.

Îi șoptesc în ureche:

– Îmi pare rău!

Ochii mi se umplu de lacrimi și sunt recunoscătoare că fața mi-e îngropată în umărul lui.

– Unde ai fost? Vocea îi tremură de furie. Am crezut că ai pățit ceva.

E o întrebare pe care va trebui să o evit, un răspuns ar genera și mai multe întrebări, i-ar roade sufletul, pentru că Joseph nu ar putea niciodată să înțeleagă nevoia unei mame de a fugi.

– Am avut nevoie... Am avut nevoie de o zi.

– Pentru Dumnezeu, Evelyn, ai avut nevoie de-o zi?

Se trage din strânsoarea mea, chipul îi este rece, distant, închis.

– Îmi pare rău!

Îl trag de mânecă, dar refuză să se uite la mine.

– Unde ai fost? repetă el.

– Am făcut o plimbare, am avut nevoie de puțin spațiu, atâta tot. Ar fi trebuit să-ți spun.

– E întuneric.

– Tu nu simți niciodată asta?

– Sigur că da! strigă el. Dar nu plec. Pentru că nu poți pur și simplu să pleci atunci când e greu. Nu mai avem 18 ani.

Un cuplu ce înaintează pe alee se apropie de verandă, întorcându-se de la o plimbare în lumina lunii. Joseph mă duce înăuntru, în bucătărie, de unde să nu putem fi auziți, și mâna lui apăsându-mi pe mijlocul spatelui e singurul element care mă pune în mișcare, mă ajută să-mi păstrez echilibrul, și ceva se eliberează în mine, ceva de care m-am agățat în tot acest timp. Puterea iubirii noastre, profunzimea nevoii pe care o simt pentru el explodează în mine asemenea unei vieți pe care am mai trăit-o cândva, ca și cum o amintire uitată își găsește brusc locul, ca senzația inexplicabilă de a fi fost exact aici, în acest moment, ca și cum aș relua pașii pe urmele pe care marea le-a șters de pe nisip. Odată ascunși în spatele ușii turnante, mă agăț de el însetată de dorință, căutând un limbaj pe care l-am pierdut. Gura mi se deschide și îmi apăs limba peste a lui. Joseph e luat prin surprindere, dar îmi răspunde, mă întâlnește acolo, în acest loc natural, primar, în care ne retrăgeam cândva, cu o viață în urmă, pe care-l făceam al nostru.

Își lasă mâinile să-i alunece pe spatele meu, peste coapsele mele, mă ridică și eu

îmi înfășor picioarele în jurul lui, iar buzele mele îi sărută gâtul în timp ce mă duce sus, în patul nostru. Îmi desface rochia și mi-o împinge jos de pe umeri. Eu îi deschid nasturii de la cămașă și de la pantaloni, iar el îmi acoperă abdomenul gol cu sărutări flămânde. Îi trasez cu degetele umerii și greutatea lui este ancora mea. Geme și eu mă împing în el până ce cad în mișcarea noastră, mă prăbușesc atât de departe în el, încât nu mai există nimic altceva. Îi strig numele și sunt liberă, înot până la capătul oceanului cu el lângă mine, până ce trupurile noastre, legănate de valuri, ajung să se odihnească pe țărm. Îl cuprind în brațe în timp ce așteptăm ca respirația și bătăile inimilor să ni se potolească. Îmi împunge gâtul cu nasul și știu că se gândește, la fel ca mine, la fata pe care amândoi am crezut că a pierdut-o, la fata care s-a întors ca vijelia, odată cu aerul rece care intră prin fereastra deschisă. Joseph, ai găsit-o din nou. Sunt acasă.

CAPITOLUL 13

Violet

Noiembrie 2001

Mă întorc din alergarea de dimineață și mă enervez când văd mașina lui Connor încă parcată pe alee. Îmi scot mănușile și-

mi îndes căciula și fâșul în holul nostru prea aglomerat, o adevărată expoziție de gecii, mănuși și cizme pline de noroi. Știam că Patrick a plecat deja cu autobuzul spre școală și mă încânta ideea unui moment de respiro într-o casă goală. Plămânii îmi sunt obosiți din cauza frigului. Mai am doar câteva săptămâni în care să-mi pot urma traseul obișnuit pe plajă și prin oraș, înainte ca iarna să mă oprească. Nu că ar fi mare diferență. De când părinții mei ne-au spus despre planul lor, lucrurile care în mod obișnuit mă relaxează, cum ar fi sunetul cadențat al tălpilor mele atingând trotuarul sau calmul oceanului la început de zi, nu-mi mai aduc liniște.

Mai ales că nu scap de ei. Erau acolo, în razele trandafirii rămase din soarele la răsărit, Stânca Matelotului strălucind în lumina dimineții dincolo de bancurile de nisip tot mai înguste și părinții mei, cuibăriți pe pătura cea mare, pe care o folosim pentru picnicuri pe plajă, fără să aibă habar că am trecut găfâind pe lângă ei. Când am mers ultima oară eu și Connor în mod intenționat să întindem cuvertura pe plajă, înarmați cu un termos, ca să privim începutul zilei? Îmi muncesc mintea, dar nu găsesc nimic. Diminețile ne sunt dictate de rutină, de copii, de treburile mărunte care ne consumă, dar rareori de răsărituri de soare.

Vin cu un pahar la chiuvetă, deschid robinetul și-l văd iar pe tata, prin fereastra de la bucătărie, împrăștiind mulci în grădină. Ușa verandei se deschide în

spatele lui și apare mama, care-i aduce o cană de cafea. Se sprijină de balustradă și i-o întinde. Rămân să vorbească și paharul aproape că-mi dă pe dinafară în timp ce-i privesc, încercând să le descifrez limbajul trupului, disperată să găsesc o urmă de neînțelegere între ei, dar, ca întotdeauna, sunt perfect relaxați.

Simt mirosul de aer rece și de transpirație de pe mine și-mi aplec urechea înspre scară. Aud apa curgând. Connor a întârziat și abia acum face duș. Sunt recunoscătoare că nu se învâрте prin bucătărie, recunoscătoare că nu trebuie să mă prefac că sunt bine. Între timp, părinții mei încă reușesc să strecoare clipe romantice în orele dimineții, în ciuda a tot și toate. Și dimineața lor este cu mult mai romantică decât îmi amintesc eu să fi avut una de ani buni. Ce trist, ce groaznic să fiu geloasă pe mama în situația ei, să mă gândesc la mine – mă urăsc pentru asta –, dar nu pot să nu fac o comparație între căsniciile noastre, care sunt una lângă cealaltă.

Ce-ar face Connor dacă m-aș dezbrăca ascunsă de abur, dacă aș deschide ușa de sticlă și aș intra la duș, în spatele lui? Îmi vine să râd. De obicei, mă dezbrac cu spatele la el în lumina difuză a lămpii, conștientă că nuditatea mea este doar o necesitate pentru a-mi schimba hainele, mai degrabă decât ceva care să-l provoace. Dacă m-aș duce acum la el, ar spune „Ieși imediat“, sau „Trebuie să fug“, sau, mai rău, „Mulțumesc. Data viitoare, bine?“

Recunoștință întretesută cu milă. Ar recunoaște încercarea mea, dar nu și-ar dori-o, nu m-ar dori pe mine câtuși de puțin. Ar ieși din duș, încă ud, fiindcă trupul meu gol nu-l mai poate face să întârzie la muncă, ci e mai degrabă un decor din baie, ceva ce ai luat cu ani în urmă și pe care acum abia dacă-l mai vezi.

Mă lupt cu mormane de cearșafuri decolorate îndesate în dulapul de pe hol până găsesc un prosop. Apoi, intru la dușul copiilor, e al lui Patrick acum, fiindcă nu vreau să aștept până termină Connor și sper oarecum că o să plece înainte să termin eu. Nu mai suport să fiu lângă el de când ne-au spus ai mei. Mă copleșește senzația că ocup prea mult spațiu, că respir aerul nostru comun, că exist lângă el; gândurile mele legate de divorț sunt o armă ascunsă pe care sunt sigură că o s-o descopere.

Nu că aș avea vreun motiv să mă grăbesc. Nu am nimic de făcut până la programarea lui Patrick la medicul ortodont, de la ora două. Am grijă să nu ating pereții dușului cu pielea expusă, observ că perdeaua decolorată are urme de mușcături și acum știu cum o să-mi petrec dimineața. Patrick e cel care ar trebui să curețe baia asta, dar el are antrenament la fotbal, și cursuri de trombon, și mult mai multe teme decât îmi amintesc să fi avut eu în școala generală. Am învățat o lecție de la ceilalți trei, și de la Connor, că veni vorba – dacă vreau să fie ceva făcut trebuie să fac eu.

Rămân mai mult decât e necesar sub apa fierbinte a dușului, trag de timp, îmi roteșc capul pe măsură ce apa îmi relaxează mușchii umerilor. Connor ar trebui să fie deja la muncă, dar, dacă nu pleacă la prima oră, așteaptă să treacă ora de vârf ca să nu rămână blocat în trafic în drum spre Groton. Există unele avantaje, în special această flexibilitate de program, când te ocupi de resuscitarea unei afaceri de familie – casa asta nu e singurul lucru pe care l-am moștenit de la bunicii mei. Compania Groton Ship and Engine i-a fost lăsată mamei când a murit bunicul Saunders, cu mult înainte să mă nasc eu. A supraviețuit la limită, schimbând directori și manageri, până când a venit Connor pe postul de inginer-șef.

E o sursă de nesiguranță pentru Connor faptul că viața noastră e construită pe umerii părinților mei, a părinților lor, și că frații mei se vaită constant: „Evident că Violet primește casa. Violet e preferata!” Însă adevărul e că nici unul din ei nu și-a dorit casa bunicii. Și nici unul din ei nu și-a dorit nici compania.

Eu, personal, nu am iubit niciodată casa asta. Întotdeauna mi s-a părut că seamănă cu o mănăstire, cu vestibulul din marmură și ușile ornamentate, întunecată și cu prea multă mobilă, deloc pe gustul meu. Dar avea mai mult decât suficient spațiu ca să ne creștem aici cei patru copii, era la o distanță rezonabilă de locul de muncă al lui Connor și părinții mei în nici un caz nu

aveau nevoie de ea. Nu avea sens să o vindem și să cumpărăm ceva mai departe de plajă, doar ca să invităm cine știe ce familie de străini în enclava noastră, ca să ne invadeze terenul pe care-l avem la comun. Prefer casa în care am crescut și am încercat să copiez aici confortul ei și să-l fac totodată al nostru. Am înlocuit tencuiala masivă de la ferestre ca să intre mai multă lumină, am găsit mobilă din răchită, materiale ușoare. Dar a fost o casă prea mare pentru noi, chiar și pe vremea când toți copiii locuiau aici. Nu puteam niciodată să o ținem curată, încăperile cavernoase erau pline de jucării, uniformele sportive zăceau agățate cine știe pe unde sau aruncate prin colțuri, găseam cotoare de măr mucegăite sub pernele de pe canapele. Bunica ar fi fost îngrozită. Dar haosul lor, zgomotul lor și dezordinea lor, trei capete roșcovane și, mai târziu, frățiorul lor mai mic, o făceau să fie într-adevăr casa noastră. Toate clișeele s-au dovedit a fi adevărate, cel despre vremurile frumoase de altădată, despre cum poate să-ți crească inima, despre cât de frumoasă poate fi o viață împreună.

Mă îngrozește acum mai mult ca niciodată apropierea iernii, când toată lumea se ascunde în case și cuibul nostru tot mai gol devine și mai evident, cu trei dintre cei patru copii plecați deja pe drumul lor. Patrick a început să petreacă tot mai mult timp în camera lui, acum că se apropie de vârsta adolescenței, frații lui mai mari nu

mai sunt aici ca să-l scoată din ascunzătoare cu dezmățul lor, cu dramele din sufragerie sau pur și simplu din dorința de a vedea pe altcineva intrând în bucluc. Iarna, care va conduce spre primăvară, spre iunie, o numărătoare inversă pe care nu pot să nu o aud constant în minte. Ultimul an al părinților mei. Nu pot să mă obișnuiesc cu ideea și acum n-au mai rămas decât șapte luni. Îmi frec tălpile, cu putere, curățând pielea moartă din jurul gleznelor, coatele, într-o încercare de a-mi alunga gândul din minte.

Dar se tot întoarce, oricât de roșie mi s-a făcut pielea. Panica bruscă, senzația de cădere care mă trezește noaptea. Sentimentul de pierdere care crește și devine tot mai pronunțat, ca și cum durerea ar fi un sunet, un tren care îmi trece printre urechi. În curând, cei doi oameni care au fost mereu reperele mele, pe care m-am bizuit cel mai mult, modelul meu pentru o viață bine trăită, pentru dragoste adevărată, nu vor mai fi.

Jane nu-i crede, cel puțin așa susține – poate că e doar felul ei de a nu-și înfrunta emoțiile, așa cum face mereu. Jane, fiica risipitoare, care cumva primește onoarea finalului grandios al mamei, reprezentatia ei în orchestra simfonică. Deși eu sunt cea care a fost mereu aici, cea pe care pot să se bazeze, care-i ajută să sune la compania de cablu, care a rezervat excursia cu autocarul în Marele Canion pentru întreaga familie și

care își petrece duminicile plivindu-le grădina.

Eu am fost cea care a insistat pe lângă Thomas, când aproape că nu mai vorbea cu nimeni. I-am spus – deși urăsc însuși acest gând și nu îmi pot imagina casa fără ei sau că nu o să le mai aud vocile răspunzând la telefon –, i-am spus că nu pot să mi-i imaginez nici unul fără celălalt. I-am spus că o să regret dacă irosește puținul timp care ne-a mai rămas doar ca să-și demonstreze ideea. Că nu ajută la nimic să-i pedepsească, asta nu o s-o țină pe mama sănătoasă, nu o să aline durerea și nu o să-l facă pe tata să se răzgândească. Frații mei nu înțeleg; mă cred nebună, dar ei nu locuiesc vizavi de ai noștri. Ei nu văd ce văd eu în fiecare zi. Florile pe care tata le taie din grădină, orele pe care mama le petrece ținându-i companie în timp ce el lucrează.

Plimbările pe care le fac împreună, ferestrele luminate care îmi spun în fiecare seară unde sunt, cum se mișcă împreună prin casă. Ștacheta imposibil de ridicată pe care au fixat-o, singurul lucru pe care nu o să-l pot ierta vreodată.

Am sugerat ședințe de consiliere maritală, dar Connor nu crede în terapie. El e din Southie, un loc în care fiecare își vede de treaba lui și nimeni nu-și împărtășește problemele cu un străin. El crede că viața noastră este normală, că relația noastră a fost modelată de necesitățile de a conduce o afacere și de creșterea a patru copii. Nu greșește, nu e singurul vinovat. Și eu m-am

acomodat cu viața pe care ne-am creat-o. Dormeam mai bine pe partea mea, la distanță de el; canapeaua era mai confortabilă când puteam s-o întind și să o am doar pentru mine. Am încetat să-i mai povestesc ce făcusem peste zi, pentru că nu voiam să-l plictisesc cu povești despre activitățile mele de voluntariat la școala copiilor, la bibliotecă, la asociațiile caritabile, în grădină, despre toate felurile în care-mi umpleam timpul și care nu atrăgeau niciodată după sine nici o întrebare. I-am pus prânzul la pachet și cina pe masă când pleca și când venea și, la un moment dat, a încetat să mă mai sărute de rămas-bun sau la întoarcere sau poate că eu am încetat să-l mai sărut pe el, și nu sunt sigură că vreunul din noi a observat până nu a devenit un șablon și a fost prea târziu ca să mai protestăm. Epuizarea tot mai accentuată cu fiecare copil nu s-a atenuat niciodată, nu ne-a lăsat să ne croim drum înapoi unul spre celălalt.

Dar el nu știe că, uneori, în acele rare nopți în care ne învârtim printre cearșafuri, o rutină pe pilot automat ca s-o facem și pe asta, eu mă gândesc la iubiții mei din liceu. La felul în care ne exploram unul pe celălalt, la nevoia de a dori, de a fi dorit. Nu i-aș spune niciodată asta, nici măcar într-o ședință de terapie. Mi-e rușine, la 45 de ani să am fantezii cu băieți pe care i-am cunoscut cândva, mai tineri decât este acum fiul meu cel mare, dar înghețați în timp ca aproape bărbați, virili și dorindu-mă.

Nu am rostit niciodată cuvântul cu voce tare. *Divorț*. Nu până acum câteva luni, când le-am spus părinților mei. Nu m-am gândit niciodată serios la asta. Copiii vin pe primul lor, e important să le oferim un cămin stabil și fericit. Connor e genul de tată care știe să facă un fluture dintr-un bandaj, să ajute la rezolvarea șirurilor lungi de ecuații și să facă pâine prăjită cu o gaură cu ou în mijloc. Nu e genul de bărbat de care să divorțezi. Cunosc femei în oraș ai căror soți au călcat pe de lături și încă sunt împreună. Cum aș putea să justific așa ceva? Până și logistica – unde ar locui el, unde-aș locui eu, cum ar fi vacanțele, din ce m-aș întreține, va trebui să revin la catedră, o slujbă care nu mi-a lipsit niciodată și la care nu sunt sigură că m-aș putea întoarce după o pauză de 23 de ani – și teama mea cea mai mare, că poate copiii m-ar urî, m-au oprit în loc.

Până în iunie, când părinții mei ne-au strâns în jurul lor și au dat pur și simplu foc înțelegerii noastre tacite – și anume, că era suficient de bine așa cum era.

Pentru că acum nu mă mai pot ascunde de adevăr. Am un soț la care țin, căruia nu aș vrea să i se întâmple lucruri rele, care îmi doresc să fie fericit. Dar nu am un soț pentru care aș muri sau care ar muri pentru mine. Poate că lui Jane și lui Thomas ideea li se pare bizară, dar nu merit și eu să găsesc o dragoste ca asta? Nu merită Connor? Nu merităm toți?

Aud vag un strigăt din hol și închid dușul. Mă șterg cu prosopul, mă înfășor în el, îl fixează și mă duc spre dormitorul nostru. Mă uit pe fereastră, aleea e goală.

Nu am nici măcar un soț care să se asigure că l-am auzit când mi-a spus la revedere.

Dau drumul la *Good Morning America*, pentru ca emisiunea să-mi țină de urât în timp ce mă îmbrac.

Sunt imagini cu dezastrul rămas din Turnurile Gemene, unde pompierii încă încearcă să găsească ceva printre dărâmături. De când s-au prăbușit, totul pare și mai fragil.

Thomas pare să fi găsit o oarecare claritate în urma tragediei, dar eu nu pot să mă gândesc decât la toți acei oameni și la ce ar trebui să simți atunci când pierzi pe cineva, o devastare absolută. Dar, dacă l-aș pierde pe Connor, eu aș merge mai departe. Mi s-ar frânge inima pentru copii, fiindcă și-ar pierde tatăl, dar eu aș putea exista într-o lume pe care el ar lăsa-o în urmă.

Poate că doar să-ți dorești, să crezi în iubire, să aștepti până-ți găsești calea nu este suficient. Nu ar trebui să faci eforturi continue să-l convingi pe celălalt să rămână. Iubirea înseamnă să mergi mână-n mână, să vă urmați unul pe celălalt înspre lumină.

Mai târziu în acea dimineață, înclin o pungă mototolită de făină deasupra unei

căni de măsurare, o nivelez cu degetul și o vărs într-un bol de mixer.

Fac briose dintr-un mănunchi de banane maro de care mama a uitat, în timp ce ea îmi ține companie la masa din bucătăria ei, cu o pătură tricotată aruncată pe genunchi. Soarele se arată din spatele unui nor și umple încăperea cu un sentiment fals de căldură. Luminează cărțile de bucate cu colțurile întoarse, ceainicul de alamă, șorțurile înflorate atârnate într-un cârlig, lângă camera plină de cutii de cafea refolosite, conserve de roșii și pungi de zahăr. Torn aluatul în forme de briose și ling puțin de pe degetul mare. Bag formele în cuptor, mă trântesc lângă ea, la masă, și întind pătura peste amândouă.

– Cum te simți?

E o întrebare pe care știu că o detestă, dar nu mă pot abține să nu i-o pun, sperând să primesc un alt răspuns, unul care să însemne că putem inversa cursul, că o să putem vorbi despre asta peste ani, fără să ne vină să credem, despre cum am evitat tragedia în ultima clipă pentru că nu ne-am pierdut speranța.

– Binișor.

Încearcă să zâmbească, să mă asigure, dar e mai degrabă o strâmbătură.

Mă lipesc de ea, nu pot să nu alunec iar în rolul de fiică atunci când suntem atât de aproape, una lângă cealaltă. Încerc să-mi controlez tremurul din voce când o întreb:

– Ți-e frică?

– Uneori.

Chipul i se netezește și devine ca de piatră, o expresie ca o mască pe care am mai văzut-o și altă dată, unul dintre simptomele pe care am învățat să le observ, să le măsoar și care-mi oferă răspunsul real la întrebările mele.

– Dar, scumpo, îmi e mai frică să rămân, să fiu singură, la sfârșit, în mintea mea.

Urmăresc cu degetul o zgârietură pe masa veche de stejar, marcată de urme de furculiță și de conturul paharelor umede lăsate prea mult timp pe suprafața ei.

– Știu. Chiar înțeleg... mai mult decât o să înțeleagă altcineva vreodată. Și eu sunt îngrozită că o să rămân singură.

– N-o să fii singură. Îl ai pe Connor.

Dacă ar fi adevărat, n-ar mai fi nevoie s-o spună. Nimeni nu trebuie să-i dea ei asigurări în legătură cu tata. Ei doi sunt ca lujerul de glicină, el e structura pe care mama a înflorit, mama a dat viață unei rame care altfel ar fi fost goală. Eu și Connor ne-am îndepărtat în cel mai banal mod cu putință, pe măsură ce copiii au plecat să-și construiască propria viață. Nu mai e nimeni care să ne lege în afară de copilul cel mic, care nu mai este mic, care va pleca în curând și el pe drumul lui. Și atunci? Mă bântuie conștientizarea a cât de puține am să-i spun soțului meu când stăm așezați la aceeași masă. Nu-mi amintesc când ne-am îmbrățișat ultima dată.

Fac o pauză și vocea îmi e tremurată, nesigură.

– Încă mă gândesc să plec.

Ridic privirea, căutând reacția ei. Am nevoie să-mi spună să o fac, să nu o fac, să mă asigure că nu sunt o persoană îngrozitoare pentru că simt asta.

– Mă întreb ce-ar face el. Ar lupta pentru noi? Poate că de asta avem nevoie.

Mama expiră încet, fără să trădeze nimic.

– Eu am plecat cândva.

Ochii mi se măresc. Îi joacă mintea feste? Am citit despre momente de confuzie, știu că e posibil ca gândurile ei să înceapă să se distorsioneze, ca amintirile să i se amestece.

– Ce tot spui acolo?

– L-am părăsit pe tatăl tău. Sau am încercat. Când Jane și Thomas erau mici, înainte să te naști tu.

Rămân uluită preț de doar câteva clipe, înainte să clatin din cap. Cu siguranță una din noi nu a înțeles bine.

– Ba nu, n-ai plecat. N-aveai cum. Tu și tata vă iubiți atât de mult!

Mama încuviințează din cap.

– Da, ne iubim. Îl iubeam chiar în timp ce-mi strângeam lucrurile. Dar... simțeam că viața mea nu mai era a mea. Privirea îi este limpede, ochii îi sunt fixați într-ai mei. E complet aici, lângă mine, și luciditatea ei este înspăimântătoare, pentru că înseamnă că totul e adevărat. Eram copleșită de rolul de mamă, de munca de la pensiune, și nu mă mai recunoșteam în persoana în care mă transformam.

Gura mi se cascadează din proprie voință, nu pot să-mi ascund șocul.

– Dar vă iubiți...

Zâmbește trist.

– Nu era vorba despre tatăl tău. Era faptul că simțeam că viața mea nu era cea la care mă așteptasem. Parcă mă înecam și tot ce-mi doream era mult prea departe de mine. Eram îngrozită că, dacă nu făceam ceva, aveam să rămân pierdută pentru totdeauna.

O lacrimă îmi scapă din coada ochiului. Sunt ușurată, uluită și devastată să o aud împărtășindu-mi ca un ecou gândurile mele cele mai negre, dar ca fiind ale ei.

– Și eu mă simt așa.

– Știu. Tocmai de-asta îți spun. Pentru că eu *am plecat* și sunt atât de recunoscătoare că nu am ajuns departe. Nu aș mai fi trăit cea mai frumoasă parte din viața mea. Și nu te-aș fi avut pe tine.

Îmi ia mâna și mi-o strânge într-a ei.

Nu poate fi adevărat... nu părinții mei. Nu mama mea... Am atât de multe întrebări, nu știu de unde să încep, încerc să leg această imagine nouă de cea pe care am avut-o mereu despre căsnicia lor, imaginea pe care am purtat-o mereu cu mine, ca o fotografie subțiată de cât de mult am ținut-o în mână și am studiat-o.

– Și ce s-a întâmplat?

– M-am urcat în mașină și m-am dus la Boston. Nici nu cred că aveam un plan exact, în afară de un vis vag de a cânta în orchestra simfonică, de a mă distanța de viața care încerca să mă înghită... dar n-am putut s-o fac. Intenționasem să particip la o audiere, dar am ratat ora la care era

programată proba, din greșeală... sau poate, puțin, în mod intenționat... Nu știu, pur și simplu, am cedat nervos. Nu mă puteam gândi decât la tatăl tău și la cum avea să se simtă. Am încercat să-mi imaginez o viață fără el și nu am reușit să merg până la capăt. Să-l pierd și să-l rănesc pe el era mai înfricoșător decât orice am fi putut înfrunta împreună.

Realitatea de a avea la propriu această conversație cu Connor îmi întoarce stomacul pe dos. Să-i spun să stea jos, să rostesc cuvintele: „Vreau să divorțez”. Una e să mă gândesc la asta sau să-mi împărtășesc gândurile părinților mei, care știu că nu vor spune niciodată nimic. Dar să-i spun lui? Am derulat în minte cu încetinitorul un montaj cu ce o să fie *după* – căsuța mică, numai a mea, drumuri pe care le fac singură ca să-i vizitez pe copii la facultate –, dar nu-mi îngădui niciodată să-mi imaginez momentul în care cuvintele îmi ies de pe buze, să văd șocul și durerea de pe chipul lui. Un bărbat care nu merită așa ceva, care nu s-ar aștepta niciodată la asta, care de 20 de ani este total implicat în această viață, crește copii și plătește facturi, convins că o să ieșim la liman. Încrederea pe care am construit-o, prietenia care există dedesubt, ireparabilă. Convingerea că el nu mi-ar face niciodată una ca asta, nu mi-ar cere ceva de neconceput în timp ce eu aș sta în fața lui fără să am habar de nimic, făcându-mă să arăt ca o proastă.

– Îmi pare rău! N-am vrut niciodată să știți. Nu i-am spus nici măcar tatălui vostru. Mi-a fost atât de rușine și m-am simțit vinovată ani în șir.

Vocea îi cedează și lacrimile încep să-i cadă. Îi iau mâna și i-o țin strâns.

– Înțeleg, mamă, înțeleg.

– Atunci, trebuie să înțelegi asta...

Mama se trage în spate și mă privește din nou fix în ochi.

– Alegerea de a pleca nu e una pe care să o poți lua înapoi. Trebuie să fii sigură că nu există alt motiv, mai important, ca să rămâi.

Încuviințez din cap și mă aplec spre ea, decizia mea se amestecă cu a ei, umerii îi zvâcnesc în timp ce-mi curg lacrimile. Mama mă cuprinde în brațe și plânge și ea. Plâng pentru părinții mei, pentru copiii mei, pentru Connor, pentru tot ce nu pot să înfrunt, tot ce am de pierdut. Plâng după fetița cu visuri de iubire și pentru femeia care începe să înțeleagă ce înseamnă.

CAPITOLUL 14

Joseph

Aprilie 1960

Se aude scrâșnet de roți și o mașină intră pe alee, cu motorul huruind puternic. Mă uit pe fereastră și văd Chryslerul lui Maelynn.

Evelyn, care tocmai strângea mesele după ce oaspeții au servit micul-dejun, își șterge mâinile pe șorț și se duce la ușă. Thomas trage cu ochiul pe după ea.

– Ce faci aici? Ce surpriză! Mama nu e aici, te poți juca o vreme cu copiii.

După prea multe certuri cu sora ei atunci când vizitele lor se întâmplă să coincidă, comentarii ironice referitoare la călătoriile lui Maelynn sau despre cum n-ar trebui să fie lăsată cu copiii, fiindcă ea nu a avut niciodată copii, Maelynn preferă să ne viziteze doar atunci când putem fi singuri. Mama lui Evelyn încă vine pe la noi, în special când pensiunea e plină și trebuie să curățăm camerele celor care pleacă până la începutul după-amiezii, dar nu atât de des ca altădată. Are mai puțină răbdare cu copiii de când ei au crescut și ea a mai îmbătrânit. Îl tolerează pe Thomas, un copil obsesiv de curat și de ordonat pentru cei șase ani ai lui și care nu e niciodată prea departe de noi, ascunzându-se după picioarele noastre. Dar scoate oftaturi adânci când o vede pe Jane pe pajiște, desculță, cu părul desfăcut și săpând în pământ.

– Evelyn, mi-ar face mare plăcere, dar chiar trebuie să plec.

Zâmbetul îi e larg, vocea încărcată de entuziasm în momentul în care face semn spre bancheta din spate, plină de geamantane.

– Unde te duci? De ce ai atâta bagaj?

– În Los Angeles – L.A. Mă mut, *în sfârșit!*

Accentuează *în sfârșit* ca și cum așteptarea a fost de-a dreptul îngrozitoare, deși e prima oară când auzim despre așa ceva. Vorbește foarte vag despre vizitele ei frecvente în California, se zvonește că un bărbat special s-ar afla acolo, dar Maelynn nu ne-a dat nici un detaliu, a bătut doar apropouri în legătură cu existența lui. Eu și Evelyn bănuim că sunt împreună de ani buni, dar Maelynn refuză să recunoască.

– L.A.? Și ce-o să faci acolo?

– Ce contează? Am 50 de ani. Vreau să mă mut, așa că mă mut.

Partea aceasta nu e surprinzătoare. După ce-am plecat noi, singurul lucru care a mai legat-o de Boston a fost școala. Evelyn mi-a spus că poeziile ei se vând bine și că nu o suporta pe directoarea cea nouă, așa că probabil n-avea să mai reziste mult acolo.

Maelynn îl ia în brațe pe Thomas.

– La revedere, Thomas, să fii cuminte pentru mămica ta! Unde sunt Violet și Jane? Trebuie să le îmbrățișez.

Bagă capul în camera în care eu, așezat la un birou, fac contabilitatea.

– Și pe tine, Joseph. Haide, vino!

Evelyn se agită de parcă ar fi fost curentată.

– Pleci? Chiar acum? În secunda asta?

– Da, dragă. Nu m-ai întrebat de ce am atâtea bagaje? N-aș avea bagaje dacă nu aș pleca. O să fac tot drumul cu mașina. Vocea îi e ușoară și parcă râde la fiecare cuvânt. De ce să aștept?

– Nu pot să cred că nu ne-ai spus până acum. Evelyn întoarce capul și strigă: Jane! Violet! Mătușa Maelynn e aici!

Mă duc la ușă cu senzația că m-am ridicat prea repede, luat prin surprindere de această sosire bruscă și de plecarea la fel de rapidă.

Maelynn o strânge pe Evelyn într-o îmbrățișare puternică.

– Nu fi prea supărată! Abia m-am hotărât. Viața e o nebunie, nu crezi? Promite-mi că o să vii în vizită!

Vocea lui Evelyn e stinsă, abia o șoaptă.

– Nu am fost niciodată în California.

Jane, de opt ani, dă buzna pe ușă să își îmbrățișeze mătușa, dându-l laoparte pe Thomas, iar Violet, de patru ani, vine după ea.

Maelynn ridică din umeri, ca și cum Los Angelesul ar fi la numai o aruncătură de băț.

– Ei bine, un motiv în plus ca să vii. Fetelor, am plecat!

Jane își lasă capul pe-o parte și se uită mai întâi la mine, apoi la Maelynn.

– Unde-ai plecat? Abia ai ajuns.

Maelynn, care are obiceiul să o mai fure pe Jane și să o aducă înapoi cu una sau două julituri și încărcată de secrete, o trage de-un cârlionț până începe să râdă.

– Da, așa e. Abia am venit și acum plec. Mă mut în California. Mama voastră o să vă aducă pe toți în vizită, nu-i așa, Evelyn?

– Tare!

Jane își îmbrățișează încă o dată mătușa, cu ochii sclipind la promisiunea făcută – încă o aventură împreună cu ea!

Violet începe să plângă.

– Mătușă Maelynn, pleci?

– Da, scumpo. Dar să nu fii supărată! E ceva frumos. Acum, hai, dă-mi un pupic!

O ridică pe Violet, iar Violet o cuprinde pe după gât și îi dă un pupic ud pe obraz. Maelynn ne îmbrățișează pe amândoi, ne îndeamnă încă o dată să venim în vizită. Apoi, la fel de repede cum a venit, pleacă, eșarfa de pe cap fluturându-i în urmă în timp ce se îndepărtează. Mașina zvâcnește de câteva ori și s-a dus.

Săptămâni la rând după aceea, Evelyn nu mai vorbește decât despre California, despre călătorii și despre țărâmurii îndepărtate ce trebuie explorate. Este atât de impresionată că Maelynn a început o viață nouă, într-un oraș nou, la 50 de ani, doar pentru că așa a vrut. Pentru mine nu e o dovadă nici de strălucire, nici de curaj. Mie mi se pare trist și o dovadă de singurătate să fi construit atât de puțin în jurul tău încât să-ți poți face valiza și să pleci într-o clipită. Dar Evelyn îi dă înainte.

Într-o seară, o văd scriind o listă, un obicei pe care l-a reluat după ce a rămas însărcinată cu Violet, când am simțit în ea o schimbare pe care nu am reușit să o înțeleg pe deplin, o fericire care înflorea asemenea unei plante care crește printr-un perete de stâncă, rezistentă și inexplicabilă.

A dat laoparte tot ce era pe pian ca să poată cânta din nou la el mai degrabă decât să fie folosit drept raft pentru poze și a învățat-o pe Jane notele și acordurile de bază. A fost singura dată când am văzut-o pe Jane să stea potolită și chiar și atunci ardea de nerăbdare să cânte mai repede, mai tare, să învețe fiecare cântec. Până și lui Thomas îi plăcea să-și apese degețelele grăsuțe pe clape, așezat în poala ei. Violet, nou-născută, adormea adesea cu fața îngropată în gâtul lui Evelyn în timp ce o ținea cu un braț și cânta cu celălalt. Așa au trecut ani, o nouă epocă de aur, de lejeritate și mulțumire pe care nu eram sigur c-aveam s-o mai regăsim vreodată.

Evelyn, însuflețind serile cu muzica ei; seara, sufrageria noastră plină de vecini, și de oaspeți, și de vin, și de voie bună în timp ce ea strălucește în centrul atenției. Vara, ne grăbim să ne terminăm treburile ca să ne bucurăm de rarele după-amiezi petrecute împreună pe plaja Bernard. Evelyn stă în genunchi lângă Thomas și strânge un braț de nisip ca să facă o fundație pentru castelul lui, Jane sare prin valurile blânde și Violet chicotește când o învârt spre mare. E ceva de care avem amândoi nevoie, să fim lângă ocean; ne relaxează, ne amintește că suntem parte din ceva mai mare. Când sunt departe de coastă, îmi aduc aminte de război, de praf, de arșiță și de furie. Am nevoie de calmul răcoros al apei care se prelinge pe țărm și de mirosul mării ca să mă simt acasă.

Când Evelyn se duce să se spele pe dinți, trag cu ochiul la notițele ei. Pe o pagină nouă a scris: „California”. Dar cuvântul e tăiat și dedesubt scrie: „Să zbor în California”. Și apoi și asta e tăiat și, jos de tot, nu mai scrie decât: „Să zbor”.

Încă trei ani trec în viteză fără să băgăm de seamă. Thomas împlinește zece ani și ne chinuim să facem rost de bani ca să putem sărbători. Pe timpul verii, războiul din Vietnam a diminuat veniturile oaspeților noștri fideli, iar pensiunea, de obicei plină în sezon, a avut mereu camere goale. Evelyn dă lecții de pian în oraș de câteva ori pe săptămână și asta ajută, dar abia dacă ne ajung banii pentru alimente.

În octombrie, hainele copiilor au rămas mici și mașina are nevoie de cauciucuri noi și Oyster Shell continuă să-și arate vârsta, cerând un acoperiș nou, o zugrăveală nouă, covoare – parcă toate deodată – și acum nu mai avem destui bani pentru o petrecere. Eu și Evelyn stăm până târziu să ne uităm peste facturi, să analizăm și să reanalizăm dosarele, dar nu găsim nici o soluție.

– Îmi pare rău că ne-am înregistrat la clădiri istorice, reparațiile costă și mai mult acum.

O spune cu ciudă, de parcă eu sunt de vină, de parcă eu am creat standardele în jurul cărora trebuie să funcționăm acum.

Încerc să fiu rezonabil. Registrele noastre acoperă toată masa din bucătărie.

– Știi că pensiunea merge mai încet după sezonul de vară. O să avem mai mulți clienți

de Crăciun, ca întotdeauna.

Își dă ochii peste cap.

– Nu vorbesc despre Crăciun. Îmi fac griji că fiul tău o să fie dezamăgit de ziua lui – să împlinești zece ani e ceva important.

– Trebuie s-o spui așa? Fiul *tău*? Ca și cum ar fi vina mea dacă o să fie dezamăgit?

– Păi, *tu* ai vrut să redeschidem pensiunea.

Îmi îndrept spatele.

– Vorbești serios?

– Crezi că să administrez pensiunea asta a fost vreun mare vis de-al meu?

– Cred că glumești! Îmi masez fruntea ca să mă calmez. Nu contează și ce-mi doresc eu? Doar pentru că nu am visuri mari, așa ca tine, ce-mi doresc eu nu are importanță?

Evelyn nu spune nimic.

– Să nu uităm că am stat și în Boston. Am încercat. Nu a mers.

– Nu, n-a mers! pufnește ea, aprobându-mă pe un ton încărcat de sarcasm.

– La naiba, Evelyn! Acum, nu e vorba despre tine. De data asta. Nu mai avem bani. Nu pot să fac să apară bani din pământ doar pentru că vrei tu. Ce-ai vrea să fac?

Țip. Nu țip niciodată la ea.

Ceva se rupe și Evelyn mârâie:

– Poate că ar trebui să nu mai faci promisiuni pe care să nu le poți ține.

Se ridică de la masă, trântind scaunul în spatele ei.

– Evelyn! Încetează!

Se întoarce spre mine, spumegând.

– Ce?

– Nu poți să folosești asta ca să câștigi într-o ceartă. Nu contează cât ești de supărată.

Înlemnește, prinsă zgândărint o rană veche, o promisiune pe care am făcut-o cu mulți ani în urmă și pe care nu am ținut-o – să am grijă ca Tommy să fie în siguranță, să ne întoarcem amândoi acasă.

Cobor vocea.

– Nu poți.

Se detașează de furie ca un dop scos dintr-o sticlă.

– Ai dreptate. Îmi pare rău! Oftează, dezumflată și jenată. Zău așa, Joseph, măcar o dată, nu poți să lupți și tu murdar?

– Nu vorbești serios.

Clatină din cap.

– Nu ar fi trebuit să aduc vorba despre el.

– E-n regulă. Amândoi suntem frustrați.

– Nu, nu e. Nu e în regulă să te atac pentru că am probleme.

– Vino aici!

Se lasă spre mine și o cuprind în brațe, îngropându-i fața înfierbântată în pieptul meu. O țin strâns o vreme și amintiri despre avioane de vânătoare mi se învârt în minte și se concretizează într-o idee, iar o soluție se formează clar.

Îi șoptesc:

– Poate reușim să facem ceva special care să nu coste nimic.

Cerul este albastru, fără nici un nor, și aerul e proaspăt, ca o viață reînnoită, copacii explodează în nuanțe de portocaliu

și roșu pe măsură ce ne apropiem de Hartford. Eu și Evelyn am vrut să fim o vreme singuri cu fiul nostru, care, fiind mijlociul, se pierde adesea între nevoile surorilor lui. Așa că le-am lăsat pe Jane și pe Violet cu bunica lor, spre uluirea lui Jane, care e deja aproape adolescentă.

Thomas stă tăcut pe bancheta din spate în timp ce înaintăm printre dealurile aurii, la fel de retras în el ca atunci când este printre surorile lui. La stânga lui este un coș de răchită, cu sendvișuri cu șuncă și cașcaval, cidru de mere și prăjiturele cu dovleac. Ochii îi alunecă peste peisajul de foc pe lângă care trecem. Dar e ceva diferit la tăcerea lui acum, nu e nici rece, nici distantă. E ceva electric, un fel de nerăbdare – numără fiecare copac, remarcă fiecare detaliu ca și cum totul ar fi un indiciu despre magia ce o să urmeze.

Trecem pe lângă indicatoare care anunță Aeroportul Bradley și mă uit peste umăr la Thomas, care se bate nerăbdător cu degetele în picioare.

– Aproape am ajuns, campionule!

Îi zâmbesc încântat lui Evelyn; entuziasmul lui Thomas este molipsitor.

Ca tată, e ciudat să știu atât de puține despre fiul meu, mai ales că, atunci când era mic, Thomas era mereu pe lângă picioarele noastre. Știu lucrurile cele mai evidente: îi plac aeromodelele și vrea să facă o carieră în aviație. Oricine ar intra în camera lui și-ar da seama de asta. Mai știu și noțiuni practice, amănunte pe care le

observi atunci când locuiești în aceeași casă cu cineva: că nu pune lapte în cereale pentru că nu-i place când se înmoaie prea mult sau că poartă mereu o geacă, chiar și atunci când abia dacă e răcoare. Dar sunt atâtea altele pe care nu le știu, lucruri cu mult mai importante... cum i se pare la școală, dacă are mulți prieteni, dacă a început să observe fetele. Dacă înțelege cât de mult îl iubesc. Dacă i se pare că e diferit de restul familiei și dacă asta îl face să se simtă singur.

Adevărul fie spus, comportamentul lui a fost întotdeauna un mister. Jane seamănă leit cu Evelyn, e îndrăzneță și aventuroasă, iar Violet e ca mine, cu inima pe tavă. Dar Thomas... nu seamănă deloc cu băiatul al cărui nume îl poartă, deși nu consider că asta e ceva rău. Nu și-a cunoscut niciodată unchiul și nu m-aș aștepta să copieze personalitatea lui Tommy doar pentru că i-am dat același nume. Fața lui îmi amintește de trăsăturile din copilărie ale prietenului meu și uneori își înclină capul într-un anumit fel sau face alt gest care mă surprinde. Dar are constituția pe care o aveam eu la vârsta lui, este înalt și slab, însă știu că se va împlini când o să crească și ochii căprui sunt tot ai mei, calmi și neschimbători. Chiar și așa, mă mir cum acest băiat tăcut și analitic s-a putut naște din carnea și oasele mamei lui și ale mele.

Virăm pe o ieșire și urmăm un drum lateral, pe lângă care se întinde o pajiște maro-aurie. Buickul începe să se zdruncine

în clipa în care ieșim de pe șoseaua pavată și intrăm pe un drum forestier, de pe care cauciucurile ridică praful. Huruim până ne oprim cam pe la jumătatea câmpului și praful se așază în jurul nostru.

Ieșim din mașină și Evelyn se întinde să ia coșul de răchită și pătura de pe bancheta din spate. Când închidem cele trei portiere, zgomotul răsună tare în peisajul întins. Simt soarele cald pe față în ciuda vântului de toamnă și Evelyn își ridică mânecile puloverului de lână.

Thomas privește sceptic peisajul deschis.

– Tată, ești sigur că aici e?

Ridic din umeri, intrând în joc, prefăcându-mă că am îndoieli.

– Așa credeam...

Apoi, îl auzim. Huruitul jos al unui motor, ca un tunet îndepărtat, apoi ceva mai acut, un șuierat înalt, străpungând cerul cristalin în timp ce un avion de vânătoare argintiu apare pe deasupra vârfurilor arămii ale copacilor. Umbra lui mătură pajiștea, iar Thomas o ia la goană, țipând și chiuind.

Evelyn lasă coșul să-i cadă și pornim după el, cu brațele ridicate în aer. Aripile avionului sunt atât de jos, încât eclipsează soarele. Vântul ne biciuie în timp ce fugim și avionul se ridică, umbra se îndepărtează dincolo de copaci. Thomas a rămas locului în fața noastră, ca vrăjit, privind avionul până ce e mai mic decât o lună îndepărtată, până ce dispare, lăsând în urmă doar o dâră albă, ca trasată cu o pensulă, ca dovadă că a fost

totuși acolo. Se întoarce spre noi cu chipul cuprins de uimire, strălucitor.

– Mamă! Tată! Ați văzut?

Evelyn încuviințează din cap, cu gura căscată.

Un zgomot puternic răsună din nou în spatele nostru, încă un set de exerciții, de data aceasta trei avioane de vânătoare într-un triunghi. Este un sunet care altă dată m-ar fi speriat, dar aici suntem feriți de orice atac, liniștea care ne-a cuprins este un scut chiar și împotriva ororilor din propria mea minte.

Thomas pornește la galop, alergând după bubuitul avioanelor care survolează lungimea câmpului și apoi dispar. Deschid pătura de flanel într-o rafală de vânt și mă întind, sprijinit pe coate. Evelyn se așază lângă mine și deschide coșul, scoate acoperitoarea de hârtie de pe o prăjitură și fură o mușcătură – o urmă de glazură îi rămâne deasupra buzei. Iau și eu o gură din cidrul de mere, încă aburind în termosul de plastic, și aroma de scorțișoară și cuișoare mă încălzește. Ne petrecem după-amiaza în acest fel, întinși unul lângă celălalt, uitându-ne cum fiul nostru aleargă cu brațele întinse ca niște aripi, fără să-și ia ochii de la cer.

Ne uităm la imagini în sufragerie, pensiunea e plină de oaspeți care au venit în vizită la rude de Ziua Recunoștinței. JFK a fost împușcat. O tânără de lângă mine plânge. Rolurile de gazdă și oaspete s-au dezintegrat în intimitatea pierderii noastre comune. Am rămas toți muți de uimire,

șocați, nu ne vine să credem. Când a fost ales, JFK avea doar cu trei ani mai mult decât am eu acum. La 43 de ani era președintele Statelor Unite. Eu am 40 și conduc pensiunea părinților mei. Ăsta-s eu. E tot ce-am fost dintotdeauna. Probabil tot ce voi fi vreodată. Cum poate el să fie cu doar câțiva ani mai mare decât mine și, dintr-odată, să fie mort?

Telefonul sună, sperându-ne pe toți, și Evelyn se scuză și se duce să răspundă în camera cealaltă. Ies după ea, fiindcă simt că am nevoie de aer.

– Pensiunea Oyster Shell, cu ce vă pot ajuta? întreabă ea, cu falsă veselie. Urmează o pauză și, când vorbește iar, vocea i s-a schimbat, e îngrijorată. Eu sunt Evelyn.

Îmi aruncă o privire cuprinsă de panică și alunecă pe un scaun de la masa din bucătărie. Mă așez lângă ea, iar Evelyn pune receptorul între noi și ne aplecăm ca să putem auzi amândoi.

– Evelyn... Am auzit atâtea despre tine... Maelynn te-a iubit atât de mult.

La capătul firului e o voce de femeie, o voce pe care nu o recunosc.

– Aș vrea să nu fie așa... Vocea se frânge. Dumnezeule, îmi pare atât de rău! Am încercat să mă adun înainte să sun.

Evelyn își duce o mână la piept, își masează clavicula.

– Îmi pare rău, cine sunteți?

– Numele meu e Betty, am locuit cu... Maelynn era... Vocea i se pierde. Am o

veste groaznică. Pauză. A fost un accident. La celălalt capăt al firului se aude un suspin înăbușit. Maelynn... s-a dus.

Evelyn trage ascutit aer în piept.

Mă simt pierdut, nu pot să fac nimic ca să o protejez de asta, ultimul lucru pe care credeam că o să-l auzim vreodată.

Betty ne dă detaliile printre suspine și îi strâng mâna lui Evelyn. O coliziune frontală, cealaltă mașină a trecut pe roșu. Maelynn a murit pe loc.

Celălalt șofer a murit mai târziu, la spital.

JFK asasinat într-o mașină; mătușa Maelynn ucisă într-un accident de mașină. O coloană de mașini. Un foc de armă. Un semafor roșu. Scârțâit de roți. Tragedii diferite, mașini și orașe diferite, același sfârșit.

Bărbia lui Evelyn se încrețește; ea încearcă să nu plângă și se sprijină de mine.

Nu pare posibil ca un om atât de plin de viață ca Maelynn să nu mai fie. Mă tem ca nu cumva această veste să o facă să se prăbușească iar. Vreau să dau mai încet televizorul, să bag glonțul înapoi în țeavă, să opresc mașinile, să îngheț orice ne amenință liniștea abia salvată.

– Îmi pare atât de rău! Betty tușește. Respiră greu în timp ce face eforturi să articuleze cuvintele. Aș vrea să ne fi cunoscut în alte împrejurări... mătușa ta, s-ar putea să te șocheze, dar... a fost iubirea vieții mele. Și cred, cel puțin așa mi-a spus, că și eu am fost a ei.

Betty, bărbatul misterios care s-a dovedit a nu fi bărbat. Iubirea adevărată pe care Maelynn a găsit-o, în sfârșit.

Evelyn râde tare, și gestul îi întinde obrazii.

– Sincer, Betty, nu există nimic care m-ar putea șoca în legătură cu mătușa mea Maelynn.

În seara aceea, le spunem copiilor ce i s-a întâmplat mătușii Maelynn. Le spunem și despre JFK și încercăm să-i ajutăm să înțeleagă. Jane plânge, ștergându-și furioasă lacrimile care îi cad. Thomas își încleștează maxilarul; expresia lui este sumbră, dar controlată. Violet, care are acum aproape opt ani, nu înțelege. Îmi pune atât de multe întrebări când o bag la culcare – despre moarte, și de ce se întâmplă, și unde ne ducem, și ce înseamnă. Întrebări pentru care nu am răspuns, în afara câtorva vagi învățături creștine despre rai și iad, religia în care am fost crescuți eu și Evelyn, dar de care ne-am detașat când am crescut, așa cum te lepezi de niște haine care ți-au rămas mici. Îngerii și fericirea eternă păreau mai degrabă povești, nu ceva în care să putem crede, idei care am fi vrut să fie la fel de reale pentru noi ca moartea însăși.

Întrebările ei nu-mi dau pace când încerc să adorm.

Evelyn întreabă, lângă mine, în întuneric:

– Cum a reușit tocmai mama mea să trăiască mai mult decât toți ceilalți? Nu m-ar mira dacă ar trăi chiar mai mult decât noi.

Nu spun nimic. Nu aş dori o astfel de soartă nimănui. Să rămâi numai tu, după ce toţi cei apropiaţi au murit, să continui fără cei dragi lângă tine. Cât de singur trebuie să te simţi, cât de groaznic să-ţi tot iei rămas-bun, să exişti în spaţiile pe care ei nu le mai pot umple. Nu-mi pot imagina viaţa mea fără Evelyn, nu am cunoscut niciodată o lume lipsită de lumina ei. Nu aş vrea să trăiesc în bezna pe care ar crea-o absenţa ei. Aşa că, în noaptea asta, o strâng mai tare. O ţin de parcă în felul ăsta aş putea fi sigur că n-o să plece niciodată. Dar tot nu pot să dorm. Inima-mi bate cu putere în timp ce stau nemişcat, stomacul mi se strânge. Îmi ţin capul pe pieptul ei, îi strâng mijlocul. Ea îmi mângâie părul, îmi sărută fruntea şi-mi spune că totul va fi bine. Dar, oricât ar încerca, nu poate schimba adevărul care mă bântuie.

Într-o zi, o s-o pierd şi pe ea.

Câteva nopţi mai târziu, toţi copiii sunt băgaţi în pat, sala de mese e pregătită pentru a doua zi de dimineaţă şi, din locul meu de sub pătură, o privesc pe Evelyn pregătindu-se de culcare. Uşa băii este întredeschisă şi ea e în cămaşă de noapte şi îşi piaptăna părul.

– Faci faţă mai bine decât aş fi crezut situaţiei cu Maelynn, îi spun.

Evelyn e mai puternică. O văd în postura ei, în lungimea gâtului, în unghiul drept al umerilor. Nu pare să poarte povara lui Maelynn aşa cum s-a întâmplat când a murit Tommy şi durerea a copleşit-o.

– Mi-era frică să nu se întâmple ca data trecută.

– Nu prea am de ales. Eram mai tineri atunci... copiii au nevoie de noi, oaspeții au nevoie de noi. Nu am timp să mă prăbușesc.

– Totuși, poți să simți.

– Simt, crede-mă! Vine la mine și se așază pe marginea patului. O credeam invincibilă. Ochii i se umplu de lacrimi, amintindu-și de mătușa care i-a fost cea mai bună prietenă. Aș vrea să ne fi spus. Despre Betty. De parcă ne-ar fi păsat? Nu înțeleg de ce a simțit că trebuie să păstreze secretul ăsta față de mine... Nu pot să cred că n-o să mai vină niciodată în vizită, că n-o s-o mai vedem niciodată.

Betty ne-a spus că Maelynn nu a pregătit nici un testament, nu a avut nici o ultimă dorință. O parte din mine crede că a presupus că n-o să moară niciodată sau că nu și-a făcut griji pentru ce o să se întâmple atunci.

Am hotărât ca trupul să-i fie trimis înapoi în Boston, pentru a fi înmormântat acolo. A fost iubită de multe eleve, care vor dori să-și ia rămas-bun. Betty ne-a trimis articolele decupate din ziar și a făcut aranjamentele. În scrisoarea care a sosit împreună cu obituarul, a scris: „Nu voi veni la înmormântare. Sper că puteți înțelege. Eu mi-am luat adio de la Maelynn în ziua în care a murit și nu pot să o mai fac încă o dată. În fiecare zi mă trezesc rugându-mă ca totul să nu fi fost decât un vis cumplit“.

Stomacul mi se strânge când citesc cuvintele ei. Într-o zi, așa voi fi și eu. Sau, într-o zi, așa va fi Evelyn. Nici un om îndrăgostit nu rămâne neafectat.

Se aude o bătaie ușoară în ușă, iar Violet, într-una dintre vechile cămăși de noapte ale lui Jane, prea lungă pentru ea, bagă capul înăuntru. Au trecut ani de când Violet nu a mai venit în camera noastră după ora de culcare, ca să se plângă că sunt monștri sau fantome în șifonier. În ultima vreme însă, moartea pare să-i bântuie visele. Bat cu palma cuvertura, lângă mine, și Violet se saltă în genunchi și se apropie. Se cuibărește la mine în brațe în timp ce Evelyn stinge lumina în baie și se bagă sub pătură, lângă noi amândoi.

– Oh, scumpo! Iar nu poți să dormi?

Îi mângâie părul lui Violet, încă ud după baie.

– Mi-e frică să nu visez urât.

– Atunci, hai să ne gândim la lucruri vesele înainte de culcare, spune Evelyn și se trage mai aproape de mine.

Îi simt trupul relaxându-se și mă cuprinde un val de afecțiune. Violet își pune capul pe pieptul meu și mă izbește cât de mică este încă, deși are aproape opt ani. Poate pentru că este mezină familiei, mi s-a părut întotdeauna mai fragilă decât fratele și sora ei. Sau poate pentru că întotdeauna a părut că duce mai mult în inima ei, ca și cum ar purta emoțiile întregii case în trupșorul ei micuț.

– Ce fel de lucruri vesele?

Se uită la mine și pleoapele i se închid, chiar în timp ce se luptă să rămână trează.

– Ce-ai zice să-ți povestesc cum m-am îndrăgostit de mama ta?

– Îmi place povestea asta! oftează ea și se trage mai aproape.

Evelyn se așază și ea mai bine de partea cealaltă și lasă ochii să i se închidă.

O surprind zâmbind în clipa în care încep. Violet îmi întrerupe povestea în toate punctele obișnuite, chicotind când menționez culoarea rochiei lui Evelyn și punând întrebări despre unchiul Tommy care duc iar la întrebări despre mătușa Maelynn și despre ce înseamnă să mori. Îi dau răspunsuri simple ca s-o împac, ca să-mi liniștesc mintea agitată, până când ochii i se închid și degetelele-i zvâcnesc pe pieptul meu.

Mă trag ușor de lângă Evelyn, care își mută capul pe pernă în absența mea, și o duc în brațe pe Violet în camera pe care o împarte cu Jane. Pe drum, arunc o privire la Thomas și, prin întuneric, îi văd umflătura corpului sub pătură. Doarme dus. Jane e trează în pat, cu o lanternă, strângând în mână un ziar și o foarfecă. Și-a petrecut ultimele zile lipită de televizor sau îngropată în știri, decupând articole pe care le pune într-o cutie de pantofi. De pe noptiera ei se ridică fum și întreaga încăpere duhnește a miros de tămâie. Ne-am tot certat cu ea, i-am tot spus că nu are voie să dea foc la tămâie în cameră, dar, în seara asta, nu pare să merite efortul.

Înclin din cap spre ea în timp ce o bag pe Violet sub pătură. Când mă așez pe marginea patului ei, Jane nu mă bagă în nici un fel în seamă, luminează doar cuvintele cu lanterna. Chipul lui John F. Kennedy strălucește de pe prima pagină, lângă titlul: *Un președinte ce nu va fi uitat*. Obituarul mătușii Maelynn este lipit pe perete, lângă perna ei.

Se face înaltă, are aproape 13 ani, mâini și picioare lungi și atitudine din plin. Nu sunt sigur când au început să se schimbe lucrurile între ea și Evelyn, amândouă sunt teribil de încăpățânate. Era o vreme când petreceau ore întregi împreună la pian. La fel ca Evelyn la acea vârstă, erau singurele momente când Jane rămânea într-un loc, atacând materiale mai avansate, încântându-i pe clienții noștri regulați care observau cât de repede creștea. Era o vreme când îi făcea mare plăcere să ne ajute cu treaba la pensiune, când conducea oaspeții în camere zdrăngănind cheile în mână sau le arăta drumul spre plajă. Însă, în ultima vreme, preferă singurătatea, îi răspunde obraznic mamei și se ascunde în camera ei, absorbită de cercetările despre criza rachetelor din Cuba, sau invazia din Golful Porcilor, sau construirea Zidului Berlinului. Și devorând toate evenimentele curente care se desfășoară în jurul ei.

– Hei, Jenny, te culci și tu curând?

O bat pe picior până ce, într-un final, catadicsește să se uite la mine.

– Cum aş putea să dorm? În caz că nu ştii, lumea noastră se năruie.

Se încruntă, îşi pune lanterna între genunchi ca să o țină fix şi decupează pagina.

– În cazul ăsta, chiar că trebuie să ne odihnim, ca să putem înfrunta urgia mâine-dimineaţă.

– Nu e amuzant.

– Nu încerc să fiu amuzant. Dar nu vreau să stai trează şi să-ţi faci griji despre lucruri pe care nu le putem schimba în noaptea asta.

– Asta-i problema. Nimeni nu crede că poate să schimbe ceva. Mergem cu toţii cuminiţi, ca nişte vite. Şi ne îndreptăm spre abator.

Întotdeauna mă surprinde să constat cât de adultă a devenit, cât de cinică şi de întunecată e perspectiva ei asupra vieţii, la numai 12 ani şi jumătate.

– Ştiu că lumea pare înfricoşătoare acum. Şi mi-e şi mie dor de mătuşa Maelynn, la fel şi mamei tale. Dar nu ajută la nimic să-ţi faci tot timpul griji – o să simţi doar şi mai mult că nu poţi face nimic.

– Dar nu putem face nimic, nici unul dintre noi. Mătuşa Maelynn nu a putut face nimic. JFK n-a putut face nimic. Amândoi sunt morţi şi nici unul nu se aştepta la asta.

– Uneori, lucrurile se întâmplă fără ca noi să putem face ceva. Nu putem decât să ne trăim viaţa cât mai bine şi să sperăm că vom fi pregătiţi.

Lasă jos foarfeca și ziarul și se uită lung la mine.

– Dar ea chiar a avut o viață frumoasă și a găsit pe cineva, în cele din urmă, și totuși a fost omorâtă. Și fiului lui JFK – să trebuiască să-și îngroape tatăl în ziua în care a împlinit trei ani? Felul în care a salutat sicriul... nu e drept, tată!

Lacrimile i se adună în ochi și întoarce capul, roșie în obraji.

Gâtul mi se strânge când îmi amintesc de băiețelul cu mâna apăsată pe frunte, cu piciorușele goale cu gropițe în genunchi, cu haina de lână încheiată la nasturi, un salut sfâșietor al unui copil prea mic ca să înțeleagă. Un ultim rămas-bun adresat unui tată pe care n-o să și-l amintească, al cărui chip o să-l memoreze din fotografii, așa cum copiii noștri nu i-au cunoscut niciodată pe părinții mei. Poveștile despre ei sunt ca niște legende, n-o să le simtă niciodată căldura trupurilor într-o îmbrățișare.

– Știu că nu e. Nu e drept. Dar, la fel cum nu controlăm noi ce se întâmplă în lume, nu controlăm nici clipa în care plecăm. Tot ce putem face este să-i iubim pe cei din jurul nostru cât timp putem. E tot ce putem face. Îi iau din mână foarfeca și ziarul și i le pun pe noptieră. Ce-ar fi să le lași în seara asta? Încearcă să dormi! Lucrurile arată întotdeauna mai bine dimineața.

Încuviințează din cap și se întinde îmbufnată pe spate, formând umbre pe pereți cu lumina lanternei. O stinge și ochii mei fac un efort să se adapteze la întuneric.

Mă aplec și o sărut pe frunte, un pic mirat când mă lasă.

– Vise plăcute, Jane!

– Noapte bună, tată!

Mă ridic să plec și, înainte să ajung la ușă, mă strigă:

– Tată?

Rămân în prag și ea continuă:

– Nu vreau să fiu așa obraznică tot timpul cu mama. Uneori, nu mă pot abține, dar mă simt prost. Te rog, spune-i că-mi pare rău!

– Ar trebui să-i spui tu. Ar aprecia.

– Poate. Am vrut să știi, ca să nu fii dezamăgit de mine.

– Nu aș putea să fiu niciodată dezamăgit de tine. Și o să-ți spun un secret.

– Care?

– Ești exact la fel ca mama ta când era mică. Și ca unchiul tău Tommy. Și ei doi au fost oamenii pe care i-am iubit cel mai mult pe lumea asta.

Nu spune nimic, și-a tras pătura până sub bărbie.

– Dar tot cred că i-ar plăcea să audă ce-ai spus adineauri. Ar însemna mult pentru ea.

Închid ușa în urma mea și străbat coridorul spre dormitor, observând că mocheta pe care am pus-o când ne-am instalat, cu mai bine de zece ani în urmă, s-a subțiat și s-a destrămat pe la margini. Va trebui s-o înlocuim în curând. Deschid ușa camerei noastre, simțind apăsarea unei zile grele. Evelyn doarme întoarsă cu fața spre noptiera ei. În timpul nopții, stăm întinși unul lângă celălalt și curba taliei ei apasă în

mine. Chiar dacă a adormit singură, s-a poziționat în așa fel încât să fie ținută în brațe.

Cuvintele ei îmi plutesc în minte: „Credeam că e invincibilă”. Sting lampa de deasupra ei și mă bag sub pătură. Mă apropii de ea și Evelyn își dă bazinul în spate, spre mine. Îi sărut pielea netedă de pe umeri.

– Noapte bună, Evelyn! Te iubesc atât de mult!

Murmură niște cuvinte înfundate, despre care nu pot decât să presupun că înseamnă același lucru. Gândul îmi intră în minte, frica se transformă într-un jurământ tăcut. „N-o să trăiesc niciodată fără ea. Nici măcar o singură zi.”

Cu asta și cu trupul ei lipit de al meu, un sentiment de calm mă cuprinde dintr-odată și, pentru prima oară de ceva vreme încoace, dorm. Dorm și visez la o viață fără de moarte, o eternitate în care să stau întins, cu femeia pe care o iubesc în brațele mele.

CAPITOLUL 15

Evelyn

Decembrie 2001

Unele zile sunt bune, dar azi nu e una dintre ele. Petrec cea mai mare parte a

timpului în reprize de somn pe canapea, umerii și gâtul mi-au amortit și mă dor. Când mă trezesc după-amiaza târziu, Joseph citește în fotoliu.

– Joseph?

Mă uit la el și-mi șterg bărbia și buzele umede de salivă.

Lasă în jos colțul ziarului ca să mă vadă. Chipul îi e brăzdat de cute de îngrijorare pe care încearcă să le ascundă sub un zâmbet trist.

– Cum te simți?

– Bine. Obosită.

– Știu.

– Violet a întrebat dacă vrem să facem Crăciunul la ea.

– Drăguț din partea ei.

Vorbesc în șoaptă și simt frica strecurându-mi-se în piept, deși suntem singuri.

– Nu vreau să facem Crăciunul în altă parte.

Am știut că totul o să se schimbe când o să afle. Cu toate încercările mele de a mă îngheța în timp în acest ultim an, imaginea pe care o s-o aibă despre mine o să se schimbe, o să se transforme la fel ca radiografiile mele craniene. Dar acesta este ultimul nostru Crăciun și nu-l vreau întinat mai mult decât este deja, cu griji, cu sfaturi bine intenționate și oferte de ajutor, cu câte un braț care să se întindă spre mine de fiecare dată când mă ridic, cu priviri încărcate de milă pretutindeni în jur. Sunt mama lor, bunica lor, nu o pacientă de care

trebuie să aibă grijă, pe care să o monitorizeze și față de care să manifeste compasiune. Așa că, deocamdată, vreau un ultim Crăciun cu familia mea, chiar dacă o să fie doar o iluzie. Încă o amintire care să mă includă așa cum sunt, nu cum vor ajunge să mă vadă.

Îmi simt pleoapele grele și somnul mă ademenește din nou în timp ce Joseph spune:

– Nu trebuie să duci totul singură, să știi.

Nu am putere să mă cert cu el, nu pot să-l mai văd, îmi simt pieptul greu ca o ancoră care mă trage în adânc, unde spațiul și timpul încetează să mai existe, unde durerea pe care le-o provoc celor din jur dispare.

Ziua următoare e o zi bună. Ferestrele sunt înghețate pe margini, este o după-amiază cenușie care cere ca lumina să fie aprinsă chiar dacă nu s-a înserat încă, un Ajun ce promite să aducă și mai multă zăpadă.

Jane stă cu spatele drept, lumina lămpii se reflectă pe suprafața strălucitoare a pianului Steinway la care s-a așezat, pe băncuța de mahon. Nu se uită la mine, dar simt că mă așteaptă să dau semnalul.

Exersăm de luni întregi, iar concertul din ianuarie, care la început mi s-a părut și prea târziu ca să pot aștepta, și prea devreme ca să am timp să mă pregătesc, este acum peste numai o lună. Am repetat singură ca să mă prefac că am progresat mai repede când mă întâlnesc cu ea. Deseori, mi se

întâmplă ca mâinile mele să refuze să coopereze, să lovesc greșit clapele sau să amestec notele în minte. Clapele mi se par uneori mai apropiate decât ar trebui să fie sau degetele mele – mai groase. Tremuratură mă afectează, par stângace. Joseph a refuzat să mă lase să renunț, în ciuda protestelor mele. Am acceptat, chiar și cu umilința pe care am simțit-o față de dorințele mele egoiste, pentru că aveam nevoie de timpul petrecut singură cu Jane. De după-amiezile deghizate în exerciții de pian de care pot să mă folosesc ca să-mi ghidez înspre un adevăr despre propria ei viață, pe care îl știe, dar îi e frică să-l recunoască. Un concert pentru mine, dar care e, de fapt, un complot pentru a ne aduce pe toți împreună, cu Marcus imprimat pentru totdeauna în acest dar pe care-l împărțim, o cărare care o conduce spre el.

Degetele mi se mișcă lejer pe clapele Baldwinului când încep să cânt. Și Jane mi se alătură la Steinway, dar tot nu-mi iese bine. Prima partitură, cea pe care am exersat-o cel mai des, este accesibilă, grație memoriei musculare, dar, după aceea, mă încurc, degetele mele nu găsesc la timp notele. Jane se oprește și mă așteaptă răbdătoare după fiecare greșeală să reîncep și să încerc iar.

Din nou o luăm de la început, din nou sunt prea înceată. Interpretarea mea e chinuită, sperie muzica. Ne oprim, o luăm de la capăt. Începem. Notele zboară de pe

pagină, dar degetele mele nu răspund suficient de repede, ca și cum semnalele transmise de creierul meu se târăsc prin noroi. Ce-a fost în mintea mea de m-am înhămat la așa ceva? Mă opresc, o iau de la capăt. Încep iar. Sunt în urmă. Nu pot să țin pasul. Nu pot s-o fac. Jane o ia înainte și eu mă prăbușesc.

Ce se întâmplă cu o pianistă care-și pierde mâinile? Izbesc clapele cu pumnii și manifestarea urâtă a frustrărilor mele reverberează în toată casa.

– E-n regulă, mamă. Mai avem timp să exersăm. E-n regulă.

Este exagerat de răbdătoare, atât de înțelegătoare, încât se apropie de condescendență, și mă privește cu o expresie încurajatoare pe care o recunosc, pentru că de la mine a învățat-o, pentru că eu o priveam așa pe ea când, copilă fiind, se enerva că pianul refuza să scoată muzica pe care o voia.

„Mai avem timp.” Dar dacă nu mai avem?

– Să sperăm că ai dreptate.

Mângâi clapele. Sunt netede și reci, și familiare, și străine sub degetele mele. Îi simt privirea, aerul pulsează parcă, simt întrebarea pe care se pregătește să mi-o pună: „Cum te simți?” E o conversație de care am început să mă plictisesc, așa că adaug:

– Ce-ar fi să facem o pauză și să vedem cum progresează Violet și Rain în bucătărie?

– Sigur. I-am spus lui Marcus că-i păstrez niște fursecuri de Crăciun.

Mă aplec spre ea, bucuroasă că mi-a ridicat mingea la fileu.

– Cred că ar prefera să te mănânce pe tine de Crăciun.

– Vai de mine, mamă! Jane își acoperă fața cu mâinile. Și te mai întrebi de ce nu-l aduc pe aici?

Ridic din umeri și spun, înainte să închid pianul:

– Oi avea eu Parkinson, dar nu sunt oarbă... și nici el nu e.

– Nu e *destul* că sunt o femeie puternică și independentă?

Ea glumește, dar eu vorbesc cât se poate de serios.

– Să fii independentă, să fii puternică nu înseamnă că trebuie să fii singură. E important să înțelegi asta. Fac o pauză. De ce ți-e atât de frică să-i dai lui Marcus o șansă reală?

Tonul lui Jane devine defensiv, am luat-o prin surprindere.

– Știi de ce.

– Nu mai ești fetița care a fugit în California și nici Marcus nu seamănă câtuși de puțin cu celălalt bărbat. Și a trecut atât timp de atunci... nu crezi că a sosit timpul să-ți dai voie să iubești din nou?

– Uite ce se întâmplă când îți dai voie să iubești! Uită-te la voi doi, cum renunțați la tot unul pentru celălalt. Uită-te la Maelynn! Când a găsit, în sfârșit, pe cineva stabil, a

murit. Așa, din senin. Crezi că-i o coincidență?

– Oh, scumpo! Doar nu crezi așa ceva!

Mi se pare absurd, dar nu aveam habar că poartă în suflet superstiția asta, că se teme să fie prea fericită, ca nu cumva să apară reversul medaliei.

– Maelynn a fost mai fericită ca oricând cu Betty. A iubit-o foarte mult, o auzeam în vocea ei de fiecare dată când vorbeam. Maelynn nu a murit pentru că a iubit-o pe Betty. Sunt atât de recunoscătoare că nu a fost singură în ultimii ani de viață. Și tocmai datorită iubirii dintre mine și tatăl tău sunt acum împăcată cu gândul morții. Pentru că am trăit cu adevărat. E timpul să-ți îngădui și tu să ai ceva adevărat. Merită. E singurul lucru care merită cu adevărat ceva.

În bucătărie, Violet și Rain au început să facă o prăjitură Albă ca Zăpada și mă întreb dacă am notat rețeta asta în caiet. Probabil că da. Nu-mi amintesc. Am scris toate rețetele de familie preferate ale copiilor într-un caiet, pentru Crăciun. O carte de bucate la care lucrez de câteva luni. Sunt zile în care scriu mic, atât de mic, încât cuvintele sunt imposibil de descifrat, dar nu pot să scriu mai mare, oricât aș încerca. Uneori, îmi este greu să-mi amintesc – pașii se amestecă și uit ingredientele. În unele zile, mintea mi-e ascuțită și limpede și scriu cât pot de mult, până când trebuie să mă odihnesc. Din ce în ce mai des, tremuratul îmi face scrisul indescifrabil, doar niște

zgârieturi și mângălituri care întinează liniile imaculate. Rup pagini întregi și marginile rămân prinse în cotor.

Mă așez la masă și le urmăresc pe Violet și pe Rain executând rețeta familiară. Burta lui Rain a început să se vadă sub puloverul de lână. E ca un balet, felul în care se învârtesc pe lângă ingrediente, fără ezitare în acest peisaj cunoscut în care s-ar descurca și legate la ochi. Simt cum mă cuprinde oboseala, cum marginile se înceteșează, dar, momentan, sunt mulțumită să stau lângă ele, să mă bucur de compania lor. Blaturile date cu făină, șorțurile de bucătărie cu imprimeuri festive, zăngănitul vaselor pe măsură ce chiuveta se umple de boluri și de cani de măsură. Nu sunt sigură când s-a întâmplat, când am descoperit frumusețea vieții domestice și am îmbrățișat tot confortul pe care aceasta îl aduce. Unul dintre lucrurile mele preferate este să apăs lingura în aluatul tot mai gros și să aștept momentul în care ai mei dau buzna pe ușă, cu obrajii îmbujorați și cu degetele înghețate, ca să se încălzească lângă foc. Mormanele de geci dezbrăcate în hol, căciulile și mănușile puse pe calorifer, la uscat. Uneori, mă întreb unde a dispărut fetița de pe plajă. Fetița care se temea de înălțimi, dar își dorea cu disperare să zboare. Dacă s-ar mai recunoaște măcar puțin în mine.

Joseph coboară scările și bagă nasul în bucătărie, căutând ceva gustos de furat.

– Arată bine, fetelor. Când putem să le mâncăm?

– Nu până diseară. Toată lumea o să fie aici la șase. Thomas și Ann rămân chiar peste noapte. Imaginează-ți!

Îi fac cu ochiul.

– S-a schimbat mult fiul nostru.

– Dar tot nu e bun de nimic în bucătărie, așa că i-am spus să vină la șase, zice Violet, iar Jane încuviințează din cap, râzând.

Rain își bagă degetul în bolul cu aluat și râde când îi surprinde privirea lui Joseph.

– Bunicule, n-ai văzut nimic.

Zâmbește larg, vinovat.

Întind mâna spre Joseph, care alunecă lângă mine. Îmi place să-i simt palmele aspre, bătătorite de la munca în grădină. Îmi place să-l privesc acolo, în sfârșit în elementul lui, păstrând încă mirosul de pământ și de sudoare când se retrage în casă. Aș vrea să-l mai pot simți o dată pe pielea lui. Doctorii au spus că e un simptom comun în Parkinson, un indicator timpuriu al bolii care mă cuprinde. Cât de mult îmi doresc să pot simți mirosul prăjiturii care se coace în cuptor, dulceața care umple casa. Momentan însă, îmi ajunge să știu că e acolo, cât timp eu sunt încă aici, lângă fiicele mele și nepoata mea cea mare, urmărindu-le coregrafia de care nu sunt conștiente, alunecând și împingând și învârtindu-se una pe lângă cealaltă în timp ce lucrează.

– Mamă, ești sigură că vrei să te lăsăm să terminăm tu? Putem să nu mai mergem anul ăsta.

Jane mă studiază cu o expresie îngrijorată. O să-l ia pe Joseph să facă niște cumpărături de ultimă oră, o tradiție pe care au început-o cu ani în urmă, când pensiunea, plină de familii venite în vizită de sărbători, îl solicita prea mult ca să-i permită să meargă din timp să cumpere cadourile. Are timp, acum, că am închis pensiunea, așa cum am hotărât când a împlinit 60 de ani, ca să ne putem bucura de viață ca doi pensionari, dar tot le place să meargă împreună să vadă magazinele în Ajunul Crăciunului, decorate cu ghirlande și luminițe.

Scutur din cap.

– Nu e nici o problemă. Mai amestec puțin și bag și ultima foaie în cuptor. Haideți, duceți-vă! Când Jane deschide gura să protesteze, insist: Duceți-vă, sunt bine.

Ezitând, își strâng lucrurile și ies pe ușă într-un amalgam de fulare, mănuși și gecipufoase, cu promisiunea că se vor întoarce curând.

După ce au plecat, torn aluatul în forma deja unsă. Trebuie să stea cam o oră la cuptor. Îmi notez ora la care au plecat, în caz că n-o să-mi pot aminti. Genul ăsta de detalii m-au ajutat în ultima vreme. Ideea lui Joseph. E plin de idei care să-mi facă viața mai ușoară. Unele dintre ele, ca, de pildă, să-mi notez ceva, să etichetez fotografiile

sau să fac liste, chiar mă ajută. Totuși, pierd cuvinte.

Am obosit amestecând. Trebuie să mă odihnesc, să fiu bine diseară.

Thomas și Ann vor sosi curând, Tony va veni după ce o să treacă pe la ai lui împreună cu Rain și o să vină și Connor, cu copiii. De când am avut discuția cu Violet, am observat crâmpenie din tandrețea care exista cândva între ei, când își dau unul altuia untul la cină fără să fie rugați sau pigulesc în treacăt o scamă. Nu e o căsnicie lipsită de iubire, dar știu că numai dragostea nu ajunge. Sper că ce i-am povestit o să fie suficient, că o să poată găsi o pârghe știind că și eu m-am simțit pierdută, o cale înapoi spre el. Sunt recunoscătoare că eu și Violet suntem diferite în acest crucial aspect; ea poate fi călăuzită, sfătuită, perspectiva ei poate fi remodelată prin conversație, ea poate să învețe de la alții. Jane seamănă mai mult cu mine. Nimeni n-ar fi putut să ne spună nouă ce să facem, n-ar fi putut să ne salveze de greșelile pe care le-am comis. A trebuit să vedem cum e să fugi.

Jane, care încă refuză să asculte. Care nu vrea să-l invite pe Marcus la noi, care nu vrea să recunoască faptul că se întâlnesc, care o să-și făurească cel mai lung și mai greu drum, numai ca să poată spune că a ajuns la capăt cu propriile puteri. L-am cunoscut la postul de știri cu ani în urmă. Chiar și în acele câteva clipe, Jane a căutat pretexte să ne facă să mai rămânem, să-l

privim cum își înregistrează segmentul, iar Marcus și-a întins gâtul ca să se uite după ea de îndată ce s-a oprit camera și, când privirile li s-au întâlnit, amândouă chipurile radiau, încărcate de afecțiune. A fost sincer când a spus că-i pare bine să ne cunoască, ne-a întrebat cu interes ce planuri avem pentru prânz, în timp ce trupurile lor vibrau pe aceeași melodie, atrase unul spre celălalt în spațiul dintre ele.

Vorbește suficient de mult despre el cât să fi putut să-mi fac o idee despre viața lui: că a crescut într-o familie numeroasă din Roxbury, că a petrecut ani întregi ca reporter de război, că nu s-a căsătorit niciodată, mereu punând cariera și călătoriile pe primul loc. Dar am nevoie *să îl cunosc* și să ne cunoască și el. Va fi important pentru Jane... după.

Nu vreau să aștepte cât am așteptat eu, cât a așteptat Maelynn, ca să-și dea seama că să iubești pe cineva nu înseamnă să te pierzi pe tine însuți, că poate să-ți aducă mai mult decât să-ți ia. Sper că am destul timp.

Au mai rămas patruzeci și șase de minute. Secundele se târăsc. Ațipesc întruna. O să înțeleagă. Dar nu pot să uit de prăjitură. Nu pot să distrug desertul lor preferat. Ar înțelege și asta. Nu prea pot să mai greșesc acum, totul are o explicație, mi se iartă orice, sunt cocoloșită ca un copilăș care nu poate face nimic rău. Dar nu pot, nu de acest ultim Crăciun. Trebuie să rămân trează.

Încerc să mă concentrez la gândurile mele cele mai concrete, mă gândesc la Joseph. La părul lui argintiu, la unghia mare despătată la mijloc de un ciocan scăpat de sub control, la trupul lui solid ca un stejar. Mă simt inundată de un sentiment de vinovăție când îmi amintesc cum aproape am fugit la Boston, cum aproape am aruncat toți acei ani petrecuți alături de el, când acum nu-mi doresc decât să putem trăi mai mult împreună, la fel ca atunci. Când mă gândesc la planul nostru, la tot ce o să lăsăm în urmă și la certurile pe care le-am avut în legătură cu asta. Eu insistând că nu poate să facă așa ceva; el hotărât că nu poate suporta să trăiască singur și că decizia mea o atrage după sine pe a lui. Decizia mea, o hotărâre imposibilă, de neimaginat. Dar alternativa nu este decât un alt fel de sfârșit, încet, debilitant, sigur. Moartea nu e singurul fel de a sfârși. Dar, într-o seară ca aceasta, când afară ninge și prăjitura se coace în cuptor, mi se pare că n-ar fi trebuit să fie niciodată decizia mea.

Gândurile mă trimit într-un somn fără vise. Tresar speriată de un bipuit și de o ușă care se deschide. Casa se umple de zgomot de voci și de sunet de pași. Apoi, îmi amintesc. Au venit ai mei. Bipuitul se aude de la cuptor? Am gătit ceva? Sunt buimacă de oboseală, dar rezist somnului care mă trage înapoi. E o sărbătoare, pentru cineva sau pentru ceva. Îmi amintesc acum. Ai mei sunt în vestibul, în sufragerie, intră pe ușa turnantă în bucătărie. Trebuie să fiu aici.

Connor intră în bucătărie, urmat de patru pământuri de păr roșu. Patrick, înalt și slab, pe punctul de a deveni adolescent. Ryan, cu câteva smocuri de barbă care fie arată o încercare de a și-o lăsa să crească, fie denotă o lene cruntă, studențească. Shannon, increzătoare și efervescentă, cu silueta minionă a lui Violet și... cine e ea, fiica cea mai mare, cu pistruii decolorați de iarnă, cu fața rotundă și veselă? Îmi cercetez mintea, căutând detalii... un indiciu.

E încă la facultate sau a terminat? Unde locuiește? Mintea-mi e goală. Intru în panică și caut cu disperare un nume pe care nu pot să-l găsesc. Mă forțez să le zâmbesc când intră. E o sărbătoare pentru ceva.

Ajunul Crăciunului. Asta e. Ajunul Crăciunului.

– Mamă, arde ceva aici?

Violet dă fuga la cuptorul care încă bipuit și deschide repede ușa. Un fum gros iese dinăuntru.

– Oh, nu!

„Prăjitura, prăjitura, am uitat de prăjitură!”

Violet o pune pe blat. E arsă pe deasupra. Connor deschide larg fereastra cea mai apropiată și aerul rece năvălește în încăpere.

Gâtul mi se strânge, ochii mi se umplu de lacrimi.

– Îmi pare rău, am crezut...

Dar nu pot să termin.

Violet se întoarce spre mine, îmi vede ochii, lacrimile rușinate.

– Oh, mamă, nu! Nu, e-n regulă. Putem să dăm laoparte partea arsă. E-n regulă.

Mi se încing obrajii.

– Arunc-o! E distrusă.

– Molly, ia un cuțit!

Molly! Molly, care lucrează în Providence. A venit cu trenul, aseară. Desigur.

Violet îmi aruncă încă o privire încărcată de milă.

– Mamă, sincer, e-n regulă.

Molly mă cuprinde cu un braț.

– Hei, avem o scuză să punem mai multă frișcă.

*

Mai târziu, deschidem cadouri și spunem povești în jurul focului. Bem lichior de ou și mâncăm fursecuri în formă de Moș Crăciun, de oameni de zăpadă și de clopoței. Jane cântă *Have Yourself a Merry Little Christmas* la pian. Și sunt transportată cu ani în urmă, când Joseph și copiii mi-au făcut o surpriză și mi-au cântat același cântec în dimineața de Crăciun.

– Mai am un cadou, le spun, după ce agitația s-a potolit și toată lumea e acum întinsă pe canapele sau pe jos. Dintr-o pungă mare de cadouri scot mai multe pachete ambalate și-i fac semn lui Ryan să dea câte unul fiecăruia dintre verișorii lui. Mai am câte unul pentru Jane, Violet și Thomas. Mi-a luat ceva timp să le fac și nu sunt perfecte, spun eu, ezitând când ei încep să le desfacă. Sper că e de ajuns, că,

dacă le dau ceva pe care să-l poată păstra, să le amintească de mine, o să compenseze tot ce le răpesc. A trebuit să rup câteva pagini, dar... Ei bine, o să vedeți.

Nu se aude decât sunetul de hârtie sfâșiată, apoi se așterne tăcerea. Rain, Molly și Shannon, împreună pe canapea, se apleacă peste copertele caietelor cu rețete, strângându-le cu putere în mână.

– Bunico, asta e... Nu pot să cred că ai făcut asta pentru noi.

Ann și Thomas stau unul lângă celălalt și dau paginile cu grijă.

– Mamă, e incredibil, spune Violet, trăgând un suspin pe nas. Cum ai... Când ai făcut asta?

– Oh, nu, Vi, nu citi ce scrie pe prima pagină! spune Jane, necăjind-o, în timp ce-și șterge lacrimile de la propriii ochi.

Înăuntrul fiecărui caiet, am scris: „Sper ca aceste rețete să vă aducă întotdeauna acasă, să vă aducă bucurie, să vă amintească tuturor de zilele pe care le-am petrecut gătind și mâncând laolaltă, împreună, lângă mare”.

În acea noapte, stau întinsă în pat, cât se poate de trează, în timp ce Joseph doarme lângă mine. Ceasul de pe noptieră arată 3.00. Este în mod oficial Crăciunul. Imagini cu Crăciunurile altor ani îmi trec prin minte, piciorușe goale răsunând pe hol, trupșoare strecurându-se în toate spațiile goale dintre mine și Joseph, cu ochii strălucindu-le de bucuria magiei Crăciunului. Aerul din jurul nostru e rece, nasul mi-a înghețat, dar

căldura de sub plapumă este suficient de reconfortantă cât să cheme somnul adânc. Dar nu pot să dorm. Sunt bântuită de declinul minții mele. Ce o să mai uit? Dacă nu o să-mi amintesc după câteva clipe? Și totuși, bucuria simplă de a face prăjituri cu fiicele mele, toate îmbrățișările pe măsură ce intrau pe rând în casă... Câți astfel de ani o să pierd? Câți astfel de ani o să-i răpesc lui Joseph? Ar putea să trăiască mai mult decât mine. Sau eu aș putea să trăiesc mai mult decât el. Așa merg lucrurile. Dacă nu-ți faci un plan. Dacă nu fugi.

Îmi întipăresc în memorie felul în care buzele lui stau deschise, felul încet și zgomotos în care respiră. La început, când ne-am căsătorit, dormea pe burtă și mă băgam în el. Mi se părea ceva cât se poate de firesc felul în care ne înfășuram unul în jurul celuilalt, contopindu-ne într-o singură formă. Acum, stă întins pe spate și câteva șuvițe de păr i s-au lipit de creștetul capului. Umerii îi sunt încă lați, dar mai slabi, mai fragili. Tare aș vrea să mă lipesc de el, dar, în seara asta, ca în majoritatea nopților, trupul mă doare prea tare ca să mi-l aranjez după al lui. Îmi doresc să mai avem o ultimă oară trupurile agile din tinerețe. Diminețile în care ne trezeam îmbrățișați și pe care le lăsam să alunece în după-amiezi.

A devenit mai greu în ultimii ani, dar încă facem dragoste când putem. Mă tem pentru acea dată care va fi ultima oară, pentru că nu o să avem cum să știm, nu în

acel moment. Nu o să am cum să păstrez clipa așa cum aș vrea să o fac.

Momentan însă, suntem doar eu și Joseph și aceste prime ore ale dimineții din acest ultim Crăciun. Cu ninsoarea ușoară de afară, cu căldura trupului său lângă al meu, acest moment are toată magia de care am nevoie. Mă întind și-i iau mâna. Chiar și în somn, își închide degetele peste ale mele.

Știu că alerg, dar nu sunt sigură înspre ce. Singura mea speranță este că, oriunde voi ajunge, într-o zi, cumva, ne vom reîntâlni.

Mă trag spre noptiera mea, aprind lumina și scot un caiet din sertar și, cu stiloul, creez o plasă de siguranță, o cale de a-l ajuta să scape de acest jurământ de care singur s-a legat. Pentru că nu sunt sigură decât de un singur lucru – nu pot să-l las să mă urmeze.

Nu pot face asta cu el lângă mine.

CAPITOLUL 16

Joseph

Mai 1969

Evelyn e lângă blatul din bucătărie și bate niște ouă în timp ce-i explică lui Violet cum să cearnă făina. Eu încerc să repar un ochi de aragaz, care nu se mai aprinde.

Violet trăncănește în timp ce întinde aluatul unei cruste de plăcintă pe care o face pentru petrecerea de Ziua Eroilor.

– Tot îmi trebuie o rochie nouă. N-o să port ceva din ce-a rămas de la Jane.

La 13 ani, a început să se opună poziției de soră mai mică, nu mai vrea lucruri rămase de la Jane, iar camera pe care o împart a devenit un focar de tensiune de ambele părți.

Fiindcă știe că mama ei stă și fierbe în casă de una singură atunci când nu e cu noi, Evelyn a invitat-o să ne ajute cu pregătirile. Doamna Saunders stă sprijinită de teighea și o urmărește pe Violet cu ochii mijiți.

– N-o întinde atât de subțire, că o s-o rupi.

Thomas, care are 15 ani, stă la masă și învață de zor pentru examene. Thomas învață tot timpul și ține neapărat să doarmă bine noaptea ca să se ducă să alerge la prima oră a dimineții. E hotărât să se înroleze în forțele aeriene și să devină pilot de vânătoare. Îl încurajăm să se vadă cu prietenii, să invite fete în oraș, dar el insistă că trebuie să rămână concentrat. Am inima îndoită. Am văzut ce înseamnă războiul. Știu ce poate să facă, ce înseamnă cu adevărat. Dar e singurul lucru despre care Thomas vorbește cu entuziasm, singurul lucru despre care putem să-l mai facem să vorbească zilele astea, și nu mă îndur să încerc să-l fac să se răzgândească.

Jane cotrobăie prin frigider și acoperă blatul de bucătărie cu tot felul de

ingrediente pentru sendvișuri. Lucrurile au fost deosebit de tensionate între ea și Evelyn în ultimele luni. Jane detestă că are oră de venit acasă și că nu poate să asculte muzica la maximum. În cea mai mare parte a timpului se închide în camera ei și ascultă știrile de la radio. Vine acasă mirosind a bere, bolborosind incoerentă, și se furișează afară după ce-i interzicem să mai iasă. În cea mai mare parte, este comportament tipic de adolescent, îmi dau seama, și, sincer, relația mea cu Jane a fost întotdeauna bună. E deșteaptă și ia note mari, e independentă ca mama ei și am avut întotdeauna încredere că, până la urmă, o să ia deciziile corecte.

Recent însă, Jane ne-a anunțat că vrea să-și ia un an de pauză înainte de facultate, să se mute în Boston la toamnă, după ce face 18 ani. O să închirieze un apartament împreună cu o prietenă și o să încerce să-și găsească de lucru la un ziar sau la vreun post de radio. Ca să aibă experiența vieții, zice, înainte să-și aleagă drumul. Nu suntem tocmai încântați; eram siguri că Jane își va dori să se ducă la facultate și am strâns bani pentru asta. Chiar și așa, lui Evelyn îi e greu să-i dea drumul, știind că, peste numai câteva luni, o să facă greșeli fără să mai aibă plasa de siguranță sub ea. Aseară s-au certat în legătură cu ceremonia de absolvire a lui Jane. Am dat peste ele, fiecare țipând la cealaltă din ușa camerei.

Jane sprijinită de toc, întoarsă spre maică-sa.

– E o prostie și o pierdere de timp. O să-mi iau diploma fie că mă duc, fie că nu.

Evelyn i-a răspuns cu voce joasă și amenințătoare, cu brațele strânse la piept.

– Nu asta e ideea. Ai muncit ca să ajungi acolo. Care-i alternativa? Te duci să bei ceva cu prietenii?

– Nu mă duc! a țipat Jane. Tu ai văzut ce se întâmplă în lumea asta? Tu și toți ceilalți... vă concentrați la lucruri fără importanță.

– Ce se întâmplă în lume nu are nici o legătură nici cu tine, nici cu discuția asta. Ai atât de mult potențial...

– Uite, exact despre rahaturi de genul ăsta vorbesc! Nu-ți pasă de nimic care înseamnă cu adevărat ceva, nu ți-a păsat niciodată.

– Jane, ajunge! am strigat eu, ajungând mai târziu, în clipa în care ea trântea ușa și Evelyn intra nervoasă în dormitorul nostru.

Când ne-am dus seara să încuiem, Evelyn a constatat că-i lipseau bani din geantă și fereastra dormitorului lui Jane era deschisă. Patul ei era gol.

Aș vrea acum să aduc asta în discuție, dar să o cert pe Jane în fața tuturor, în special în fața bunicii ei, n-ar face decât să înrăutățească lucrurile.

– Avem ceva ce am vrea să vă spunem tuturor. Thomas, Jane, ascultați?

Thomas ridică privirea din caiete, transmițându-ne în mod tacit că ne acordă atenție.

– Oarecum, mormăie Jane, cu capul în frigider.

– Am angajat pe cineva care să ne ajute în sezonul aglomerat. Ca să vă puteți relaxa, să fiți niște adolescenți normali, să vă simțiți bine vara asta, înainte ca Jane să plece.

Evelyn le-a dat vestea, o bucurie pe care vrem să le-o facem și la care ne gândim de câteva săptămâni, însă vocea ei e încordată, nu a uitat de cei zece dolari lipsă.

– Ce? Pe cine? întreabă Jane, cu gura plină.

– Este student la Drept, la Yale. Îl cheamă Sam. A ajuns la noi prin profesorul Chen, îl mai țineți minte? Întrebarea ei este întâmpinată de priviri goale din partea copiilor. Ar trebui. A stat ani buni la noi. În orice caz, a început un program de recomandări prin tot statul pentru credite la cursul lui și ne-a întrebat dacă vrem să participăm. Un student lucrează aici, unde primește cazare și masă, și, la sfârșit, scrie un referat despre asta. Nu știu exact cum merge. Tot ce știu e că reprezintă un ajutor în plus pentru noi. Știu că o să fie puțin diferit, dar sperăm ca, în felul ăsta, să ne mai eliberăm și să avem mai mult timp liber ca familie, ținând cont că e ultima vară pe care o petrecem împreună, spune Evelyn și entuziasmul i se simte în voce. Începe de Ziua Eroilor.

Jane înghite încet ultima mușcătură înainte să răspundă:

– Ați angajat un străin care să locuiască aici fără să ne spuneți și nouă? Nemaipomenit! Foarte frumos. Își aruncă

cu zgomot farfuria în chiuvetă. Sunt în camera mea.

– Jane... strig după ea, dar e deja la jumătatea scării și singurul ei răspuns e să trântască ușa.

Sam începe să lucreze la noi de luni. Vine cu trenul din New Haven și-l iau de la gară. Este din Madison, Wisconsin, îmi spune în mașină, și e încântat de ideea de a petrece o vară lângă ocean. Este înalt și slăbuț, genul ăla de constituție care trădează că nu a dat în brânci cu munca fizică, mușchii brațelor îi sunt nedefiniți sub tricoul alb, dar are o anumită încredere în sine și încă ceva ce te face să crezi că s-ar ține destul de bine într-o bătaie.

Pe drum, povestim fiecare pe scurt despre noi, îi spun cum eu și familia mea conducem pensiunea de generații, el îmi povestește că și-a petrecut ultimele veri în diferite părți ale țării, căutând noi experiențe care să-i lărgască perspectiva și încercând să trăiască puțin în vacanțele dintre anii de la universitate.

– Vara trecută am lucrat pe Missouri, încercând să văd ce-a văzut Mark Twain când a fost și el acolo și a lucrat pe vapoarele cu abur. Și el era tot din Hartford, știați? Și-a crescut familia chiar aici, în Connecticut. I-am citit toate operele vara trecută.

Vorbește simplu, fără aroganță, și zâmbetul lui lejer îmi amintește de cineva, dar nu-mi dau seama de cine. Poate de Tommy, dar nu tocmai, și mă face să mă

simt de parcă l-aș cunoaște. Are o față frumoasă într-un mod evident, magnetică, și o parte din mine își dorește să fi știut acest amănunt înainte să-l aduc în casa mea, la fetele mele adolescente.

Stă întins pe scaun, lângă mine, de parcă ar fi mașina lui, de parcă ar fi cel mai firesc lucru din lume să se afle aici, cu brațul scos pe fereastra deschisă, și, când cotim spre plaja Bernard, spune:

– Îmi dau seama de ce n-ați plecat niciodată de aici.

Îl plac pe dată.

Evelyn și Violet decorează veranda cu stegulețe roșii, albe și albastre când ne aud sosind. Peluza e plină de mese îmbrăcate în alb, pe care sunt așezate carafe de limonadă și de ceai cu gheață, iar în iarbă sunt porți și ciocane de crichet. Sam își scoate singurul geamantan din portbagaj și flutură mâna în semn de salut, iar Evelyn și Violet ne ies în întâmpinare.

– Toate astea pentru mine?

Îi face cu ochiul lui Violet înainte să-i strângă mâna lui Evelyn, pe care o ține o secundă prea mult într-a lui. Violet chicotește și își trece degetele prin cărlionți, își potrivește tivul rochiei de vară și, dintr-odată, pare ceva mai mare decât mi-ar plăcea, încântată de atenția pe care i-a acordat-o în treacăt.

– Nu așa își întâmpină toată lumea noii angajați? spune Evelyn, făcând un gest larg în jur. Iartă-ne, n-am mai făcut asta până acum!

Sam râde cu poftă.

– Crede-mă – privirea lui zăbovește asupra lui Evelyn –, deja e mai bine decât în orice alt loc în care am lucrat până acum.

Și nu poate fi soția mea femeia aceasta care roșește la comentariul lui, pe al cărei piept apar pete de roșeață. Mă gândesc să zic ceva, să-i spun să aibă grijă la cum vorbește, dar, nu, e doar imaginația mea. Cu siguranță nu asta a vrut să spună, cine ar fi atât de îndrăzneț în prima zi de muncă? Un compliment nevinovat, o referire la plajă, la petrecere, la această frumoasă zi de vară. Acest străin aruncat în sanctuarul nostru ne dezorientează. Un copil. Mai chipeș decât ar fi poate sănătos, obișnuit cu o lume în care ușile îi sunt deschise, unde poate face femeile să se simtă frumoase doar cu o privire.

Îl conducem înăuntru, unde-l găsim pe Thomas, aplecat peste cărțile lui. Sam își lasă capul într-o parte și citește cotoarele.

– Ecuații matematice... Frate, am urât chestiile astea. Până când mi-am dat seama că e ca atunci când câștigi o dispută, că seamănă, de fapt, foarte mult cu ceea ce fac eu acum. Spui ceva și îți susții ideea cu argumente, punct cu punct, până nu mai rămâne nimeni care să fie de altă părere.

Thomas ridică privirea spre el, cu umbra unui zâmbet pe buze.

– Eu sunt Sam, apropo. Scuze că te-am întrerupt!

– Nu, e-n regulă, e... Da, și eu tot așa le văd. Ce chestie! Thomas lasă creionul jos. Thomas.

– Să-mi spui dacă ai nevoie de un partener de învățat, te ajut cu plăcere. Deși, la cum pare, adaugă el, lovind copertele cărților cu încheietura degetelor, cred că ai situația sub control.

– Mulțumesc, apreciez, spune Thomas, încheind cea mai lungă conversație pe care l-a auzit vreunul din noi să o aibă de săptămâni întregi.

Îi facem lui Sam un tur scurt, cu Violet în frunte, și-l lăsăm o vreme să-și desfacă bagajul și să se instaleze în camera lui. Violet pleacă să termine decorațiunile pentru mese, din bucățele de lemn și scoici adunate de pe plajă, și ne întoarcem în bucătărie, să tăiem roșii și salată, pe care o să le punem mai târziu pe burgeri, când Sam reapare.

– Cu ce vă pot ajuta? întreabă el, în timp ce Jane coboară scările într-o bluză care lasă să i se vadă prea mult din burtă.

Se oprește brusc în clipa când îl vede.

– Sam, ea este fiica noastră cea mare, Jane. Ce-ar fi să mergeți voi doi afară și să așezați scaunele? spune Evelyn, luându-mă prin surprindere.

Mă pregătesc să o aud pe Jane protestând și sper să nu ne luăm la ceartă în fața lui Sam, cel puțin nu din prima zi.

– Sigur, spune Jane, atât de amabilă, că mă neliniștește, și Sam iese în urma ei.

– Chiar crezi că e o idee bună? o întreb, uitându-mă după ei în timp ce Jane îl conduce pe Sam spre magazie.

– Sam e la facultate. Poate că el o să reușească să o convingă.

Un beneficiu al acestui angajat temporar care mie mi-a scăpat, dar care, evident, nu a trecut neobservat de Evelyn. Îi privesc împreună în timp ce tăiem legumele. Jane își dă capul pe spate și râde, un sunet pe care abia dacă mi-l mai amintesc, pregătind petrecerea cu care deschidem sezonul de vară, ultimul pe care o să-l petreacă împreună cu noi. Sam gesticulează animat în timp ce desfac împreună scaunele pliante, strânse și înțepenite ca toți anii de resentimente ai lui Jane, deschizându-le unul câte unul și așezându-le la soare.

Intrăm în ritm mai repede decât mă așteptam. Sam și Evelyn se ocupă împreună de mai toate operațiunile de recepție, iar eu îmi fac de lucru în spate, aranjând camerele și ocupându-mă de proiecte pe care le-am tot amânat. Clienții regulați mă opresc pe coridor să-mi spună cât de minunat este Sam, cât de amabil și de serviabil, cât de bine îi face să se simtă. Prezența lui are efectul scontat, ne micșorează considerabil volumul de muncă, însă acum nu ne bucurăm numai de ajutorul lui. Jane taie pepenele lângă Evelyn în bucătărie, rămâne pe la recepție, răspunde la telefon și notează mesaje și stă de vorbă cu Sam. Violet, amorezată, apare peste tot, părând să-i anticipeze nevoile, arătându-i

cum să zgâlțâie clanța debaralei în care păstrăm lenjeria atunci când se blochează sau unde este calendarul pe 1970, pentru oaspeții care doresc să se întoarcă vara viitoare, sau cum să întindă corect cearșaful pe pat.

Până și Thomas taie lemne afară când îl vede pe Sam formând o stivă și îl aud punându-i întrebări despre Yale, despre cursuri și despre profesori, despre viața în campus. Faptul că eu n-am fost la facultate nu m-a deranjat niciodată până acum. Știu suficient cât să mă pot descurca printre registre, dar, când îl auzi pe Sam vorbind, ai impresia că e un fel de deșteptare, că înveți mai multe despre tine decât despre altceva, acea cunoaștere adâncă pe care am invidiat-o întotdeauna la Evelyn și la Tommy. Regretele mă cuprind pentru prima oară, o oportunitate pe care am ratat-o.

Un rând de mâini angajate pe timp de vară se transformă în patru, prin participarea neașteptată a copiilor noștri, și avem mai mult ajutor decât ne trebuie – nu sunt chiar atât de multe de făcut în pensiunea asta condusă de obicei de numai doi oameni. Organizăm grătare pentru oaspeții și vecinii noștri și toată curtea e învăluită de mirosul îmbietor de carne și fum. Sam îi arată lui Evelyn cum să marineze pulpe de pui în mirodenii Cajun, ceva ce a învățat în New Orleans, și simțim cum ne ia foc limba. Mergem pe plajă cu șezlongurile deasupra capului la reflux, ne așezăm pe fâșia de nisip și rămânem acolo până ce apa ni se

ridică deasupra genunchilor. Petreceri cu scoici coapte încă pe jumătate în coajă și homari prăjiți în unt se transformă în seri dansante, și perechile se retrag în colțurile mai întunecate ale plajei. Diminețile aduc cu ele dureri de cap și amintiri jenante.

Focuri de tabără pe nisip, noaptea târziu, vocile noastre ajungând până la Stânca Matelotului, râsete și lichior la pâlpăitul flăcărilor, chipuri luminate de lună și de foc, valuri înspumate rostogolindu-se în întuneric.

Într-o după-amiază, eu și Evelyn stăm întinși sub cerul presărat de nori. Jane îl împinge pe Sam sub apa crescută, reapărând pe umerii lui, provocându-i pe Thomas și pe Violet la o bătaie. Violet, care nu e un adversar pe măsura lui Jane, cade repede și urât și, după a doua rundă, iese la suprafață scuipând apă și gâfâind și declară că jocul s-a terminat. Se întoarce bosumflată pe plajă și se înfășoară într-un prosop.

Sam o trage pe Evelyn în locul ei, prinzând-o de mână ca să o ridice. Jane bodogănește că trebuie să stea pe umerii lui Thomas, dar Sam o asigură că e cinstit să schimbe echipele.

Evelyn se uită la mine, clatină din cap ca și cum nu ar avea de ales, dar râde și se duce fără prea multe fasoane.

Împreună în valuri, Sam se scufundă ca să o ridice, picioarele lui Evelyn sunt pe după gâtul lui numai o clipă, dar mă șochează intimitatea gestului, părți din trupul lui

Evelyn pe care numai eu le cunosc sunt lipite de ceafa lui, costumul de baie e ud, și fricțiunea, și pielea dezgolită, înainte ca Jane să se prăbușească peste ea. Pieptul mi se strânge și simt o emoție pe care nu pot să o definesc în timp ce privesc de pe mal.

Evelyn

Sam intră în bucătărie fără cămașă pe el, cu părul ud după înotul de dimineață. Fac cafea pentru oaspeții noștri. Violet, Jane și Thomas încă dorm la etaj, Joseph s-a dus în oraș să cumpere vopsea pentru veranda care a început să se cojească.

– Cafea.

Vine parcă alunecând lângă mine, ridică recunoscător o cană. Miroase a sare și a transpirație și e suficient de aproape încât părul de pe brațele lui să-mi atingă pielea.

Mă trag puțin înapoi, prea conștientă de corpul lui.

– Tu ai făcut cocktailuri cu whisky.

Vara asta cu Sam nu seamănă cu nici una de până acum. Libertatea pe care se pare că poate să ți-o aducă un angajat, valva pe care am ținut-o atât de strâns închisă în toți acești ani s-a eliberat brusc. Un instrument dintr-odată acordat. Cu câtă ușurință las în seama altcuiva sarcini pe care am presupus în mod greșit până acum că nu le putem îndeplini decât eu sau Joseph. Sezonul nostru cel mai aglomerat trece ca o briză fără ca vreunul din noi să se simtă epuizat, pe punctul de a ceda. Noutatea

redescoperită a plajei în luna iulie, fără să fim nevoiți să dăm fuga înapoi, fără să ne simțim vinovați că am lăsat treaba nefăcută. Clipe de bucurie trăite între o sarcină și alta, felii de pepene mâncate pe veranda din spate, o plimbare la răsărit, singură pe plajă, privind cerul cum se îmbujorează, așa cum mi-am imaginat întotdeauna că ar putea fi, dar cum nu a fost, de fapt, niciodată.

Până și Jane s-a schimbat, nu mai e retrasă, a lăsat garda jos. Suntem eliberați de greutatea muncii care ne aștepta în fiecare dimineață. Avem, în sfârșit, posibilitatea să fim iresponsabili, spontani, fiindcă știm că nu mai suntem doar noi doi la cârma corabiei. Pot să nu mai rezist, să nu mă mai agăț cu disperare de lucruri pe care nu le pot controla. Pot să ies seara în loc să mă bag în pat devreme, să fiu nesăbuită, să mă simt tânără, *să fiu* tânără, să mă bucur ca o adolescentă de o vară fără sfârșit, să mă las pradă visării.

– Un om pe Lună. Îmi zâmbește larg, vine din nou lângă mine. Trebuia să bem pentru asta.

Walter Cronkite la televizor într-o transmisie ce a durat 27 de ore. Imaginile alb-negru, neclare, pe care le-am urmărit în sufragerie, uralele și strigătele noastre ieșind prin ferestrele deschise în aerul lipicios al verii, paharele pe care le-am umplut și discurile care s-au învârtit. Abia dacă mai auzeam comentariile, din când în când cineva ne spunea să tăcem, dar, peste

numai câteva clipe, râsetele și clinchetele de pahare începeau iar. Neil Armstrong în costumul spațial, steagul american ridicat parcă de o rafală de vânt, un astronaut împlinind un vis ce părea imposibil. Un om, la fel ca noi. A mers pe Lună. Viitorul nu mai are limite, nu mai suntem ținuti în loc de cer. Lumea e din nou un loc magic, mistic.

– Încă mi-e greu să cred, spun, întorcându-mă și sprijinindu-mă de blat, cu fața spre el.

– Oh, haide!

Soarbe din cană, cu ochii fixați asupra mea, necăjindu-mă, citindu-mă, văzându-mă într-un fel care mă tulbură.

– Știam că era doar o chestiune de timp.

– Da, sigur, spun cu prefăcută indiferență. NASA se concentrează de ceva vreme la proiectul ăsta.

Caut ceva specific, ceva cu care să-i arăt că nu sunt atât de ușor de impresionat, că o aterizare pe Lună nu e decât un detaliu într-o lungă listă de lucruri incredibile pe care le-am văzut.

– Trebuia să se întâmple mai devreme sau mai târziu.

– Sigur, aprobă el, râzând. Dar, zău așa, Evelyn, tare greu mai ești de impresionat. A întors din nou mingea, conversațiile cu Sam sunt ca un meci de tenis căruia încerc să-i fac față la fiecare servă. Nici n-are rost să mai încerce omul.

Îmi face cu ochiul și simt fluturi în stomac.

– Mă duc să fac duș. Mă găsești acolo dacă ai nevoie de mine.

Căldura pe care o simt între picioare mă uimește, mi-l imaginez gol, cu apa șiroind pe el, așteptându-mă. Alung imediat gândul din minte. I-aș putea fi mamă. Așa vorbește Sam cu toată lumea. L-am văzut făcând femei în vârstă să roșească, cliente vechi care trec pe la recepție să întrebe cum să ajungă la plajă sau să ceară prosoape în plus pe care nu le folosesc niciodată. În jurul focului de tabără, la lumina tăciunilor, povestește despre femeile cu care s-a culcat, le prezintă nu ca pe cuceriri, ci parcă invitându-ne să ni-l imaginăm făcând asta.

Să-mi imaginez cum ar fi să experimentez un alt trup, transpirat și insistent, peste al meu.

Sam are 23 de ani, îmi spun, și așa sunt oamenii în ziua de azi, mai liberi decât eram noi când vine vorba despre sex, promiscui acum de când a apărut pastila anticoncepțională și deschiși, o simplă ajustare a așteptărilor noastre, nimic mai mult.

Atunci, ce anume mă face să vreau să cobor la parter, să sper că e treaz, să-l surprind singur, să mă lăfăi în căldura atenției lui? Conversațiile mereu cu dublu sens mă țin trează noaptea, gândindu-mă la felul în care i-am răspuns, la ce-aș fi putut să-i spun, la diferite moduri în care aș fi putut să mă gătesc, să-mi umflu penele. Felul în care mă imploră să cânt de când a

descoperit că știu să folosesc pianul, o pasiune pe care o avem în comun.

– Te-aș putea asculta cântând toată ziua, mi-a murmurat odată, trecând prin birou.

Ca și cum acest hobby al meu ar fi un fum sexy care-mi iese de pe buzele întredeschise. Ceva de care merită să mă reapuc pentru că așa spune Sam, pentru că el mă face să simt că nu-i prea târziu, pentru că el înțelege singurul lucru pe care a trebuit întotdeauna să-l explic, fără să fie nevoie să spun un singur cuvânt.

Joseph

Ziua în care Jane împlinește 18 ani cade într-o duminică de la sfârșitul lui august, o ultimă zvâcnire a verii care pare deopotrivă infinită și trecătoare. Doamna Saunders e lângă mine în bucătărie, trece șervețele de pânză prin inele decorate cu stele de mare. Sam și Evelyn aranjează mesele afară, Violet și Thomas au primit sarcina să întindă rufe, să împăturească prosoapele și să măture veranda, Jane încă doarme în camera ei.

– Nu știu ce-o să ne facem fără Sam după Ziua Muncii, spun, privindu-l cum, împreună cu Evelyn, recuperează o față de masă furată de vânt, o țin de ambele capete și o prind cu cârlige.

– Serios? Eu o să mă bucur să-l văd plecat. Își bagă nasul unde nu-i fierbe oala, dacă mă-ntrebi pe mine, spune doamna Saunders și privirea îi rămâne o secundă prea mult ațintită asupra soției mele, care

este afară, fix în momentul în care Evelyn îl împinge pe Sam cu un gest jucăuș, înainte să înceapă iar să ruleze șervețele.

În mod obișnuit, îi ignor criticile, adeseori nefondate și încărcate de invidie, dar, când o aud acum, mai multe imagini îmi vin brusc în minte. Cum Sam o dădea pe Evelyn cu cremă de soare pe spate în dimineața în care eram urcat pe scară, să repar acoperișul. Cum îi arăta cum să amestece vodcă, suc de ghimbir și lămâie punându-și de fiecare dată mâinile peste ale ei. Cum stăteau lipiți unul de celălalt pe băncuța de la pian, cântând pe rând. Cum își scoate slipul pe sub prosop și-l atârnă la uscat în timp ce-și așteaptă rândul la dușul de afară, gol cu excepția prosopului înfășurat pe talie.

Mă surprind prea des privind pe fereastra bucătăriei, până când o simt pe doamna Saunders privindu-mă la rândul ei, atenția mea fiind o confirmare pe care nu am avut intenția să i-o dau.

Jane se oprește la jumătatea scării, deja îmbrăcată în costumul de baie, evident dezamăgită că eforturile ei au fost irosite pe taică-său și pe bunică-sa.

– E în spate, spun eu, arătând peste umăr cu degetul mare, nerăbdător să-i despart pe cei doi de afară. La mulți ani, Janey!

Zâmbește larg și spune:

– 18 ani, în sfârșit!

Și coboară scările aproape dansând. Mă sărută pe obraz, spre uluirea mea, apoi iese

în grabă pe ușa cu plasă, în lumina strălucitoare a dimineții târzii.

– Mă întreb de ce-o fi atât de încântată că a împlinit 18 ani, spune sec doamna Saunders, în timp ce Jane îi sare în spate lui Sam, arătând și puținul pe care reușea să-l mai ascundă costumul micuț de baie.

Șterg în tăcere paharele de vin de seara trecută. Nu știu cum să reacționez fără să-mi citească toate gândurile pe care nu vreau să le rostesc.

Muncim grăbiți toată dimineața, nerăbdători să ajungem pe plajă, și curând nisipul e plin de trupuri întinse pe prosoape îmbibate în ulei de bebeluș, prietenii lui Jane fac cercuri largi în apă, fumul țigărilor lor plutind spre mare. Sam își trage scaunul de cealaltă parte a lui Evelyn, cu Jane la stânga lui.

Îi aud vorbind, fragmente înflăcărate despre o comunitate din California, o călătorie pe care voia să o facă în Maroc, un fel de pelerinaj pentru iluminare spirituală, mișcarea antirăzboi, dar sunt la două scaune distanță, prea departe ca să mă implic într-o conversație care nu-mi este destinată. Încerc să mă gândesc la ceva interesant cu care aș putea să contribui, ceva ce a spus cândva Maelynn despre călătoriile ei, poate, dar nu găsesc nimic.

Ziua alunecă în noapte, petrecerea se întinde pe peluza noastră, oaspeții, ca întotdeauna, sunt bineveniți să ni se alăture, să-și umple farfuriile cu salată de cartofi și aripioare de pui, să-și toarne gin în

limonadă. Băuturile sunt turnate și împărțite, împărțite și turnate, iar o persoană pe care nu o recunosc face un foc în spate când se lasă întunericul. O trimitem pe Violet la culcare, în ciuda protestelor ei, și, ceva mai târziu, pe Thomas, care e furios să fie trimis la somn cu sora mai mică, în loc să rămână cu adulții. Evelyn începe să strângă farfuriile, deși dansează în timpul asta, vrafurile se strâng în bucătărie, dar lăsăm spălatul lor pentru altă dată.

Întunericul dă alcoolului o senzație de sălbăticie sau poate că alcoolul face întunericul să pară sălbatic, creează sentimentul că orice, că totul se poate întâmpla în seara asta.

N-o mai văd pe Jane și mă uit numaidecât după Sam, dar l-am pierdut și pe el în mulțime. Evelyn stă lângă foc și discută animat cu vecina noastră Linda și mă simt rușinat de ușurarea pe care o simt când o văd. Când mă așez lângă ele, Linda se ridică și pleacă undeva, fără să se mai întoarcă. Mintea începe să mi se încetoseze, îmi dau seama că trupurile se mișcă de jur împrejurul nostru, dar pe Evelyn o văd clar în fața mea. Mă întreabă dacă mai vreau o bere și dacă pot să-i umplu și ei cana, dacă tot mă duc. Nu-mi mai trebuie încă o bere, dar fiica noastră cea mare a împlinit 18 ani și am ajuns până aici, prin spațiu, și timp, și suferință, și copii, să creștem unul până la maturitate, împreună, și cu siguranță voi bea în cinstea asta.

Mă plimb prin mulțimea tot mai mică și rămân prins în conversații din care încerc să scap pentru a ajunge la masa plină de sticle în mare majoritate goale, să iau o bere și să amestec niște vodcă cu suc de lămâie verde pentru Evelyn.

După tufișuri, Jane și Sam stau la nici jumătate de metru unul de celălalt, în vizorul meu, dar fără ca ei să mă vadă.

– Acum, că vara aproape că s-a terminat... începe Jane. Pare agitată, vorbește încet. Știi, am 18 ani acum.

Simt un gol în stomac. Nu vreau să aud asta, mă simt împărțit între impulsul de a interveni și cel de a dispărea, îmi amintesc cum e să fii adolescent, vraja primei iubiri care te amețește, dar simt și nevoia unui tată de a-și proteja fiica, de acum mare.

– Știu. Sam o bate pe braț. La mulți ani, puștoaico!

Simt un val de ușurare și sunt totodată surprins că nu profită de o fată atât de evident amoretată, care s-a ținut după el toată vara, pe care ar putea cu ușurință s-o aibă înaintea să plece, fără să-l mai vadă cineva vreodată.

– Nu sunt o puștoaică, spune ea cu voce seducătoare, trăgându-l spre ea.

– Sigur, zice Sam, dându-i brațele laoparte.

– Aș putea veni cu tine, să știi. La Paris. Așa cum ai spus.

Este disperată, vorbește neclar și e aproape prea târziu acum, trebuie să plec, trebuia să fi plecat deja. Nu poate să mă

prindă aici, nu m-ar ierta niciodată că am auzit ce tocmai a spus.

– Hei, ești minunată. Mi-a plăcut să-mi petrec vara asta cu tine. Dar noi doi nu suntem...

Nu-i pot vedea fața, dar o aud suspinând, aud cum respiră prea repede – e o Jane pe care nu am mai văzut-o niciodată până acum, învinsă.

– Ești încă atât de tânără. Știi?

Ea suflă cu putere și se înclină spre el.

– Nu sunt chiar atât de tânără.

– Cât de mult ai băut?

Pare enervat, ca și cum afecțiunea ei e o insectă sâcâitoare.

– Suficient cât să știu că nu sunt prea tânără pentru tine.

Își ridică bărbia spre a lui și îl sărută.

Sam se trage brusc înapoi.

– Jane, te rog, oprește-te, bine? Te faci de râs. Se uită în spatele lui și spune: Dacă te-aș fi dorit, ai fi știut.

Îi simt cuvintele ca pe un pumn, sunt gata să ripostez, dar, înainte să spun ceva, să fac ceva, Jane dispare în fugă, plângând tare, și Sam se pierde în întuneric. Mă gândesc să mă duc după Jane, dar ce să-i spun? Probabil că taică-său e ultima persoană pe care vrea să o vadă acum.

Zdruncinat și trezit din amețeala alcoolului, îmi fac de lucru strângând pahare și sticle goale lăsate pe jos, înainte să mă întorc. Îmi reproșez că nu am intervenit, că nu am protejat-o de umilire, de suferință. Strâng la gură sacii plini de gunoi

și-i car la tomberon, orice numai să mă calmez, să-mi potolesc tremurul mâinilor înainte să dau ochii cu Evelyn, fiindcă sunt sigur că ar citi totul pe chipul meu și nu știu la ce-ar folosi să-i spun ce-am auzit.

Îmi alung cu forța scena din minte și-mi fac drum cum pot mai bine printre umbre; cerul de deasupra este o întindere neagră care nu reflectă nimic, stelele au fost înghițite de nori. Când mă apropii din nou de focul de tabără, pajiștea e aproape goală. Sam a reapărut lângă Evelyn, stau singuri, împreună, lângă foc, și tresar cu putere când îl văd. Flama de furie pe care am simțit-o când a respins-o pe Jane îi ia locul altceva, ceva mai rău, pentru că nu știu cum se face, dar, când mă apropii de ei, am senzația că-i întrerup, că-i deranjez. Un val de căldură mă cuprinde brusc, stomacul mi se strânge... e un sentiment pe care nu pot să-l explic, dar care știu că e adevărat. Soția mea, care mă iubește, nu mă vrea acolo.

Îi dau paharul lui Evelyn, dar rămân în picioare lângă ea.

– Nu stai jos? mă întreabă ea, arătând spre un scaun deschis, în fața lui Sam. Genunchii lor sunt prea aproape, mai că se ating.

Râsul care a încetat când am apărut eu. Zâmbetul ei care s-a pierdut în timp ce mi se adresa, o invitație sterilă, făcută din politețe. Felul în care el nu se uită deloc la mine, așteptând răspunsul, prezența mea deranjându-le distracția.

– Berea e caldă. Ridic sticla drept răspuns și simt un nod în gât. Cred că o să mă retrag.

Se uită la mine într-un anumit fel.

– Vrei să vin și eu?

Întreabă din obligație, fiindcă așa e de așteptat într-o căsnicie. Se uită fix la mine și citesc în ochii ei speranța că o să spun nu.

– Nu, rămâi! Focul o să mai dureze puțin, răspund.

Mă urăsc pe mine însumi și-l urăsc pe el și aș vrea să o iau pe sus și s-o întind în patul nostru, să-i văd pielea înroșindu-se de plăcere, să simt atmosfera încărcată dintre ei între noi doi, dar nu o fac. Pentru că ceva cumplit din mine se teme că ar închide ochii și s-ar gândi la el.

– Bine. Atunci, noapte bună, spune ea, prea ușor, schimbându-și deja poziția corpului în așa fel încât să nu mă poată vedea.

Mă întorc întrebându-mă dacă nu cumva, deși am totală încredere în ea, fac o greșeală. Dacă nu-i sugerez o cale pe care să o poată urma, o șansă să mă despice în două. Dar este o alegere pe care trebuie să o facă ea, este un mod de a ști cu certitudine dacă dragostea ei pentru mine a fost mai mult decât o conjunctură în viața noastră, fiindcă am crescut împreună, fiindcă drumurile noastre au fost mereu întrepătrunse.

În timp ce plec, Sam pune lemne pe foc, alimentând flăcările.

Evelyn

Simt mirosul de fum pe haine, în păr, când mă ridic, cu capul învârtindu-mi-se. Nu ar fi trebuit să rămân afară, ar fi trebuit să mă duc la culcare, împreună cu Joseph. Nu ar fi trebuit să mă pun niciodată într-o astfel de situație. Băutura, focul și luna care-și arată chipul de după nori îmi amintesc că lucrurile sunt periculoase atunci când totul e posibil, când nu mai există limite pentru unde poate ajunge un om.

Mă îndepărtez împleticindu-mă de cărbunii încinși, singură în întuneric.

Am adormit aici, ghemuită în cenușa propriei rușini? Cine a plecat primul? Cât era ceasul? Cerul nu e trandafiri la orizont, luminile sunt stinse în casă. Îmi dau laoparte părul de pe față și-mi șterg buzele. Îmi simt gura uscată. Lovesc cu genunchii un scaun pliant când trec pe lângă masa cu băuturi, goală acum, și aproape că mă împiedic de Jane, care stă ghemuită lângă tufișuri, strângând în mână o sticlă de gin.

– Jane? șoptesc eu. Ce mai cauți aici?

Râde, un sunet crud, sec.

– Nu credeai că mai e nimeni, nu?

– Cât de mult ai băut?

Mă uit la sticlă și sper că nu fiica mea a băut-o aproape pe toată. Nu că aş fi în poziția de a-i ține predici.

– De ce mă întreabă toată lumea asta?

Strânge sticla în brațe ca și cum ar trebui să o absolve de vină, ca un bandit care se declară nevinovat în timp ce ține în mână geanta cu bani.

– Hai, vino! Să te duc la culcare.

Încerc să o ridic, dar își trage brațul din mâinile mele.

– Nu mă atinge! țipă și se trage în spate, intrând mai mult în tufișuri, prinzându-și cârlionții în rămurele.

– Jane, te porți ridicol. Hai înăuntru!

Capul îmi bubuie, privirea mi-e neclară.

– Eu mă port ridicol? Uită-te la tine! Cel puțin, eu mă port potrivit vârstei mele.

Mă privește cu ură, cu dezgust, cu furie și cearta asta e ultimul lucru de care am nevoie acum.

– Bine, atunci, dormi aici. Doamne!

Nu pot s-o protejez la nesfârșit, să duc mereu muncă de lămurire ca să nu facă alegeri greșite. N-o să moară dacă o să doarmă în iarbă, poate o s-o mai trezească la realitate.

– Da, foarte bine, pleacă! E un exercițiu bun.

Bolboroseli bete pe care nu pot să le descifrez, pe care nu am energia să le analizez. Mă cheamă patul meu, soțul meu între cearșafuri, așteptându-mă. Rușinea pe care o simt se învâртеște în capul meu, mă amețește, și îmi vine să vărs chiar în timp ce închid ochii.

Joseph

În mod normal, organizăm o petrecere de Ziua Muncii, ca un rămas-bun pe care ni-l luăm de la vară înainte ca sezonul să se încheie și lucrurile să se domolească la pensiune. Dar pare strident, opulent, după o

vară în care am ținut-o într-o continuă sărbătoare.

Fără prea multe discuții, hotărâm să lăsăm vara să se stingă încet, cu un weekend liniștit. Școala începe mâine pentru Violet și Thomas și cei doi își petrec ziua cu Evelyn, alegând haine și rechizite. Sam își face bagajele în camera lui, în timp ce eu îmi beau singur cafeaua în bucătărie. M-am oferit să-l conduc la gară, însă un prieten îl duce cu mașina la aeroport. Se pare că a primit aprobarea universității să lipsească de la primele săptămâni de cursuri ca să facă nu știu ce excursie în Europa, dar n-am mai stat să ascult detaliile. Îl evit cât pot de mult de la ziua lui Jane, ies din cameră atunci când intră el. Sam, care poate să lipsească cu săptămânile de la cursuri la o universitate de elită, care călătorește fără să fi muncit pe bani toată vara. Care a stat la noi ca parte dintr-un experiment, un proiect de cercetare, orașelul nostru fiind doar încă o casetă pe care să o bifeze pe lista lui de escapade. Ca să guste din viața simplă, ca să aibă încă o poveste pe care să i-o spună lângă foc soției altui bărbat.

Eram sigur că va trebui s-o alung pe Jane din camera lui Sam toată dimineața, dar nu a coborât din dormitorul ei. A devenit imposibilă, e posacă și ostilă, se ceartă constant cu Evelyn din motive pe care, ca un prost, credeam că vara petrecută împreună le-a rezolvat. Face comentarii răutăcioase când intră într-o încăpere, îi

enervează pe toți cei pe care-i întâlnește, o ignoră pe maică-sa când aceasta o roagă să o ajute. Nu știu dacă plecarea iminentă a lui Sam e motivul pentru care se poartă așa sau e din cauză că el a respins-o – sau poate amândouă –, dar, în săptămâna care a trecut, a încercat la fel de mult ca mine să se țină cât mai departe de el.

Sam apare pe ușa turnantă a bucătăriei, cu geamantanul în mână, pe care-l ridică în semn de explicație.

– Ah! Așadar, ești gata? îl întreb. Încuviințează din cap. Mă aplec peste balustradă și-i strig lui Jane: Jane, Sam pleacă!

Nu primesc nici un răspuns, nu se aud nici măcar pașii ei apropiindu-se de ușă.

– Poate că doarme încă. O să-i transmit că i-ai spus la revedere.

– Chiar te rog, zice el. Mulțumesc, Joseph, pentru tot!

– Da. Sigur. Nu am putere să-l privesc în ochi. Te conduc.

Un Camaro roșu așteaptă pe alee cu motorul pornit. Sam urcă de parcă totul s-ar petrece într-un vis și rămân privind în urma lui până ce mașina dispare la orizont, urmele de cauciucuri și sunetul motorului în depărtare fiind singurele dovezi că el a fost vreodată aici.

CAPITOLUL 17

Joseph

Ianuarie 2002

Copiii și nepoții își petrec dimineața căutând mostre și suveniruri în Faneuil Hall și Quincy Market, în vreme ce eu și Evelyn ne furișăm înainte de reprezentația cu Orchestra Simfonică din Boston ca să ne vizităm primul apartament, garsoniera micuță din South End. O luăm pe linia portocalie din State Street, Evelyn așezată pe un scaun de plastic lângă ușă, în timp ce eu strâng în mână bara de metal de deasupra ei, și ieșim din metroul aglomerat pe Mass Ave., la câteva străzi distanță de blocul în care am locuit cândva. Pășim încet pe trotuarul care ne este familiar într-un mod ciudat, ca un vis confundat cu o amintire sau ca o amintire confundată cu un vis, trecem pe lângă locuri pe care le recunoaștem, cum ar fi Wally's Café, un club de jazz nou-nouț pe vremea când aici era casa noastră – acum, vechi de jumătate de secol –, și pe lângă altele pe care nu le știm, ca, de pildă, o benzinărie Shell și un local Dunkin' Donuts.

Intrăm pe Tremont, și clădirea noastră din piatră maro e încă acolo, așa cum mi-o amintesc. Treptele din piatră conduc spre o ușă masivă din lemn de stejar, care se deschidea într-un hol îngust, apartamentul nostru – primul pe stânga. Scara de incendiu din fier care urca pe laterala clădirii, ferestrele curbate și intrările cu arcadă tipice pentru apartamentele ieftine

de închiriat. O saltea subțire și o masă lipită de perete, întreaga clădire plină de familii și de cupluri tinere și sărace. Anii pe care eu și Evelyn i-am petrecut mai mult singuri, tineri căsătoriți absorbiți unul de celălalt, ascunși ca într-un cocon, ca să ne ferim de durerea de care nu puteam niciodată scăpa.

Tot restul însă s-a schimbat. În locul pieței de vizavi, de unde ne cumpăram laptele, este acum un magazin de băuturi alcoolice, cu bare la ferestre. Asfaltul e crăpat și distrus pe alocuri. În fața clădirii e un suport de biciclete, cu un cadru ruginit, fără roți, prins acolo cu un lanț. Clădirea e aceeași, dar e ca și cum ar fi fost luată și transportată în alt timp. Ceea ce presupun că s-a și întâmplat. Strada pe care mi-o amintesc eu nu mai există, deși e greu de crezut că ceva atât de viu în amintirea mea a dispărut.

Stăm împreună în fața apartamentului, cu umerii și coapsele lipite, pe o bancă de care nu-mi amintesc. E prea frig ca să rămânem mult, vântul îi flutură părul lui Evelyn. Cât de îmbătătoare erau pe atunci bucele ei castanii, cum mă afundam în ele când primele raze de soare pătrundeau printre jaluzele și cum trăgeam în piept mirosul ei, cum moliciunea trupului ei gol mă lăsa complet lipsit de puteri. Mă ținea deasupra ei, îmi mângâia spatele și-mi spunea că se simte în siguranță sub greutatea trupului meu. Ore petrecute printre cearșafuri, nimic între noi în afară de aerul încărcat de electricitate. Mi-o amintesc pe Evelyn

cărând cumpărăturile prin intrarea abruptă, cu piciorul pus în prag ca să țină ușa deschisă și cu cheia între dinți în timp ce intra în casă. Insista că se descurca atunci când mă ofeream să o ajut, dar nu se împotrivea, își dădea părul laoparte de pe față, în timp ce eu râdeam, îi luăm din brațe pungile de hârtie pline până la refuz și intram după ea.

Îmi amintesc toate astea în timp ce stăm cuibăriți unul în celălalt în fața apartamentului nostru. Nu vorbim la început, dar, în ciuda frigului, e cea mai caldă tăcere, suntem amândoi suspendați în trecut, aducem mulțumiri unui loc ce a fost cândva refugiul nostru. Evelyn zâmbește doar câteva clipe și mă întreb peste ce zi o fi dat, aș vrea să pot să dau timpul înapoi, să începem iar de aici, se re trăiesc toată această viață alături de ea.

Se foiește pe bancă și e încruntată, iar zâmbetului mulțumit i-a luat locul o nemișcare melancolică.

– Ce s-a întâmplat? o întreb.

Ridică din umeri.

– Astăzi, concertul... Ar trebui să fiu entuziasmată, dar... nu știu.

– Ce?

– După ce se termină, ce-o să mai fac apoi?

Vocea îi e șoptită și încărcată de frică, de parcă ar fi un copil.

– Apoi...

Mă opresc, pentru că știu la ce se referă, că vine un punct când zilele pe care le-am

lăsat în urmă le depășesc cu mult pe cele care urmează, când nu o să ne mai rămână decât amintirile.

– O să ne bucurăm de fiecare zi care ne-a rămas.

Nu mai spune nimic.

– Ai emoții?

– Acum ori niciodată, nu?

Glumește, dar sună forțat. Își întinde degetele înmănușate în față și le privește cu suspiciune, ca pe niște străini. Doctorii au spus că ideea de a cânta la un asemenea nivel la viteza cu care-i progresează simptomele este puțin probabilă, aproape imposibilă. A exersat singură toată săptămâna și Jane a venit de aseară, ca să mai strecoare o ultimă repetiție privată. Mi-am făcut de lucru prin sufragerie prefăcându-mă că citesc, cu inima strângându-mi-se la fiecare moment de tăcere care semnaliza o greșeală, o clipă de confuzie, o înfrângere. Apoi, muzica se auzea iar și-mi țineam răsuflarea, asemenea cuiva care urmărește un monitor cu bătăile unei inimi, așteptând să o ia razna. O să repete și cu orchestra simfonică ceva mai târziu și mă rog ca, măcar azi, mâinile să-i dea ascultare.

Evelyn își pune capul pe umărul meu, privind oamenii trecând pe lângă noi, viața mișcându-se în jurul nostru, orașul tras de propriul flux. Mă întreb cum ar fi arătat viața noastră dacă am fi rămas aici, dacă, într-o altă lume, aceasta ar fi o reprezentare de adio în onoarea unei cariere de-o viață și nu

doar un premiu de consolare strecurat înainte de ultima tură. Umbra unui vis adevărat. Dacă n-am fi avut niciodată copii, dacă Evelyn ar fi văzut lumea, mă întreb dacă la un moment dat ar fi încetat să-i mai fie dor de casă, dacă acea viață ar fi fost destul pentru ea.

– Îți amintești când te-ai mutat aici, după ce-a murit Tommy? o întreb.

Îmi răspunde cu un murmur.

– Mi-a fost atât de frică. Credeam că n-o să te mai văd niciodată.

Chiar și acum, dacă închid ochii, simt fluturii din stomac, ca atunci când, cu geamantanul în mână, am așteptat-o să traverseze strada și să mă observe.

– De ce aduci vorba despre asta? Se întoarce spre mine, ezitând. Credeam că vrei să-ți amintești clipele fericite... să re trăim cele mai frumoase amintiri.

Îi trec degetele printre ale mele și-i mângâi încheieturile cu degetul mare.

– Vreau să-mi amintesc tot ce a fost între noi, întreaga viață.

Mă opresc încercând să-mi articulez gândurile, sentimentele pe care acest pelerinaj le-a adus la suprafață, nostalgia după acei doi copii aflați la începutul vieții.

– Cel mai bun mod în care mă pot gândi să-mi iau rămas-bun este să-mi amintesc totul... cum ne-am îndrăgostit, cum am avut copii, nepoți, totul... chiar și acele zile în care ne-am pierdut. Nu doar zilele cele mai fericite, deși sunt și astea.

Buza de jos începe să-i tremure.

– Dar au fost și zilele acelea grele. Zilele în care am fost pierdut, în care am crezut că o să te pierd pe tine. Când totul se prăbușea, iar eu nu aveam nevoie decât de tine.

O lacrimă i se rostogolește pe obraz și mâna i se strânge peste a mea, o atingere atât de tandră, încât nu vreau să-i dau drumul niciodată.

– Acelea au fost zilele când te-am iubit cel mai mult.

Evelyn

Sala Simfonică e puternic luminată și animată de conversațiile persoanelor elegant îmbrăcate. Trag cu ochiul din culise pe măsură ce oamenii își ocupă locurile, și singura dovadă a nopții reci de ianuarie care se așterne afară este semiluna ce se zărește prin fereastră, deasupra statuiilor de marmură, înnegrite de cerul nopții. Candelabre strălucitoare împodobesc plafonul sofisticat ca niște pomi de Crăciun invers așezați, cu globuri ce sclipesc precum stelele. Trupul îmi vibrează de nerăbdare, totul este clar și precis. Zumzetul locurilor ocupându-se, foșnetul partiturilor așezate pe pupitrele de pe scenă, așteptând. Riscul acestui gest atât de îndrăzneț mă străbate, mă simt ca o balerină pe sârmă, e atât de ușor să alunec, să cad.

Suntem aici de ore întregi, urmărindu-i pe ceilalți pianiști și așteptând instrucțiuni, dar nu am avut decât o singură ocazie să

repetăm. Dirijorul ne-a arătat semnele, pe unde să intrăm, unde să ne oprim ca să ne înclinăm. Eram prea agitată ca să rețin ceva. Până și repetiția numărului nostru a fost o ceață. A mers destul de bine, nu perfect, am făcut câteva greșeli care s-au aprins ca niște becuri roșii în mintea mea. Fiica mea cea mare, primul meu copil, care mi-a oferit brațul când am urcat pe scenă prin partea stângă, care m-a dat cu ruj și cu fixativ în culise. Care este atât de talentată, încât ar putea să cânte singură, dacă ar vrea. Eu sunt cea care are nevoie să împartă notele cu ea, o partitură gândită pentru doi. Am nevoie de Jane ca să continue numărul dacă eu mă încurc. Fără ea, riscul de eșec, de umilire, de regret copleșitor este prea mare. Fără ea, visul ăsta e de neatins.

– Se pare că sala e plină, spune ea, trăgând cu ochiul din spatele meu. Ești gata?

– Vom afla numaidecât.

Trag adânc aer în piept și expir încet.

– Ascultă! Jane îmi ia mâinile și le lipește de pieptul ei. Știu că ai emoții. Și eu am. Dar ăsta e momentul, se întâmplă, visul tău devine realitate. Nu irosi seara asta pe emoții! Bucură-te de ea! Este ceva uimitor și sunt atât de mândră de tine și atât de mândră că ești mama mea – ochii i se umplu de lacrimi în timp ce rostește aceste cuvinte – și sunt aici lângă tine, bine?

Îmi arunc brațele în jurul ei, îndatorată acestei fiice incredibile, acestei femei în

toată firea care stă lângă mine acum, amintindu-mi cât de departe am ajuns.

– Uf, bine. Îmi tamponez ochii. Hai să ne distrăm!

Am auzit pentru prima oară concertul nostru când Joseph m-a adus să văd Orchestra Simfonică și am rămas marcată de aranjamentul dual al lui Mozart. Avea un fel de veselie în el, era liniștitor, dar și jucăuș, asemenea cuiva care saltă printre amintirile unei întregi vieți. Un sentiment de a fi trăit cu adevărat: deschiderea grandioasă, dramatismul și notele de melancolie, finalul grațios, care dă de gândit.

Un adio perfect.

Joseph

Când ne ocupăm locurile, în față și pe mijloc, observ placa aurie solitară în onoarea lui Beethoven, singurul artist considerat demn de o astfel de cinste. Uitasem complet povestea până când Evelyn le-a repetat-o azi-dimineață nepoților, o curiozitate pe care să o poată aduce cu ei în clipa în care vor intra pentru prima oară în sala impunătoare. Țevile orgii sunt singurul amănunt pe care mi-l amintesc, și acum, că le văd iar, tot mă minunez de magnitudinea lor și mă simt doar un biet muritor la picioarele tronului zeilor.

Pe scenă strălucesc două pianе Steinway – versiuni extinse ale modelului mai mic de la noi de acasă. La clape sunt două scăunele goale și stomacul mi se

strânge de mândrie și emoție, știind că Jane și Evelyn se vor așeza în curând acolo. Evelyn nu a reușit decât o singură dată să cânte acasă toată partitura până la capăt, fără greșală, fără să se oprească. Tremurul i s-a înrăutățit, încheieturile îi sunt rigide și umflate, nu are răbdare. O să poată să mă vadă aici, chiar în fața ei, trimițându-i toată forța mea, sau o să fie orbită de reflectoare?

Zgomotul din sală s-a întetit pe măsură ce scaunele goale se umplu în jurul nostru. Mulțumită relațiilor lui Marcus la *The Boston Globe*, suntem așezați în primele rânduri. Ridic gâtul să văd mulțimea tot mai mare și mă uit la ceas – mai sunt opt minute până începe spectacolul.

Jane și Evelyn sunt în culise de la repetiția de după-amiază. Violet și Connor, Rain și Tony stau de-o parte și de cealaltă a mea, împreună cu restul nepoților și cu Thomas și Ann.

Îl văd pe Marcus pe culoar, îmbrăcat elegant la costum și cravată, și-i fac semn să vină lângă noi. Când ajunge la rândul nostru, mă ridic și-i întind mâna.

– Mă bucur atât de mult că ai putut veni!

– N-aș rata așa ceva, spune el cu un zâmbet larg, în timp ce-și ocupă locul.

Evelyn a trebuit să o convingă pe Jane că nu se putea să nu-l includă și pe el, după tot ce-a făcut. Deși modul în care Jane și-a ascuns zâmbetul când a capitulat și felul în care Marcus își întinde acum gâtul spre

scenă, așteptând-o să apară, îmi spun mai multe despre povestea lor.

– Sper c-o să ni te alături la cină, după concert. Măcar atât putem face ca să-ți mulțumim pentru tot efortul, pentru toate astea. Înseamnă enorm pentru noi; sincer, nu-ți putem mulțumi îndeajuns.

– Mi-ar face mare plăcere, acceptă el.

O liniște se așterne în sală și orchestra urcă pe scenă, cu instrumentele în mână.

Dirijorul flutură bagheta și muzica delicată șoptește. Un bărbat îmbrăcat în smoching iese pe scenă și se înclină.

– Bun-venit tuturor la o seară foarte specială aici, la Orchestra Simfonică din Boston, o sărbătoare unică a talentelor noastre locale, a unor muzicieni incredibili cu rădăcini chiar aici, în grădina noastră. Nu pot să încep altfel decât mulțumindu-i sponsorului nostru din această seară, *The Boston Globe*. Face o pauză pentru aplauze, după care anunță spectacolele viitoare și felurile în care pot fi încurajate alte reprezentatii ca aceasta, apoi continuă: Vă rog să le întâmpinați cu căldură pe primele noastre invitate din această seară. Un duo mamă-fică, din Connecticut. Amândouă au venit în Boston în adolescență și s-au îndrăgostit de orașul nostru, așa că vă rog să le faceți să se simtă ca acasă în această seară.

Publicul erupe în aplauze.

– Fără alte adăugiri, le invităm să interpreteze un duet rar, „Concertul pentru

pian numărul 10" al lui Mozart, pe Evelyn și Jane Myers!

Mă aplec în față pe scaun și abia dacă mai respir. Evelyn și Jane apar în rochii negre, la fel ca restul muzicienilor. Evelyn se sprijină de brațul lui Jane, deși nu pot să-mi dau seama dacă de nevoie sau din cauza emoțiilor. Este atât de micuță și de fragilă lângă Jane, care e cu un cap mai înaltă decât ea. Mi se strânge stomacul. Se așază pe băncuțele de la pian, își netezesc fustele și așteaptă semnalul. Muzica începe blând, apoi devine mai animată, violoniștii țin ritmul la unison. Inima îmi bate cu putere, le aștept să înceapă, abia dacă aud muzica de preludiu care le acompaniază.

Apoi, Jane își ridică degetele deasupra clapelor și Evelyn face la fel, amândouă într-o sincronizare perfectă cu instrumentele, una cu cealaltă, pianele lor distincte și totuși parte din ceva mai mare. Orchestra se pierde în fundal și soloul lor răsună clar și limpede, umplând aerul cu vibrațiile cele mai dulci. Le-am ascultat repetând acasă, în timp ce spălam vase sau citeam ziarul, dar să le văd aici e ca și cum aș auzi concertul pentru prima oară. Evelyn este învăluită de muzică pe măsură ce orchestra se ridică în jurul ei și rămân uimit de ceva ce nu am înțeles niciodată pe deplin până în acest moment. Ochii mi se umplu de lacrimi, frica dispare. Violet îmi strânge mâna, are obraji uzi. Dacă pe scenă mai sunt alte instrumente sau alți oameni, eu nu-i văd, Jane și Evelyn plutesc deasupra

tuturor, degetele lor dansează cu precizie pe muzica de mai jos. Mi-e greu să cred că, după toți acești ani, Evelyn cântă cu Orchestra Simfonică din Boston. Soția mea, iubirea mea, visele ei trasate cu cerneală, ochii ei mereu ațintiți asupra norilor. Ea e muzica mea.

Termină într-un mod spectaculos și totul începe să se învâртеască în jurul meu. Jane și Evelyn se îmbrățișează și pășesc spre marginea scenei, chiar deasupra noastră, pentru a saluta publicul. Sunt sufocat de mândrie. Cu ani în urmă, mi-era greu să-mi imaginez că ele două o să mai stea vreodată în aceeași încăpere, cu atât mai puțin împreună pe o scenă. O relație pe care o consideram cândva distrusă s-a reparat. Evelyn e vibrantă, mereu în centrul atenției, și Jane radiază lângă ea. Evelyn privește publicul și, când mă caută și-mi întâlnește privirea, pieptul îmi izbucnește în flăcări. Își ridică bărbia spre strălucirea reflectorului, ca și cum s-ar încălzi la soare, zâmbetul îi e luminos și publicul aplaudă frenetic.

Am grijă să absorb fiecare detaliu, să nu pierd niciodată sentimentul care radiază din ea și să păstrez în mine pentru totdeauna fericirea de a sta în fața ei, de a fi bărbatul pe care l-a ales.

Evelyn

Scena strălucind în luminile rampei, orchestra înălțându-se în jurul meu și Jane în mijloc, inima întregului moment. Mă desprind de trupul meu și-mi las în urmă

măinile care tremură, mintea încețoșată; fiecare notă sună perfect în urechile mele, întreaga sală e umplută de muzica în care mă împletesc. E mai mult decât mi-aș fi putut imagina, mai mult decât toate listele, și toate visurile, și planoarele, și răsăriturile, și călătoriile, și tot ce am crezut vreodată că o să mă facă să mă simt întreagă. Sunt deopotrivă ghergheful și țesătoria, ața și cusătoreasa și tapiseria în sine, o tapiserie de stele, diafană, celestă, al cărei frumos cântec transformă frica în durere, până când simt că aș putea exploda în toate culorile curcubeului – și așa, *așa* te simți cu adevărat atunci când zbori.

Iar acolo, așteptându-mă pe pământ când se termină totul, când eu și Jane ne înclinăm în fața publicului, este familia noastră, în primele rânduri, strălucind, aplaudând și aclamând, și ochii mei îl găsesc pe Joseph și dintr-odată știu că a fost aievea și că el a fost martor la tot, la întreaga viață pe care am avut-o împreună și la această seară, când, în sfârșit, am atins cerul.

CAPITOLUL 18

Evelyn

Septembrie 1969

Nu știu cum am ajuns atât de departe cu Jane, când au devenit lucrurile atât de tensionate. Nu a existat nici un incident anume pe care să-l pot identifica, nici o ceartă în care să fi întrecut măsura, nu mi-am pierdut niciodată cumpătul cât să-i spun ceva crud, să am pentru ce să-mi cer scuze. Am avut o discuție mai aprinsă când a absolvit liceul, în primăvară, dar nu asta ne-a dat peste cap. Nici faptul că asculta Rolling Stones la maximum, sau că și-a lăsat părul să-i crească până la mijloc, sau că venea acasă după ora stabilită cu ochii roșii și în compania unor persoane dubioase, deși probabil că ea așa crede. Am avut încredere că o să depășească faza asta, că o să experimenteze și o să facă greșeli, dar că o să-și găsească până la urmă drumul. Eu am avut o mamă care n-a fost de acord cu alegerile mele. Știu cum este să te simți neînțeleasă, mama mea practic m-a izgonit pentru că nu m-am potrivit modelului de fiică pe care și-l dorea. Și nu a fost nici faptul că-și dorea cu disperare să plece de acasă imediat ce împlinea 18 ani. Și eu am fost tânără, m-am simțit prinsă în capcană, am ars de nerăbdare să fiu liberă. A fost mai subtil, mai greu de definit.

Cred că nici măcar Joseph nu înțelege. N-am reușit niciodată să o spun în cuvinte; a observat tensiunea, dar a preferat să bată apa la suprafață, să ia partea cea mai bună de la fiecare din noi, să se balanseze precaut între taberele noastre, cu negocieri

de pace. Jane nu se purta cu el cum se purta cu mine; el nu era ținta disprețului ei. El nu a judecat-o și nu a reacționat exagerat, așa cum am făcut eu, lărgind și mai mult prăpastia dintre noi. El era sigur, imposibil de provocat, și nu pretindea niciodată că ar fi altceva decât era.

Iar ciocnirile noastre constante mi-au scos la suprafață cele mai adânci îndoieli și nesiguranțe. A fost felul în care a început să vadă lumea, să se concentreze la partea ei întunecată, la război, corupție și scandal. Curiozitatea ei a început să devină obsesie, nemulțumirea ei s-a transformat vertiginos în furie și, cumva, eu eram în centrul a tot, o mamă banală, o trădătoare fiindcă am renunțat la visurile mele ca să conduc o pensiune lângă mare, complet detașată de tragediile pe care le vedea strigând de pe primele pagini ale ziarelor. Eram întruchiparea problemei, cea care puteam opri totul schimbând doar canalul, care mă îngropam în preocupări domestice ca să nu simt nimic.

Mă încovoiam sub greutatea judecății ei, mă simțeam rănită când mă privea cu dezaprobare, când îmi spunea că nu înțeleg, că nu-mi pasă, că sunt la fel ca toți ceilalți. Mă despica și mă lăsa sângerând, pulsând și cuprinsă de rușine, așa că mi-am înfipt ghearele în singura putere pe care o aveam. Să fac reguli, să pedepsesc, să interzic și, de fiecare dată când trântea ușa și mă vedeam în oglindă, eram urâtă, slăbită și în pragul nebuniei. Dar să fiu de acord cu ea,

să recunosc faptul că eram exact așa cum mă vedea ar fi însemnat să dispar complet. Așa că mi-am scos ghearele și ea a sfâșiat zidurile până a putut să fugă. Și, când a plecat, a luat cu ea o parte din mine.

Jane s-a mutat la Boston cu aproape un an în urmă, imediat după ce a împlinit 18 ani, și nu a prea păstrat legătura cu noi. Încercăm să ne ducem să o vedem, dar găsește întotdeauna pretexte să ne spună că nu putem. Nu a venit de Ziua Recunoștinței, pretinzând că are de lucru. Nu am mai văzut-o de la Crăciun. Când a venit acasă, era mai slabă decât atunci când a plecat, cu părul aproape până-n talie. Era distantă și se purta ciudat, abia dacă a mâncat, pe mine m-a ignorat și a dispărut imediat după cină ca să prindă un tren.

De când Jane s-a mutat de acasă, eu și Joseph suntem ca două roți dințate într-un mecanism decalibrat, ne poticnim și ne împotmolim, nu ajungem nicăieri. Tot ce-a rămas nespus este palpabil în mișcările noastre atente, suntem ca două corăbii care-și lasă reciproc spațiu când trec una pe lângă cealaltă – dă zor să se spele pe dinți ca să poată să iasă din baie înainte să intru eu, eu mă grăbesc să fac cafeaua înainte să se trezească el și-l las să o soarbă singur în bucătărie – și nu știu cum să repar ceva ce nu e tocmai stricat.

De vara trecută, de când l-am cunoscut pe Sam, deși mă urăsc pentru asta, agitația mea iese constant la suprafață, bătând în

sticla vitrinei în care este expusă căsnicia noastră model, diorama unei vieți frumoase. Nu pot explica de ce, iar acum, de când Jane nu mai vorbește cu noi, bătăile se aud și mai tare, stârnind dorințe vechi pentru ceva nou. Îndemnându-mă să mă iau de Joseph, arătându-și dinții. Stăm întinși în pat, încă o noapte în care abia dacă ne atingem, trupurile ne sunt extenuate și conversațiile tensionate. Mă întorc cu spatele după ce sting lampa și nu mă pot abține să nu mormăi:

– Zicem mereu că o să facem ceva, că o să mergem undeva, apoi pensiunea se umple și nu mai facem nimic.

Se întoarce pe spate, cu ochii pironiți în tavan. Începe să-și piardă răbdarea.

– Dacă vrei să călătorești, du-te! Eu nu pot să mai port conversația asta.

– Nu-mi place deloc când faci asta. Când pretinzi că aș putea, pur și simplu, să-mi fac bagajele și să plec, ca și cum ar fi cu adevărat o opțiune.

– Nu te-am oprit niciodată.

– Spun doar că viața ni s-ar putea termina într-o clipă... și cum ne-am petrecut-o?

E o conversație pe care el n-a înțeles-o niciodată, bătăile unui ceas pe care numai eu le aud. Peste câteva luni, o să împlinesc 45 de ani și mi se pare imposibil să fi ajuns deja la jumătatea vieții, când am senzația că abia am început. Îmi imaginez 50 de ani, apoi 60, 70 și senzația copleșitoare că orice merita făcut ar fi trebuit să fie făcut deja îmi cuprinde gâtul, sufocându-mă.

Joseph își aprinde iar lampa și se ridică în capul oaselor.

– Ce vrei de la mine? Spui că vrei să vezi lumea. Îți zic să-ți rezervi o călătorie undeva, dar nu e suficient.

Mă joc cu marginea păturii.

– Nu vreau doar o vacanță. Nu-i vorba despre asta.

– Atunci, despre ce e vorba?

– Vreau să simt că am trăit.

Joseph râde crud și se trânteste înapoi pe pernă.

– Ei bine, înseamnă că sunt eu prost, pentru că mie mi se pare că avem o viață grozavă.

– E o viață bună, șoptesc.

Joseph ridică vocea:

– Oh, pe toți dracii, Evelyn! Poate că pe mine nu mă vrei, de fapt, ce crezi? Poate că eu nu sunt suficient pentru tine.

O deschidere, șansa mea să-l liniștesc, să-l asigur. Să-i spun că vara trecută a fost o ceață, că nu am fost noi înșine – cu siguranță eu nu am fost. Să-i spun că mă simt ușurată că s-a terminat, că Sam a plecat. Dar nu reușesc să scap de sentimentul de vină rămas în urmă din acea noapte. Ar trebui să-i spun, dar nu o fac. Explicația ar adânci și mai mult prăpastia, lăsând în urmă doar neliniște și nesiguranță.

Mă îngrop în pernă, ascunzându-mă de această așchie pe care a scos-o la suprafață, de acest adevăr care nu este tocmai adevărat.

– Nu spune asta!

Trage adânc aer în piept, în mod clar încercând să se calmeze.

– Avem responsabilități. Avem pensiunea, copiii.

– Știu, spun încet.

– Încerc să-ți ofer ce vrei.

Vorbele sunt frumoase, vocea – tăioasă.

– Știu. Dar tu ce vrei?

Mă trag spre el, implorându-l să-mi mărturisească ceva nou, disperată să nu fiu singura cu ochii ațintiți spre orizont, singura care să trimită semnale de salvare.

– Știi ce vreau.

Întrebarea l-a făcut să se încordeze. Dorințele mele sunt un afront personal pentru el, o insultă la adresa vieții pe care ne-am construit-o.

Predictibilitatea lui mă aprinde, ca o cremene lovită de oțel.

– Mereu spui asta. Dar, în adâncul sufletului tău, *trebuie* să vrei mai mult.

– Viața pe care o avem aici, noi doi, familia pe care o creștem, *ăsta* e visul meu. E plictisitor pentru tine, știu. Eu sunt plictisitor, felul în care te iubesc. Spumegă. Ești atât de obsedată să-ți dorești mai mult, încât nu vezi ce ai chiar în fața ta.

Îmi bag brațele sub mine, mă depărtez de spațiul rece dintre noi, nu am cum să-l fac să înțeleagă. E un impas între noi. Trăsăturile pe care mi-aș dori să le găsească fermecătoare, sexy, admirabile sunt în ochii lui defectul meu cel mai mare, bariera spre mulțumirea mea.

E prima oară când nu văd o cale de a o scoate la capăt. Casa de la malul mării unde ne-am construit viața a devenit câmpul nostru de luptă. Niciodată nu a fost Joseph cel pe care am vrut să-l părăsesc, dar nu suport să fiu a doua lui soție, o amantă pe lângă pensiunea lui, încătușată de moștenirea lui, de fantomele părinților lui, de sentimentul de datorie deghizat în tărâmul făgăduinței.

Evelyn
Iulie 1970

Azi, împlinesc 45 de ani și nu pot decât să mă uit la scaunul gol pe care ar trebui să stea Jane, cu buzele strânse într-o linie subțire. Fără nici o explicație, fără să dea măcar un telefon, nu a venit și am senzația că a aruncat o săgeată aprinsă în castelul nostru, cu intenția de a mă răni, ca să-mi demonstreze cât de puțin îi pasă, și privește acum flăcările din depărtare.

După ce strângem masa, mama face câteva comentarii despre cum *nu e surprinsă* că Jane nu a venit și cum ar fi trebuit *să-i înăbușim comportamentul ăsta încă din fașă*. Trag cât pot de adânc aer în piept și-l suflu concentrată, fixând-o cu privirea.

Iese fără să aștepte să o conducem, iar Violet și Thomas dispar în camerele lor. Nu mai spun nimic tot restul serii, îmi fac de lucru frecând oalele și alungându-l pe Joseph când încearcă să mă ajute.

– Te rog, Joseph! Îmi șterg fruntea cu mâna plină de spumă, dându-mi părul laoparte din ochi. Lasă-mă în pace!

– Îmi pare rău, voiam...

– Știu. Dar nu pot controla felul în care risc să izbucnesc în momentul ăsta, așa că te rog să pleci și, când o să vin la culcare, îți promit că o să fiu bine.

Mă lasă la chiuvetă să-mi vărs nervii pe o tavă de pe care crusta de cașcaval refuză să se dea dusă. Pe fereastră, îl văd spălând cu furtunul șezlongurile lăsate afară de familia din Jersey, înainte să se retragă la culcare. Vin în dormitor ceva mai târziu, mai calmă, dar mohorâtă, târșâindu-mi picioarele. Nu mă pot concentra, pasta de dinți îmi cade de două ori de pe periută în chiuvetă și mă dau bătută. O arunc în sertar și mă bag în pat lângă Joseph, care și-a împins cearșafurile la picioare, în căldura înăbușitoare a aerului de vară.

Gândurile îmi aleargă în timp ce fixează ventilatorul din tavan și întrebarea care mi se formează în minte mă surprinde, mă sperie nesiguranța care se ridică la suprafață ca o ghicitoare, ca un test.

– Joseph, de ce mă iubești?

– Știi de ce te iubesc.

E un răspuns rapid, dat prea ușor.

– Nu, nu știu. Suflu încet și controlat aerul din plămâni, concentrându-mă să rămân nemișcată, calmă. O lacrimă îmi scapă pe obraz. Sincer, chiar nu înțeleg.

Mă întorc spre el, nefericită și egoistă și simțind că nu merit să fiu iubită. O mamă

pe punctul de a-și pierde propria fiică, ca și cum o fiică ar fi ceva ce poate fi pierdut, ca un set de chei, când tot ce mi-am dorit, tot ce am încercat a fost să fiu genul de mamă pe care am vrut întotdeauna să o fi avut.

Se împleticește în răspuns, luat prin surprindere.

– Te iubesc pentru că ești singura femeie pe care am iubit-o vreodată, singura pe care o voi iubi vreodată.

– Nu mi-ai răspuns la întrebare. Nu mi-ai spus de ce.

Sunt de-a dreptul patetică acum, ca un câine care cerșește să fie mângâiat, dornică să mi se spună că sunt fetiță bună. Vreau să-mi confirme că merit toate șansele pe care mi le-a dat. Am nevoie să o aud, să știu că nu l-am păcălit cumva să alerge după mine, să mă aștepte, să aibă atâta răbdare cu mine și încredere infinită în această persoană egoistă care s-a dovedit nedemnă de iubirea lui. Ca și cum viața mea în Stonybrook nu a fost decât un preludiu pentru tot ce așteaptă să se întâmple, ca și cum aș fi așteptat doar ca adevăratul meu potențial să fie descoperit, ca un diamant scos din pământ. O poveste pe care oamenii să o spună într-o zi, despre femeia care a avut cândva pensiunea de acolo, dar care a plecat în lume, să facă mult mai mult. Nu povestea care se proiectează în mintea mea, o nenorocită bătrână și tristă, legănându-se singură pe veranda asta, care a alungat toate lucrurile

adevărate și bune pe care le-a cunoscut vreodată.

– Sunt atât de multe motive pentru care te iubesc. Aș putea să le enumăr, probabil, dar adevărul este că nu mă pot abține. N-am putut niciodată. Te iubesc pentru că ai lumina asta în tine...

Încep să plâng și Joseph îmi mângâie părul.

– Oamenii sunt atrași spre tine, eu am fost întotdeauna, ești o forță magnetică. Ești o visătoare și o luptătoare și ai mai mult suflet decât orice alt om pe care l-am întâlnit vreodată.

Nu pot să o accept, chiar dacă eu am cerut-o, această afecțiune debordantă pe care trebuie să o astup cu ceva înțepător.

– Atunci, de ce fiica mea mă urăște?

Se trage mai aproape și mă cuprinde cu un braț.

– Nu te urăște. E doar o adolescentă care încearcă să-și găsească drumul.

– Dar eu sunt o persoană adultă. N-ar fi trebuit să o las să plece fără să-mi iau rămas-bun, cum a făcut mama cu mine... Mă urăsc pentru asta. Nu ar fi trebuit să las certurile noastre stupide să se transforme în ceva mai mult. Vreau să mă duc s-o văd, dar refuză să stea de vorbă cu mine, îmi închide telefonul. Ce-ar trebui să fac?

– Ce-ar fi să mă duc eu să o văd în weekendul ăsta? Poate cu mine o să vorbească. O să-i spun că trebuie să vă rezolvați problemele, că nu poate să te ignore. Poate că ea se crede adultă, acum,

că are 18 ani, dar asta nu înseamnă că nu este fiica noastră.

Încuviințez din cap, obrazul ud mi se sprijină pe pieptul lui.

– Și spune-i că o iubesc, da? Spune-i că o vreau în viața mea. E primul meu copil, pentru Dumnezeu! Cum poate să nu știe cât de mult o iubesc?

„Cât de mult te iubesc și pe tine“, vreau să spun. „Și ție vreau să-ți spun că-mi pare rău.“ Dar n-o spun. Jane e singurul liman la care pot ajunge în timp ce mă balansez pe această coardă întinsă între noi.

– O să-i spun. O să-i spun, zice și mă lipește de el, ca și cum aș fi o copilă supărată pe care încearcă să o liniștească, murmurându-i vorbe blânde, rugându-se unor zei falși să o țină în siguranță.

Joseph

Conduc spre Boston, cu adresa lui Jane în buzunar. Nu am mai fost niciodată acolo, dar Jane a scris-o pe o hârtie și a lăsat-o pe comodă, în loc de rămas-bun. O parte din mine se teme de ce o să găsesc, simt un nod în stomac în momentul în care ajung la apartamentul din Brighton, la periferia Bostonului. Mirosul de marijuana se strecoară pe sub ușa de la intrare, dându-mi o stare de neliniște.

Bat și o voce înfundată îmi strigă:

– Intră!

Apăs clanța și mă simt amețit, camera e plină de fum, ca o ceață. O fată pe care nu o

cunosc stă pe canapeaua lăsată, fără sutien, doar într-un maiou și chiloți.

– Vai de mine, îmi cer scuze, mormăi, ferindu-mi privirea. Cred că am greșit adresa. O caut pe fiica mea, Jane.

Fata mă privește cu ochii mijiți, deranjată de lumina care pătrunde prin ușa deschisă.

– N-ai greșit, omule. Jane locuiește aici. E la muncă... cred. Ar trebui să se-ntoarcă în orice clipă. Stai jos! Poți să rămâi s-o aștepți.

Se dă ceva mai încolo pe canapea, fără să facă nici o mișcare să se acopere.

– Nu, e-n regulă, protestez eu, răsucindu-mă pe călcâie ca să plec. Spune-i ca tatăl ei a trecut pe aici.

Închid ușa în spatele meu, simțind că nu am aer.

Înfrânt, cobor treptele întorcându-mă la mașină și aproape că dau peste Jane. Amândoi sărim speriați. Întind mâna și o iau de cot, speriat până aproape de paranoia de ce am găsit, cuprins de o teamă irațională că o să fugă când o să mă vadă.

– Ce dracu', tată?

Se trage din strânsoarea mea.

– Am văzut-o pe colega ta de apartament. Am văzut drogurile. Vii acasă.

Râde – și e un sunet ciudat.

– Relaxează-te! Ea este Sheri. Nu e colega mea. Doar o prietenă care stă o vreme la noi. Dar nu-ți face griji. Eu am un serviciu, vezi?

Îmi indică ținuta ei, niște pantaloni foarte scurți și un tricou foarte decoltat. O privesc fix, cu chipul lipsit de expresie.

– Sunt barmaniță.

Cobor vocea, încercând să mă calmez.

– Nu mă simt confortabil cu asta, Jane.

– Oh, sigur! Cu mama poți să trăiești, spune ea, pe ton batjocoritor. Dar cu *asta* nu te simți confortabil.

– Povestea asta dintre tine și mama ta...

– Nu ți-a spus niciodată, nu? Își înclină capul într-o parte, provocându-mă. Du-te acasă! Hai, du-te și întreab-o ce s-a întâmplat de ziua mea!

Nu am aflat niciodată ce s-a întâmplat după ce m-am dus să mă culc. Evelyn n-a deschis niciodată discuția, Sam a plecat. În mintea mea, vara aia ciudată a fost exorcizată de căderea frunzelor. Decizia conștientă pe care am luat-o în seara aia, oricât de mult a durut, a fost să am încredere în ea. Să o las. Să o las să mă aleagă pe mine. Să-i demonstrez că viața noastră împreună era ceea ce-și dorea cu adevărat. Prezența ei în patul nostru mai târziu în acea seară a fost răspunsul meu, coapsele ei reci lipindu-se de ale mele când s-a băgat în așternut, mirosind a fum și atentă să nu mă trezească în timp ce mă prefăceam că dorm.

– Ce tot spui acolo?

– I-am văzut împreună, da?

Lacrimile îi lucesc în ochi, dar are maxilarul strâns, este furioasă.

Îmi păstrez vocea calmă. Evelyn mi-ar fi spus dacă s-ar fi întâmplat ceva. Sunt sigur de asta.

– Ce crezi că ai văzut?

– Ce *cred* că am văzut? Eram chiar acolo. Plânge acum, lacrimi de furie pe care încearcă să și le oprească. Sam i-a cerut să fugă cu el la Paris. Avea o mână pe genunchiul ei și stăteau foarte apropiați și i-a spus că pot să plece acolo, să bea vin, să cânte și *să facă dragoste!*

Scuipă ultimele cuvinte ca pe o otravă.

O șarjă de gheață îmi străpunge inima. Nu pot să vorbesc, nu pot să răspund. Nu se poate. Evelyn mi-ar fi spus. Nu a plecat, a venit în pat, trebuie să fie ceva ce Jane nu a înțeles, ceva ce n-a văzut. Dar nu pot să înțeleg nimic, nu pot să cred că Evelyn mi-ar fi ascuns asta. Decât dacă.... decât dacă... dacă o parte din ea ar fi vrut să se ducă.

– Ai știut, nu-i așa? Ai știut și ai rămas cu ea...

Se trage înapoi, îngrozită.

Nu pot să-i explic, să gădesc cuvintele să-i spun că am știut, într-un fel. Nu despre propunerea lui Sam sau alte detalii, dar că am simțit energia dintre ei când eram prin preajmă. Pășește în apartamentul ei cu ochii întunecați.

– Atunci, ești la fel de rău ca ea.

Și închide ușa.

Evelyn

Iulie 1973

Mâncarea a fost întotdeauna partea mea preferată la orice sărbătoare, singura pe care pierderea suferită nu a distrus-o. Când la masă e liniște pentru că toată lumea mănâncă, e mai greu să-ți dai seama că unele voci lipsesc.

Joseph face încercări disperate să pornească o conversație, pe fundalul zgomotului de furculițe lovind farfuriile la cina pe care am dat-o de ziua mea.

– Thomas, cum e la facultate?

Thomas a ales să rămână în New York și să facă niște cursuri de vară pentru a absolvi la timp, jonglând cu două specializări, în afaceri și în finanțe.

– E o provocare.

Un răspuns care nu spune nimic.

Mă uit la el, singurul meu fiu. Cât de puțin seamănă cu cel al cărui nume îl poartă, deși îmi dau brusc seama că Thomas, în primul an de facultate, are acum vârsta pe care o avea Tommy când ne-am luat ultima oară rămas-bun, în gară. Thomas stă la masă asemenea unei guri de aer, necesară, stabilă, dar fără nimic care să atragă atenția. Își taie friptura cu precizie în bucățele exacte, pe care le duce elegant la gură. Nu l-a învățat nimeni să fie atât de manierat. Aici, e disciplină mascată în politețe. Tommy își ținea cuțitul ca pe un fierăstrău, mai mult rupea carnea și o arunca în gură printre hohote de râs, ștergându-și apoi buzele cu dosul palmei. După aceea, zâmbea sau făcea cu ochiul,

cu mâncarea îndesată într-un obraz, și atunci i se ierta orice.

Tommy nu a îmbătrânit odată cu noi în mintea mea, dar în imaginea pe care o am despre el tot pare, cumva, mai mare decât mine. Deși eu am depășit cu mult vârsta pe care a avut-o el vreodată. Înghețat la 19 ani, pare mai bătrân decât mă simt eu în seara asta, la 48. Lipsa fratelui meu a devenit un bâzâit surd, o vibrație joasă ce nu mai iese la suprafață. Aș putea s-o aud dacă aș asculta cu atenție, dar, în cea mai mare parte, e mascată de bătăile inimii mele. Am început să pierd mai întâi imaginea feței lui, detaliile exacte, precise. Pistruiul era pe obrazul stâng sau pe cel drept? Ochii erau mai mult gri sau albaștri?

Au urmat apoi lucrurile pe care-mi aminteam că le spunea. Oare le spusese vreodată cu adevărat? Într-o seară, când copiii erau mici și prindeau licurici în timp ce soarele se topea la orizont, în minte mi-au răsunat cuvintele: „Licuricii masculi au, fiecare, propriul model de lumină, știți?” Dar cine le spusese, cu mulți ani în urmă? Fusesse Joseph? Tommy? Eram toți trei copii pe atunci, așezați pe docuri, simțind aerul răcorindu-se în jurul nostru când licuricii au început să pâlpâie peste dune.

Ceva legat de felul în care masculii atrag femelele, nu-mi puteam aminti. „Licuricii masculi au, fiecare, propriul model de lumină, știți?”

Era caraghios, nu avea nici o importanță, dar voiam să-mi amintesc. Voiam să

asociez în mintea mea o voce acelor cuvinte. Le-am auzit mai întâi rostite de Tommy, apoi de Joseph, dar nici una din variante nu suna cum trebuia. Oare eu le spuseseam? Fusesse ceva ce aflasem singură?

– Îți place? Încearcă Joseph din nou.

Thomas ridică din umeri.

– Plătesc pentru a avea o provocare.

Bietul Joseph – oricât ar încerca, nimic nu-l face pe Thomas să se deschidă zilele astea. Visul de a deveni pilot era singurul lucru despre care-l puteam face să vorbească înainte; era obsedat să afle ce anume ținea avioanele în aer, cum erau construite, cine testa modelele noi. Acum, nu-l mai putem face să vorbească despre mai nimic. Nu de când doctorii i-au descoperit murmurul cardiac. Forțele aeriene l-au respins, n-o să poată lucra niciodată în armată.

După controlul medical, am găsit posterele din camera lui, care acopereau toți pereții cu avioane și elicoptere, când am aruncat gunoiul. Fuseseră rupte cu pizmă, sfâșiate; într-un mod atât de violent, atât de necaracteristic pentru Thomas, încât m-am speriat. Nu-mi doream decât să le iau pe toate, să le întind și să le prezerv sub cărțile cele mai grele, să lipesc bucățile între ele și să i le pun înapoi pe pereți. Să-i repar visurile, să le fac iar reale. Dar nu puteam. Și nu a vrut să vorbească despre asta, oricât am încercat. În schimb, s-a retras în camera lui și și-a împins limitele până în

punctul în care risca să cedeze. Să intre la facultate. Să învețe mai mult, să muncească mai mult decât oricine altcineva, mai mult decât muncise el până atunci. S-a îndepărtat și mai mult de noi, s-a înscris la Universitatea din New York și a plecat câteva luni mai târziu.

Joseph oftează.

– În cazul ăsta, presupun că trebuie să profiți de ce-ai plătit.

Mi-e dor de Thomas mic, bebeluș, agitându-și pumnișorii rotofei ca să-i șterg, de Thomas cu obrăjorii rotunzi și ochii mari. Avea nevoie de mine pentru orice când era mic. Acum, nu mai are nevoie de mine pentru nimic.

Este aici în seara asta doar pentru că știe că m-ar fi durut dacă n-ar fi venit. A văzut ce a însemnat pentru noi toți de fiecare dată când n-a venit Jane. Nu e crud, deși mi-e greu să intuiesc ce simte, de cele mai multe ori. Înțeleg ce a însemnat pentru el murmurul cardiac, pentru viitorul lui, pentru viața lui, dar și-a găsit calea, un drum nou în New York. Și totuși, nu-l pot face să vorbească fără să aștepte să fie întrebat. Nu-l pot face să râdă altfel decât din politețe.

Joseph încearcă acum cu Violet, a cărei rochie galbenă, strălucitoare, contrastează cu atitudinea ei din seara asta, neobișnuit de retrasă, aproape sobră.

– Și tu cu cine ieși în oraș în weekendul ăsta?

– Foarte amuzant, tată.

Violet își încrețește nasul spre el. Are 17 ani acum și nu-și dă câtuși de puțin seama de cât de frumoasă s-a făcut. Joseph spune că seamănă cu mine și poate că din punct de vedere fizic e adevărat, avem siluete asemănătoare și același păr. Dar ea se simte bine în pielea ei într-un fel în care eu nu m-am simțit niciodată și personalitatea e toată a lui Joseph; amândoi sunt mai buni și mai generoși decât am fost eu vreodată.

– Nu am vrut să fiu amuzant. Vreau să-i cunosc și eu pe băieții ăștia. Singurul pe care l-am întâlnit a fost... cum îl chema? David?

– Ah, David? Împunge agitată cartofii din farfurie. Doar pentru că am ieșit de câteva ori nu înseamnă că era *Alesul*.

Violet nu se sfiește niciodată să-și arate afecțiunea față de băieții pe care-i place, deși încearcă să se sărute la adăpostul verandei din față. E amorezată de fiecare în parte, își pune capul pe umărul lor, le mângâie brațele cu vârfurile degetelor. Apoi, le găsește câte un defect fatal și nu se mai întâlnește cu ei. Curând, alt băiat bate la ușa noastră. Pe Joseph îl îngrijorează că vin și dispar atât de repede. Îi spun că ar trebui să ne bucurăm că nu e prea serios implicată cu nimeni la vârsta ei. Poate că o s-o putem proteja puțin mai mult de inima frântă de prima iubire, de sentimentul că a fost folosită. Dar și eu îmi fac griji. Ce anume caută?

Thomas rânjește, ridicând ochii din farfurie.

– Vi, trebuie să înțelegi că lumea nu așteaptă să-ți întindă ție pe tavă un prinț din povești.

– Oh, da? Și tu câte iubite ai avut?

Thomas o privește chiorâș și mușcă din friptură.

Ridic din sprâncene.

– Fratele tău are dreptate. E minunat să ai standarde ridicate, scumpo, și ai tot timpul din lume să te hotărăști, dar vrem să fim siguri că ceea ce cauți tu... există.

Violet se îmbufnează.

– Tata a fost prințul tău din poveste.

Aproape pufnesc în râs. Joseph, care-și face de lucru până târziu ca să mă evite, căruia îi las farfuria cu mâncare acoperită cu folie în frigider ca s-o reîncălzească după ce eu și Violet am terminat de mult cina. Care urcă în dormitor mult după ce s-a întunecat, epuizat, și adoarme fără să-mi spună mult mai mult decât *noapte bună*. Corpul meu e mai obișnuit acum cu spațiul dintre noi decât cu căldura atingerii lui, conversațiile noastre se limitează la probleme concrete legate de pensiune, oaspeți care vin mai devreme, prosoape care trebuie albite, cumpărături care trebuie trecute pe listă. Se trezește înainte să se lumineze și se îmbracă pe întuneric, iar eu rămân sub pătură, prefăcându-mă că dorm, întrebându-mă cum am ajuns să ne îndepărtăm atât de mult.

Îndrept furculița spre Violet ca să-i atrag atenția.

– Au fost mult mai multe în căsnicia noastră, nu doar părțile de poveste. Iar noi am avut noroc că ne-am găsit atât de tineri și am rezistat atât de mult. Sunt asigurări false, vreau să-i arăt calea, dar să nu o îngrijorez, fiindcă fiica noastră incurabil de romantică nu știe dedesubturile relației dintre noi. Nu e întotdeauna ușor.

Thomas, care în mod clar s-a săturat de conversația asta, schimbă subiectul:

– Mai știe cineva ceva despre Jane?

Nu am mai văzut-o pe Jane de trei ani. Ultima oară când am primit o veste de la ea a fost o scrisoare trimisă de la o adresă din San Francisco, în care ne spunea că s-a mutat din Boston în California. E atât de ciudat, absența ei de la masă e la fel de evidentă ca prezența ei. Sărbătorile par o mascaradă fără ea, parcă am juca doar rolul unei familii fericite.

Clatin din cap.

– Îmi pare rău, mamă, murmură Violet.

– E în regulă, scumpo.

Dar nu e. Nu pot să nu mă uit întruna la scaunul gol al lui Jane. Mi-e dor de fiica mea. Știu că încearcă să-și găsească propriul drum în lumea asta, dar nu înțeleg de ce pentru asta trebuie să ne alunge pe noi din viața ei. Să mă alunge *pe mine*. Nu știu dacă drumul pe care a apucat-o va fi suficient de drept încât să se poată întoarce acasă, dar nu vreau să vorbesc despre asta,

nu cred că aş putea să nu încep să mă întreb cu voce tare ce-o fi cu ea.

Ce face? E în siguranță? A mâncat? Lucrează? Are destui bani? Când o s-o văd iar? O panică instinctivă, ca atunci când era nou-născută și îmi puneam mâna lângă gurița ei, verificând obsesiv dacă respiră.

Joseph s-a dus să o viziteze o dată, când locuia încă în Boston.

Nu mi-a spus prea multe când s-a întors acasă, mi-a relatat doar cele mai simple informații: locuia într-un apartament împreună cu cineva, lucra într-un bar, părea să fie bine. Dar umerii îi erau aplecați de grijă și nu a vrut să-mi răspundă când i-am cerut detalii. M-a durut să văd că nu pot trece de suprafață, sunt convinsă că mă învinovățește pentru că ne-am despărțit atât de urât de Jane. Și de atunci se poartă ciudat. Evităm amândoi conversațiile ca să nu ne certăm, dar simțim tensiunea în fiecare clipă.

Thomas o să plece mâine-dimineață cu trenul, înapoi la New York. Violet mai are doar această ultimă vară acasă, înainte să plece la facultate, o vară de întâlniri și sărutări pe veranda din față. În curând, o să fie amândoi plecați. Nu știu dacă atunci absența lui Jane o să doară mai puțin sau mai mult, când o să rămânem din nou doar eu și Joseph. În pensiunea plină de străini, dar atât de goală.

După cină, Thomas va sta din nou în camera lui din copilărie. Violet ne

îmbrățișează pe mine și pe Joseph înainte să se retragă.

Mă întreb dacă Thomas o să-și privească pereții goi și-o să se gândească la ce era odinioară acolo. Mă întreb dacă în noaptea asta o să viseze avioane de vânătoare și parașute sau dacă șuierul locomotivei trenului spre Manhattan o să fie cântecul de leagăn care să-l adoarmă.

CAPITOLUL 19

Joseph

Februarie 2002

Azi e ziua mea, cea în care împlinesc 79 de ani și ultima. Și tot ce-mi doresc e să fiu înconjurat de familia mea, să creez încă o amintire fericită pe care ei să o păstreze. A fost furtună noaptea trecută, ceva obișnuit pentru luna februarie, și totul e acoperit de zăpadă. Rain sugerează să ieșim cu săniile și, deși ea nu poate să participe din cauza burticii tot mai pronunțate, se oferă să ne aducă ciocolată fierbinte în vârful dealului.

Evelyn se hotărăște să rămână în casă. Se teme să iasă în frig, deși, cu ani în urmă, ea ar fi fost prima, făcând potecă pentru noi, ceilalți.

– Ești sigur că e o idee bună? întrebă Evelyn. Mă tem să nu te lovești.

– Să mă dau cu sania în ziua în care împlinesc 79 de ani pare la fel de logic ca tot restul lucrurilor din acest an.

Nu se împotrivește. Nu ne așteptam să vină și Thomas, și Ann, dar mi-au făcut o surpriză și au apărut la ușă cu doi colaci pentru zăpadă abia cumpărați, împăturiți în bagaje, pe care i-am umflat cu pompa înainte să o luăm împreună spre dealul Breyer.

– Dă-te tu primul, tată! E ziua ta! mă îndeamnă Thomas, și ceilalți îl susțin.

Îmi salt genunchii pe sania noastră veche și simt cum mă cuprind emoțiile. Au trecut ani, zeci de ani, de când m-am dat cu sania cu copiii mei, dar Tony mă împinge zdravăn înainte să am prea mult timp să mă gândesc și aerul înghețat care îmi izbește fața în timp ce zbor pe deasupra întinderii de zăpadă trezește ceva în mine. Mă simt invincibil, așa cum mă simțeam cândva când saream de pe Stânca Matelotului, tânăr din nou și liber. Scot chiote în timp ce sar peste hopuri.

Urcatul pantei înapoi e partea care-mi amintește ce vârstă am de fapt. Mă dau de două ori înainte să capitulez în fața durerilor și să rămân în vârf, ajutând-o pe Rain să toarne ciocolată fierbinte, aburindă, dintr-un termos de plastic roșu care a văzut multe zile de iarnă ca aceasta, când mergeam la săniuș sau să patinăm pe iazul Gooseneck de îndată ce îngheța. Se sprijină de mine și îi privim împreună. Părul creț care-i iese de sub căciula tricotată este leit al maică-sii,

dar are un echilibru și o armonie interioară care sunt doar ale ei.

Ne ciocnim paharele de polistiren și Rain mai presară câteva bezele mici pe suprafața spumoasă. Connor și Violet se înghesuie pe vechea noastră sanie de lemn împreună cu Patrick, care e aproape prea mare ca să mai fie prins dându-se cu sania cu părinții. Tony, mereu copil în adâncul inimii, chiar și acum, căsătorit și viitor tătic, le face vânt, apoi sare în spate ca să se dea cu ei. Thomas și Ann alunecă pe colacii lor și Ann țipă și chicotește când se ciocnesc și se rostogolesc la capătul părții. Thomas cade pe spate în zăpada afânată, cu un râs adânc, din stomac.

Este o zi perfectă. Doar că simt că Evelyn pierde ceva de fiecare dată când îi aud râzând. Vreau să împart fiecare clipă cu ea.

A doua zi dimineață, mirosul puternic de cafea mă întâmpină când cobor în bucătărie. Evelyn nu bea, deși face uneori pentru mine, când se trezește devreme și bântuie prin camere înaintea zorilor, însă azi nu e una dintre acele dimineți.

Evelyn e în pat, cu plapuma trasă până sub bărbie, forțându-se să mai doarmă.

În ultimele seri, s-a așezat pe vasul de toaletă, cu gura deschisă, în timp ce eu am periat-o pe dinți. Îmi strânge cu putere brațul în timp ce mergem prin casă, pașii îi sunt înceți și nesiguri. Am prins-o de două ori când era gata să cadă, o dată în timp ce traversa sufrageria și o dată când ieșea de la duș, și inima mi s-a strâns de teama a

ceea ce ar fi putut să se întâmple dacă nu aş fi fost în apropiere, groaza mi-a cuprins pieptul când am ajutat-o să-şi recapete echilibrul. Uneori, chipul ei se întinde ca o mască, trăsăturile şi expresiile îi sunt învăluite într-o linişte dezarmantă.

Tremurul ei s-a extins la ambele mâini; concertul a fost ultima oară când a cântat la pian. Conversaţiile se repetă de parcă ar fi noi. Anxietatea îi creşte în timp ce se târăşte pe podeaua de lemn, devine aproape palpabilă când anticipează că trebuie să se ridice.

Îi spun în gând, fără să rostesc cuvintele: „E-n regulă, nu mai e prea mult, iubirea mea”.

Cu voce tare îi spun: „Sunt aici, cu tine. Mai avem patru luni de petrecut împreună”.

În cele mai multe zile, nu vrea să vadă pe nimeni. Nu poate suporta să vadă cum oamenii o examinează, îi evaluează regresul, simptomele, starea de spirit.

Privirile schimbate şi frunţile încruntate, îngrijorarea pe care copiii şi-o exprimă faţă de mine de îndată ce ea nu poate să ne mai audă.

Probabil că s-a trezit Thomas. Sau poate că Jane, Violet ori Rain, care vin să ia micul-dejun cu noi în dimineaţa asta, au ajuns înaintea mea şi au făcut cafea. Thomas şi Ann au dormit azi-noapte în camera lui, înghesuiţi în fostul lui pat. Nu-mi amintesc nici o ocazie de-a lungul anilor în care să fi rămas peste noapte. Dar, de când au căzut Turnurile Gemene, e altfel. Thomas o

cuprinde pe Ann pe după talie când stau pe canapea; i-am prins sărutându-se în timp ce ușa turnantă de la bucătărie se închidea. Ann pare mai naturală învăluită de afecțiunea lui, vine la masă cu părul umed, care, atunci când se usucă, are o tentă ondulată pe care n-am mai văzut-o. Petrec mai mult timp aici în weekenduri și și-au luat mai multe zile libere de sărbători ca să fie cu noi, când, de obicei, ies pe ușă înainte să servim desertul.

Thomas ne-a fost de mare ajutor să organizăm totul, să punem la punct detaliile pentru atunci când n-o să mai fim. L-am numit executor testamentar, pentru că poate cel mai bine să-și separe emoțiile de realitatea a tot ceea ce vine odată cu moartea. Hârtiile, și telefoanele, și programările, și împărțirea lucrurilor. Natura ireală a ceva atât de intim ca moartea combinată cu aspectele publice, formele legale pe care trebuie să le împarți cu alții. I-am spus că nu vrem să fim îngropați. În schimb, vrem să ne fie împrăștiată cenușa pe țărmul oceanului, să plutească deasupra bancurilor de pești mici, să fie cărată pe spatele crabilor, să vină și să plece adusă și luată de valuri, în locul în care am fost dintotdeauna și în care vom fi mereu. Așa cum părinții mei sunt cu noi în balustradele tocite ale pensiunii, în blaturile de bucătărie date cu făină și în draperiile decolorate, deschise spre briza verii. Cum este Tommy în prima baie a sezonului, în apa încă rece, sau în nepoții noștri care sar de pe Stânca

Matelotului, cum e în vântul care urlă și în cerul înstelat nesfârșit de deasupra noastră. Cimitirul nu e locul în care îi simțim, e doar un loc în care se odihnesc.

Thomas a insistat să știe mai multe despre *cum* o să se întâmple și i-am împărtășit detaliile cât am putut mai bine, în ciuda rezervelor pe care le are. Stocurile de pastile, locul în care sunt actele importante și testamentele, planul pe care l-am gândit cu un an în urmă și care părea atunci doar o ipoteză, dar pentru care, acum, că se apropie momentul, mă surprind căutând metode alternative, fiindcă sunt atâtea feluri în care poți să dai greș cu pastilele și îmi doresc cu disperare o cale sigură și în același timp pașnică. Nu găsesc un răspuns, așa că-mi alung gândul, e o punte pe care o s-o traversez când o să ajung la capătul drumului. Aleg să am încredere într-o moarte bună lângă Evelyn, aceeași încredere care m-a împins să mă duc după ea din Connecticut în Boston și apoi să mă întorc, convingerea că singura viață bună era o viață petrecută cu ea.

Violet face mai multă mâncare decât e nevoie, ne umple frigiderul, ne face cumpărăturile, ne ia rețetele. Jane o sună în fiecare dimineață ca să întrebe cum se mai simte mama ei și trece pe la noi de câteva ori pe săptămână. Cântă la pian pentru Evelyn și muzica dintre ele îi aduce o alinare pe care eu nu i-o pot oferi. Copiii noștri ne înconjoară, ne ajută să nu ne scufundăm, să rămânem pe linia de plutire de la o zi la alta.

Felurile în care fiecare dintre ei se face util sunt ofrandele lor de pace și mă simt cuprins de o recunoștință care se luptă cu rușinea.

Thomas poartă un tricou decolorat de la NYU și o pereche de pantaloni de trening în timp ce-și bea cafeaua la masa din bucătărie; preț de ani întregi, eu și Evelyn am fost convinși că nu are în garderobă decât costume și cravate. Violet face aluat pentru clătite, Rain presară rozmarin, boia și sare grunjoasă peste niște cartofi tăiați în cuburi – rețeta de cartofi prăjiți de casă a lui Evelyn –, iar Jane taie fâșii de bacon pe care le întinde pe o foaie de hârtie de copt.

– Bună dimineața, fetelor! 'Neața, Thomas! Îl bat pe spate când trec pe lângă el. Ann încă doarme?

Împăturește ziarul și-l lasă deoparte.

– Da. Mama?

Îmi torn niște cafea, mă uit prin fereastra înghețată la grădina mea, la lemnele uscate și la ramurile răsucite care se ițesc prin zăpada proaspătă.

– Da, e obosită după toată agitația de aseară.

Thomas face o pauză și mă privește fix, ca și cum ar vrea să spună ceva, dar, în schimb, continuă cu:

– Ne-am distrat ieri, cu sania. Nu-mi amintesc când am făcut ultima oară asta.

– Mă bucur că ați venit. Deși sunt sigur că o să regret azi entuziasmul de ieri.

Îmi masez piciorul ca să-mi eliberez tensiunea din gambă.

– Tată, voiam să discut cu tine și cu mama, zice Thomas. Eu și Ann ne-am gândit mult la ce putem face și cum vă putem ajuta.

Sorb din cafea, desfătându-mă cu căldura care-mi atinge palmele.

– Ne-ai fost deja de mai mult ajutor decât îți dai seama. Ești aici și petreci timp cu noi... e tot ce ne dorim. Știm că ești ocupat și că e greu pentru tine să vii tot timpul aici.

– Păi, tocmai despre asta am discutat. Învârte în mână cana aproape goală. Nu mai vrem să fim atât de departe.

Ridic din sprâncene, surprins, și el continuă:

– Starea mamei se înrăutățește rapid, nu-i așa?

Rain, Violet și Jane se opresc din ce fac, ca să asculte.

Deschid gura ca să-i liniștesc, dar o văd întipărită pe chipul lui – încruntarea, certitudinea. O văd pe toate cele patru chipuri. Văd și ei, în sfârșit, ce a încercat Evelyn să le spună de la bun început.

– Eu și Ann ne-am uitat la câteva case din Stamford, ca să putem fi mai aproape de tine și de mama. Și de Jane, și de Vi – și de toată lumea. E important pentru mine. Și pentru Ann. Vrem să ajutăm.

– Thomas, e foarte frumos ce spui, dar nu trebuie să vă dezrădăcinați din cauza noastră.

– Vrem să o facem. Nu vrem să fim atât de departe de familie. Nu vrem să mai

ratăm nimic. Nu o facem doar ca să ajutăm... o facem pentru noi. Sincer.

Simt un nod în gât și încerc să-l alung, știind că Thomas nu se simte în largul lui cu aceste manifestări de emoție.

– Asta mă bucură tare mult, fiule. Și mama ta va fi fericită.

– De ce o să fiu fericită?

Evelyn își târăște picioarele pe scări, pășind apăsător și cu un zâmbet firav pe față. Puloверul de lână îi înghite umerii osoși, aplecați. Se pare că a pierdut bătălia cu somnul. Thomas se uită la mine, dar flutur precipitat dintr-o mână, îndemnându-l să-i spună.

– Eu și Ann vrem să ne mutăm în Stamford, să plecăm de la oraș. Vrem să fim mai aproape de familie.

Evelyn cascadează gura, nu-i vine să-și creadă urechilor.

– Dar voi iubiți New Yorkul.

– Vom continua să lucrăm acolo. O să facem naveta. Sincer, e uimitor că am rămas atât timp acolo. Cei mai mulți dintre oamenii pe care-i cunoaștem s-au mutat de mult în suburbii.

Evelyn clatină din cap, cu un zâmbet larg.

– Nu pot să cred. Serios, Thomas?

– E timpul. O să venim mult mai des pe la voi dacă n-o să trebuiască să ne mai facem griji pentru trenuri și pentru cum să ne întoarcem în oraș noaptea târziu. Mai ales când o să fie un micuț cu noi, cât de curând. Înclină capul spre Rain, care își atinge instinctiv abdomenul rotunjit și se

luminează la față. Ne-am săturat să ratăm totul. Trebuie doar să găsim o casă.

– Înseamnă că suntem doi. Sau, mai bine zis, trei.

Rain se uită la burta ei umflată, acoperită cu un șorț în dungi.

– Eu și Tony trebuie să ne mutăm din apartamentul ăla înghesuit după ce se naște copilul.

– Rain, poți să stai aici. Casa o să fie... goală curând, spune Evelyn. Eu și bunicul tău am mai discutat despre asta, speram ca într-o zi să-ți poți crește familia aici, cum am făcut noi. Știm cât de mult îți place și, ei bine, voi doi cunoașteți locul ăsta mai bine ca oricine. Dar n-am crezut niciodată că Tony ar fi de acord.

– Ah, da, orgoliul lui de sicilian.

– N-ar fi pomană, poți să-i spui asta. Știu că-i place să reușească de unul singur, dar, sincer, tot încercăm să ne hotărâm ce să facem cu ea. E prea departe ca Thomas și Ann să facă naveta de aici, iar Jane și Violet au deja casele lor. E plină de atâtea amintiri și numai gândul că grădina ar ajunge în mâinile unui străin... Se oprește, încercând să-și stăpânească entuziasmul. Ne-ați face o favoare, Rain. Te rog! Măcar vorbește cu el.

– Serios? Rain are lacrimi în ochi. Doamne, ar însemna totul pentru noi! Ador grădina... știi cât de mult iubim amândoi locul ăsta. O să vorbesc cu el.

– Și, Thomas? Evelyn se întoarce spre el. Nu ai idee cât de mult mă bucur că tu și

Ann o să fiți mai aproape, că o să fiți mai mult pe aici. Nu credeam c-o să apuc să văd... Nu-și termină gândul, își drege vocea și se adună. Și știi că puteți sta aici ori de câte ori vreți până se aranjează lucrurile.

Copiii noștri, toți laolaltă din nou. Ceva se strânge în pieptul meu.

Ar trebui să fim aici. Ar trebui să fim cu ei, să petrecem împreună cu ei până în ultima clipă care ne este dată. Dacă este prea târziu?

„Dacă nu este?”

Thomas își coboară ochii în podea.

– Mulțumesc... Aș vrea să fi făcut asta mai demult.

Lacrimile-i cad și se grăbește să și le șteargă.

– Ce-ai vrea să fi făcut mai demult, dragule?

Chipul lui Evelyn e vesel, curios, firul ultimelor minute s-a rupt.

Toată culoarea se scurge de pe fața lui Thomas.

– La ce oră aveți trenul? întrebă ea, binedispusă. Tatăl tău poate să vă ducă la gară după micul-dejun.

Vocea lui Thomas e răgușită, ochii i s-au înroșit pe margini.

– E prea târziu, nu-i așa?

Evelyn se târăște până la masă și se așază lângă el. Îl bate pe mână în timp ce Thomas se prăbușește și umerii încep să-i tremure.

– Sunt sigură că mai sunt și alte trenuri.

Îi întâlnesc privirea lui Jane, care își șterge o lacrimă de pe obraz.

Rain îi ia mâna. Doar Violet a mai văzut-o pe Evelyn așa; îmi zâmbeste trist, dându-și seama de ceea ce se întâmplă. Noi doi am mai fost martori la astfel de momente, știm deja, simțim cum se strecoară inevitabilul.

Evelyn arată spre pregătirile pentru micul-dejun, acum abandonate.

– Arată foarte bine, dar, dacă nu vă supărați, cred că eu o să-ncerc să mai dorm puțin. Nu mă simt în stare să mănânc. Dar să-mi păstrați ceva, bine?

Se ridică încet, și Thomas sare să o ajute, dar Evelyn clatină din cap. O privim cum urcă singură scările. Nesiguranța și remușcărilor mă cuprind când rămân singur cu copiii tăcuți, fiecare cufundat în propria tristețe. Oare chiar o să putem merge până la capăt? Putem să-i mai privim o ultimă oară și să ne luăm rămas-bun?

– Cât de des se întâmplă? întrebă Jane, cu vocea spartă.

– Mai des decât aș vrea.

– Dumnezeuule!

– Ne așteptam la asta.

Încerc să-mi păstrez vocea calmă, dar îmi tremură.

– Dar asta... să o văd așa... patru luni, bâiguie Jane? Mai avem patru luni cu ea? Chiar așa e, tată? Vocea îi alunecă. Doar atât o să ne dea?

„Patru luni.” Inima mi se strânge în piept. „Răzgândește-te!” Putem să ne răzgândim.

– Cum pot să încep măcar să-i spun tot ce vreau să-i spun? Cum poate oricare dintre noi...? Doamne, am irosit atâția ani supărată pe ea, și acum...

– Asta a fost demult, Jane. Ați avut atâtea momente frumoase împreună, nu poți...

– O să fiu mai mult aici. Orice are nevoie, da? Vocea i se blochează în gât. Dar tu, tată? N-o să înțeleg niciodată.

– Poți să-l lași în pace? spune Violet. Nu e ușor nici pentru el, să știi.

– Atunci, explică-mi tu!

Are ochii sălbatici, teama și realitatea se ciocnesc.

– Dacă mama ar fi pățit ceva când eram mici? Ai fi terminat totul atunci, când eram copii?

– Sigur că nu! mă bâlbâi, încercând să-i explic. Aș fi fost devastat să o pierd pe mama voastră și nu sunt sigur cum m-aș fi descurcat. Dar firește că aș fi fost acolo pentru voi.

Jane ridică nervoasă brațele.

– Și de ce e diferit acum? Și acum renunți la atât de multe!

Rain își privește genunchii, tăcută.

Continui să înșir motivele noastre învățate pe dinafară, dar vina răsună în fiecare cuvânt.

– Voi nu mai sunteți copii acum. Nu aveți nevoie de mine așa cum ați fi avut atunci. Aveți viața voastră, familia voastră. Pensiunea e închisă. Mama voastră e prietena mea cea mai bună, tot ce am... Mă încurc în cuvinte, încercând să o fac pe

Jane să înțeleagă, să-i fac pe toți să înțeleagă ceva ce până și mie mi-e greu să înghit. ... În afară de voi. Sincer, nu știu ce aș fi făcut și am noroc că nu a trebuit să aflu. Dar, Jane, noi ne-am trăit viața împreună. Nu ne-a mai rămas decât certitudinea că unul din noi o să plece și incertitudinea momentului. Așa că e timpul nostru să fim împreună, atât cât putem garanta.

– Jane, oprește-te! mă întrerupe Thomas. Tu nu înțelegi pentru că n-ai fost niciodată îndrăgostită.

– Oh, mai du-te dracului!

Mijește ochii și îl străpunge cu o privire încărcată de venin.

– Nimeni altcineva nu ți-ar fi spus-o.

– Thomas... încerc să-l previn.

– Am putea să nu ne certăm acum? intervine Violet, frecându-și fruntea.

– Tată, nu poți s-o lași să facă asta! Ascult-o, nu e în stare să ia o astfel de hotărâre, spune Jane.

– Poate că trupul și mintea i se pierd, dar știe exact ce face, spun eu, dregându-mi vocea. Amândoi știm.

O aud pe Evelyn mișcându-se la etaj, sunetul pașilor ei pe covor, zgomotul înfundat al ușii noastre închizându-se. Încerc să-mi alung din minte toți anii pe care mi-i imaginez fără ea, însă un gând rămâne. Nu pot să o salvez. N-am putut niciodată.

CAPITOLUL 20

Joseph
August 1973

Eu și Evelyn planificăm un drum până în California, ca să o vedem pe Jane, să punem capăt tăcerii dintre noi, să o convingem să vină acasă, în ciuda temerii lui Evelyn că va refuza să ne vadă. Dar, în dimineața zborului, Violet se trezește strângându-și abdomenul cu ambele mâini, zvârcolindu-se de durere, și unul dintre noi trebuie să o ducă la spital.

Biletele sunt cumpărate și am intrat deja în economii, nu avem nici o șansă să reprogramăm. Trebuie să luăm o hotărâre rapidă.

– Mă duc eu, tu rămâi cu Violet, spune Evelyn. Jane e supărată pe mine, trebuie să îndrept lucrurile.

– S-ar putea să fie mai dispusă să stea de vorbă cu mine, spun eu.

– Dar e băătăia mea, nu a ta.

– Crede-mă, bine? Nu vrea să te vadă.

Evelyn se oprește, rănită. Nu mai spun nimic și asta o rănește cel mai mult. Dar ceea ce nu știe ar face-o să sufere și mai tare. Nu-i spun ce mi-a povestit Jane în Boston, despre adevăratul motiv pentru care nu mai vorbește cu mama ei, despre motivul pentru care a plecat atât de furioasă. Îndoiala mi s-a strecurat în inimă după ce Jane mi-a spus ce a auzit. Erau, oare, mai multe lucruri pe care nu le știam? Mă doare că Evelyn nu mi-a spus niciodată ce s-a întâmplat, chiar dacă a ales să

rămână cu mine. A păstrat secretă propunerea clandestină a lui Sam. De ce? Ca să mă protejeze sau pentru că o parte din ea s-a gândit serios să plece? Evelyn nu se poate duce în California, nu poate fi cea care să o aducă pe Jane înapoi, când Jane e încă atât de supărată pe ea, când sunt atât de multe lucruri pe care le-a înțeles greșit. Și nu-i pot spune lui Evelyn, pentru că acum secretul ei e al meu, pentru că a creat o păpușă Matrioșca de lucruri pe care nu le-am spus.

Evelyn ridică mâinile, capitulând, își îndreaptă atenția spre Violet și mă lasă pe mine să plec.

Pornesc de la vechea adresă a lui Jane și mă împotmolesc iar și iar. Petrec zile întregi discutând cu hipioți pe stradă, arătându-le fotografia ei și încercând să-i dau de urmă, până ce, într-un final, o găsesc. Spre deosebire de cum fusese în Boston, găsesc ușa întredeschisă și o împing. Mă sor repede din ochi apartamentul meschin. Salteaua e pe jos, acoperită cu o singură pătură destrămată și fără cearșafuri. Cutii cu mâncare pe jumătate goale sunt înșirate peste tot. Un pisic cu o ureche ruptă și blană în petice se strecoară prin molozi cu autoritatea unui animal sălbatic care nu le aparține, dar care locuiește aici dinaintea lor. Fumul care umple încăperea ca o ceață îmi creează un déjà-vu. Jane în alt apartament, furioasă, sfidătoare, cu trei ani înainte. Mi se învâртеște capul.

Jane, în colț, moțăie lângă un hipiot drogat.

Respirația îmi e întretăiată, inima-mi galopează, vocea-mi e joasă.

– Pleacă de lângă ea!

– Tată? Ce dracu'?

Jane se trezește brusc și își strânge brațele pe lângă corp.

– Hei, omule, e-n regulă.

Hipiotul ridică mâinile și-mi zâmbește. Are dinții galbeni.

Sângele îmi bubuie în urechi. Mă simt de parcă aș fi sub apă, purtat de un curent puternic, încercând să respir în timp ce mă cuprinde panica.

– Mergem acasă.

– Ce tot spui acolo? Nu plec nicăieri.

– Nu ai de ales. Să mergem!

Ochii mi se opresc pe urmele de pe brațele lui Jane, de pe umerii ascuțiți și picioarele ca niște paie.

– Nu poți să-mi mai spui ce să fac.

Scutură din cap, părul îi e sălbatic.

Vreau să o înșfac și trupul îmi tremură de furie.

– Puțin îmi pasă! Ești fiica mea și te-ai apucat de droguri acum, Jane?

Vocea mi se oprește în gât când o spun, când văd și înțeleg pentru prima oară cât de departe de noi a fost cu adevărat.

– Ne prostim și noi.

– Doar nu crezi asta! Fac un pas în față, încerc să-mi stăpânesc furia, încerc să par calm, controlat. Vii acasă! Haide, să mergem!

Ea râde.

– De ce-aș veni?

Se întoarce spre bărbat și îl cuprinde cu brațul, interiorul cotului ei e roșu și plin de înțepături. Individul îmi amintește de o pisică sălbatică, e soios, numai piele și os, cu părul murdar și încâlcit. Mă privește cu ochii mijiți, sprijinindu-și capul de al ei.

Mă întorc spre el cu pumnii strânși. Durerea îmi pulsează în picior, vocea mi-e un mârâit și sunt cuprins de o furie totală. Furie pentru piciorul însângerat de copil care iese dintre dărâmături în Sicilia, pentru stomacul despicat al lui Tommy, pentru tumoarea mamei mele, pentru șrapnelul care mi-a sfâșiat gamba, pentru brațele lui Jane pline de urme, pentru ochii ei goi. Fac un pas spre el, cu pumnii ridicați.

– Ai noroc că nu-ți tai gâtul, nenorocitul! Nu știu ce i-ai făcut...

– Tată, oprește-te! țipă Jane.

Mă întorc spre ea, cuprins de disperare.

– Am două bilete de avion, Jane. Vino acasă! Ne e dor de tine. Mama ta nu poate să doarmă... e atât de îngrijorată din cauza ta.

Se ridică cu greu, împinsă de furie.

– Nu am mai vorbit cu ea de ani în șir. Și nici măcar nu e aici. Cât de îngrijorată poate să fie?

Mă poticnesc.

– Violet a făcut apendicită... nu a putut s-o lase.

Jane râde spart.

– Ce convenabil! Scumpa ei Violet are nevoie de îngrijiri.

– Chestia asta trebuie să înceteze între tine și maică-ta. Nu știi cât de mult te iubește? Cât de mult te iubim amândoi?

– Cum poți să mai stai cu ea? Cum poți să mai ai încredere în ea după ce s-a întâmplat?

– Nu s-a întâmplat *nimic*, Jane.

– Așa ți-a spus ea?

Nu-i spun că n-am confruntat-o niciodată pe Evelyn. Nu-i spun că, în momentele mele cele mai negre, mi-o imaginez sărutându-l, părăsindu-mă, și că atunci durerea aproape că mă scoate din minți, groaza că într-o zi ar putea să o facă.

– Sunt aspecte într-o căsnicie greu de explicat... trebuie să ai încredere în celălalt. Tu ai auzit ce a întrebat-o Sam, dar n-ai auzit ce i-a răspuns ea. În mod evident, nu a fugit cu el.

– Nu ar fi întrebat-o dacă n-ar fi crezut că avea o șansă. Pe toți dracii, e atât de jenant și de scârbos! Nu pot să cred că nu-ți dai seama!

– Alegerile pe care le facem sunt cele care contează. Ce s-a întâmplat cu mama ta... nu e un motiv să o alung din viața mea, să mă port ca și cum nu ar mai exista.

Jane nu pare să asculte, de parcă puțin i-ar păsa. În spatele ei, drogatul își desenează ceva pe braț, un tatuaj grosolan.

Mă cuprinde un val de greață, întreaga scenă dispare din fața mea, nu mai văd nimic.

– Vino acasă! Jane, te rog! Vino acasă!
O pierd, mă agăț cu disperare de marginea unei stânci.

Zâmbește și arată ca un schelet, cu fața trasă, cu ochii înfundați.

– Aici e casa mea. Oamenii de aici mă înțeleg, în sfârșit.

– Îți injectezi heroină... Cuvântul mi se blochează în gât și pierd și aerul pe care-l mai aveam. Încerc să ajung la ea. Nu poți să vezi nici măcar ce e în fața ta.

– Nu mă atinge! Chipul lui Jane e lipsit de expresie și ea se trage în spate. Trebuie să pleci.

– Nu plec fără tine.

– Ai auzit, omule, e timpul să te cari.

Nu îl aud. Nu o văd decât pe Jane. Vreau să o prind în brațe, să o strâng cu putere, să o trag departe de locul ăsta. Vreau să-i simt capul greu pe umărul meu în timp ce o duc în brațe acasă și o bag în pat, unde e cald și sigur.

– O să te iau cu forța de aici dacă e nevoie.

Îi prind încheietura.

Și-o smulge din mâna mea și urlă:

– Ți-am zis să nu mă atingi!

Întind iar mâna spre ea și țipă de parcă ar fi atacată.

Ridic mâinile.

– Nu face asta!

– Dacă încerci să mă duci undeva, o să fug. Jur pe Dumnezeu! N-o să mă mai găsești niciodată.

– Jane...

Numele ei, ultima mea rugămintă. Nu mai am argumente, nu mai am speranță, nu am nici un mod de a o forța să plece, nu am cum s-o prind, cum s-o feresc de ea însăși. Mă privește cu ochi reci. Oferta mea pare săracă, lamentabilă, dar e tot ce mi-a rămas. Această amintire, o trapă de scăpare, un adevăr pe care sigur l-a uitat.

– Poți oricând să vii acasă. Oricând.

CAPITOLUL 21

Evelyn

Martie 2002

Afară, vântul foșnește printre ramurile copacilor, pământul e moale și umed în ultimele zile în care zăpada se topește. Pe măsură ce se apropie primăvara, nu mai rămân decât petice mici de gheață în colțurile mai umbrite ale curții, unde vegetația e ofilită, iarba e îngălbenită și presărată cu bețe și frunze care au rămas înghețate din toamnă. Joseph muncește în grădină, deși e abia martie, categoric prea devreme, mai ales că e foarte posibil să mai ningă. Dar, când ne-am trezit azi-dimineață, am văzut vârfuri verzi ițindu-se din pământ și Joseph și-a mâncat în grabă micul-dejun, fără să-și termine măcar cafeaua, și s-a dus să le facă loc, să dea laoparte resturile rămase în urma iernii. Mă întreb dacă și-i

imaginează pe Rain și pe Tony în genunchi, unul lângă altul, în pământul săpat în fiecare primăvară de aici înainte, când grădina o să înflorească iar, plină de culoare și de viață.

Nu m-am mișcat din locul ăsta, încerc iar să-mi scriu scrisorile, descurajată de faptul că Joseph le-a terminat deja pe ale lui. Plicuri puse bine în buzunarul banchetei de pian, la loc sigur, pentru *după*. A fost ideea mea: să le lăsăm copiilor ceva să citească atunci când n-o să mai fim, cu speranța că o să le aducă măcar un pic de alinare. Dar mi-e greu să mă hotărăsc ce să spun. Ținând cont de situație, cum să încep să-mi iau rămas-bun, cum să includ tot ce o să aibă nevoie să audă după ce noi n-o să mai fim? Mai ales când e alegerea noastră să-i părăsim. Să plecăm, când sunt atât de mult mai multe motive să rămânem. Sentimentul de vinovăție și de nesiguranță mă învăluie din nou. Mă întreb de ce am făcut alegerea asta... o alegere la care încă putem să renunțăm. Vreau să regândesc totul, să iau totul în calcul din nou, să-l fac pe Joseph să înțeleagă, până nu e prea târziu.

Nu doar mesajul îmi dă de furcă. Pierd cuvinte, nume; ideile se dizolvă înainte ca pixul să atingă pagina. Un nou tip de singurătate, pe care nu mi l-am imaginat niciodată; sunt prinsă în labirintul minții mele, dar amenințarea e reală și mă învăluie ca o ceață stranie, iminentă, mă bântuie. Anotimpurile se schimbă și timpul trece prea repede și am rămas în urmă, mă

chinuiesc să țin pasul, să apăs butonul cu care să opresc ceasul, să dau înapoi și să o iau de la capăt, să am o alegere care să-mi permită să rămân așa cum eram, nu așa cum sunt. Ce aș putea spune în aceste scrisori ca să-i alin pe ei, când eu sunt atât de speriată?

Pendula bate nouă dimineața, deși mâine la aceeași oră va fi zece. O găselniță ciudată ca să profităm mai mult de lumina zilei și care-mi amintește de cât de efemeră este percepția noastră asupra lumii. O furie amară mă podidește în valuri în ultima vreme, puternică și bruscă, de parcă ar fi niște contracții fizice de durere. Cum timpul este fals și construit, cum poate să se schimbe doar pentru că așa spunem noi și cum putem pierde atât de frivol un ceas, în timp ce dormim. Oricât de mult încerc să rămân aici, în acest moment, clipa o să-mi alunece printre degete ca făina, precum cel mai fin nisip.

Încerc să mă concentrez asupra unei amintiri ca să rămân alertă, un truc pe care mi l-a spus Joseph, ca să pot să-mi controlez mintea. După concertul cu orchestra simfonică, am sărbătorit la restaurantul ăla italian aglomerat din Hanover Street. Fac eforturi să recreez cu ochii minții cât de frumoși și de imperfect de perfecți erau cu toții. Cum le străluceau zâmbetele în lumina lumânărilor, cum ceilalți clienți din restaurant se auzeau doar ca un zumzet înfundat în timp ce noi eram închiși în coconul nostru de râs și

conversație. Jane lângă Marcus, în sfârșit, așa cum trebuie. Totul e o ceață de clinchet de tacâmuri și chelneri cu cravate și șorțuri negre învârtindu-se printre mese, dar Joseph – clar ca lumina zilei, mângâindu-mi dosul palmei cu degetul mare, trecându-și degetele printre ale mele.

Această viață, împreună. A fost destul. A fost totul.

– Știi cât de mult te iubesc, nu? Cât de recunoscătoare sunt că te-am avut pe tine ca mamă?

Ochii lui Violet se umplu de lacrimi în timp ce stăm una lângă cealaltă pe canapea, cu focul arzând în vatră, cuibărite sub o pătură tricotată, depănând amintiri, povestind. Avem des astfel de conversații în care copiii mei mă asigură de dragostea și de recunoștința lor și eu le răspund la fel, ca într-un cântec de leagăn: „Te iubesc, te iubesc, o să te iubesc mereu. Cât de norocoasă am fost că ați fost ai mei”.

– E abia martie, scumpo, o necăjesc. Mai ai câteva luni până să-ți iei la revedere.

Râde și își șterge ochii.

– Vreau să mă asigur. Trage adânc aer în piept și pe chip îi apare o expresie contemplativă. Crezi că o să fiți împreună după? Tu și tata?

Îmi învârt verigheta între încheieturile umflate.

– Nu știu ce să cred. E plăcut să speri, presupun. Dacă ar fi după mine, am rămâne împreună aici. Privesc în ochii lui Violet. Dar nu am opțiunea asta, nu așa cum aș vrea să

fie. Am avut o viață plină și frumoasă. Nu aş fi putut să cer mai mult.

– Ştii, am discutat cu Thomas și cu Jane și avem o idee.

Violet zâmbește – e un zâmbet șmecher, viclean chiar.

– Bine... spun eu, ezitând.

– Să dăm o petrecere! anunță ea și ochii îi sclipesc.

Râd, fiindcă nu mă așteptam la asta.

– O petrecere?

– O petrecere. Doar cei din familie, doar cei care știu. Tu și tata ați spus, atunci când a început totul, că vreți ca acest an să fie o sărbătoare, nu-i așa? Și nu putem să mai stăm așa, plângând. Râde și își șterge ochii. Așa că, da, o petrecere. Ca să sărbătorim viața.

– Vrei să ne organizezi înmormântarea înainte să fim morți?

Râdem iar și sunt surprinsă de cât de mult îmi place ideea, de cât de plăcut ar fi să fiu acolo, să nu ratez nimic, mai ales asta.

– O *petrecere*. Nimic trist. Și nimeni n-o să aibă voie să plângă, spune Violet și își pune mâna în dreptul inimii.

– Tu ai spus-o, o necăjesc și apoi o strâng în brațe. O petrecere e o idee perfectă.

– Cât mai curând? mă întreabă Violet, privindu-mă atent, cu expresia din nou îngrijorată.

– Ce zici de mai, când grădina o să fie înflorită? spun eu, sperând că par încrezătoare, sperând că o să pot opri avansul simptomelor cu simpla putere a

voinței. Ceva pe care să-l așteptăm cu nerăbdare.

– În mai, e de acord Violet.

– O petrecere.

Mă sprijin de ea, recunoscătoare pentru fiica mea, pentru acest dar, o lumină spre care să înot când simt că obolesc, care să-mi dea putere. Gândul de a sărbători ceva, chiar și acum.

CAPITOLUL 22

Evelyn

August 1973

În noaptea în care trebuie să aterizeze avionul cu care se întorc Joseph și Jane, mă învârtesc agitată prin vestibul, sufocându-mă în căldura de august, privind obsesiv pe fereastră, sperând să văd un taxi în timp ce oaspeții trec pe lângă mine, fără să observe agonia mea. Stau de veghe la ușă, atât de hotărâtă în concentrarea mea, încât sunetul brusc al pneurilor de-a lungul aleii mă sperie.

Taxiul se oprește la marginea trotuarului și ușa din spate se deschide. Joseph coboară cu geanta lui de piele în mână. Aștept ca Jane să iasă și ea în noaptea apăsătoare și umedă de vară, în întunericul animat de bâzâitul cicadelor, dar nu se întâmplă nimic. Mașina bâzâie, valurile se

sparg în depărtare, aerul și copacii sunt nemișcați. Joseph închide portiera în spatele lui și taxiul se îndepărtează, dispărând în umbre, se mai aude scrâșnetul monoton, tot mai slab, pe măsură ce înaintează pe alee, apoi... nimic.

Stomacul mi se strânge. L-am mai văzut o dată arătând exact așa, coborând singur dintr-o mașină. Data trecută, i-am fugit în întâmpinare, sub un cer albastru de vară. Data trecută, mi-am aruncat brațele pe după gâtul lui. Data trecută, m-a frânt.

Joseph rămâne ca o statuie în stradă, cu geanta atârându-i în mână. Nu se uită la ferestre după mine, nu întoarce capul după taxiul care se retrage, nu pare să înregistreze în vreun fel faptul că a ajuns acasă.

Stă în mijlocul aleii, cu umerii plecați, uitându-se la cochiliile sparte de sub picioarele lui. Îmi apăs palmele pe rama de metal a ușii de plasă – vreau să o deschid, să fug la el, dar nu sunt sigură că m-ar vedea, nu sunt sigură că ar recunoaște brațele mele pe după gâtul lui. Așa că aștept, înlemnită.

Ridică privirea și o întâlnește pe a mea; chipul lui nu trădează nimic. Începe să înainteze cu greu pe alee și balamalele ruginite scârțâie când îi deschid. Intră în casă așa cum pătrunde o adiere de vânt pe o ușă deschisă, goală și fără țintă, aducând fiori reci.

Dispare la etaj și-l găsesc așezat pe marginea patului nostru, cu geamantanul

neatins la picioare. Rămân pe hol, mă tem să-mi fac simțită prezența. Se apleacă să-și dezlege șireturile și își scoate pantofii. Fiecare mișcare pare greoaie și dureroasă.

Arată mai bătrân, obosit și încercat de viață.

Tăcerea îmi bubuie în piept. Pare să nu observe, ca și cum s-ar mișca pe sub apă.

– Joseph, îl strig în șoaptă, temându-mă să fac zgomot ca să nu-l sperii. Ce s-a întâmplat?

Se uită la mine ca și cum abia atunci mi-ar observa prezența.

Coboară privirea și își aliniază pantofii, vârf la vârf și călcâi la călcâi, înainte să vorbească.

– Se droghează. Cu droguri grele. Heroină.

Mă simt de parcă am primit un pumn. Încep să respir mai repede.

Forțele mă părăsesc pe măsură ce-mi povestește ce a văzut. Apartamentul mizerabil. Salteaua de pe jos, drogurile și resturile împrăștiate peste tot, țipetele vecinilor și mirosul de putrezeală și murdărie.

Cum Jane era aproape de nerecunoscut. Bărbatul care a dus-o în California, cu ochii injectați și un zâmbet bolnăvicios. Urmele de ace, roșii, recente, în încheieturile ambelor coate.

– Și nu am putut să fac nimic. Se trage de păr. Nu am putut s-o conving să vină acasă.

Îmi simt mâinile și picioarele de parcă ar fi făcute din cărămidă în timp ce traversez

încăperea și mă așez lângă el. Îl mângâi pe spate, prefăcându-mă calmă chiar în timp ce stomacul mi se strânge.

– Nu e vina ta. Nu e un copil... nu putem să o forțăm să facă ceva ce nu vrea... oricât de mult ne-am dori.

Se trage brusc de lângă mine. Vocea îi e ca de gheață.

– Tu n-ai văzut locul ăla. N-ai văzut-o pe ea. Aici, nu e vorba că e copil sau adult. Am dat-o în bară. Am pierdut-o. Nu se mai întoarce niciodată.

Am senzația că am primit o palmă.

– Doar nu dai vina pe mine, nu?

Nu se uită la mine, nu-mi răspunde.

Mă bâlbâi, îmi pierd controlul.

– Te rog, spune-mi că nu crezi că e vina mea, pentru că deja mă simt răspunzătoare și nu aș putea trăi dacă ai crede asta. N-aș putea.

Cedează, lovindu-și mâinile de genunchi.

– Nu e vina ta.

Sar în picioare, împinsă de rușine.

– Ba da, este. Aș fi putut să fac mai mult, ar fi trebuit să încerc să repar lucrurile, înainte să plece, cât încă era în Boston. Să mă duc? O să mă duc singură. Plec chiar acum.

Joseph clatină din cap.

– N-o să folosească la nimic... Eu sunt tatăl ei. Era treaba mea să o protejez. Și n-am putut. N-am putut să fac nimic.

– Nu e vina ta.

– Trebuie să fie vina cuiva. Jane nu mai e, da? Nu se mai întoarce acasă și trăiește cu

un nenorocit care nu e în stare să întrețină decât dependența de droguri.

Are vocea răgușită, de parcă a plâns în avion. Simt că e iar pe punctul să izbucnească în lacrimi și simt cum bila mi se ridică în gât.

Tușește, epuizat.

– Felul în care s-a uitat la mine... n-ai mai recunoaște-o.

Nu știu ce să spun. Mintea mea e ca un câmp minat, plină de sentimente de vinovăție și de scene pe care mi le imaginez – cu Jane, slabă și epuizată, cu un ac în braț. Nu pot să înțeleg. Îi văd chipul ca prin ceață, o combinație a oamenilor pe care i-am cunoscut, e fiica mea, dar nu e, așa cum, în vise, fețele nu se potrivesc cu oamenii care ar trebui să fie.

– Crede că m-ai înșelat.

– Ce?

O zvâcnire în piept, un cuțit apăsător la gâtul meu, în întuneric.

– Cu Sam, în acea vară.

– Ce?

– V-a auzit vorbind, după ziua ei.

E atât de absurd, că aproape izbucnesc în râs.

– Ce crede că a auzit?

– L-a auzit propunându-ți să fugi cu el la Paris, să călătorești, să beți vin și să *faceți dragoste*.

Vocea îi e amară și încordată când rostește aceste cuvinte. Stomacul mi se strânge când îmi aduc aminte. Mâna lui Sam pe genunchiul meu, aerul verii

îngreunat de alcool și de fumul care vine de la foc.

– A auzit, cumva, și ce i-am răspuns?

Îmi înalț cu mândrie capul, ca să înfrunt o acuzație la care nu m-am așteptat niciodată.

– Nu. Dar i-am spus că nu s-a întâmplat nimic.

– *Tu* crezi că te-am înșelat? Tensiunea care mocnește între noi de când a plecat Jane mă izbește cu forță. Un zid de foc în care pășesc, abia mai putând să respir, cu inima bătându-mi de să-mi spargă pieptul. *Oh, Dumnezeu!* Ai crezut asta ani întregi, nu-i așa?

– Nu. Nu am crezut.

Vocea lui e calmă, fermă.

– N-am făcut așa ceva. N-aș face-o niciodată.

– De ce nu mi-ai spus?

Vocea mi se ridică o octavă, nevenindu-mi să cred.

– Pentru că era atât de ridicol! I-am spus că e complet deplasat, că se purta incredibil de necuviincios și că sunt o femeie măritată, fericită, iar el e doar un copil. Nu s-a întâmplat nimic.

– Dar de ce a crezut că poate să-ți propună așa ceva?

Îi simt durerea acum, aud întrebarea nerostită.

Mi se pune un nod în gât.

– Nu știu.

– Trebuie să fi crezut că avea o șansă.

– Nu avea *nici o șansă*.

– Dar trebuie să fi existat ceva de care s-a legat. Fața îi e plină de cute, expresia – îndurerată. Am simțit, să știi.

– Ce-ai simțit?

Obrajii mi se încing la auzul adevăratei acuzații.

– Ceva între voi.

Simt un val de greață, ceva îngropat își sapă cu ghearele drumul spre suprafață.

– Vezi, de-asta n-am spus nimic. Nu voiam să-ți imaginezi lucruri care nu existau. Mi-era atât de frică să nu stârnească întrebări... să nu te facă să pui totul la îndoială.

– Ar fi trebuit să-mi spui.

– Îmi dau seama acum.

Îi ating cotul și el nu reacționează, ca și cum aș face o ofertă de pace cadrului de la pat.

– Ce a fost, atunci? Între voi doi?

– Nimic, insist eu.

– Nu mă insulta, te rog!

– Nu a fost nimic romantic, Joseph. Îți jur!

Mă fâstăcesc, încercând să înțeleg vara aceea ciudată a cărei amintire am reprimat-o atât de eficient, încât aproape că am uitat-o.

– A fost... Dumnezeu, cât e de umilitor!

Nu spune nimic, își ține privirea ațintită asupra pantofilor.

– I se părea că sunt *cineva*. Că sunt interesantă. Vorbea cu mine despre călătorii și despre muzică și era... nu știu, plăcut, să pretind că eram și altceva în afară de mamă. Mai mult decât administrator de

pensiune. Mă făcea să simt că nu era prea târziu.

– Și pentru mine ești interesantă. Aș putea să vorbesc și eu cu tine despre toate astea.

Vocea îi e aspră.

– Nu pot să-ți explic. Nu știu cum să-l fac să înțeleagă fără să-l insult, fără să sap un șanț și mai adânc între noi, unul care să mă îngroape de vie. Eram diferită în preajma lui. Îmi plăcea cine eram sau mă prefăceam că sunt cumva cum aș fi vrut să fiu. Nu știu. Dar nu a fost *niciodată* mai mult de atât. Trag aer în piept, adunându-mi puterile. Sam a interpretat greșit întreaga situație. Ideea de a te părăsi era atât de îndepărtată de tărâmul posibilităților, încât nu ți-am spus *niciodată*, pentru că, spunându-ți, totul ar fi devenit cumva probabil. O situație pe care eu am creat-o. Dau înapoi, fiindcă vreau s-o spun bine. Și poate că așa a fost, dar nu cu intenție. Am fost atât de îngrozită și de rușinată că a crezut că poate să-mi facă avansuri! Am repetat de nenumărate ori în mintea mea toate momentele în care am interacționat cu el, analizând ce am făcut, cum altfel ar fi trebuit să mă port. Îmi pare atât de rău! Ar fi trebuit să-ți spun. Nu voiam să fac din țăntar armăsar. Dar ai dreptate. Meritai să știi.

Senzația de umilire mă învăluie iar, un metronom al rușinii care numără anii trecuți de când nu am mai vorbit cu fiica mea.

– Dumnezeu, Jane chiar crede că te-am înșelat? A crezut tot timpul ăsta?

Dumnezeule!

– Cred că e doar o parte din problema cu care ne confruntăm în cazul ei.

– Ce pot să fac?

Mă mănâncă nasul, lacrimile amenință să se pornească.

– Nu știu.

Mă simt secătuită, tăcerea se întinde între noi precum distanța pe care a străbătut-o ca să se întoarcă acasă învins, anii pe care i-am trăit împreună în timp ce el purta în suflet acest secret.

– Îmi pare atât de rău, Joseph! Sper că o să poți să mă ierți, cumva.

– Nu s-a întâmplat nimic, spune el, fără căldură. Nu e nimic de iertat.

– Dar ar fi trebuit să-ți spun, n-ar fi trebuit să ai îndoieli în legătură cu așa ceva.

– Îmi pare rău că nu te fac să te simți interesantă...

O scuză care pare un capăt de funie, un bărbat rănit care nu mai are nimic de pierdut.

– Nu, nu, nu! Nu-mi răstălmăci vorbele! Clatin din cap, mă bâlbâi. Țipă la mine, trânteste ușa, spune-mi să dorm pe canapea în noaptea asta! Fă ceva!

– Nu sunt supărat pe tine, Evelyn.

Vocea lui e un oftat, nu mai are putere să lupte.

– Ar trebui să fii. *Eu* sunt supărată pe mine.

– Au trecut mulți ani de atunci.

Lacrimi fierbinți mi se scurg pe obraji.

– Mi-e atât de rușine... chiar ai crezut că aș putea fi cu altcineva? Că m-aș putea gândi măcar la asta?

– Am vrut să ai o opțiune, să poți să pleci, dacă asta doreai.

Bărbia îmi tremură de efortul pe care-l fac ca să țin totul sub control.

– Îmi pare atât de rău!

– Aș vrea să fi putut să-ți împlinesc nevoia asta. Nu știu, am fi putut...

– Ce? Să vindem pensiunea?

Tăcerea lui e un răspuns.

– Și mie îmi pare rău.

Nu mai e nimic de spus. Stăm în semiîntuneric, fără să ne atingem. În cele din urmă, ne forțăm să ne băgăm în pat, epuizați de regrete și de rușine, dar nici unul din noi nu doarme.

Evelyn

Noiembrie 1975

Împăturesc prosoape înălbite în timp ce mi fac în minte o listă cu ce ne trebuie pentru Ziua Recunoștinței. Cei mai mulți dintre oaspeții pe care-i avem la pensiune au venit să-și viziteze familiile din oraș, așa că nu oferim o cină completă, dar fac pâine de dovleac la micul-dejun, cu unt întins peste suprafața sfărâmicioasă, și pun cidru fierbinte, cu mirodenii și felii de portocală, în foaier în fiecare seară. Sărbătorim și noi în familie, cu mama, Violet și Thomas. Thomas vine acasă pentru o zi, iar Violet, acum la Universitatea Tufts, are câteva zile

libere de la școală.

Le aștept cu disperare vizita. De când Thomas s-a angajat la o firmă din Manhattan, abia îl mai vedem și, deși Violet e în primul an de facultate, încă mă aștept să o văd în camera ei, cu gleznelor încrucișate în timp ce stă întinsă pe burtă în pat, răsfoind o revistă. A fost mai ușor să încep să mă gândesc la *camera lui Violet* și nu la camera *lor* și, uneori, în mintea mea, pot să mă conving că acolo e un singur pat, nu două, care stau goale și perfect făcute, ca niște morminte. Scrisorile pe care le-am trimis, banii, mesajele telefonice – toate rămase fără răspuns. Noaptea în care am plâns până la epuizare, chinuți de această nouă realitate, de acest coșmar din care vrem să o salvăm pe Jane, dar nu putem. Uneori, e singurul mod în care pot să trec pe lângă camera lor. E prea greu să plâng după ea în fiecare zi, să știu că în orice clipă am putea primi un telefon care să ne înngenuncheze.

Joseph stă la masa din bucătărie și se uită pe registre, verificând rezervările, când sună telefonul. Se uită la mine, care am brațele pline de rufe și, fără tragere de inimă, întinde mâna după telefonul de lângă el.

– Mulțumim că ați sunat la Oyster Shell. Cu ce vă putem ajuta?

O pauză.

– *Jane?*

Joseph se îndreaptă brusc și calendarul cu rezervări îi cade în poală.

Scap prosoapele din mână și mă uit la el, nevenindu-mi să cred. După doi ani de tăcere de la călătoria lui Joseph în California – să fie cu putință?

Vocea îi cedează:

– Sigur că poți, scumpo. Sigur că poți... Altă pauză. Nu, nu, nu-ți face griji, plătim noi, ne ocupăm noi de tot.

Vocea lui Jane se aude înfundat la celălalt capăt al firului.

– Bine. Ne vedem curând. Te iubim!

Pune telefonul la loc în furcă și rămâne uitându-se la el, ca și cum ar fi vorbit cu o fantomă. Ochii îi sunt plini de lacrimi când îi întâlnesc pe ai mei, buzele depărtate într-o expresie șocată.

– Jane vine acasă.

Sare în picioare și răstoarnă scaunul în grabă și sar și eu, împrăștiind rufe pe jos. Mă cuprinde în brațe și mă strânge cu putere, în timp ce simt toată forța părăsindu-mi picioarele.

– Ești sigur?

Îl strâng la rândul meu, nu-mi vine să cred că poate fi adevărat.

– Da. Vine acasă.

Îmbrățișarea lui mă umple. Preț de doi ani, de când s-a întors din California, de când am vorbit despre Sam, a fost precum vântul. Tăcut, cu excepția zgomotului pe care-l face foșnind prin frunzele casei. Ibricul de cafea umplându-se. Apa curgând la duș. Paginile ziarului. Zdrăgănitul cheilor. Scârțâitul scărilor. Motorul mașinii. N-am putut să spun sau să fac nimic ca să-l

aduc înapoi, nici când am încercat să leg conversații, nici când l-am lăsat în pace, nici atingerile mele blânde nu au avut nici un efect. Acum însă, mă ridică și mă învâрте prin aer, făcându-mă să amețesc.

– Jane vine acasă!

– A spus șapte și un sfert, nu?

Trag de piețița din jurul unghiilor, un obicei urât, cauzat de stres, un tic nervos pe care l-am căpătat după ce a plecat Jane. Mă uit la ceas. Nu e nici șase încă și suntem aproape acolo.

– Șapte și un sfert.

Joseph își relaxează strânsoarea de pe volan ca să-mi ia mâna, nu atât ca să mă liniștească, ci mai degrabă ca să nu-mi mai rup cuticulele.

– Încetează! O să fie bine.

Încuviințez din cap, dar îmi simt gâtul uscat. Nimic în toată povestea asta nu e bine.

Afară, e atât de întuneric, încât ar putea fi miezul nopții. În noiembrie, soarele apune devreme, anunțând apropierea înceată a frigului iernii, care o să țină până la primăvară. Îmi închei nasturii hainei de lână – radiatorul e stricat pe partea scaunului de lângă șofer, ventilatorul suflă aer rece până când îl închid. Joseph a spus că o să-l repare, dar a fost cu gândurile în altă parte; probabil a uitat. Nu aduc vorba.

La radio cântă Eagles, *Desperado*, iar versurile sunt atât de potrivite cu situația, încât simt un nod formându-mi-se în gât.

Joseph nu e atent la cuvinte, muzica trece în mod pasiv prin timpanele lui, așa că analizez singură ironia, până ce se termină cântecul.

Trecem de un panou care semnalizează Aeroportul Bradley, și Joseph schimbă banda, anticipând ieșirea. Îmi bag degetele sub mine, în egală măsură ca să-mi opresc ticul nervos și ca să mă încălzesc. A trecut atât de mult timp de când nu mi-a mai luat mâna într-un gest de afecțiune. A trecut atât de mult de când nu m-a mai sărutat lung și spontan, de când nu m-a mai luat în brațe pe la spate, ca să-mi sărute gâtul în timp ce spăl vasele rămase după cină. E ca și cum din California nu s-ar mai fi întors decât o umbră, un trup gol care doar seamănă cu el.

Ne învârtim prin parcare până găsim un loc. Am ajuns cu o oră mai devreme.

Am plecat de acasă cu mult înainte să fie nevoie, după ce ne-am petrecut după-amiaza agitându-ne și învârtindu-ne de colo-colo. Amândoi încordați, neputând să ne găsim locul, nerăbdători să ajungem acolo, să o vedem pe Jane. Acum, că suntem aici și vedem avioanele alunecând pe piste, sunt îngrozită. Dacă nu m-a iertat pentru toți anii de tăcere? Dacă mă consideră vinovată pentru cum a ajuns viața ei? Apoi, în minte îmi apare o imagine care mă face să mă rușinez – pielea ei roșie și marcată de semne. „Dacă încă se droghează?” În timp ce ne îndreptăm spre terminal, încep să trag iar de cuticule.

Joseph îmi ia mâna și își trece degetele printre ale mele. De data asta, îmi mângâie încheieturile cu degetul lui mare și mă mai liniștesc, respirația îmi încetinește.

Ne oprim sub un semn pe care scrie „Sosiri” și așteptăm, în timp ce minutele se scurg cu încetinitorul. Joseph mă cuprinde cu un braț și mă sprijin de el, recunoscătoare. De fiecare dată când apare un grup de pasageri, inima mi-o ia la galop, dar, de fiecare dată, e doar o mulțime de străini. Mă uit la ceasul de la mâna lui Joseph. *Șapte și douăzeci și cinci*. Alt grup trece prin porți. Oameni de afaceri. O familie cu tricouri identice, pe care e scris cu litere strălucitoare „California”, deasupra podului Golden Gate. Însoțitoare de zbor în uniforme albastre. Apoi, în depărtare, în spatele mării de mâini și picioare care se agită, o văd.

Jane are o geantă zdrențuită aruncată pe un umăr. Războiul din Vietnam s-a terminat, dar ea arată de parcă ar veni direct de la un protest. Părul îi e lung și sălbatic, tricoul vechi și blugii ponosiți – și Joseph avea dreptate. E mai slabă decât am văzut-o vreodată, brațele și picioarele îi sunt ca niște scobitori. Mă pregătesc ca Jane să-l salute mai întâi pe Joseph, să fie rezervată sau chiar rece cu mine. Se uită în jur, dar încă nu ne vede, capul i se învâрте agitat, cu o expresie neliniștită. Ne grăbim spre ea și Joseph o strigă. Se întoarce și ne vede croindu-ne drum prin mulțime, spre ea. Când ne apropiem, respirația mi se oprește

în gât. Acolo, ținând-o de mână, ascunsă în spatele genunchilor ei, e o fetiță.

Când ne vede, Jane ridică fetița pe șold și o ia la fugă spre mine, mă strânge cu putere cu micuța – *copilul lui Jane?* – prinsă neputincioasă între noi.

– Mamă... Îmi pare rău! Îmi pare atât, atât de rău!

Plânge în hohote și umerii i se cutremură.

O mângâi pe păr. Inima amenință să-mi spargă pieptul și lacrimile mă îneacă atunci când îi spun:

– Și mie-mi pare rău. Îmi pare rău!

Nu miroase a țigări, sau a alcool, sau a marijuana, sau a alte substanțe, doar ușor a transpirație și a încă ceva, un iz necunoscut mie, urme din vechea ei viață pe care n-o s-o cunosc niciodată.

Fetița este indubitabil a lui Jane, este leit imaginea copilașului pe care l-am purtat eu însămi pe șold cu o viață în urmă – imposibil, dar adevărat. Le îmbrățișez pe amândouă, prea uluită ca să pot vorbi.

Jane se trage în spate, adunându-se.

– Mamă, tată, ea e Rain. Nepoata voastră.

Fetița ne privește din spatele unei cortine de cârlionți, cu fața lipită de umărul lui Jane.

Nepoată. Rain. Câți ani are? *Nepoata mea...* Am o nepoată.

– Jane! Dumnezeu, Jane!

Joseph, cu lacrimi în ochi, întinde blând mâna, cu palma ridicată. Rain i-o lovește timid cu a ei, zâmbește.

– Jane, sunt... Toate cuvintele pe care le-am repetat s-au șters în clipa în care am văzut-o pe fetița lui Jane. Mai puțin acestea: Suntem... atât de bucuroși că ești acasă!

Le ducem la mașină și, în drum spre casă, teama mea reapare. Rugăciunile ni s-au împlinit, fiica noastră s-a întors la noi, vie și în siguranță. Și, mai mult decât ne-am fi imaginat, avem o nepoțică, de paisprezece luni, un miracol, un dar, poate chiar motivul din spatele întoarcerii lui Jane.

Dar nu am idee încotro să o luăm de aici.

CAPITOLUL 23

Evelyn

Aprilie 2002

Ies din casă clătinându-mă pe picioare, mă sprijin de pereți până ajung pe verandă și mă îndrept spre banca mea, ca să mă așez lângă Joseph. Stă în genunchi, cu spatele la mine, smulgând vrejuri îngălbenite și tulpini uscate, ca să facă loc lăstarilor verzi. Aerul e încă rece, briza încă amintește de iarnă, în ciuda soarelui de primăvară.

Se întoarce spre mine în timp ce calc printre resturi.

– Te-ai odihnit?

Mă întreb cât am dormit. Nici măcar nu-mi aduc aminte când m-am întins în pat.

– Am visat-o iar pe mama.

– Vrei să vorbim despre asta?

Învârt între degete nasturii puloverului când briza se întetește. Nu vreau să-i cer ajutorul lui Joseph.

– Am văzut-o cum era la sfârșit, cât de speriată trebuie să fi fost... Nu pot să-mi imaginez cum ar fi să trec prin asta fără tine. Ea n-a avut pe nimeni.

– Te-a avut pe tine.

– Abia dacă mai știa cine eram.

Toate vizitele la căminul de bătrâni, când nu știam în ce an al minții ei intram în clipa în care deschideam ușa sau dacă avea să mă recunoască măcar. Se pierduse prin cartier de șase ori; când a fost găsită pe străzi, după miezul nopții, în toiul iernii, susținând că trebuia să ducă cuiva o felicitare pentru ziua de naștere, nu am mai avut de ales. Ultimii patru ani de viață și i-a petrecut acolo, în mirosul ascuțit al soluțiilor de curățat care acoperea duhoarea de putrefacție și care mă făcea să vreau să mă răsucesc pe călcâie de fiecare dată când pășeam prin ușile duble, automate. În fiecare zi, realitatea ei se muta în alt punct din timp, unde cei dragi pe care îi pierduse erau încă în viață, unde rănilor vechi erau proaspete și chinuitoare și, uneori, doi oameni care nu existaseră niciodată împreună se întâlneau în mintea ei. Camerele severe, tăcute cu excepția sonorului monoton al unui televizor sau, din

când în când, a unor gemete incoerente, privirile goale de pe chipurile rezidenților, felul în care timpul nu părea să treacă niciodată de la un minut la altul, de la o zi, de la o săptămână sau o lună la următoarea. Viața pe care o trăise fiecare din ei, poveștile din oasele lor. Uitarea. Așteptarea. Îi așteptau pe cei dragi. Așteptau ca masa să le fie adusă în poală, să fie hrăniți cu lingurița.

– Eu tot cred că ai fost o alinare pentru ea. Mă vede chinându-mă cu nasturii. Ți-e frig?

Clatin din cap în timp ce un nor se îndepărtează și razele soarelui mă învăluie.

Visul tot nu-mi dă pace.

– Îmi pare rău pentru ea... a fost atât de singură, întreaga ei viață.

Nu i-am văzut niciodată pe părinții mei să fie afectuoși unul cu celălalt, nu ca părinții lui Joseph. Doamna Myers îi săruta obrații țepoși domnului Myers, el o răsucea prin sufragerie într-un record de învârtituri. Eu rareori îi vedeam pe mama și pe tata în aceeași cameră, mai puțin în timpul meselor, îi vedeam atingându-se doar ca să-și dea unul celuilalt chibriturile pentru țigări. Și felul în care mă certam mereu cu ea, felul în care am părăsit-o când a murit Tommy... Oare ea era cea care refuza să iasă din camera ei sau eu nu mă gândeam la durerea ei îngrozitoare – o mamă forțată să-și îngroape copilul –, eu, care nu i-am deschis ușa nici măcar o dată, nici ca să-mi iau rămas-bun?

– În visul meu, striga după ajutor și eu nu am salvat-o, doar pentru că era supărată pe mine și țipa la mine.

O altă lacrimă îmi scapă și o las.

Joseph e tăcut, mă ascultă în timp ce smulge iarba ofilită, creând o grămăjoară lângă el.

– Am fost furioasă pe ea atât de mult timp... mereu mă critica. Dar poate că era singurul fel în care știa să atragă atenția oamenilor. Nu știu...

Ridic din umeri și obrajii mi se îmbujorează de rușine. Tot timpul am crezut că m-a dat laoparte, dar poate că eu am fost cea care n-a avut nevoie niciodată de ea. Eu eram în siguranță, la mal. I-am avut pe Tommy și pe Joseph, după aceea pe Maelynn și apoi copiii. Ea era prinsă în casă asemenea unui spirit neliniștit, plângându-și fiul, abandonată de fiica ei, ignorată de soț, plutind în derivă, așteptând să o observe careva.

– Mă doare că a trebuit să o pierd ca, în sfârșit, să o înțeleg, zic și ultima noastră conversație îmi răsună în minte. N-am putut să fiu lângă ea înainte să fie prea târziu.

Joseph încuviințează din cap.

– Nu are rost să te pedepsești singură. Uneori, durează până vezi lucrurile așa cum sunt cu adevărat.

Încerc să-mi amintesc visul care deja începe să se fragmenteze și să alunece din mintea mea. Detaliile se pierd, dar o aud strigându-mă, strigând după ajutor. Simt valurile rostogolindu-mi-se peste picioare în

timp ce ea plutește dusă de apă, tot mai departe.

Joseph își continuă treaba și eu stau pe bancă, pierdută în gândurile mele rătăcite. Azilul mamei, cât de puțini bărbați vedeam acolo! Camere după camere de femei care își pierduseră soții, prietenii, familiile și, adeseori, mințile. Ce e mai rău să pierzi: pe cei dragi sau capacitatea de a le recunoaște chipurile? Un val de recunoștință mă inundă pentru că eu nu va trebui să trăiesc ani în șir fără Joseph sau fără amintirile pe care le-am țesut împreună, din cea mai călduroasă lână.

– Ți-e frică? îl întreb.

Puterea iubirii pe care o simt pentru el este aproape de nesuportat, încheieturile lui strâmbe, felul în care își masează piciorul ca să alunge durerea surdă după o zi lungă, slăbiciunea lui pentru partide de înot pe timp de noapte, fiecare detaliu intim pe care-l port cu mine, iubirea pe care o simt chiar și pentru pământul de sub unghiile lui. Dacă am fi mai tineri, m-aș întinde pe iarbă și mi-aș pune capul în poala lui, cu ochii ațintiți la nori, sau mi-aș strânge picioarele pe după talia lui și mi-aș îngropa fața în gâtul lui, șoptind: „Îți este frică?” Astăzi însă, a fost chinuitor și numai să ies din casă, doar ca să-l întreb, cu voce stinsă, de acolo de unde stau.

Lasă săpăliga deoparte și își freacă palmele una de cealaltă. Se ridică nu fără efort și vine să se așeze lângă mine, pe bancă. Încă un junghi de dorință, tânjesc să

mă așez din nou în poala lui. Femeile din azilul de bătrâni. Ani trăiți fără cei dragi lângă ele – dar trăiți. Să faci planul e una, dar să-l duci până la capăt...

– Ai îndoieli? mă întreabă blând.

– Tot timpul. Tu nu?

Nu e nevoie să-mi răspundă ca să știu că avem aceleași temeri; repercusiunile deciziei noastre atârnă greu între noi.

De cealaltă parte a grădinii, fereastra deschisă a unui dormitor din casa lui Violet mă readuce la realitate. Nu pot să port conversația asta cu familia noastră atât de aproape, să discut ceva de neconceput.

– Crezi că o să semene cu ceva?

– Sper că o să ni se pară că adormim, dat fiind modul în care o s-o facem.

Pastilele din noptieră, somnifere luate lună de lună pe rețete prescrise ca să mă ajute să dorm, să mă simt confortabil, de doctori care nu m-au auzit spunând decât că durerea este insuportabilă. Care nu au auzit ce se ascundea dedesubt, faptul că va veni o zi când ceea ce voi pierde va fi mai mult decât ceea ce voi păstra.

– Și dacă nu e nimic după?

– În cazul ăsta, n-o să ne dăm seama de diferență.

Mă gândesc la vorbele lui și-mi dau seama că are dreptate. Nu avem cum să știm sigur.

– Crezi că există raiul?

Joseph ridică din umeri.

– Nu știu ce mi-ar putea oferi raiul mai bun decât viața pe care am avut-o.

Ridic din sprâncene.

– Poate una în care să nu freci veceuri?

Joseph râde, apoi zâmbește trist.

– Sper să fie un ocean acolo. Și un soare care să ne încălzească după baie.

Mă sprijin de el.

– Nu m-ar deranja dacă ar fi tot așa, de la început.

Joseph îmi dă o șuviță de păr după ureche și sunt din nou tânără, suntem cei doi copii de odinioară, îmbrățișați chiar pe această pajiște.

Îmi întâlnește privirea și are lacrimi în ochi.

– Așa cum am spus, viața asta cu tine... a fost raiul pentru mine.

Înghit cu greu cuvintele care mi se ridică în gât: „Nu vreau să mor, nu încă, niciodată. Am iubit viața mea, am iubit viața noastră, vreau să rămân”.

Sunt recunoscătoare că am ales să așteptăm până după primele luni de primăvară, ca să nu ratăm florile galbene de forsiția, azaleele, brândușele mov.

– Te-ai gândit unde o să pui răzorul pentru copilul lui Rain? îl întreb.

Rain e acum în ultimul trimestru de sarcină. N-o să mai dureze mult. Un alt junghi, un alt fel de regret.

– E ceva spațiu lângă gladiolele lui Jane. M-am gândit că ar fi frumos ca florile ei să fie lângă cele ale nepotului.

– Jane o să fie bunică. Și-atunci, noi ce suntem?

– Niște oameni foarte bătrâni, spune el, și eu râd.

– Uită-te la ea, Joseph!

Grădina e la începutul frumuseții care o să vină pe măsură ce aprilie o să se prefacă în mai, mai în iunie și o să se aprindă într-o explozie de culori și de viață. Mă ajută să-mi amintesc numele lor; uneori, când le pierd, mă gândesc la florile lor și numele își găsesc drumul înapoi spre mine. Vreau să văd florile care o să-l reprezinte pe copilul lui Rain, vreau să văd copilul crescând și plantându-și propria grădină. Vreau să trăiesc aici pentru totdeauna, să mă rostogolesc printre petalele moi și să mi le apăs pe nas. Ce efect secundar crud... să pierzi mirosul fursecurilor din cuptor, mireasma dulce a unei pajiști. Dacă aș fi știut, m-aș fi întins în grădină în fiecare dimineață și aș fi tras în piept mirosul de caprifoi și de trandafir. Aș fi umplut dulapurile din bucătărie cu prăjituri proaspete, cu briose și biscuiți. M-aș fi dus pe plajă și aș fi tras în piept aerul sărat și mirosul apăsător al țărmului și al algelor.

M-aș fi întins lângă Joseph, m-aș fi învăluit în mirosul pielii lui, de săpun, transpirație și apă de colonie. Dar nu poți să știi. Uneori, lucrurile astea îți sunt luate fără avertisment și nu le mai poți recupera.

– Vrei un ceai cu gheață? îl întreb.

E prea târziu pentru cafea, dar pare momentul perfect pentru două pahare pline cu gheață, două felii de lămâie, două paie și

suficient ceai cât să bem în tihnă până trece după-amiaza.

– Sună grozav. Pot să-l fac eu.

– Nu, Joseph, lasă-mă pe mine! Mă întorc imediat.

Înainte să se poată împotrivi, îmi apăs mâna tremurândă pe coapsa lui și mă împing, ca să mă ridic de pe bancă.

Străbat cu grijă poteca și trec pe lângă margaretele lui Violet și lujerii verzi de lavandă ai lui Thomas, care vor înflori spre sfârșitul verii, îndreptându-mă spre verandă.

Sunt acolo, aproape am ajuns la trepte, când lovesc pământul. Văd cerul albastru ca o ceață deasupra mea și o durere albă și fierbinte mă izbește peste spate, peste șold și cot. Un jet cald de urină mi se prelinge pe picior.

Joseph e deasupra mea, eclipsează soarele, mă întreabă dacă sunt bine, dacă pot să mă ridic, dacă simt că s-a rupt ceva. Pot să mă ridic, dar durerea radiază ca o arsură. Joseph mă ridică încet în picioare și mă ghidează înăuntru, îmi verifică coatele, julite și sângerând după ce m-am lovit de pietrele din grădină. În mod miraculos, asta e lovitura cea mai rea. Se uită uimit la mine, cu frica întipărită pe față. Nu am mai căzut până acum. Am fost aproape, m-am împiedicat când am ieșit de la duș sau am calculat greșit un prag, dar m-am echilibrat întotdeauna sau m-a prins Joseph. Niciodată n-am pățit asta.

– Am făcut pe mine, Joseph, am...

Suspinele îmi zguduie trupul în timp ce el îmi trage pantalonii murdari peste coapse. Plâng în vreme ce el mă ține dreaptă, o păpușă în brațele lui.

CAPITOLUL 24

Joseph

Mai 1977

Violet se admiră într-o oglindă aurită. Are brațele învelite în dantelă și își înclină capul ca să-și pună o pereche de cercei cu perle.

Domnișoarele de onoare, prietene de la Tufts și din Stonybrook, plutesc în jurul ei, în rochii de un albastru-deschis, închizând nasturi, aranjând detalii și umflând fuste într-o scenă ce-mi amintește de *Cenușăreasa*, o poveste pe care am învățat-o pe dinafară după sutele de ori în care m-a implorat să i-o citesc, în acele seri în care încă încăpea în brațele mele și care par acum deopotrivă recente și rămase cu o viață în urmă.

Jane, prima domnișoară de onoare, e în genunchi în fața lui Rain, care e la rândul ei îmbrăcată într-o rochie de același albastru-deschis. S-a mai împlinit și, deși tot slabă a rămas, e departe de scheletul ambulant care a venit acasă cu un an în urmă. Părul îi e îmblânzit și strâns la spate, ochii îi sunt limpezi și strălucitori, încrederea de sine îi crește pe măsură ce rușinea dispare. Jane

prosperă, distrasă de rutina în care e prinsă, schimbă paturi, freacă băi, confirmă rezervări. Dar sentimentul de vinovăție pe care-l simt eu e încă greu și apăsător, pentru acei ani pierduți, pentru că nu am putut să-mi protejez fiica, să-i preîntâmpin cea mai adâncă durere.

Mi-a mulțumit o dată, la câteva luni după ce a venit acasă. Stăteam la masa din bucătărie în timp ce Rain mânca niște căpșune tăiate. Fără să se uite la mine, în timp ce ștergea suc roșu de pe bărbia fetei, Jane mi-a spus:

– Mulțumesc că ai venit în California! Că ai venit după noi, amândouă.

I-am spus că-mi pare rău că n-am făcut-o mai devreme. A cedat atunci, ne-a povestit despre timpul petrecut acolo, despre bărbatul pe care l-a urmat până în cealaltă parte a țării, despre durerea pe care a confundat-o cu iubirea, despre toate felurile în care a măcinat-o și despre cum a supt viața din ea.

Despre cum s-a născut Rain, atât de mică și de nouă, și despre acele părți din ea care s-au trezit după ce a avut-o, așteptând să fie reînnoite. Despre rușinea care a ținut-o departe de noi încă mult timp după ce s-a născut fetița. Despre dorul și nevoia de familie care au adus-o în cele din urmă acasă. I-am luat mâna și Evelyn i-a luat-o pe cealaltă și am stat așa, în tăcere, cuvintele pulsând între noi fără să schimbe nimic, fără să repare nimic. Tot ce puteam face era să o iubim, să iubim femeia care era

acum, care se târâse afară din iad împreună cu fiica ei, care se agăța acum de noi. Un colac de salvare pentru fata care a fost cândva, pentru femeia care va deveni într-o zi.

În camera miresei, Rain, acum în vârstă de doi ani, cu o coroniță de flori pe cap și cu o fustă bufantă, exersează cum să împrășteie petalele în timp ce mama ei se agită să-i aranjeze părul. Buclele lui Violet sunt prinse la spate într-un coc jos și, când îi întâlnesc ochii verzi în oglindă, nu pot să nu observe cât de mult seamănă cu mama ei în ziua nunții noastre. Evelyn era cam de aceeași vârstă, fragedă și radioasă, cea mai strălucitoare lumină din orice încăpere.

– Cum arăt, tati?

Îmi zâmbește larg și se învâрте grațioasă, precum balerinele din cutiuțele muzicale pe care le răsucea întruna când era mică.

– Ești frumoasă, scumpo. Ești frumoasă.

Clipesc repede și sper că pot să mă stăpânesc măcar până o conduc la altar. O strâng în brațe și îi sărut obrazul, apoi plec să-l văd pe Connor. În biserică e zumzet de discuții și anticipare, lumina pătrunde în curcubeie prin ferestrele cu vitralii. Evelyn s-a asigurat că toți invitații și-au găsit locurile și eu trec pe lângă ea, pe hol. Este îmbrăcată într-o rochie bleumarin, strălucitoare, și părul îi e coafat și prins într-un stil pe care nu l-am mai văzut de ani buni, e dată cu pudră trandafirie în obraji și are un ruj roz pal. Fisura dintre noi s-a lipit, s-a închis ca și când numai asta ar fi

așteptat, cu o viteză uluitoare. Orice neînțelegere și orice dificultate dintre noi au dispărut atunci când fiica noastră s-a întors sănătoasă acasă. Și o nepoată, o tandrețe cu totul nouă. Mâna ei micuță e un balsam.

Frumusețea lui Evelyn mă oprește în loc, chiar și în agitația de dinainte de ceremonie, și mă lasă fără suflare, îmi amintește de clipa când a coborât prima oară din tren. Momentele principale ale vieții noastre împreună mi se rotesc în minte într-o buclă infinită, luminând fiecare clipă care ne-a adus de acolo aici, de aici înapoi acolo, și mă minunez încă o dată. Doar că o iubesc mult mai mult azi decât am iubit-o atunci.

Îmi atinge cotul.

– Cum e?

– E atât de frumoasă! Nu pot să cred că se mărită azi.

– Știu. Fetița noastră cea mică a crescut.

– Seamănă foarte mult cu tine, știi?

Zâmbește, timidă.

– Ți se pare?

– Da. Nu știu dacă pot s-o dau altcuiva.

– Dacă e cineva care să o merite, acela e Connor.

– E un băiat bun, nu-i așa?

– Este.

Îmi îndreaptă papionul și mă lovește jucăuș peste bărbie și tot trupul mi se înmoaie la atingerea ei.

– Nu știu când a trecut timpul. Unde s-au dus toate?

Evelyn clatină din cap și ridică ușor din umeri, dar zâmbește neconținut – un

zâmbet visător și copilăros, care-mi amintește de săruturi scăldate în soare pe o plajă pustie.

– Jane e cu ea?

– Da. Și Rain. Împrăștie petale prin toată camera.

– Vai de mine! Râde. Să sperăm că rămân și pentru ceremonie.

Râsul ei îmi umple inima și mă face să vreau să-i mărturisesc absolut toate lucrurile pe care le iubesc la ea. Ridurile din jurul gurii, pomeții tot mai ascuțiți, coapsele din ce în ce mai moi. Toate felurile în care a îmbătrânit marchează fiecare an petrecut împreună, dovada de pe trupul ei este harta care-mi spune că sunt acasă, pistruii și cicatricele pe care le-am sărutat de atâtea ori, pe care le-aș putea urma cu ochii închiși, singurele pe care mi-am dorit vreodată să le cunosc. O iubesc atât de mult și astăzi simt că explodez dacă nu i-o spun iar și iar. Dar nu o fac, pentru că „Te iubesc” a devenit o rutină, punctul de la sfârșitul unei propoziții mai degrabă decât explozia de afecțiune care erupe atunci când este spus prima dată. Îmi trebuie cuvinte mai puternice decât „Te iubesc”. Îmi trebuie o emoție cu totul nouă ca să descriu profunzimea cu care țin la femeia căreia i-am dedicat viața mea și care, la rândul ei, mi-a dat-o pe a ei.

– Du-te să vezi ce face mirele! Eu mă duc la locul meu. Este aproape timpul.

Se ridică pe vârfuri ca să mă sărute și degetele ei rămân pe brațul meu chiar în

timp ce se întoarce. Se pare că și ea, la fel ca mine, cade victimă romantismului care plutește azi în aer.

Connor e în capătul holului, în cealaltă parte a bisericii. Bat ușor la ușă și-mi strigă să intru. Tatăl lui și cei trei frați îl înconjoară, toți cu păr roșcovan și accent puternic de Boston, toți versiuni ceva mai robuste, mai înalte, mai chele sau mai mustăcioase ale mirelui. Îi strâng mâna și simt o schimbare în el, de la băiatul care se hârjonea cu frații lui la bărbatul gata să se dedice întru totul unei femei. Îl direcționez afară pe ușă, frații și tatăl lui îl urmează îndeaproape. Ceremonia e o ceață de lacrimi și aplauze. Violet radiază și Connor tremură în clipa în care-i pune inelul pe deget. Îl studiez în timp ce rostește jurămintele, recunosc expresia de totală neputință de pe chipul lui. O cunosc bine; e aceeași expresie pe care am avut-o și eu când m-am însurat cu Evelyn. E cea pe care o am ori de câte ori se uită în ochii mei, când mă topește complet, fără cel mai mic efort.

În sala aglomerată în care se ține petrecerea, Violet și Connor sunt anunțați ca soț și soție într-un ropot de aplauze și aclamații și, după ce dansează primul lor dans, invită pe toată lumea să li se alăture. Îi fac semn lui Evelyn să mergem, deși, în trecut, ea ar fi fost cea care ar fi tras de mine în timp ce eu aș fi încercat să opun o oarecare rezistență. De când s-a întors Jane, nimic nu mai pare atât de serios încât să nu pot să dansez cu soția mea.

Evelyn își lipește obrazul de pieptul meu. Violet și Connor se leagănă lângă noi, privind unul în ochii celuilalt, pierduți în propria lor conversație secretă, într-o poveste de dragoste numai a lor, pe care urmează să o descopere.

Îmi amintesc din nou viața de tânăr căsătorit. Toate vorbele pe care le-am rostit fără nici un sunet, zilele, săptămânile, lunile în care ne-am ascuns în așternuturi. Mă făcea să mă simt atât de lipsit de orice putere. Chiar și acum, sunt slab în fața ei, strivit sub greutatea iubirii mele și a dorinței de a petrece ani fără număr lângă ea. Să putem să luăm totul de la început – tineri și noi. Să ne descoperim încă o dată unul pe celălalt. Ne-am cunoscut când eram copii, suntem fiecare singura iubire a celuilalt. Mă sperii să mă gândesc la ce s-ar fi întâmplat dacă ea ar fi explorat lumea, dacă ar fi plecat din Connecticut altfel decât împinsă de durere, dacă ar fi cunoscut pe altcineva. Dacă cineva i-ar fi frânt inima sau, și mai rău, ar fi iubit-o la fel de mult cum o iubesc eu. Dacă s-ar mai fi mulțumit cu mine dacă ar fi avut alternativă.

Evelyn oftează la pieptul meu, ridică bărbia și privește lumina care-i înconjoară pe Connor și Violet.

– Mai știi cum e? șoptește ea, ridicând privirea spre mine.

– Dacă mai știu? Privesc adânc în ochii ei, care-și schimbă mereu culoarea. Nu am uitat niciodată.

Își apasă buzele peste ale mele și-i mângâi spatele, o trag mai aproape.

– Speram c-o să spui asta.

Sclipirea din ochii ei în timp ce dansăm, zâmbetul ei mulțumit îmi dau curaj să întreb:

– M-ai mai fi ales? Dacă ai fi avut ocazia să faci toate lucrurile pe care ți-ai dorit să le faci? Tot eu aș fi fost?

Nu spune nimic, trupurile noastre se lasă purtate de curentul celorlalte perechi de pe ringul de dans, toate pierdute în propriul ritm dulce.

Nu sunt sigur că m-a auzit, dar, înainte să o întreb din nou, vorbește:

– Sunt lucruri pe care să-mi doresc să le fi făcut în viața asta? Pe care nu le-am făcut și probabil că nu le voi face niciodată? Lucruri pe care aș vrea să le pot schimba? Da. Aș minți dacă aș spune că nu am regrete. Dar tu, copiii noștri, totul legat de viața noastră împreună... asta e o alegere pe care aș face-o de fiecare dată. Ai fost tu întotdeauna. Chiar și când mi-era frică. Ai fost mereu tu.

Spune ultima parte în șoaptă, ca și cum ar vorbi cu ea însăși. Și ne legănăm împreună pe ringul de dans până ce cântecele și oamenii din jurul nostru se topesc în cea mai frumoasă, cea mai dulce melodie, ca valurile care se sparg pe țărm... până când nu mai e decât Evelyn în brațele mele pe măsură ce apa vine și pleacă, pleacă și vine, estompând și totodată măsurând timpul.

Joseph

Septembrie 1983

Am stabilit să închidem definitiv pensiunea după Ziua Muncii, care marchează sfârșitul verii în Stonybrook, când umbrelele în dungi dispar de pe plajă și căsuțele sezoniere își închid obloanele pentru iarnă. Discutăm despre asta de ani întregi, ne îngroșăm contul de economii și ne imaginăm cum o să fie viața de pensionari, discutăm dacă o să putem cu adevărat s-o facem, dacă o să avem curajul să închidem ușile. Am rezistat mai mult decât orice altă afacere pe care o știm, mai bine de 30 de ani. Mai sunt câteva pensiuni în apropiere și am văzut cum, în mod inevitabil, toate și-au schimbat proprietarii, am văzut pensiuni transformându-se în case private și case private transformându-se în pensiuni. Cele mai multe afaceri de familie de genul ăsta rezistă cam zece ani, înainte să fie vândute sau să se închidă. Energia se consumă repede pentru că presiunea e constantă asupra unui administrator de pensiune – îți împarți viața cu străinii, ești disponibil, serviabil și invizibil în același timp. Dar să vindem pensiunea aceasta, cu șindrilele ei de cedru la fel de albite și de îmbătrânite ca mine, nu a fost niciodată o opțiune.

Acum însă, copiii noștri au propria viață. Thomas și Ann s-au logodit, Violet e însărcinată cu al treilea copil, iar Jane e din nou fiica pe care o știam, îndrăzneată și aventuroasă, dar nu sălbatică, nu pornită pe

o cale spre distrugere. Timp de opt ani, ea și Rain au locuit cu noi, ajutându-ne să cazăm oaspeții, să servim micul-dejun, să schimbăm așternuturile. Îmi lipsește sunetul piciorușelor lui Rain pe coridor sau să o văd pe Jane bându-și cafeaua la masa din bucătărie, dar sunt mândru de cât de departe a ajuns. Are propriul apartament, o slujbă stabilă la o bancă din oraș și urmează cursuri de jurnalism la colegiul comunitar. Mi se pare un moment la fel de bun ca oricare altul pentru a mai da o pagină. Spre deosebire de părinții mei, care au fost forțați să închidă, să plângă după pensiune așa cum alții deplâng pierderea cuiva drag, visul nostru nu a fost măturat de o vijelie. Când o să închidem, o să fie alegerea noastră, nu pentru că am fost învinși de muncă, ci pentru că am ales să ne petrecem timpul așa cum vrem, să dăm voie casei noastre să devină nimic mai mult sau mai puțin decât un cămin.

Ultimul oaspete a plecat, camera a fost predată, mașina a dispărut de mult de pe aleea din față. Evelyn îmi ia brațul, îl trece după al ei și mergem împreună până în capătul aleii. Este o zi perfectă de septembrie, briza adie ușor, norii alunecă leneși pe cer.

– Faci tu onorurile? mă întreabă Evelyn, întinzându-mi cleștele, și dau jos de pe lanț pancarta decolorată pe care e scris „Pensiunea Oyster Shell”.

Ne uităm unul la celălalt. Stâlpul e gol, pancarta este în mâinile mele.

Evelyn mă întreabă:

– Și acum?

Și râdem amândoi.

Mă cuprinde în brațe și-mi odihnesc bărbia în părul ei. Dintr-odată, lumea noastră e atât de tăcută, suntem doar noi doi.

Începe, precaută:

– Trebuie să înțelegi *ceva*... pasul ăsta este un dar și nu vreau să-l irosești plictisindu-te.

Nu spun nimic, simt o mare nesiguranță. Mă strânge mai tare, cerând un răspuns.

– Dar ce-ar trebui să fac acum?

Ridică din sprâncene.

– Orice vrei. Asta e frumusețea.

Ei îi e ușor să spună. Ea are alte visuri, alte dorințe în afară de mine. Liste întregi. Mă întreb, nu pentru prima oară, dacă o iubesc mai mult decât mă iubește ea, dacă sunt îndeajuns pentru ea. De ce o iubesc atât de mult? Pentru că ea e tot ce nu sunt eu și tot ce mi-aș dori să pot fi. O invidiez. Chiar și în zilele cele mai negre, a simțit mai mult decât am simțit eu vreodată, s-a adâncit mai adânc în sinea ei ca să se poată naște iar.

Aș vrea să am mai multe de oferit, un secret interesant pe care să-l mărturisesc. Sunt lucruri care-mi plăceau la viața noastră liniștită, cum ar fi cafeaua fierbinte după un duș dimineața sau apa rece învăluindu-mi trupul în prima baie a verii. Dar eu nu sunt un visător. Și, deși ea ar vrea să fie altfel, eu nu sunt nefericit. Oamenii par să știe întotdeauna ce cale ar fi trebuit să urmeze,

dar eu nu am făcut niciodată altceva decât să mă las dus de curentul în care mă găseam.

Am reînviat visul părinților mei, m-am descurcat fără ei în toți acești ani. Împreună, eu și Evelyn am respirat aerul încăperilor prăfuite, le-am privit înflorind, animate de discuții vesele, ne-am crescut copiii și ne-am ocupat de oaspeții pensiunii, la fel ca ei. Am trăit în umbra amintirii lor.

Nu era loc pentru altceva și nu era nevoie de altceva. Pentru mine, a fost întotdeauna îndeajuns. Abia dacă aveam timp chiar și pentru prieteni, deși făceam eforturi să fim sociabili; Evelyn era întotdeauna sufletul petrecerilor, în timp ce eu mă chinuiam să fac doar conversație. Nu am găsit niciodată o legătură ca aceea pe care am avut-o cu Tommy. Relațiile au venit și au trecut odată cu fazele vieții noastre. În afară de Maelynn, legăturile lui Evelyn cu alte femei s-au pierdut între programe încărcate și promisiuni de a se întâlni care se evaporau odată cu trecerea anotimpurilor. Dar, așa cum am spus, nu sunt nefericit. Și totuși, nu pot răspunde la întrebarea lui Evelyn.

– Mă asculți?

– Da. Te ascult. Nu am nimic de spus. E atât de greșit să vreau să-mi petrec timpul cu tine?

– O să te plictisești de mine dacă nu facem altceva decât să petrecem timpul împreună.

– Suntem căsătoriți de 38 de ani. Dacă nu m-am plictisit încă de tine, nu cred că o să

se întâmplă vreodată. Mâinile ei în jurul meu nu mai sunt reconfortante, așa că ies din strânsoarea lor. Hai să ne întoarcem! Vreau să găsesc un loc pentru asta.

Ridic pancarta în semn de răspuns, ceva de făcut, pentru moment.

Strigă în urma mea:

– Gândește-te, bine?

Ce vreau eu, Evelyn? Să mă bați dacă știu. Vreau timp cu ea, cu oamenii pe care-i iubesc. Vreau timp cu oamenii pe care i-am pierdut. Vreau să mă întorc la început. Vreau să o iau de mână în valuri, cu inima bătându-mi cu putere în piept. Vreau să-mi spună încă o dată *da*.

CAPITOLUL 25

Joseph

Mai 2002

Aud ușa de plasă deschizându-se cu un scârțâit în spatele meu. Evelyn apare într-o rochie înflorată, cu mâneci lungi, cu buclele lungi și argintii strânse la baza gâtului, deja pregătită de petrecere. Sunt aici de la micul-dejun, împrăștiind mulci prin grădină, plantând cârciumărese roșii și luptându-mă cu o infestare de afide, încercând să termin cât mai multe înainte să fie nevoie să mă fac prezentabil. Aerul e răcoros, dar

activitatea mi-a pus sângele în mișcare și mi-e destul de cald la soare.

Se apropie pe potecă, cu ceva ascuns discret sub braț.

– Cum sunt florile lui Violet?

– Sunt bine. Îndrept vârful sticlei cu spray spre dosul frunzelor infestate – bieteile margarete au devenit masă pentru paraziți. Să sperăm că asta o să rezolve problema.

Se așază pe bancă și, în lumina dimineții, cearcănele de sub ochii ei sunt mai evidente, vineții și translucide. Își bagă mâinile în buzunarele puloverului și îmi spune:

– Cât îmi place momentul ăsta din an!

Momentul culminant al primăverii, când grădina e înflorită, un caleidoscop de culori, când bujorii sunt ca niște nori trandafirii, când totul e verde și strălucitor și trăiește din nou. O pasăre colibri se învâрте pe lângă o floare de caprifoi, anemonele chinezești tremură la cea mai ușoară adiere, soarele se ițește de după norii subțiri. Multe zile petrecute așa, cu ea ținându-mi companie, citind sau scriind în caietele ei în timp ce eu muncesc. Uneori, o surprind cu privirea ațintită asupra violetelor și nu asupra paginilor din poala ei și mă întreb încotro i-a alunecat mintea. M-a văzut așteptând-o disperat în capătul aleii? Sau era în momentele de la început, cu petale în buzunar, cu flori în păr?

Își dă capul pe spate, lăsându-se încălzită de soare.

– Ce dimineață frumoasă!

– Frumoasă, o aprob eu.

Uitându-mă la ea, romantismul zilei, entuziasmul petrecerii mă cuprind și pe mine. După toți acești ani, e încă incredibil de frumoasă.

– Am o surpriză pentru tine.

Scoate de la spate o cutie sculptată din lemn și o pune pe genunchi.

Mă apropii de ea, luat prin surprindere.

– Nu știam că ne facem cadouri.

– Nu ne facem.

Evelyn bate cu degetele în capac.

– O am pusă deoparte pentru tine de multă vreme. Am așteptat momentul potrivit.

Las capul într-o parte, intrigat, și mă scutur cât pot mai bine de pământ, ștergându-mi mâinile pe blugii tociți. Evelyn bate cu mâna locul de lângă ea și mă așez.

– Am început să-ți scriu scrisori când erai plecat la război și, ei bine, cred că nu m-am mai oprit.

Ridică ușor capacul cutiei și văd că e plină până la refuz de plicuri și numele meu e scris cursiv pe fiecare dintre ele.

– Sunt scrisori pentru clipele în care am vrut să-ți spun cum mă simt sau când am vrut să-ți mărturisesc ceva și câte una pentru fiecare piatră de hotar pe care am depășit-o pe drumul nostru.

– Evelyn...

Nu pot decât să-i șoptesc numele, simțindu-mă copleșit.

– E o sărbătoare, nu?

Zâmbește larg și eu rămân fără cuvinte.

Gândurile ei cele mai intime de-a lungul a 60 de ani prinse în aceste pagini, așteptându-mă.

– Nu știu cum să-ți mulțumesc pentru asta...

Din nou, cum mi se întâmplă adesea, aș vrea să am cuvinte mai puternice decât „Te iubesc”. Trece cutia de pe genunchii ei pe ai mei și o întreb:

– Vrei să fii lângă mine când le citesc?

– Nu știu... Sincer, nu-mi amintesc ce scrie în ele. Nu le-am recitit niciodată. Le-am păstrat doar pentru tine, să ți le dau într-o zi.

O cuprind pe după umeri, caut în van răspunsul pe care-l merită un astfel de gest.

– La început, le-am scris pentru că erai departe și voiam să-ți spun atât de multe, dar apoi Tommy... și nu am mai vorbit. Dar nu m-am putut opri din scris. Mă ajuta să-mi organizez gândurile. Apoi, pe măsură ce au trecut anii, a devenit un mod de a capta viața noastră împreună, ca niște instantanee făcute în timp. Nu am fost niciodată sigură când să ți le dau, nimic nu a părut suficient de important până acum, însă azi, la petrecerea asta, mi se pare momentul perfect.

Se apleacă peste mine și ia din cutie scrisoarea de deasupra. Plicul s-a îngălbenit, e fragil la atingere, numele meu scris cu cerneală s-a decolorat.

– Citește-le în orice ordine vrei, doar să începi de aici. Asta e prima pe care am scris-o.

– Le putem citi împreună?

Evelyn încuviințează foarte încet din cap și simt cum mi se înmoaie picioarele când îmi dau seama că, după toți acești ani, chiar dacă îi cunosc locurile cele mai intime, chiar dacă i-am mângâiat pântecul în timp ce copiii noștri erau cuibăriți înăuntru, chiar dacă i-am smuls firele de păr crescute răzleț în bărbie, îmi dau seama că asta – scrisorile acestea atât de intime pe care mi le arată – o face să se rușineze.

Întorc plicul și rup cu grijă sigiliul.

Hârtia dinăuntru s-a îngălbenit și ea și o scot din ascunzătoare. În colțul din dreapta sus e trecută data: *15 iunie 1942*. Anul îmi ridică un nod în gât, a trecut atât timp de atunci. Era în perioada în care ne-am înrolat, înainte să știm ce e războiul, când Tommy era atât de plin de viață, neînfricat și nestăpânit, nerăbdător să fie erou. Înghit cu greu și citesc în tăcere.

Dragă Joseph,

Tu și Tommy tocmai ați plecat și sunt iar pe plaja Bernard, de data asta singură. Am vrut să o iau la fugă după tren. Am vrut să vă implor să nu plecați. Am vrut să fac orice, numai să nu stau acolo și să privesc cum dispăreți. Mi-e frică, Joseph. Mă tem că n-o să te mai văd, că războiul ar putea să te schimbe. Mă tem că o să te întorci și n-o să mă mai iubești.

Să mă iubești. Nu-mi vine să folosesc cuvântul ăsta, ca și cum, dacă-l folosesc prea

mult, o să-l iei cumva înapoi. Mi-ai spus că mă iubești. Mă iubești! Acum, că știu, nu suport gândul că ai putea să te oprești vreodată. Îmi pare rău că n-am putut să-ți spun și eu. Sunt furioasă pe mine însămi, am regretat din clipa în care ai plecat. Vreau să știi că te iubesc și eu. Te iubesc cu disperare, de ani în șir, sperând ca într-o zi să simți și tu la fel. Și acum, că mă iubești și tu, ai plecat. Te rog, întoarce-te la mine, ca să pot să-ți spun! Te iubesc. Te-am iubit întotdeauna și n-o să încetez nicicând. Sunt a ta.

Pentru totdeauna,

Evelyn

Ochii mi se umplu de lacrimi când ajung la capătul paginii și sunt readus brusc în prezent. Evelyn se sprijină de mine în grădină, în alt deceniu, în alt mileniu. Au trecut atâția ani de când a scris rândurile acestea, fata inocentă, încă nefrântă, așteptându-mă pe plaja Bernard. Toate încercările prin care am trecut de atunci, războiul, pierderile și viața pe care am creat-o în locul în care a început totul.

Cât de tânăr și de sigur de lume eram atunci, cum ea era răspunsul la orice. „Te-am iubit întotdeauna și n-o să încetez nicicând. Sunt a ta.” Cu câtă disperare îmi doream să aud aceste cuvinte când eram pe front, câtă nevoie aveam să le aud când m-am întors. Cum gândul că și ea simțea la fel, chiar și acum, 60 de ani mai târziu, mă aduce în genunchi. Afecțiunea pe care i-o

port e aproape prea mult de suportat, tandrețea iubirii ei mă luminează din interior, îmi umple toate spațiile goale cu cea mai pură lumină.

Evelyn

Grădina sclipește în lumina șirurilor de becuțe, potecile sunt mărginite de lumânări și felinare. Tony și Rain s-au ocupat de mâncare, paste cu chifteluțe rulate manual, cu un sos făcut după rețeta bunicii lui, pâine cu unt și usturoi și salată stropită cu ulei de măsline și oțet balsamic trimise de familia lui din Sicilia. Vin roșu lăsat la decantat pe masă alături de carafe de apă cu gheață și limonadă cu căpșune, lângă buchete de flori proaspăt culese.

Parcă ar fi o nuntă, un bar mitzvah, o petrecere de Revelion, o deschidere spre ceva nou, ceva ce urmează după noaptea în sine, pentru că acesta este motivul pentru care suntem aici, amețiți de veselie, de lumini, de flori și de stele, toți împreună.

Violet se apropie și-mi întinde un pahar înalt cu șampanie.

– O să ai nevoie de asta.

– Fără discursuri! spun eu, convinsă acum că o să fie.

Violet ridică din umeri și zâmbește șmecherește.

– Nimic trist, așa ai spus! o avertizez, acceptând băutura, știind că seara asta deja este mai mult decât aș fi putut să cer și că nu pot să promit că n-o să mă

prăbușesc dacă o să aud lucruri dulci spuse de copiii mei.

– Nu ți-am promis că n-o să fie discursuri.

Mă sărută pe obraz și se duce cu alt pahar la tatăl ei.

Joseph mă găsește și mă cuprinde cu brațul pe după talie în clipa în care Thomas își atinge paharul cu un cuțit și toți ne întoarcem spre el.

– În primul rând, aș vrea să le amintesc tuturor că pariurile sunt deschise – arată spre nepoatele și nepoții lui – pentru toți cei care vor să ghicească dacă sau cât de des o să plângă mama voastră în seara asta.

Violet îl plesnește peste braț.

– Hei, tu ai zis că vrei o atmosferă lejeră, o necăjește el.

– Nu pe seama mea! zice Violet, dar zâmbește cu gura până la urechi.

Connor vine lângă ea, îi întinde un pahar și Violet îi strânge brațul în semn de mulțumire.

– Voi doi nu semănați deloc cu alți părinți pe care i-am cunoscut și nici cu alți oameni pe care îi cunosc. E greu de explicat cum e să fii crescut de doi oameni atât de îndrăgostiți unul de celălalt. Cu adevărat făcuți unul pentru celălalt. Când eram de vârsta lui Patrick – ridică paharul spre nepotul lui cel mai mic –, muream de rușine, sincer vă spun.

Toată lumea râde.

– Însă acum, înțeleg ce dar a fost întotdeauna. Să fim crescuți aici, în acest loc. Să vă avem pe voi să ne călăuziți. Nu

doar să ne ajutați să ne găsim calea când lucrurile n-au mers așa cum speram, ci să ne susțineți în orice am hotărât să facem. Pe Jane să-și urmeze cariera în jurnalism, pe mine să mă mut la New York, pe Violet și pe Connor i-ați ajutat tot timpul cu cei mici și niciodată nu v-ați impus visurile voastre asupra noastră. Pentru că ați închis pensiunea atunci când nici unul dintre noi n-a vrut să preia frâiele. Dar ați păstrat totuși acest loc ca să avem unde să ne întoarcem, această casă care să ne aducă laolaltă și să ne păstreze vii amintirile. Un loc unde o să ne putem întoarce oricând și unde o să ne simțim aproape de voi, de amândoi. Nu o spun suficient de des, sunt sigur... Vocea îi cedează și aș vrea să fiu suficient de aproape cât să-l cuprind cu brațul, dar nu are nevoie de mine acum, Ann e acolo, lângă el, strângându-i mâna. Dar vă iubesc pe amândoi și tot ce am bun în viața mea – se întoarce spre Ann – vă datorez vouă.

Violet își tamponează ochii cu un șervețel și spune:

– Bine că ai păstrat atmosfera lejeră.

Thomas, cu lacrimi în ochi, îi întâlnește privirea lui Ryan și spune:

– Abia primul discurs și suntem în grafic.

Violet râde și-l lovește din nou.

– Presupun că e rândul meu, spune Jane. Dă pe gât restul băuturii din pahar. Mamă, tată, de unde să încep? Toată lumea știe că am avut momentele noastre, nu e nevoie să ne amintim chiar totul. Dar v-am făcut viața

interesantă, nu? Presupun că nu puteam să fim toți ca Violet.

Violet ridică mâinile.

– Mulțumesc pentru asta!

Îi aruncă o privire lui Thomas, care ridică paharul în semn de salut.

– Voi doi sunteți oamenii mei preferați de pe această planetă. Ochii îi strălucesc în timp ce vorbește și surprinde privirea fiicei ei. Îmi pare rău, Rain, și tu. Și bebelușul ăla, dacă tot facem liste. Arată spre burta lui Rain, peste care rochia stă extrem de întinsă. Dar voi doi... Se întoarce iar spre noi. Dumnezeu, m-ați salvat de un milion de ori, într-un milion de feluri, și nu vă pot spune cât vă sunt de recunoscătoare. Cât de norocoasă mă simt că am ajuns până aici, când viața mea ar fi putut fi atât de diferită. Anii în care eu și Rain am stat cu voi... nu vă pot mulțumi îndeajuns. Nu vă pot explica nici ce a însemnat pentru mine să simt atâta siguranță, să împart copilăria ei cu voi, să vă am aici ca să-i citiți povești la culcare, să o duceți la școală în primele zile și să o alinați la fiecare dințișor pierdut. Vă mulțumesc că m-ați ajutat să-mi găsesc iar echilibrul ca să-mi pot construi propria viață, ca fiica mea să fie mândră de mine. Când am avut-o pe ea, am înțeles atât de multe despre noi, mamă. Se întoarce spre mine și ochii mi se umplu de lacrimi. Și-ți mulțumesc pentru felul în care ai fost mereu lângă mine, deși am fost prea încăpățânată ca să văd. Și, tată, tu ai fost mereu stânca mea, locul în care puteam să

aterizez, și nu m-ai lăsat să uit că puteam oricând să mă întorc acasă. Iar asta va fi mereu și casa ta, *noi* vom fi mereu casa ta... Se oprește și cred că o să spună „cu sau fără mama“, dar nu o face și cuvintele rămân plutind nerostite în aer atunci când continuă: Thomas a avut dreptate cu ce a spus despre locul ăsta și chiar suntem norocoși că am crescut aici, dar, mai mult decât atât, am fost norocoși să vă avem pe voi, pe amândoi, așteptându-ne cu brațele deschise.

Joseph plânge și el acum și nu cred că pot să mai îndur, e prea mult, n-o să pot niciodată să le mulțumesc pentru această seară, pentru că m-au făcut să mă simt atât de iubită, atât de norocoasă, atât de copleșită de recunoștință. Dar, înainte să pot să protestez, Violet se ridică și ea, ștergându-și ochii.

– Și ar trebui să mai pot spune ceva după asta? Clipește agitată și zâmbește printre lacrimi. Am avut o regulă, spune ea, adresându-le câte o privire în parte fraților ei. Așa că, în loc de un discurs lung, pe care, sincer, știm cu toții că n-aș fi în stare să-l termin, o să spun doar atât. Se întoarce spre noi cu ochii înroșiți. Vă iubim. Suntem atât de recunoscători că sunteți ai noștri, că ne-ați crescut să iubim plaja, să ne iubim unul pe celălalt, și pentru asta, pentru tot ce ne-ați dăruit, dacă vreodată o să ne simțim singuri – vocea îi cedează –, când o să auzim valurile, o să putem închide ochii și o să fim din nou aici, cu voi.

Ridicăm paharele, cu lacrimile rostogolindu-ni-se pe obraji.

– Noroc! spune Joseph. Vă iubim pe toți!

Nepoții strâng masa și cineva dă muzica mai tare, făcând loc de dans pe iarbă. Marcus e aici și o trage pe Jane după el și mă întreb ce știe el, ce i-a spus Jane că se întâmplă în seara asta. Dar felul în care o ține pe după talie și modul în care ea își dă capul pe spate și râde îmi oferă răspunsul. Nu e nimic pe care să nu-l știe despre ea, despre noi.

Începe un cântec nou, *Brandy*, de la o trupă numită Looking Glass, iar Violet și Connor încep să se miște pe ritm. Li se alătură și nepoții, cântând. Thomas, și Ann, și Rain, și Tony vin și ei, strigând versurile și dansând, cântând povestea unui marinar și a fetei pe care a lăsat-o în urmă ca să cutreiere oceanele.

– Uită-te la ei, Joseph!

Vocea-mi e abia o șoaptă. El îmi strânge mâna.

– Știu. Cine ar fi crezut că o să fim atât de norocoși?

Cei trei copii ai noștri și oamenii pe care ei îi iubesc și cei pe care ei i-au făcut, toți aici, în seara asta. Viețile lor sunt acum singurul fir de urmat; alegerile, și greșelile lor, și victoriile, și regretele, și oamenii pe care îi vor întâlni, familiile pe care le vor crea, cântecele lor care vor rămâne să vibreze cu mult după ce noi nu vom mai fi.

– Nu ar putea fi mai diferiți. Râd. Suntem siguri că sunt toți ai noștri?

Dar adevărul este că nicidecum nu s-au asemănat mai mult decât în clipa asta. Pot să-l văd pe Joseph în fiecare dintre ei, în zâmbetul lui Violet, în afecțiunea față de fratele și sora ei, în ținuta lui Thomas, în încrederea lui liniștită, în devotamentul lui Jane față de fiica ei.

Violet îi cuprinde cu brațul pe Thomas și pe Jane și dansează, cu sora mai mică între ei, înrădăcinați împreună, trei oameni total diferiți, trei ramuri din același trunchi solid.

– Mă fac atât de fericită, fiecare în parte.

– Întotdeauna am sperat că o să fie așa, spune Jane, sărutându-mă.

– Să mergem și noi, ce zici?

Ajungem la marginea ierbii și Thomas se întoarce spre noi cu un zâmbet larg. De obicei, noi suntem cei care se întind să-i îmbrățișeze, să își arate afecțiunea, dar în seara asta nu mai are rețineri, este bucuria întruchipată și e aici, complet aici, și el e cel care vine spre noi.

Pentru prima oară, ne trage în brațele lui larg deschise.

CAPITOLUL 26

Evelyn

Noiembrie 1992

Sandstone Lane e învăluită în cea mai densă noapte când intrăm în cartierul

nostru. Farurile mașinii emit o strălucire stranie. Cauciucurile scrâșnesc pe stratul subțire de zăpadă ce s-a depus pe alee. Îl văd pe Joseph în lumina emanată de bord, cercetând peisajul întunecat.

– Probabil că furtuna a dărâmat un stâlp de curent pe undeva.

– Așa se pare.

Nu pot să mai schițez nici un gest, atât de obosită sunt după o zi întreagă petrecută înclinând din cap, îmbrățișând persoane bine intenționate și acceptând condoleanțe.

Înmormântarea mamei mi-a părut o petrecere ciudată și sumbră, la care majoritatea invitaților au fost prietenii și copiii noștri – toți îmbrăcați în negru și vorbind încet, dar nimeni sfâșiat de durere, nici o emoție puternică abia stăpânită. Preotul a ținut o predică generică, despre cum toți ne întoarcem în pământ, în timp ce eu stăteam lângă el, simțind cum mă dor picioarele și întrebându-mă cum a reușit mama să trăiască atât de mult față de alții.

Ce tradiție ciudată e acest fel în care ne luăm rămas-bun, îngenunchind lângă un sicriu, mișcându-ne încet, încercând să facem cât mai puțin zgomot în timp ce vorbim despre trivialități, sumbri și cerniți. Ciudat cum propria mortalitate privește goală și crudă din pădurea de chipuri care pândesc în jur. Și pare prea târziu, detașat de experiența reală a pierderii, felul în care amintirea totuși rămâne, junghiurile ascuțite care urmează: un miros familiar, un cântec

la radio, o amintire apărută din senin în timp ce spăl vasele.

Joseph bagă mașina în garaj și așteaptă în timp ce el dispare în întuneric și caută bâjbâind o lanternă. Fasciculul de lumină apare după un clic și intru în urma lui; îmi simt trupul împovărat și totodată gol. Căutăm lumânări și chibrituri prin dulapuri și le luăm cu noi sus. Casa asta e prea goală cu doar noi doi în ea. Aprindem fitilurile înnegrite și camera e învăluită de o lumină galbenă și pâlpâitoare, iar noi ne dezbrăcăm și ne spălăm pe dinți în penumbră. Joseph aprinde focul în sobe prin casă și eu mai scot niște păături din dulap pentru cazul în care căldura o să se disipeze peste noapte.

Ultima mea vizită la azilul în care a fost mama se transformă într-un val de vinovăție și tristețe, mă trage dedesubt. Holul care duhnea a miros de cauciuc, a naftalină și a clor, genul de loc unde nu poți niciodată să te simți acasă, ultima conversație pe care am avut-o cu ea.

A început prin a se plânge de Maelynn, de cât de sălbatică și egoistă era întotdeauna; cum nu venea niciodată să-și viziteze propria soră. În mod clar, în mintea ei, în acea zi, Maelynn era vie și sănătoasă. Așa cum erau și Tommy, uneori, și tatăl meu. Îi invidiam naivitatea. Aș vrea să pot și eu să nu-mi amintesc, să cred că toți cei pe care i-am iubit vreodată sunt doar plecați pe moment, poate în altă cameră, sau prea ocupați ori egoiști ca să vină în vizită. Ar fi

trebuit s-o las în pace, ar fi trebuit să plec, dar n-am putut. Mă obosiseră prea mult țipetele ei, boala ei, obosisem să fiu rațională, calmă și răbdătoare, să nu mușc niciodată din momeala ei.

Vocea mi-a coborât și i-am răspuns într-un mârâit, dinții de fier ai resentimentelor mele îngropate deschizându-se brusc, ca o capcană.

– De ce m-ai mai trimis la ea, dacă ți se părea atât de îngrozitoare? Te săturaseși de mine? Voiai să fie numai Tommy cu tine, ca să poți să pretinzi că eu nu existam?

A închis ochii și i-a strâns cu putere, ca și cum ar fi simțit o durere profundă, dar, când i-a redeschis, am citit ceva nou în ei.

– Asta crezi tu? Luciditatea ei m-a readus la tăcere și am uitat să mai respir. Dacă am fost dură cu tine... a fost din cauză că mă temeam pentru tine. Îmi aminteai atât de mult de ea...

S-a pierdut iar și mi-a fost greu să respir normal, coerența ei mă debusola în egală măsură ca țipetele sau momentele în care mintea îi aluneca în neant.

– Nici tu, nici ea nu ați fost niciodată mulțumite de ce aveți lângă voi. Am crezut... am crezut că Maelynn era singura persoană care putea să te facă să înțelegi. A clipit și s-a uitat ciudat la mine, ca și cum ar fi încercat să-și dea seama cine eram. Nu am știut ce altceva să fac, Tommy. O parte din mine a sperat că, dacă o s-o întâlnească, Evelyn o să o vadă așa cum era. Cealaltă parte din mine se temea că

avea se îndrăgostească de ea, la fel ca toți ceilalți. Dar, cel puțin, dacă se întâmpla asta, ar fi fost împreună cu cineva care să o înțeleagă, care să fie lângă ea într-un fel în care eu nu am putut niciodată să fiu.

Chiar și în confuzia ei, am înțeles-o cu perfectă claritate, dar nu mi-am dat seama că plângeam decât atunci când lacrimile sărate mi-au ajuns pe buze. Atât timp în care am fost așa furioasă...

– Am...

– Am crezut că am făcut o mare greșeală, că ai luat de la ea doar părțile cele mai rele. M-ai părăsit când a murit Tommy... dar uite, ești aici acum! Cel puțin, tu vii să mă vezi.

Un zâmbet îi întinde puțin buzele.

M-am gândit să-i explic de ce nu venea Maelynn, dar nu avea nici un rost, la ce bun să-i amintesc că cineva era mort de ani întregi când ar fi trebuit să-i amintesc din nou data viitoare? În schimb, am zis, bâlbâindu-mă:

– Îți mulțumesc că mi-ai spus!

– Ce ți-am spus?

A clipit, dezorientată, și o umbră de adâncă neîncredere i-a apărut pe chip. Și, uite-așa, nu mai era acolo. M-am ridicat, dându-mi seama că venise timpul să plec, simțind lacrimile înțepându-mi ochii.

Mama a mormăit ceva și s-a întors cu spatele la mine. Apoi, s-a răsucit brusc, întinzând degetul arătător cu încheieturile umflate.

– Tu. Ce cauți *tu* aici?

Nu puteam fi sigură cine eram atunci pentru ea. Trupul îi tremura, privirea agitată îi fugea dintr-o parte în alta, mă cerceta. Mi-am cerut scuze că am deranjat-o, am asigurat-o că greșisem camera și am ieșit în grabă. Ultimul lucru pe care l-am văzut au fost ochii ei îngroziți în timp ce închideam încetișor ușa. Imaginea ei tremurând sub pături, atât de mică și de singură, mi-a rămas întipărită în minte.

Mă bag în pat cu un oftat și Joseph se bagă sub plapumă lângă mine și mă întreabă:

– Ești bine?

Îmi sprijin capul pe cot, întoarsă spre el. În ziua în care am lăsat-o tremurând în camera ei, lacrimile m-au podidit când m-am văzut singură în mașină. În timp ce mă spăl la chiuvetă, văd în oglindă că ochii înconjurați de riduri seamănă cu ai ei. Și, când rulez coca de biscuiți așa cum m-a învățat doamna Myers, mâinile mele au pete de bătrânețe. Cât de puțin am înțeles... dar astăzi am fost terminată, stoarsă.

– Știam că e doar o chestiune de timp.

– Știu.

– Mă tot gândesc la cum am găsit-o ultima oară rătăcind pe afară. Era atât de speriată, atât de neputincioasă... Mă opresc și-mi amintesc cum s-a agățat de mine ca un copil în timp ce-i puneam un halat de casă peste umerii goi și osoși. Dacă ajung și eu așa? Dacă ajungi tu?

– Nu știu.

Fruntea i se încruntă și, chiar și în umbră, îi deslușesc ridurile de îngrijorare de la tâmpile.

Mă doare spatele fiindcă am stat în picioare toată ziua; simt furnicături în mușchi și mă sucesc, încercând să găsesc o poziție confortabilă.

– Nu vreau să uit, nu vreau ca unul din noi să ajungă la un azil de bătrâni. Vreau să rămânem aici, ca acum, pentru totdeauna.

Joseph se apropie de 70 de ani și nici eu nu sunt departe, avem dureri, dar sunt tolerabile, zilele sunt încă ale noastre, să le petrecem așa cum vrem, dar pentru cât timp?

– Din nefericire, draga mea, cred că unul din noi o să tragă lozul necâștigător.

Mă apropii de el, genunchii ni se ating. Lumina pâlpâie în spatele lui, o lumânare se stinge.

– Nu pare drept, nu crezi? mă întreabă.

Nu spun nimic, mă joc cu o gaură pe care am găsit-o în pătură.

– Nu poți să fii prima care să plece, Evelyn. Aș fi pierdut fără tine... Nu aș suporta să rămân singur în casa asta mare.

– Ei bine, nici tu nu poți fi primul. Și eu aș fi pierdută... Nu-mi termin propoziția. Pieptul mi se umple de teama viscerală de ceva ce pândește din umbră, unul din noi prăbușit peste un sicriu, târându-se în pat în fiecare seară, singur. Scutur din cap ca să-mi alung imaginea din minte. Crezi că vreunul dintre ei veghează asupra noastră?

– Cine știe? Joseph ridică din umeri, apoi mă întreabă: Crezi că tatăl tău s-a bucurat să o vadă pe mama ta?

Surprinsă de întrebare, râd.

– Cred că, mai degrabă, i-a plăcut pauza de 20 de ani pe care a avut-o departe de ea.

Imaginea pe care o am în minte cu tatăl meu este vagă, după atâția ani, dar încă pot să văd mustața stufoasă, trabucul strâns între dinți. Nu pot să mă abțin să-mi imaginez cum îi cade în clipa în care deschide gura, șocat să o vadă apărând brusc, după atâția ani de singurătate.

Joseph mi se alătură și râsul nostru în camera întunecată e o eliberare, un nod care se desface.

– Și Tommy? mă întreabă el.

– Tommy? El e prea ocupat cu fetele ca să bage de seamă. Pun pariu că le face cu ochiul tuturor îngerilor și le spune că au cele mai frumoase aripi.

– Dar Maelynn?

– Sunt sigură că ea și Betty merg mult prea repede cu carul lor și deranjează harpiștii.

Gândul la Maelynn alături de iubirea vieții ei – o femeie a cărei imagine mi-am închipuit-o doar după vocea pe care am auzit-o la telefon –, trecând în forță pe lângă un cor de îngeri, mă face să râd până-mi dau lacrimile.

– Și părinții mei?

Joseph abia reușește să pronunțe cuvintele printre hohote.

– Ei au încercat să pornească o pensiune și acolo, dar nimeni nu doarme în rai, așa că au tot locul numai pentru ei și-și petrec zilele giugiulindu-se în fiecare cameră.

Joseph mă lipește de el și-mi îngrop capul sub bărbia lui.

– Da, așa ar fi paradisul pentru mine.

Ne cufundăm în tăcerea liniștită care urmează, cu imaginile pe care le-am creat învârtindu-mi-se în minte. Flacăra lumânărilor e tot mai joasă și Joseph îmi mângâie părul cu vârfurile degetelor.

– Știi... Maelynn și Tommy, ei n-ar fi vrut să îmbătrânească. Nu ar fi putut să suporte. Înghit cu greu.

– Dar tot nu e mai ușor, nu?

– Nu, nu este. Tace o vreme, apoi întreabă: Ce-o să se aleagă de noi?

– Dacă avem noroc, o să trăim într-o căsuță între nori, unde să putem sta îmbrățișați și să ne sărutăm și să nu ne despărțim niciodată.

– Sper să fie așa.

– Și dacă nu e?

– Atunci, nu vreau să-mi mai pierd timpul întrebându-mă.

Își mută corpul peste al meu și mă sărută. Îmi trec degetele peste umerii lui, îl lipesc de mine. Măinile lui explorează aceeași cale pe care au bătut-o preț de atâția ani, doar că suprafața s-a schimbat cu timpul. Face dragoste cu mine blând și îi ofer aceeași dragoste în schimb, tandră și sinceră. Încerc să nu mă gândesc la case printre nori, sau la caruri, sau la harpe, sau la toate

lucrurile pe care n-am fost niciodată îndeajuns de sigură să le cred. Mă gândesc, în schimb, la pielea lui pe pielea mea, la buzele lui peste buzele mele, la repetiția liniștitoare a ritmului corpurilor noastre. Mă gândesc la acest ritm în timp ce stăm întinși unul lângă celălalt, respirând adânc, într-o îmbrățișare largă. Mă gândesc la acest ritm în timp ce adorm, cuibărită lângă el. Încerc să nu mă gândesc la care, la foc, la întuneric, la țărână, la tot ce ne așteaptă când ritmul se oprește.

CAPITOLUL 27

Joseph

Mai 2002

Avea o zi bună.

Nu s-a foit prea mult noaptea trecută. Când m-am trezit, am fost surprins să o găsesc cufundată într-un somn adânc. M-am lipit de ea și am rămas așa până am simțit că e trează. S-a întors și s-a cuibărit la pieptul meu, m-a sărutat de bună dimineața. Am făcut micul-dejun. Clătite. Un răsfăț pe care-l rezervăm, de obicei, pentru nepoți. Dar Evelyn a avut chef de clătite și nu ne mai refuzăm nimic acum. Nu când suntem atât de aproape. A întins pe una gem de căpșune, a spus că vrea să încerce. Să facă ceva ce n-a mai făcut

niciodată, chiar dacă era ceva mărunț, o prostioară. A mușcat și a râs, a ridicat din umeri. Mi-am pus și eu gem de căpșune pe clătită.

A tras un pui de somn pe canapea în timp ce eu am muncit în grădină. După o oră, am intrat să mă spăl, mi-am curățat noroiul de sub unghii și m-am șters pe un prosop de vase. Am îngenunchiat lângă ea, lângă canapea. Mi-am întrepătruns degetele cu ale ei, i-am ridicat mâna la buze.

Din gură îi curgea salivă. I-am șters-o cu degetul mare. Salivează des când doarme și o dată i s-a întâmplat chiar și în timp ce era trează, în mijlocul unei conversații. A luat totul în glumă, a spus că-i era foame – glumea ca să-și mascheze rușinea.

Îi șoptesc în timp ce încă doarme:

– Îmi pare că n-ai apucat să faci tot ce ți-ai dorit.

Tremurul accentuat, brațele atât de slabe, cele două plane rămase mute în birou. Amintirea ei atât de vie în mintea mea, bronzată, înotând înaintea mea în timp ce ne întrecem spre Stânca Matelotului.

S-a mișcat la atingerea mea. S-a trezit cu un zâmbet, ca și cum ar fi coborât dintr-un vis extrem de plăcut. Am întrebat-o:

– Ce te-ar face fericită azi? Putem să facem orice vrei.

– Ce vreau eu? Pare atât de mulțumită. Ochii ei gri-verzui sunt blânzi și visători. Eu am tot ce mi-aș putea dori. Am făcut totul.

– Îmi pare rău... am spus, timid.

– Pentru ce?

– Am senzația că n-am fost destul pentru tine.

– Cum poți să spui asta? Și-a trecut degetele prin părul meu. Am cântat cu orchestra, nu?

– Mai erau multe pe listele tale, multe altele pe care n-ai apucat să le faci.

– Nu numai despre liste era vorba. Listele au fost doar un punct de plecare, un mod de a simți că trăiesc. A zâmbit. Anul ăsta a fost mai mult decât aș fi putut să cer vreodată. Și nu s-a terminat.

– Nu, nu s-a terminat.

Am început să plâng, știind că, prea curând, avea să se termine, totuși.

Evelyn a ridicat din sprâncene și mi-a spus:

– Să fiu cu tine, ăsta a fost visul meu cel mai mare.

M-a sărutat și lacrimile mele sărate s-au scurs între buzele noastre.

Am stat împreună în grădină, înconjurați de flori. Aerul dimineții era cald, cerul senin, de un albastru nesfârșit, o zi perfectă de mai. Fața ei s-a îmbujorat pe măsură ce temperatura a crescut. Pielea ei atât de delicată, subțire ca hârtia. Am hotărât să plantăm narcise galbene pentru copilul lui Rain. Urma să se nască în vreo două săptămâni.

Evelyn s-a dus la violete, cu pas sigur. A cules una și și-a pus-o după ureche. Era un gest pe care-l făcea când era tânără, învârtindu-se în poiana cu flori de câmp. A

zâmbit și a ridicat brațele spre cer. Nici măcar nu-i tremurau când a spus:

– Ce grădină frumoasă ai făcut pentru noi, Joseph!

Avea o zi bună.

Accident vascular, așa i se spune uneori.

Atac cerebral.

O lovitură a sortii. O lovitură... Minte mea nu poate să cuprindă clipa în care brațele i-au căzut, trupul i s-a prăbușit între violete. Cuvintele i s-au năruit sub limbă, picioarele i s-au prăbușit sub trup. Fața ei fără expresie.

Evelyn cocoțată pe blatul de bucătărie, trăgându-mă spre ea să mă sărute. Evelyn cu părul lung și ud, întinsă pe spate, pe ponton. Evelyn cu Violet pe coapsă, dansând în bucătărie. Evelyn la pian, cu spatele drept și concentrată. Evelyn amestecând aluatul de prăjituri cu o lingură de lemn. Evelyn înotând înaintea mea în valuri. Evelyn înfășurată într-un prosop, după duș. Evelyn în rochia violet, coborând din tren. Sărutându-mă. Strângându-mă în brațe. Trupul ei lipit de al meu în patul nostru. *Evelyn.*

Ambulanța. Spitalul. Lipit de ea în patul ajustabil, sărutându-i obrazii. Strângându-i mâna. Copiii au fost acolo imediat... sau poate că a durat o vreme. Nu sunt sigur cum a trecut timpul. Bătăile unui ceas. Bătaia miezului de noapte.

Nu era destul timp. Nu aveam destul timp. Trebuia să avem mai mult timp. Încă o lună împreună. Apoi, să plecăm împreună, fiecare în brațele celuilalt. Îi amortise brațul,

mi-a spus. Nu simțea atingerea mea. Nu a simțit când am prins-o și nu a putut să spună ce încerca să spună. Nu a putut să mă vadă.

Trebuia să avem mai mult timp.

Avea o zi bună.

Am făcut o grădină frumoasă *împreună*, Evelyn.

Asta voiam să-i spun înainte să cadă.

Am făcut grădina asta *împreună*. Și e frumoasă.

CAPITOLUL 28

Joseph

Decembrie 2000

E tăcută în mașină, în timp ce ne întoarcem de la doctor. Radioul e închis, căldura iese în valuri din radiator. Drumul înapoi acasă după fiecare consult a fost tăcut, încărcat de îngrijorare, de întrebări, dorința de a găsi răspunsuri dublată de teama a ceea ce vor însemna aceste răspunsuri. O luăm pe Sandstone Lane; pe plaja Bernard, valurile se opresc într-o pătură proaspătă de zăpadă, nisipul din mijloc e neted și întunecat, un pod dezolat între crusta de gheață și valurile de culoarea oțelului.

– E bine că am aflat acum. Acum, cel puțin știm. Îmi pun mâna peste a ei și o

simt cum tremură sub atingerea mea. O să trecem peste asta. O să fim bine.

Gura i se strânge așa cum se întâmplă atunci când nu vrea să plângă, dar câteva lacrimi tot scapă și-i alunecă pe obraji.

Știu că se gândește la mama ei, care a avut altă boală, însă o boală care a sfâșiat-o în același fel, cusătură cu cusătură. Mama ei care țipa și azvârlea cu obiecte în îngrijitoare. Care pierdea șirul timpului, și al chipurilor, și al conversațiilor chiar în timp ce vorbea, care a redevenit copil, singură, timidă și speriată.

Evelyn nu va fi așa... atât de mulți oameni trăiesc ani întregi cu boala asta, o viață întreagă, există medicamente, a spus doctorul, lucruri care să o ajute cu simptomele. Un caz atipic, a spus, dar surprins destul de devreme... *stadiul întâi*.

A început cu lucruri mărunte, care nu însemnau mare lucru, ținând cont de vârsta noastră. Dureri de gât și de spate. Probleme cu somnul. Lucruri pe care le uita. Evelyn are 75 de ani, eu – aproape 78, trupurile noastre nu mai cooperează ca altădată și e normal să fie așa. Mie mi se pun cârcei în picior în timpul nopții. Nu pot să citesc fără ochelari. Sunt dimineți pe care le petrec așezându-mă și ridicându-mă de pe toaletă. Am crezut că simptomele lui Evelyn sunt firești. Și prietenii noștri se plâng de insomnie, de faptul că-și pierde cheile, că au tot felul de dureri – nu erau motive de îngrijorare.

Dar a început să piardă noțiunea timpului, să uite nume și locuri, conversații la care fusese prezentă. Adormea în mijlocul zilei și noaptea bântuia prin casă. Și apoi, a început să-i tremure mâna stângă.

Doctorii au refuzat să-i dea diagnosticul din prima. Au vrut să elimine mai întâi orice altă posibilitate. Un atac cerebral, Alzheimer, atrofie multisistemică. Fiecare mai cumplită ca anterioara. Am văzut un neurolog specializat în tulburări de mișcare. Atât de mulți doctori, atât de multe scanări la tomograf. RMN-uri. Analize de sânge. Teste peste teste.

Evelyn m-a pus să-i promit că n-o să le spun nimic copiilor. Nu până nu știm mai multe, a spus. Nu voia să-i îngrijoreze. Nu înainte să avem răspunsuri. Apoi, nu până când nu eram cu toții împreună. Nu înainte de Crăciun. Nu de Crăciun. Nu înainte să fie pregătită. Își ascunde tremurul sub pături, pulovere, mese, își bagă mâna sub fund, face orice numai să nu le trezească bănuieli. Din când în când, copiii și-au exprimat îngrijorarea față de mine, mi-au pus întrebări vagi la care am evitat să răspund, caută indicii pentru o ghicitoare pe care nici unul dintre noi nu vrea să o dezlege.

Expresia lui Evelyn când doctorul i-a spus ce are, cu ce va trebui să lupte până la sfârșitul vieții a fost una pe care am mai văzut-o o dată pe chipul ei, când m-am întors acasă singur și am găsit-o în ușa pensiunii. Un amestec de teamă, furie și

uluire, ca și cum nu i-ar fi venit să creadă că era adevărat. O expresie pe care m-am rugat să n-o mai văd vreodată.

„Pe baza rezultatelor testelor și a evaluărilor, putem spune cu încredere că știm cu ce vă confrunțați. Există medicamente pe care le putem încerca...”

Evelyn s-a afundat din ce în ce mai mult în sine pe măsură ce doctorul îi explica și o mască parcă din fier i-a apărut pe față. Doctorul vorbea doar cu jumătate de gură. Îmi amintea vag de un păpușar netaientat.

În felul ăsta, aproape că am putut să mă conving că era un spectacol la care eram doar spectatori. Că vorbea despre altcineva.

Cuvântul *Parkinson* nu avea nici o legătură cu soția mea.

Boala Parkinson... dar era Evelyn. Evelyn *a mea*. Aceeași Evelyn care plutea pe spate în ocean, cu degetele cu unghiile date cu oja ieșindu-i din apă. Evelyn, netedă și goală în patul nostru. Degetele subțiri ale lui Evelyn supunând clapele pianului. Nu puteam să leg cuvântul *Parkinson* de viața noastră împreună. Nu se potrivea.

Cauciucurile trosnesc pe aleea din fața casei noastre, lăsând urme în zăpadă, și încetinesc blând și opresc motorul. Tăcerea e și mai stridentă fără hurelul motorului, bâzâitul ventilatorului și vibrația roților. Nici unul din noi nu schițează vreo mișcare de a intra în casă.

Ca și cum, dacă nu coborâm din mașină, tot ce am aflat o să rămână prins înăuntru,

ca și cum putem să oprim totul atât timp cât nu deschidem ușile.

Evelyn vorbește pentru prima oară, cu o voce atât de stinsă, încât aproape că nu o aud:

– Nu vreau să trăiesc ca mai puțin decât sunt.

Vocea tărăgănată a doctorului: „Sunt cinci stadii ale Parkinsonului, dar, judecând după simptomele dumneavoastră, avansați mai repede decât normal...”

– Știu. Mai avem timp până să trebuiască să ne facem griji.

– *Nu pot* să trăiesc ca mai puțin decât sunt.

Mă prefac puternic în fața disperării ei.

– O să înfruntăm totul pe măsură ce apare.

„Va continua să progreseze...”

Scutură din cap și iritarea mocnește în spatele calmului.

– Nu mă ascuți. *Nu vreau* să înfrunt ce o să apară. Cine știe cât timp o să mai fiu bună pentru tine, pentru oricine?

– Nu vorbi așa!

– Ai văzut cum era mama... Se oprește. Nu pot să trăiesc așa. Nu pot.

– Ea avea Alzheimer.

Evelyn se înmoaie.

– E doar alt cuvânt, Joseph. Boala asta o să mă macine în același fel. Poate chiar mai rău.

– Dar tu ești mai puternică decât mama ta. Mulți oameni trăiesc mult timp cu Parkinson... poate cu tratament, cu

medicamente, poți să lupți. O să trecem peste asta împreună.

Vocea mi se pierde la *împreună*.

– Nu putem să *trecem peste asta*. O să fie din ce în ce mai rău și o să se-ntâmpile repede. Ai auzit ce-a spus doctorul. Nu vreau să te fac să treci prin ce o să urmeze.

– Ce tot spui acolo?

– Cred că, poate, o să mai trăiesc anul ăsta... Se oprește și, când continuă, vocea îi e doar o șoaptă: ... Și atât.

– Despre ce vorbești?

– Un ultim an.

– Nu glumi!

– Nu glumesc.

Căldura începe să se piardă din mașină, îmi văd aburii respirației când expir. Nu știu cum să răspund, argumentele cu care încerc să o liniștesc sunt slabe și forțate, mărginite de o groază pe care nu pot să o stăpânesc. Mă gândesc la tata, la cum era după ce a murit mama, cum privea pe fereastră și se învârtea ca o fantomă prin camerele pensiunii. Cum durerea l-a răpus după ce ea n-a mai fost, cum moartea milostivă l-a eliberat din iadul însingurat creat de absența ei.

– Nu vreau să trăiesc fără tine.

– E mai bine decât să mă vezi destrămându-mă – oricum, mă pierzi. Nu văd altă cale mai bună.

Îmi împreunez degetele în poală, îmi mânuiesc neputința ca pe o sabie boantă.

– În cazul ăsta, o să vin cu tine.

– Nu fi ridicol! Tu nu ești bolnav.

– Nu-mi pasă. Dacă tu poți să spui lucruri absurde, pot și eu.

– Nu sunt absurde. Nu vreau să mă știe copiii așa, nu așa vreau să-și amintească de mine. Și nu vreau ca tu să mă vezi... Evelyn se oprește și lacrimile încep să-i șiroiască, alunecându-i de pe bărbie pe gât. Nu vreau să se termine așa.

Îi mângâi părul și ochii îmi înoată în lacrimi.

– Iar eu nu vreau să se termine.

– Mi-e frică, scâncește.

– O să fie bine.

– Uită ce-am spus! Îmi pare rău!

– Știu. Și mie mi-e frică.

O iau în brațe și inima îmi bate de să-mi spargă pieptul în timp ce consola centrală îmi intră în șold. *Tumoarea mamei. Ochii goi ai tatei.* O țin suficient de strâns cât să-i opresc tremurul, încerc să ne feresc pe amândoi de adevărul care se închide în jurul nostru. Temerile noastre sunt niște nori negri înaintea să izbucnească furtuna.

„Un ultim an.” Cuvintele îmi răsună în minte.

CAPITOLUL 29

Joseph

Mai 2002

Soarele intră printre jaluzelele trase și strâng din ochi și mă întorc spre partea ei de pat. Cearșafurile sunt reci unde ar trebui să fie ea, un fir răzleț de păr cărunt lucește pe perna ei umflată, pătura e întinsă. Lângă covor, papucii ei au rămas așezați strâmb, ușa de la șifonierul ei e întredeschisă. Pe noptiera ei, un pahar cu apă, cu urma buzelor ei păstrată pe margine.

Trei dimineți m-am trezit fără ea. Ochii îmi sunt înroșiți și privirea mi-e încețoșată, aerul e greu și mă apasă, presându-mă sub el. Privesc cifrele roșii de pe ceasul digital care continuă să se schimbe. Păsările ciripesc dincolo de fereastră, valurile se rostogolesc pe plaja Bernard. Mângâi colțul pernei ei cu degetul mare. Golul total mă cutremură, mă împietrește. Pustiu.

Îmi amintesc cum am sărutat-o pe patul de spital, cum monitoarele bipuiau, fără să înregistreze nimic, dar ea era acolo, trebuia să fie, cu ochii închiși, cu trupul cald. Cum m-am urcat lângă ea, cum am ținut-o în brațe și i-am mângâiat fața. Cum i-am spus: „Te iubesc, te iubesc, întoarce-te, nu mă părăsi, te iubesc. Întoarce-te! Iubirea mea, viața mea, te iubesc“.

Cum am simțit-o că se duce, copiii erau lângă mine atunci, toți îi țineam mâinile, brațele, o îmbrățișam și o linișteam, știind că nu mai era nimic altceva de făcut decât să o asigurăm de dragostea noastră, să o alinăm, să-i sărutăm fruntea și obrații, să-i spunem: „E-n regulă dacă trebuie să pleci.

Da? E-n regulă, iubirea mea. E-n regulă. Sunt aici. Suntem aici“.

Cum mi-a strâns ușor mâna și am înțeles că m-a auzit, că a știut că suntem toți acolo, lângă ea.

Apoi, s-a dus.

Noaptea trecută, în somnul meu agitat și chinuit, am visat că era luată de ocean și striga după mine acoperind mugetul valurilor. Eu călcam apa, disperat, îi auzeam țipetele ascuțite, dar nu am putut ajunge la ea. A apărut din nou, pe fundul oceanului, plutind liniștită, cu ochii închiși, cu părul mișcat de curent, și i-am prins mâna ca să o trag la suprafață, dar s-a scufundat și mai adânc și m-am băgat sub apă după ea, dar am scăpat-o. M-am trezit strigând, dar nu avea cine să-mi răspundă. Acum, stau întins, treaz, convins că totul nu a fost decât un vis crud, și îmi imaginez curbura trupului ei lipit de al meu, căldura ei radiind sub pătură. Mă rog să-mi fie dată încă o viață întreagă împreună cu ea. Aceasta nu a fost destul de lungă.

Copiii au venit și au plecat în fragmente încețoșate, dar nu înțeleg când îmi vorbesc. Sunt sub apă, sunetele sunt înfundate, mă scufund după Evelyn. Plutesc singur printre valuri, în derivă. Farfurii sunt împinse spre mine, dar am uitat cum să înghit și le refuz. Trei zile au trecut fără permisiunea mea, dându-mi doar vag seama că soarele răsare și întunericul se lasă din nou. Timpul încetează să mai existe, la fel și eu.

Chiar e cu putință să nu mai fie?

Am planificat împreună detaliile, cu aproape un an în urmă. Am ales casa funerară din oraș, am lăsat instrucțiuni ca buchetele să fie proaspăt culese din grădina noastră, am cerut să cânte cineva la pian *I'll Be Seeing You*, melodia lui Billie Holiday. Trebuia să fim incinerați și cenușa să ne fie împrăștiată de familia noastră pe plaja Bernard. Totul a fost o listă parcă ireală, o logistică ipotetică de care m-am simțit complet detașat. Nu trebuia să o văd niciodată luată de mare.

Nu m-am mai îmbrăcat, nu m-am mai spălat pe dinți, nu m-am mai bărbierit. Sunt învăluit în duhoarea durerii mele, am un gust amar pe limbă și obrajii țepoși.

Astăzi însă, stau sub apa fierbinte a dușului și o las să mă ardă în timp ce imaginile mi se învârtesc în minte. Îmi apăs fruntea de perete. Pârâiașe de săpun îmi înțeapă ochii până ce apa se răcește și pielea mi se face ca de găină și tremur. Prosopul ei e agățat lângă al meu și rezist impulsului de a mă înveli în el; vreau să mă înfășor ca într-un cocon în mirosul ei floral, dar vreau și să-l păstrez acolo, împăturit și așteptând-o.

Mă îmbrac în costumul pe care l-am purtat în ziua în care ne-am căsătorit. Era pus în pod, lângă rochia ei de mireasă și rochia mov pe care o purta în ziua în care a coborât din tren. Atâtea haine au venit și s-au dus de-a lungul anilor, băgate în cutii pentru a fi donate sau îndesate în tomberoane umplute până la refuz, dar de

acestea nu ne-am îndurat niciodată să ne despărțim. Sacoul e învechit și larg la umeri, dar încă mi se potrivește, în mare.

Dacă mă privește, cred că i-ar plăcea să mă vadă din nou îmbrăcat în el. Și eu o s-o mai văd o dată, pentru ultima dată, azi în rochia ei preferată. Nu știu dacă o să pot suporta. Întotdeauna a fost atât de frumoasă în violet.

Un nasture de pe mânecă atârnă și, fără ea, așa o să rămână. Un ruj de-al ei zace culcat pe-o parte, răsturnat pe comodă, și îl pun la loc. Îmi ridic privirea și sunt șocat să văd în oglindă un bătrân îmbrăcat în costumul meu, cu pielea lăsată, cu trupul aplecat și ofilit. Nu-l recunosc. Privesc în altă parte, caut un adevăr alternativ, dar mâna pe care o găsesc învârtind nasturele este pătată și brăzdată de vene umflate. Mă aștept să-i găsesc degetele micițe trecute printre ale mele, dar sunt goale, urâte și transpirate și le ascund în buzunare. Pielea ei, catifelată ca petalele florilor, de mâine va fi cenușă. Cenușă împrăștiată pe plaja pe care căutam scoici în genunchi, pe care ne-am sărutat pentru prima oară, unde copiii noștri au învățat să înoate, unde am stat unul lângă altul pe scaune pliante în timp ce după-amiezile aurii alunecau spre amurg. Umerii, abdomenul, coapsele pe care le-am sărutat, harta care m-a condus întotdeauna acasă.

Cum o să-mi mai găsesc drumul fără ea?

Ies pe hol cu pasul îngreunat, mâna îmi alunecă pe balustradă, cobor în bucătărie

pe treptele care scârțâie. Nu se aud alte scârțâituri în spatele meu, nu se aude clinchet de vase în fața mea. Șorțurile ei sunt atârnate lângă cămară, cana ei de ceai, băută pe jumătate, a rămas lângă chiuvetă. Îmi târăsc picioarele prin ușa turnantă spre sufragerie, trec pe lângă pianele tăcute, cu gurile lor căscate, apoi, din foaier, ies pe ușa de plasă pentru a-mi lua ultimul rămas-bun de la ea.

Nu e drept. Nu a fost destul. Nu ar putea fi niciodată destul.

CAPITOLUL 30

Joseph

Mai 2002

Soarele care pătrunde prin fereastră mă încălzește, inundă fiecare detaliu al camerei de spital într-o lumină proaspătă. Cârliionții cad din părul pe care Rain și l-a prins la spate. E ridicată pe perne, în pat, și Tony stă pe un scaun de vinil, lângă ea. Jane se leagănă de pe un picior pe altul și privește radiind grămăjoara pe care o ține în brațe. Primul ei nepot – un cu totul alt fel de dragoste nemărginită.

Marcus a rămas lângă ușă, cu un balon în mână, și ridurile de la coada ochilor îi trădează afecțiunea în timp ce o privește.

Săptămâna trecută, am împrăștiat cenușa lui Evelyn, împreună, pe bancul de nisip, privind cum plutește luată de vânt ca fulgii unei pădii. Connor îi mângâia părul lui Violet în timp ce plângea la pieptul lui – căsnicia lor a fost ca un bolovan pe o muchie, a trebuit să cadă ca să găsească un teren solid. Thomas a șoptit sugrumat „La revedere!” în timp ce ne întorceam spre țărm, cu ochii înroșiți ațintiți asupra orizontului și cu Ann ținându-l strâns de braț. Rain a cules un buchet de violete pe care le-a împrăștiat în valuri. Am stat lângă ei, cu picioarele goale și pantalonii suflecați până la genunchi, parte din momentul la care n-ar fi trebuit să fiu niciodată martor, dar am fost acolo, urmele mele micșorate rămase dovadă după ce am plecat, urme ce aveau să dispară odată cu fluxul. Marcus a cuprins-o pe Jane cu brațul, și ea s-a sprijinit de el, de stabilitatea și de forța lui. L-a lăsat să o susțină.

Astăzi, Marcus împărtășește momentul, oferindu-i-l pe deplin.

– E perfectă, șoptește Jane.

Un moment de cotitură pe care noi nu l-am trăit alături de fiica noastră cea mare, când a fost rândul ei. A fost singură în spital? I-a fost frică? Nu ne-am întâmpinat prima noastră nepoată la venirea ei pe lume, cu fețișoara boțită și roz și înfășată în hăinuțe de nou-născut, nu am văzut chipul extenuat, dar radiind de fericire al lui Jane, o fericire ce se oglindește acum pe fața lui Tony și pe a lui Rain. Întotdeauna am

încercat să recuperăm tot ce am ratat pentru că nu am cunoscut-o pe Rain decât abia când avea paisprezece luni. Și acum, fetița aceasta, strănepoata noastră, intră în lume în clipa în care eu mă pregătesc să o părăsesc. Ce o să ratez acum, când acest bun-venit va fi atât de curând urmat de un rămas-bun?

– Eve, spune Rain. Am numit-o Eve.

Eve. Cu pielea atât de roz și de nouă și ochi atât de ficși, care nu clilesc. Sunt rupt în două; sunt prins într-un puț de durere și Eve e ca apa de ploaie, proaspătă, care cade de sus și mă revigorează. Mă sfărâmă și mă vindecă. *Eve.* Cenușa lui Evelyn purtată de briza oceanului, sclipind în bancurile de peștișori și cuibăindu-se în cochiliile crabilor pustnici, a reușit să se întoarcă iar la mine.

– Tată, vrei să o ții?

Jane îmi pune bebelușul în brațe și mirosul său dulce mă copleșește. E înfășurat în păturica pe care i-a făcut-o Evelyn, un galben pastel, și stomacul mi se strânge de durerea dorului de ea. Fiecare zi fără ea e o eternitate pustie.

„Uite ce grădină frumoasă am făcut, Evelyn! Împreună.”

*

Acasă, îngenunchez la marginea răsadului și încep să sap. Sudoarea mi se adună la baza cefei, în căldură. Pământul de deasupra e uscat după mai multe după-amiezi calde de mai, dar dedesubt e rece și umed. Bulbii din palma mea sunt tari și

maro, ascund bobocii de soare pe care-i poartă, narcise galbene pentru Eve, primele flori care apar în fiecare an, după ce trece iarna. Fac mai multe găuri, apoi înfig bulbii în pământ. Netezesc partea de la suprafață și îi ud, lichidul rece îi spală, le dă viață.

Anul viitor și în fiecare an după aceea, Rain și Tony vor sta pe banca asta, Oyster Shell va fi casa lor, o vor ține pe Eve în brațe sau o vor privi plimbându-se, alergând și dansând printre flori, atunci când narcisele o să vestească primăvara, cu clopoțelii lor aurii și strălucitori.

Este atâta frumusețe aici!

Înăuntru, clapele de fildeș sunt reci la atingere, dar netede, reconfortante. Mă așez la pianul Baldwin, unde Evelyn și-a petrecut atâta vreme, umplând casa noastră cu muzică, cu melodii calde care m-au găsit în timp ce lucram în grădină. Apăs o clapă și se aude un ecou jos. E atâta liniște aici.

Mă ridic și deschid bancheta, unde-și ține partiturile și unde sunt ascunse scrisorile noastre. Intenționez să le lăsăm pe blatul din bucătărie în ultima zi, ca să le găsească apoi copiii. Nu sunt sigur că Evelyn a apucat să le termine pe ale ei. Scrisul ei a devenit atât de mic și de dificil de citit spre final. Deși plicurile mele au fost sigilate cu luni în urmă, mă tem că ce am avut atunci de spus nu a fost suficient, nu am știut niciodată exact cum să încep să-mi iau rămas-bun.

Caut printre partituri scrisorile ascunse dedesubt, trec de ale mele ca să le găsesc

pe ale ei. Patru plicuri albe, unde ar fi trebuit să fie trei. Le iau pe rând – *Jane, Thomas, Violet* –, toate marcate cu un scris mic, chinuit. Sub ele, pe al patrulea plic, e scris *Joseph*, cu literele cursive pe care mi le amintesc.

Mâinile îmi tremură când îl deschid. Mă las înapoi pe băncuță și citesc:

24 decembrie 2001

Dragă Joseph,

Dacă citești asta înseamnă că te-am părăsit mai devreme decât am spus că o s-o fac.

Îmi pare atât de rău, scumpule. Vreau să știi că, oriunde sunt, mi-e îngrozitor de dor de tine. Nu am cunoscut niciodată o lume în care tu să nu exiști și nu vreau să mi-o imaginez nici pe următoarea fără tine.

Dormi lângă mine în timp ce scriu aceste rânduri. Ar trebui să te vezi când dormi, e unul dintre lucrurile mele preferate, chiar și când ai părul ciufulit și gura deschisă. Dacă nu m-aș teme să nu te trezesc, te-aș săruta chiar acum. Chiar așa, pe gura deschisă.

Este Ajunul Crăciunului – dimineața de Crăciun, mai bine zis. Este toiul nopții și, ca de obicei în ultima vreme, eu nu am somn.

Simt cum mă duc acolo unde tu nu mă poți urma. Îmi dau seama că sunt momente în care mă pierd și asta mă sperie. Dar, într-un mod ciudat, mă și liniștește, pentru că-mi dau seama că am luat hotărârea corectă, deși să vă las pe toți în urmă e ultimul lucru pe

care mi-l doresc. Asta nu e ceva ce să pot depăși cu forța voinței, nu e ceva de care să pot să scap.

Ceea ce mă aduce la ce vreau să-ți spun. Dacă eu nu mai sunt, nu urma planul până la capăt, te rog! Tu încă ai atât de mult timp, și copiii nu se așteptau încă să mă piardă. Sper că pot acum să înțeleagă că nu a fost niciodată alegerea mea cu adevărat. Dar este a ta. Nu face nimic numai pentru că mi-ai promis mie. Știu că te simți vinovat pentru lucruri pe care nu le poți controla și mă tem că o să faci cumva să adaugi și pierderea mea pe lista asta.

Te rog, Joseph, nu o face! Lasă-mă să te liniștesc! Nu are pentru ce să-ți pară rău. Tu ești motivul bucuriei mele. Tu ești viața mea, visul meu cel mai mare devenit realitate. Tu ai salvat familia asta și, din toate punctele de vedere, m-ai salvat pe mine. Cum aș putea să-ți mulțumesc pentru că nu mi-ai dat niciodată drumul?

Am avut o viață incredibil de frumoasă împreună. Nu aș fi putut să cer mai mult. Și tot nu știu cum să-mi iau rămas-bun de la tine.

Nu făcea parte din plan, știi doar. Și poate că asta e ideea.

Nu putea fi un plan, nu cu adevărat.

Te iubesc, Joseph! Te iubesc pentru că m-ai așteptat, cu atât de mulți ani în urmă. Și, oriunde sunt acum, nu trebuie să te grăbești

*să vii la mine, pentru că o să te aștept acolo
întotdeauna.*

Cu dragoste,

Evelyn.

Citesc scrisoarea iar și iar, lacrimile îmi încețoșează privirea, rândurile se amestecă, mă simt tot mai slab și pierdut în cuvintele ei, până ce nu pot să mă mai țin drept. Mă las peste clapele pianului și casa răsună umplută de notele apăsate de brațele mele. Zumzetul care urmează tremură prin mine, golindu-mă și în același timp umplându-mă cu dulcea lui tristețe.

CAPITOLUL 31

Joseph

Iunie 2002

Valurile se retrag de pe picioarele mele goale în timp ce-mi afund degetele în nisipul ud. Weekendul trecut, plaja Bernard a fost plină, ca la fiecare început de sezon, amatorii de ski-jet au înconjurat Stânca Matelotului, muzica s-a auzit răsunând din boxe, puzderie de oameni au venit pe plajă, înarmați cu lăzi frigorifice și strigându-și prietenii pe care nu i-au mai văzut de la sfârșitul sezonului trecut. Astăzi, plaja a fost mai liniștită, plină de familii din partea locului care-și reiau ritmul de vară,

aducându-și scaunele pliabile și făcându-și cu mâna în timp ce-și ocupă locurile obișnuite, la distanță suficient de mare unii de ceilalți pe coasta în formă de semilună.

Fâșia de nisip se întinde în fața mea, fluxul crește pe măsură ce soarele începe să se stingă. În dimineața asta, am fost trezit de murmurul blând al valurilor și de ciripitul păsărilor la fereastra mea deschisă. Am lăsat cafeaua pentru o partidă revigorantă de înot până la Stânca Matelotului; trupul mi s-a încordat în apa rece când am sărit de pe doc, pielea mi s-a înroșit când am frecat-o cu prosopul, să se usuce. Au venit și ceilalți pe parcursul următoarelor ore, familia noastră ocupând o porțiune din ce în ce mai mare pe plaja Bernard. Marea era la reflux când am ajuns, lăsând să se vadă bancul sclipitor de nisip pe care ne-am târât scaunele și unde am împărțit apoi sendvișuri înfășurate în celofan, și cireșe, și pungi foșnitoare de chipsuri. Apa s-a îndepărtat de gleznelor noastre pe măsură ce dimineața s-a transformat în după-amiază, scoțând la iveală prundișul neted și dur de dedesubt, presărat cu cochilii spiralate ale crabilor pustnici, grupuri de melci maronii și, pentru ochiul antrenat, din când în când, câte o scoică îngropată, dată de gol de dâra pe care a lăsat-o în nisip. O zi neobișnuit de caldă pentru începutul lui iunie, cu temperaturi mai potrivite pentru iulie sau august, anunțând sezonul estival extins

care o să urmeze, zilele de vară întinzându-se înaintea noastră ca o mână deschisă.

Stau la marginea apei înghețate până-mi amorțesc gambele. Un pescăruș singuratic țipă în timp ce mi se învâртеște deasupra capului. Văd sclipirea unei sticle și sper, ca întotdeauna, că sunt mesaje pe care le-am trimis vara trecută și care au reușit, cumva, să-și găsească drumul înapoi la noi. Cuvintele pe care n-am apucat să le citesc, ultima ei scrisoare care încă plutește acolo, undeva. Dar, ca de fiecare dată, e doar un joc de lumină, doar raze care se răsfrâng în valuri. Soarele a coborât acum, dar pielea mea păstrează căldura acumulată în timpul zilei chiar și când temperatura scade. Am rămas ultimii pe plajă și cerul se sfâșie în nori pictați în nuanțe de mov și de roz, care se reflectă în mare. Lumina și sunetele s-au potolit, totul e calm. Acesta a fost întotdeauna momentul ei preferat din zi.

Mă întorc spre semicercul nostru de pături și scaune. Rain și Tony sunt cuibăriți sub o umbrelă dungată, cu Eve în brațele lui Rain. Jane e întinsă pe o pătură lângă ei, cu Marcus alături, care, ridicat într-un cot, soarbe dintr-un ceai cu gheață. Violet și Connor stau împreună pe șezlonguri, cu tunele pe care le-au săpat cu călcâiele în nisip în fața lor. Violet râde la ceva ce a spus Connor și el își pune mâna pe genunchiul ei, momente simple care clădesc ceva mai mult, așa cum picăturile de noroi, când se scurg una peste alta, formează un castel, cum firele minuscule

de nisip creează o fundație pe care se poate construi. Thomas și Ann vin spre noi, oprindu-se să privească un crab-potcoavă adus de valuri în timp ce se întorc de la plimbarea cu ski-jetul.

Soarele coboară mai mult, deja nu se mai vede decât un semicerc deasupra liniei orizontului.

E timpul să plec.

Și totuși, pielea mea e încă încărcată de căldură. Norii pictează în nuanțe trandafirii și oranj de acuarelă cerul senin și albastru.

O briză infinit de ușoară dansează pe pielea mea. Trag în piept aerul sărat, mirosul de mosc vindecător al oceanului, care va fi întotdeauna al ei.

Îl bat pe Thomas pe umăr, îl trag spre mine.

– Nu trebuie să pleci încă, nu, tată?

– E timpul. A fost o zi perfectă.

Mă ține strâns. Ann mă cuprinde în brațe și își îngroapă fața în gâtul meu. Această rară manifestare de afecțiune din partea ei mă ia prin surprindere, mă cufundă mai adânc în realitatea pe care am încercat să o alung de când m-am trezit. Violet își mușcă buza și se forțează să zâmbescă, vântul îi ridică buclele cârlionțate. Connor are chipul împietrit, resemnăt, dar amândoi se ridică să mă îmbrățișeze. O sărut pe Rain pe frunte și pe Eve pe obrăjorii de îngeraș, apoi îi îmbrățișez pe Marcus și pe Tony. Jane își trece brațul printr-al meu, insistă să vină cu mine până la marginea plajei.

Când ajungem la drum, șoptește:

– Îmbrățișeaz-o din partea noastră, da?

Încuviințez din cap, în vreme ce un suspin mi se ridică în gât, și o strâng cu putere la piept.

Când mă întorc spre drum, îmi simt picioarele slabe, nesigure. Nu risc să privesc peste umăr, deși simt ochii tuturor ațintiți asupra mea, trăgându-mă înapoi cu o forță asemănătoare gravitației cu care luna trage valurile.

Fac un efort și merg mai departe, întipărimdu-mi pentru ultima oară în minte fiecare detaliu din drum, deși l-aș putea face și cu ochii închiși. Cunossc drumul ăsta așa cum știam fiecare ridicătură și fiecare rotunjime a trupului lui Evelyn, hărți uzate întipărite în cele mai adânci unghere ale minții mele.

Astea sunt dunele acoperite de iarbă înaltă, care se leagănă în bătaia vântului, cândva o ascunzătoare unde Evelyn îmi săruta urechea sub stelele strălucitoare. Aici, poteca dă în Sandstone Lane, cu asfaltul fierbinte care ardea tălpile nepoților de fiecare dată când o luau la fugă în picioarele goale spre plajă, după ce aleea a fost pavată. Aici, sunt stejarii cei înalți în care Thomas a adăpostit cândva un avion de jucărie. Aici, sunt căsuțele cu acoperișuri din șindrile de cedru, cu iarba aspră din față, verandele șubrede și sârmele pe care atârnă cearșafuri. Aici, e șirul de trandafiri sălbatici care se întinde până la aleea din fața casei noastre, unde era cândva o pancartă din lemn pe care eu am sculptat-o

și Evelyn a vopsit-o, ca să anunțăm lumii că pensiunea Oyster Shell era din nou deschisă. Aici, e scrâșnetul scoicilor care mă anunță că am ajuns acasă, treptele din față unde mama scutura prosoapele, pe unde Tommy năvălea în bucătărie, ușa de la intrare unde o să o văd întotdeauna pe Evelyn așteptându-mă să mă întorc.

Intru și mă duc direct în birou, unde cele două plane așteaptă.

Aproape că aud muzica ei ridicându-se să mă întâmpine, un cântec familiar al cărui nume l-am pierdut. Îmi trec vârfurile degetelor peste clapele de fildeș. Apăs o notă solitară și cântecul plutește în aer.

Deschid capacul băncuței și găsesc scrisorile și flaconul de pastile ascunse acolo. Intru prin ușa turnantă în bucătărie. Pun scrisorile pe blat, în două vrafuri – câte unul de la fiecare din noi. Îmi trec degetul peste scrisul ei, din ce în ce mai deteriorat pe fiecare plic. Al meu e simetric, trasat cu mâini sigure.

Îmi umplu un pahar cu apă de la chiuvetă. E atât de rece, atât de revigorantă în gâtul meu, încât o termin din două înghițituri. Ating cu degetul pastilele de pe masă. Îmi umplu încă un pahar cu apă. Soarele coboară repede.

Nu e destul timp.

Nu e destul timp.

Nu va fi niciodată destul timp.

Îmi apăs palma pe flacon, strâng, și îl deschid răsucind.

Dar încă e destul timp.

Pornesc robinetul și răstorn flaconul, pastilele se rostogolesc și dispar în scurgerea de la chiuvetă.

Deschid ușa de plasă cu un scârțâit și ies pe verandă, apoi cobor în grădină. Florile strălucesc în lumina serii, o tapiserie a familiei noastre, țesută pe pământ. Narcisele nu au început să înflorească, deși mi le imaginez în fiecare an de acum înainte, o explozie aurie în pământul dezghețat, întinzându-se spre cer.

Am crezut că o iubeam pe Evelyn când era lângă mine, dar m-am înșelat. În zilele astea fără ea, când iau adierea vântului drept brațele ei atingându-mă în somn, când aud râsul ei melodios și, când ridic privirea, o văd pe Jane, când pot să o țin în brațe pe Eve știind că strănepoata noastră ar putea să aibă ochii ei, care-și schimbau mereu culoarea, când mi se cere să povestesc iar cum a coborât din tren și sunt încă aici ca să le spun despre parfumul ei floral care m-a ademenit ca o vrajă, când pot să deschid o fereastră și să trag în piept aerul sărat al mării care a fost întotdeauna a noastră, să ascult muzica valurilor noastre legănându-mă, alinându-mi durerea și ajutându-mă să descopăr o pace adâncă, *acestea* sunt zilele în care o iubesc cel mai mult.

Mă întind pe pământ, printre violete, încălcând ultima promisiune pe care i-am făcut-o, o promisiune pe care ea nu a vrut niciodată să o țin. Și șoptesc o promisiune nouă, promisiunea unei zile de mâine, fără ea.

Ce grădină frumoasă am făcut, Evelyn!

Îmi ridic fața spre soarele la apus și zâmbesc, absorbind rămășițele de căldură.

MULȚUMIRI

Am început să scriu *Când te-am iubit cel mai mult* acum mai bine de zece ani, la vârsta de 22 de ani, în vara anului 2013. Drumul meu către publicare a fost lung și anevoios, iar, pentru asta, privind retrospectiv, sunt incredibil de recunoscătoare, fiindcă m-a pregătit nu numai pentru lansarea acestui roman, ci și pentru tot ce înseamnă să-ți construiești o viață de scriitor.

În primii cinci ani, această carte a fost un proiect secret, căruia m-am dedicat doar pentru bucuria de a scrie, pentru a vedea unde mă va duce povestea. Ultimii cinci ani au fost petrecuți urmărind visul de a-mi vedea romanul ieșit în lume. Revizuiind și contactând agenți, apoi revizuiind din nou și din nou, zece variante până la versiunea finală, toate în timp ce eram însărcinată, aveam grijă de un nou-născut, eram din nou însărcinată și creșteam apoi doi băieți mai mici de doi ani. Această carte a fost modelată în zorii zilei sau târziu în noapte, în momentele furate în timpul somnului de prânz, în timp ce săream pe o minge de naștere sau cu un bebeluș legat de piept.

Fragmente audio înregistrate în timp ce împingeam un cărucior, replici scrise cu furie în timp ce pregăteam prânzuri, de teamă să nu se risipească. În rare maratoane de scris, datorate bonelor și bunicilor, care mi-au oferit minunate ferestre neîntrerupte în care să pot petrece cu scenele mai dificile timpul pe care acestea îl meritau. Evelyn și Joseph au fost cu mine timp de o treime din întreaga mea viață, la noi începuturi, când am suferit pierderi, când m-am căsătorit și când am avut copii, când am suferit respingeri și am primit validări și de-a lungul a ani de muncă, de călătorie, de credință și speranță, ancorată într-o convingere profundă că această carte își va găsi într-o zi locul.

Îi mulțumesc impresarei mele, Wendy Sherman. Nu există alt om pe care aș vrea să-l am alături în această călătorie. Wendy, nu știu cum faci totul, cum faci ca fiecare client să se simtă atât prioritatea ta, cât și cel mai drag prieten al tău. Ești motivul pentru care această carte există în lume, motivul pentru care ușile s-au deschis după atât timp, pentru care toate visurile mele cele mai nebunești s-au împlinit. Pare magie, dar ești doar tu, modul în care ai grijă de mine, și de cartea mea, și de viitorul meu. Totul se datorează felului în care muncești neobosită, în care-miiei neînfricată apărarea de fiecare dată, făcând în așa fel încât să pară lipsit de efort. Sunt cea mai norocoasă persoană din lume că te am de partea mea și abia aștept să

mergem mai departe împreună prin această viață creativă, să vedem încotro ne poartă și să descoperim toată magia care urmează. Adresez recunoștința mea restului echipei de la Wendy Sherman Associates Literary Management, dar mai ales lui Callie Deitrick, care probabil este cea mai organizată persoană pe care am întâlnit-o vreodată și care a reușit în același timp să mă susțină în mod incredibil și cu atât de multă căldură pe tot parcursul.

Pentru geniala și atenta mea editoare, Erika Imranyi. Nu voi uita niciodată clipa când Wendy m-a sunat cu oferta ta. M-am retras pe verandă în timp ce băiatul mai mic lua prânzul în scaunul lui special, cu doar câteva minute înainte de a-l lua pe cel mare de la grădiniță, și am plâns în hohote când mi-a spus că îți place romanul meu și că vrei să îl prezinți cititorilor. Îți mulțumesc pentru pasiunea pe care ai arătat-o poveștii mele și pentru că ai văzut *Când te-am iubit cel mai mult* așa cum am sperat întotdeauna că va fi văzută. Nu aș putea avea mai multă încredere în profesionalismul tău și sunt uimită de capacitatea ta de a te concentra exact la ceea ce trebuie ajustat, în timp ce mi-ai dat totală libertate să fac schimbările care mi s-au părut potrivite și adevărate. M-ai făcut întotdeauna să simt că eu și această carte suntem cele mai importante pentru tine, chiar dacă știi că ai un milion de alte lucruri care îți ocupă timpul. *Când te-am iubit cel mai mult* ar fi rămas doar un document Word fără viziunea ta pentru a

scoate proiectul în lume, fără încrederea ta în această autoare debutantă, și cartea este mult mai bună datorită revizuirilor la care ne-am angajat împreună și datorită fiecărui detaliu personal pe care l-ai adus pentru a construi entuziasm și interes mult înainte de publicare.

Întregii echipe de la Park Row Books și Harlequin/HarperCollins, sunt atât de norocoasă să vă numesc „ai mei”. Nu voi putea niciodată să vă mulțumesc pentru tot ce ați făcut. Mi-ați schimbat viața, sunteți motivul pentru care pot să mă numesc autoare, iar pentru asta vă voi fi întotdeauna recunoscătoare. Vă mulțumesc tuturor celor care ați atins cartea mea pe parcurs, dar în special Lorianei Sacilotto, lui Margaret Marbury, lui Amy Jones și lui Heather Connor, pentru că au văzut și au crezut în potențialul lui Evelyn și Joseph; lui Rachel Haller, Lindsey Reeder și întregii echipe de marketing pentru munca depusă pentru a aduce cartea mea cititorilor; și lui Emer Flounders și lui Justine Sha pentru că au fost echipa de publicitate de vis pentru un autor debutant; redactorului meu, Gina Macedo, pentru că a surprins fiecare detaliu și pentru toate notițele drăguțe; lui Nicole Luongo, pentru că a făcut procesul fără cusur; și tuturor celor din echipele de vânzări, design și producție, care au contribuit la efortul de a face acest roman să strălucească.

Lui Jenny Meyer și Heidi Gall, care au adus această carte unui public global.

Vorbind de visurile mele cele mai îndrăznețe! Jenny, să te am în echipa noastră este o bucurie absolută, și numele tău în inboxul meu înseamnă doar lucruri minunate. Îți mulțumesc că ai lucrat din greu pentru mine și pentru această poveste, pentru extinderea razei mele de acțiune dincolo de ceea ce am crezut vreodată că este posibil. Relațiile minunate pe care le am cu editorii mei internaționali și numeroasele traduceri ale acestui roman ți se datorează.

Tuturor editorilor și echipelor din străinătate care m-au făcut să plâng cu scrisorile lor de dragoste pentru Joseph și Evelyn, care au primit cartea mea în editurile lor cu atât entuziasm și au ghidat cariera mea peste hotare... nu voi putea niciodată să exprim ce a însemnat pentru mine. Le mulțumesc lui Darcy Nicholson și Lisei Krämer pentru că au fost niște susținători incredibili ai acestei povești – vă mulțumesc pentru pasiunea și tot efortul vostru de a mă face să mă simt acasă de la mii de kilometri distanță. A fost o bucurie să lucrez cu fiecare echipă de publicare din întreaga lume și viața mea nu va mai fi niciodată la fel, datorită vouă.

Lui Lauren Parvizi, Hadley Leggett și Erin Quinn-Kong, grupul meu de scriere rar ca un unicorn, ceva ce am sperat întotdeauna să găsesc, dar despre a cărei existență nu am avut habar înainte, trei femei fără de care nu-mi pot imagina această călătorie

nebunească. Fie ca magia să ne găsească pe toate, atât timp cât încă scriem!

Lui Alice Peck, care a văzut un licăr în această poveste înainte de oricine altcineva, care a evidențiat esența specială din ea și m-a învățat să o aduc la lumină. Nu ar exista pensiunea Oyster Shell fără tine și nici măcar finalul nu ar fi același. Mulțumesc că ai fost un prieten drag și bun, că ai fost un refugiu în care povestea mea să înflorească în ceea ce am sperat întotdeauna să fie și pentru că ai văzut-o, cumva, astfel înainte de a fi vreodată. Pentru că m-ai încurajat și m-ai îndrumat în anii de început și cei mai vulnerabili ani de editări și căutări, pentru că ai crezut întotdeauna în ceea ce aveam să devenim.

Lidiei Hilje, editările tale au fost un dar când nu mai știam ce să fac. Părea că îmi cunoști cartea mai bine decât o cunoșteam eu și totuși, cumva, ani mai târziu, o păstrezi în mintea ta într-un mod ce mă uimește. Îți voi fi întotdeauna recunoscătoare pentru privirea ta editorială fină și pentru discuțiile noastre extralungi de pe Zoom. Apreciez prietenia noastră, sprijinul vocal pentru munca mea, sesiunile noastre de brainstorming și spațiul sigur pe care l-ai creat pentru a împărtăși fiecare actualizare pe parcurs.

Lui Sarah Branham, pentru că ai ridicat romanul meu la următorul nivel într-un moment crucial. Ai descurcat puzzle-ul structurii mele ca într-o scenă din *Gambitul reginei*, și nu voi înțelege niciodată cum ai

reușit, dar sunt uimită de genialitatea ta. Îți datorez mult pentru Sam și mult din ceea ce s-a întâmplat mai departe, pe calea mea către publicare. Această carte a sărit peste cele mai mari obstacole datorită timpului petrecut împreună și îți sunt recunoscătoare pe vecie pentru cât de mult m-ai susținut.

Celor care mi-au citit cartea în stadiile ei incipiente și prietenilor mei dragi. Megan Price și Caitlin Lash, Maelynn a primit numele în cinstea voastră – o glumă care sigur a mers prea departe, și totuși am dus-o până la capăt, pentru că v-am promis că o voi face. Mulțumesc pentru toate ședințele noastre de planificare a poveștii și pentru că m-ați luat în serios, cu tot cu notițele mele. Dominika Sillery, ești cititoarea mea cea mai de încredere din zilele de workshopuri de la început. Mulțumesc că ai crezut mereu în mine și în cât de departe puteam ajunge, de la început. Michelle Merklin, îți mulțumesc că ai citit ciornele atât de repede, în ciuda copiilor și a serviciului, că ai găsit mereu timp pentru mine. Nu există ceva ce eu să fi scris și tu să nu fi citit de când eram copii – și nu îți invidiez efortul depus pentru a parcurge primele încercări. Carolyn Kaleko, mulțumesc pentru provocarea pe care am început-o împreună și care mi-a dat curajul să scriu un roman. Ai trăit cu aceste personaje aproape la fel de mult timp ca mine, m-ai ajutat la nenumărate scene și ciorne – cada care a dat pe dinafară a fost

ideea ta și Joseph ar trebui să te blameze cu adevărat pe tine pentru tot dezastrul. Mulțumesc că m-ai pregătit mental pentru cât de grea va fi publicarea – mi-ai setat corect așteptările pentru a-i putea face față în mod corespunzător – și apoi pentru că ai trecut prin fiecare moment al acestei experiențe împreună cu mine, pentru că nu m-ai lăsat nici o clipă să mă simt singură în timp ce-mi urmam visul.

A fost nevoie de multă muncă de cercetare pentru această carte. Mulțumiri tuturor celor de la Orchestra Simfonică din Boston și în special lui Kathleen Pendleton pentru organizarea vizitei mele; lui George Mellman pentru turul detaliat, pentru că a răspuns tuturor întrebărilor mele și mi-a oferit anecdota despre Beethoven; și bibliotecarului orchestrei pentru ajutorul acordat în alegerea concertului lui Evelyn și Jane. Lui Jim și Mary Brewster de la Captain Stannard House pentru că mi-au permis să îi urmez și să observ detalii senzoriale și logistice legate de conducerea unei pensiuni într-un oraș de pe coasta Connecticutului. Cheile lui Joseph zornăie pentru că mi-ați permis să vă urmez.

Mulțumiri speciale lui Mary Incontro pentru că s-a asigurat că personajele lui Evelyn și Joseph pe parcursul a 70 de ani par autentice și pentru că m-a încurajat constant în timpul căutării. Lui Carol Fitzgerald pentru ajutorul oferit în răspândirea informației online și în alte părți și pentru că este o persoană cu care îți e

mai mare dragul să lucrezi. Lui Chelsea Bieker pentru că este un mare iubitor de cărți și un prieten, fără ezitare. Lui Dawn Riccio, Kathie Neff, Dennis Neff și Caity Ootoole pentru cele mai multe ore petrecute luptându-se cu prichindeii mei astfel încât eu să pot avea parte de perioade lungi de concentrare și să-mi pot crea un spațiu real pentru a scrie.

Și vouă, cititorilor. Sunt scriitoare pentru că am fost întotdeauna cititoare, îmboldită de uimirea, confortul și bucuria pe care le-am găsit de fiecare dată în paginile unei cărți. Există atât de multe modalități de a-ți petrece timpul și sunt recunoscătoare că ați ales să vă petreceți o parte din el în Stonybrook, cu mine.

Profesorilor mei, în special primilor mei profesori de engleză, care m-au încurajat cu notițe, permise la bibliotecă și cărți transmise mai departe. Le mulțumesc tuturor profesorilor mei de la Academia de Arte din Greater Hartford, în special lui Pit Pinegar, lui Christine Palm, lui Maureen O'Brien și lui Benjamin Zura, care au scris cu dragoste faimosul „*meh*” pe majoritatea poeziilor noastre și m-au învățat să accept critici de la o vârstă fragedă. Celorlalți studenți din atelierul nostru, mi-am pus la încercare abilitățile timp de patru ani alături de voi. M-ați făcut mai puternică și nu m-am simțit niciodată mai în siguranță să creez și să împărtășesc – și sper că scrieți cu toții oriunde vă aflați. Vă numărați în continuare printre poeții mei preferați.

Tuturor membrilor apropiați ai familiei și prietenilor mei care m-au susținut într-o multitudine de feluri. Chiar și fratele meu, care preferă „să aștepte filmul“, a promis să citească această carte (acesta este un test, Brian... sună-mă dacă vezi asta). Prietenilor care mi-au devenit familie în cei patru ani în care am locuit în Boston; știu că Linia Verde este enervantă din cauza tuturor aventurilor noastre acolo împreună și nu ar fi fost *acasă* fără voi. Vă mulțumesc că m-ați ridicat, că mi-ați împărtășit dezamăgirile, mi-ați sărbătorit victoriile și m-ați încurajat pe tot parcursul. Știți cine sunteți și viața este mai dulce și mai distractivă pentru că vă am alături. Joseph și Evelyn au fost o insulă, dar, datorită vouă, niciodată nu am fost nevoită să fiu singură.

Când te-am iubit cel mai mult se desfășoară într-un oraș fictiv inspirat de un loc foarte real, care este adânc înrădăcinat în sufletul meu. Un orașel de pe malul mării, din Connecticut, unde, la fel ca Joseph și Evelyn, familia mea a lăsat urme timp de cinci generații, un loc al iubirii, al moștenirii, al apartenenței și al copilăriei. Dragi membri ai familiei mele din căsuța din față și din spate, Stonybrook pare real datorită verilor petrecute în locul meu preferat din întreaga lume, alături de voi. Bunicii mele și bunicului meu, pentru că mi-au dăruit plaja, pentru că m-au învățat să o iubesc, pentru că m-au învățat ce este dragostea. V-ați întâlnit când aveți 15 și, respectiv, 18 ani,

și acea iubire trăiește în continuare, mult după ce voi ați plecat.

Tatălui meu, pentru că este persoana mea preferată când am de împărtășit vești bune. Pentru că este cel mai mare susținător și cel mai mare fan al meu și pentru că a crezut întotdeauna că nu există limită în ceea ce pot să fac. Mamei mele, căreia îi datorez dragostea mea pentru lectură, toate drumurile la bibliotecă, orele petrecute pe canapea împreună, când citeam cu voce tare, cărțile audio ascultate în dubiță. Părinților mei, pentru că m-au lăsat să merg la Școala de arte la 14 ani, ca să studiez scrierea creativă, pentru că au venit la lecturile mele, pentru că niciodată nu au crezut că nu merită efortul. Pentru că mi-au oferit o copilărie la malul mării și pentru zilele de vară lipsite de activități programate, în care am fost lăsată să citesc în hamac și să-mi urmăresc fanteziile și hobbyurile, să mă joc în păduri și în pâraie, să scriu în caietele mele mici. Pentru libertatea de a-mi imagina, de a explora, de a-mi da seama cine vreau să fiu, pentru că m-au lăsat să cred că pot realiza orice îmi propun.

Băieților mei, Teddy și Jordan, cele mai mari realizări ale mele, de departe. Sper că veți cunoaște o dragoste ca aceea dintre Joseph și Evelyn și sper să știți că puteți veni mereu acasă. Sunteți a cincea generație pe plaja noastră, și nu a existat nici o bucurie mai mare decât să împărtășesc locul meu cel mai special cu

voi – cu excepția, desigur, de a fi mama voastră.

Lui Jonathan – am început să scriu această carte când eram împreună de doar șase luni, iar acum suntem căsătoriți de opt ani și împreună de mai bine de un deceniu. Relația noastră a cunoscut întotdeauna această carte și sunt uimită de sprijinul tău continuu și neclintit față de visul meu. Fiecare poveste de dragoste pe care o scriu o scriu datorită ție. Noi suntem cei norocoși. Întotdeauna am fost.

Pe timp de război, gospodăriile erau încurajate să cultive plante comestibile în propriile grădini, pentru a suplimenta sursa de alimente. (n.tr.)